

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἑΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡῶΝ ΣΥΛΛΟΓῶΝ ὉΡΘΟΔΟΣῶΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«οἱ φίλοι ἔ ἄγῶ ὄρως»

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΔΡΙΘΜΟΣ 139 ἈΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2026

ΔΡΙΘΜΟΣ 139 ἈΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2026

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἙΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡῶΣ ΣΥΛΛΟΓῆΣ ὉΡΘΟΔΟῶΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

«Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγίας Ὁρασεως»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀπόψεών τους.

* * *

Ἐτήσια συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους»,

017305016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «ΦΙΛΟΙ ΑΥΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛΙΔΑ
<i>A' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ</i>	
1. Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ	1
2. Ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινόν», Ἡ κατὰ Θεὸν ὑπακοή	3
3. Ἀγαπᾶτε... εὐλογεῖτε... καλῶς ποιῆτε	6
4. Μία Γαλλίδα ἀσκήτρια στὸ Σινᾶ	9
5. Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', Περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ὀρθῆς χρίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας	11
6. Ἀρχιεπισκόπου Κένυας Μακαρίου, Σταυροαναστάσιμες ἐμπειρίες ἀπὸ τὸ κῶρο τῆς Ἱεραποστολῆς	16
7. Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνος Παπαδόπουλου, Ὁ ἥρωας Μάρκος Δράκος	21
<i>B' ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)</i>	
8. Συμῶν Πηγαδουλιώτη, Προλογικὸ Σημείωμα	28
9. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ἡ ἱερωσύνη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης	31
10. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωὴλ Νικολάου, Ὁ Χριστὸς ὡς ὁ μέγας ἀρχιερεὺς	35
11. Θέσεις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ τὴν ἱερωσύνη	39

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

12. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Τὸ λειτουργημὰ τῆς ἱερωσύνης κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον	43
13. Φώπιου Σχοινᾶ, Ἡ ἱερωσύνη κατὰ τὸν ἱερόν Χρυσόστομον	47
14. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ὅσιος Κλεόπας τῆς Συχαστρίας. Διδασκαλίαι περὶ ἱερωσύνης ..	50
15. Χριστόδουλου Βασιλειάδου, Προϋποθέσεις τῆς ἱερωσύνης κατὰ τοὺς ἱερούς κανόνες	54
16. Ὁ ἱερέας καὶ ἡ ἐποχὴ μας	57
17. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Ὁ ἱερέας καὶ ὁ ἐπίσκοπος συνεργάτες στὸν ἀμπελόνα τοῦ Κυρίου	64
18. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαὴλ Εὐθυμίου, Ὁ ἱερέας καὶ ἡ πρεσβυτέρα	67
19. Δημήτριου Χ. Καπαῖ, Ἱερέας καὶ πνευματικὴ πατρότης	70
20. Κωνσταντίνου Κυριακίδου, Ὁ ἱερέας ὡς πρόμαχος τῆς πατροπαράδοτης πίστεως	73
21. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ὁ ἱερέας καὶ ἡ ἐξομολόγησις	76
22. Ἀρχιμανδρίτη Νεκταρίου Πάρη, Ὁ ἱερέας, ἡ μελωδία καὶ ἡ εὐταξία στὸ ναὸ	79
23. Παναγιώτη Τοκκαρῆ, Τὰ ἄμφια τῶν κληρικῶν	82
24. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Ὁ Ἅγιος Νικόλαος Πλανᾶς ὡς λειτουργὸς	86
25. Βασίλειου Χαραλάμπους, Ἅγιοι πρεσβύτεροι τῶν ἡμερῶν μας	90
26. Ἀντώνη Πιλλᾶ, Παπαχαρίδημος, ἕνας ταπεινὸς ἱερέας τῆς ὑπαίθρου	93
27. Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου, Οἱ μισθοὶ τῶν ἱερέων	95
28. Ἀγίου Κλεόπα τῆς Συχαστρίας, Περὶ τῆς ἱερωσύνης τῆς Καινῆς Διαθήκης	98
29. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Περὶ τῆς ὑπάρξεως ἱερωσύνης ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας	103
30. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	107

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Τοιχογραφία ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Ἁγιασμάτων (Πλατανιστάσα ἐπαρχία Λευκωσίας). Ἔργο τοῦ Φίλιππου Γούλ, 1494.

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸ κατεχόμενον χωριὸν Καζάφανι (ἐπαρχία Κυρηνείας). Κτίσμα τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου αἰῶνος.

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ΄

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνα θαυμαστό, υπέρλαμπρο καί μοναδικό γεγονός.

Οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελιστὲς μᾶς τό περιγράφουν. Ἐκεῖ, στό ὄρος τῆς Μεταμορφώσεως, ἔλαμψε τό πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καί ἐφανίστηκαν περίξ αὐτοῦ ὁ Μωϋσῆς καί ὁ προφήτης Ἠλίας καί συνωμιλοῦσαν μαζί Του. Καί ἐνῶ μιλοῦσαν, μιά φωτεινή νεφέλη τοὺς ἐσκέπασε καί ἐξαφνα ἀκούστηκε ἡ φωνή τοῦ οὐρανίου Πατρὸς πού ἔλεγε: «Οὗτός ἐστι ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα αὐτοῦ ἀκούετε» (Ματθ. 12΄ 5). Οἱ δέ τρεῖς μαθητὲς, ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης πού ἀξιώθηκαν καί παρευρέθηκαν στήν Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ «ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καί ἐφοβήθησαν σφόδρα» (Ματθ. 12΄ 6). Ἦταν μοναδικό καί ἀσύλληπτο τό ὑπεροχώτατο αὐτό θέαμα τοῦ ἐνδόξου Κυρίου μας.

Ἦλα αὐτά δέ πού συνέβησαν στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος καί ἐξέφραζαν τήν δόξα Του, ἐξεδηλώθησαν μόνο ἕως ἐκεῖ πού ἄντεχαν οἱ μαθητὲς. Ὁ Σωτήρ Κύριος ἀνοίξε μικρόν τῆς θεότητός Του τά παραπετάσματα γιά νά ἐγγυηθεῖ νά ἀντέξει ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλά ἀξίζει νά προσέξουμε καί δύο ἀντίθετα πράγματα πού δίνουν οἱ Εὐαγγελιστὲς. Ὁ Λουκᾶς μᾶς ἀναφέρει ὅτι ἔλαμψε τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καί ὁ Μάρκος ὅτι τά ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν ἀστραπερά, πολύ λευκά σάν τό χιόνι. Ἦλιος καί χιόνι. Πῶς εἶναι δυνατόν; Δύο ἐντελῶς ἀντίθετα στοιχεῖα νά βρίσκονται στό ἴδιο πρόσωπο, ἀφοῦ ὁ ἥλιος μέ τήν δική του φυσική θερμότητα διαλύει ἀμέσως τό χιόνι. Καί ὅμως κάτω ἀπό τά δύο αὐτά πράγματα κρύπτονται μεγάλες ἔννοιες. Μέ τό ὄνομα τοῦ ἥλιου, πού εἶναι οὐράνιος πλανήτης ὑποδεικνύεται ἡ θεότητα τοῦ μεταμορφωθέντος Χριστοῦ καί μέ τό χιόνι πού εἶναι γήινο στοιχεῖο, ὑποδηλώνεται ἡ ἀνθρωπότητα. Ἔτσι ἔχουμε, ἐν προκειμένῳ, τήν ἀσυγκυτον ἔνωση θεότητος καί ἀνθρωπότητος ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. Καί ἀκόμη ὁ ἥλιος πού ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καί ἀγαθοὺς δίνει τόν τύπο τῆς θείας εὐσπλαγχνίας καί τό χιόνι μέ τήν λευκότητα φανερώνει τήν θεία δικαιοσύνη. Ἡ Μεταμόρφωση δείχνει τό ἔλεος καί τήν δικαιοσύνη τοῦ Φιλευσπλάγχνου καί Δικαιοκρίτου Χριστοῦ.

Ἦλοστόσο, αὐτό πού σηματοδοτεῖ γιά μᾶς ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χρι-

στοῦ εἶναι ὅτι καί ἐμεῖς οἱ μικροί καί ταπεινοί ἄνθρωποι, πού παρ' ὅτι συνεχῶς ἀμαρτάνουμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί μερικές φορές ὀλιγοπιστοῦμε καί ἀμφιβάλλουμε ἀλλά βέβαια ἀγωνιζόμαστε τόν καλόν ἀγῶνα τῆς πίστεως καί μετανοοῦμε, ὁ Χριστός μᾶς ἔχει διαβεβαιώσει ὅτι καί ἐμεῖς θά μεταμορφωθοῦμε «ἐν δόξῃ» καί θά ἀξιοθοῦμε ν' ἀπολαύσουμε καί νά κάνουμε δική μας τήν δόξα Του, τῆς ὁποίας μία λάμψη τώρα ἦταν ἡ Μεταμόρφωσή Του. Δηλαδή, θά μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός νά μέτασχουμε στήν ἄπειρη θεία δόξα ὡς τέκνα τοῦ οὐρανοῦ Πατρός καί ὡς ἀδελφοί Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μᾶς εἶπε ὁ Κύριος: «*Οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν*» (Ματθ. ιγ' 43). Πολύ βαρυσήμαντη αὐτή ἡ διακήρυξη τοῦ Κυρίου. Δηλαδή αὐτή τήν δόξα πού θέλει ὁ Κύριος νά τήν δώσει καί σέ μᾶς, εἶναι ἀκριβῶς ἡ εἴσοδος καί ἡ παραμονή μας στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν μαζί μέ τούς Ἄγγελους, μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, τόν Τίμιο Πρόδρομο, τούς ἁγίους Ἀποστόλους, ὅλους τούς ἁγίους. Ὁ Χριστός θέλει νά μᾶς ἔχει κοντά Του νά μετέχουμε τῆς θείας μακαριότητος καί θείας δόξης. Τί εἶπε ὁ Χριστός στήν ἀρχιερατική προσευχή Του: «*Πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἶμι ἐγώ κἀκεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ*» (Ἰω. ιζ' 24). Στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός. Ἐκεῖ θέλει νά ἔχει ὅλους τούς πιστούς χριστιανούς.

Μή λησμονοῦμε, λοιπόν, αὐτή τήν διακήρυξη καί ὑπόσχεση καί διαβεβαίωση τοῦ Χριστοῦ. Ἔχει ἐτοιμάσει γιά ὅλους μας τήν συμμετοχή μας στή θεϊκή δόξα Του. Αὐτό τό γεγονός συναντᾷ καί τήν ἔννοια τῆς θεώσεως. Λέγει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής ὅτι: «*Εἰς τοῦτο ἡμᾶς πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα γενώμεθα θείας φύσεως κοινωνοί καί τῆς αὐτοῦ αἰδιότητος μέτοχοι καί φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατά τήν ἐκ χάριτος θεώσιν*». Αὐτό, ἡ θέωση δηλαδή, εἶναι δωρεά τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, μία εὐεργεσία τοῦ οὐρανοῦ καί μία ἀκόμη ἀπόδειξη τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ.

Καί ἡ Μεταμόρφωση εἶναι προεικόνισμα τῆς θεώσεως, τῆς δόξης, τῆς ἐσχατολογικῆς τελειότητος.

Ο ΜΑΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Γ

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»
Η ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΥΠΑΚΟΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

άποτε ὁ Ἄββᾶς Ἀντώνιος δέχτηκε γράμματα ἀπό τό βασιλιά Κωνσταντίνο, γιά νά μεταβεῖ στήν Κωνσταντινούπολη καί σκεφτόταν τί ἔπρεπε νά κάνει. Τότε λέγει στό μαθητή του, τόν Ἄββᾶ Παῦλο:

— Ὁφείλω νά πάω;

Καί τοῦ ἀπαντᾷ αὐτός:

— Ἐάν πᾶς θά λέγεσαι Ἀντώνιος, ἔάν ὅμως δέν πᾶς, Ἄββᾶς Ἀντώνιος.

Καί ὑπάκουσε σέ αὐτόν καί δέν πῆγε.

2) Κάποτε ἀδελφός ρώτησε κάτι ἕνα μικρό Μοναχό, δηλαδή ἕνα παιδί, σχετικά μέ τήν ὠφέλεια τῶν λόγων, καί αὐτός ἀπάντησε:

— Ἐάν τά λόγια εἶναι φλύαρα καί ἀργόσχολα, ἄφυσέ τα· ἔάν ὅμως εἶναι ὠφέλιμα, δώσε τόπο στήν ὠφέλεια καί μίλησε. Ἀλλά ὅμως ἀκόμα καί ἀγαθά καί ὠφέλιμα νά εἶναι τά λόγια, μὴν μιλήσεις πολλή ὥρα, ἀλλά γρήγορα διάκοψε καί τότε θά ἀναπαυθεῖς.

3) Εἶπε ὁ Ἄββᾶς Ὀλύμπιος: «Κάποτε κατέβηκε στή σκίτη ἕνας ἱερέας τῶν Ἑλλήνων (δηλ. εἰδωλολάτρης) καί ἦλθε στό κελί μου καί κοιμήθηκε ἐκεῖ. Καί ἀφοῦ εἶδε τόν σκληρό τρόπο ζωῆς πού διάγουν οἱ μοναχοί, μοῦ λέγει:

— Ἐχοντας αὐτόν τόν τρόπο ζωῆς, δέν βλέπετε τίποτε ἀπό τό Θεό σας;

— Ὅχι, τοῦ ἀπάντησα ἐγώ.

Εἶπε τότε ἐκεῖνος:

— Ἐμεῖς ὅσες φορές τελοῦμε ἱεουργίες στό θεό μας, τίποτε δέν μᾶς κρύβει, ἀλλά μᾶς ἀποκαλύπτει τά μυστήριά του καί ἐσεῖς πού κάνετε τόσους κόπους, ἀγρυπνίες, ἡσυχίες, ἀσκήσεις, λές πῶς δέν βλέπετε τίποτε; Σίγουρα, ἂν δέν βλέπετε τίποτε, ἔχετε στίς καρδίες σας πονηρούς λογισμούς, οἱ ὁποῖοι σᾶς χωρίζουν ἀπό τό Θεό σας καί γι' αὐτό δέν σᾶς φανερώνει τά μυστήριά του.

Μετά ἀπό αὐτή τή συζήτηση πῆγα καί ἀνέφερα στούς Γέροντες αὐτά

τά λόγια τοῦ ἱερέα τῶν Ἑλλήνων καί θαύμασαν καί εἶπαν ὅτι ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι. Διότι οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοί χωρίζουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τό Θεό».

4) Ἦλεγε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος: «Ὅταν ἦμουν νεότερος, ἐπειδή βαρέθηκα μέσα στό κελί μου, βγήκα ἔξω στήν ἔρημο, λέγοντας στόν λογισμό μου ὅποιον καί ἐάν συναντήσεις, ρώτησέ τον χάριν ὠφέλειας. Καί βρῆκα κάποιο παιδί πού ἔβουσκε βόδια καί τοῦ λέγω:

- Παιδί μου, τί νά κάνω, ἐπειδή πεινῶ;
- Νά φᾶς, μου ἀπάντησε τό παιδί.
- Ἐξω φάει καί πάλι πεινῶ, τοῦ ἀπάντησα ξανά ἐγώ.
- Φάε ξανά, μοῦ εἶπε τό παιδί.
- Ἐφαγα πολλές φορές καί ἐξακολουθῶ νά πεινῶ, τοῦ εἶπα.

Καί τότε μοῦ λέγει:

- Μήπως εἶσαι γαϊδούρι, Ἀββᾶ, ἀφοῦ ὅλο θέλεις νά τρώγεις;
- Ἀφοῦ, λοιπόν, ὠφελήθηκα, ἀναχώρησα».

5) Κάποιος γέροντας εἶπε: «Προτιμῶ νά διδαχθῶ, παρά νά διδάξω».

6) Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος εἶπε κάποτε στόν Ἀββᾶ Ζαχαρία:

- Πές μου γέροντα, ποῖο εἶναι τό ἔργο τοῦ Μοναχοῦ;
- Ἐμένα ρωτᾶς, Πάτερ; Τοῦ ἀπάντησε ὁ Ζαχαρίας.

Λέγει τότε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος:

– Γιά σένα, τέκνον Ζαχαρία, πληροφοροῦμαι ἐσωτερικῶς. Ὑπάρχει κάποιος πού μέ προτρέπει νά σέ ρωτήσω.

Καί τοῦ εἶπε ὁ Ἀββᾶς Ζαχαρίας:

– Κατά τή γνώμη μου, Πάτερ, τό νά βιάζεις τόν ἑαυτό σου σέ ὅλα, αὐτό εἶναι τό ἔργο τοῦ Μοναχοῦ».

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ

1) Ὁ Μέγας Ἀρσένιος ἦταν πάρα πολύ μορφωμένος τόσο στή θύραθεν φιλοσοφική γνώση, ὅσο καί στήν καθ' ἡμᾶς χριστιανική γνώση καί ξεπερνοῦσε ὅλους τῆς ἐποχῆς του στήν πολυμαθία καί στήν ἀρετή. Γι' αὐτό καί ἐπιλέγηκε ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους γιά νά ἐκπαιδεύσει τά παιδιά τοῦ βασιλιᾶ Θεοδοσίου, τόν Ὀνώριο καί τόν Ἀρκάδιο. Ὅμως, παρά τό ὅτι ἦταν τόσο σπουδαῖος καί ἀσκήτευσε γιά πολύ καιρό στή σκήτη προσλαμβάνοντας πολλή θεία γνώση, δέν ντρεπόταν, λόγω τῆς πολλῆς ταπείνωσης πού εἶχε, νά ρωτᾶ ἀκόμα καί τούς πῖο ἀμόρφωτους, καί νά λαμβάνει ἀπό αὐτούς τήν κατά δύναμη ὠφέλεια.

Κάποτε τόν εἶδε κάποιος νά ρωτᾶ ἓνα Αἰγύπτιο Μοναχό καί νά προ-

σπαθει νά αποσπάσει πληροφορίες σχετικά με τούς λογισμούς. Ἐφοῦ θεώρησε πολύ ἀξιοθαύμαστο αὐτό τό γεγονός, ρώτησε τήν αἰτία. Αὐτός τότε τοῦ ἀπάντησε:

— Ὅτι ἔχω ἀρκετή μὴρφοση δέν τό ἀρνοῦμαι. Ὡστόσο ὅμως ὁμολογῶ, ὅτι δέν ἔχω ἀκόμα μάθει τό ἀλφάβητο αὐτοῦ τοῦ ἀμόρφωτου, ὑπαιτισσόμενος μέ αὐτά τά λόγια τήν κατά Θεόν πράξη καί γνώση.

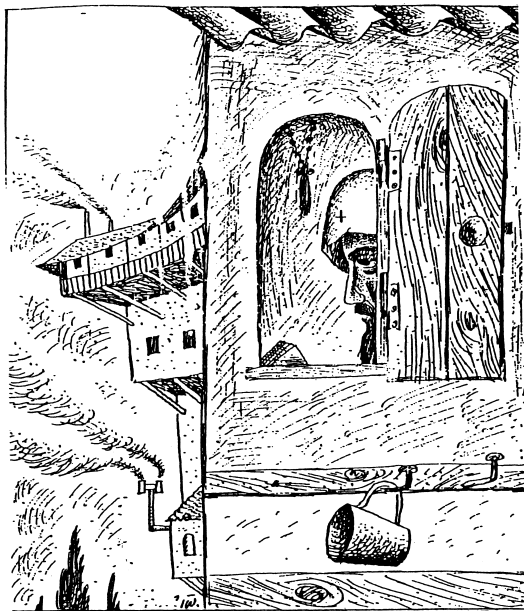
2) Ἄλλοτε πάλι ὁ θαυμαστός Ἄρσένιος εἶχε φτάσει κοντά στόν ποταμό καί ἐνῶ ἐτοιμαζόταν νά ἀποπλεύσει, κάποια Αἰθιοπίσσα γυναίκα τοῦ ἔπιασε τό πανωφόρι. Ὅταν αὐτός μέ σοβαρότητα καί αὐστηρότητα τήν ἐπιτίμησε, ἐκείνη ἀπάντησε:

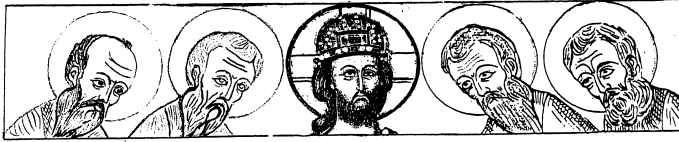
— Ἐάν εἶσαι Μοναχός, Ἄρσένιε, φύγε πρὸς τό βουνό.

Ἐὸ Ἄρσένιος θεώρησε ὅτι αὐτά τά λόγια δέν ἦταν ἄνευ ὠφέλειας.

Ἐπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

ΑΓΑΠΑΤΕ... ΕΥΛΟΓΕΙΤΕ... ΚΑΛΩΣ ΠΟΙΕΙΤΕ...

Ὑπό τὸ δρόμο χάραξε ὁ Χριστὸς καὶ αὐτὸ τὸ δρόμο ἀκολούθησαν οἱ ἅγιοι καὶ οἱ γνήσιοι μαθητὲς του. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος Χαμακιώτης ἀρκετὲς φορές ἀδικήθηκε, συκοφαντήθηκε, ἀλλὰ ἀντιμετώπισε τὶς ἀδικίες μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ συγχώρηση. Καὶ γι' αὐτὸ προσευχόταν συνεχῶς. Στὶς σωζόμενες χειρόγραφες συλλογὲς προσευχῶν του διαβάζουμε:

«Δὸς μοι, Κύριε, τὴν χάριν Σου, ὥστε νὰ ἀφήνω τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἐνόχων ἀπέναντί μου, νὰ συγχωρῶ προθύμως τοὺς παιόντας εἰς ἐμέ, νὰ δεικνύω ἀγάπην πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μου καὶ ἀντὶ τῶν κακῶν, τὰ ὅποια ἐκεῖνοι ἐπροξένησαν εἰς ἐμέ, ἐγὼ νὰ τοὺς πληρῶνω μὲ ἀγαθοεργίας».

Αὐτὴ τὴν ἀντιμετώπιση ἐνέπνεε πάντα στὰ πνευματικά του παιδιά. Ἔλεγε μάλιστα:

— Μὴ συγχωρεῖς τὸν ἑαυτὸ σου. Νὰ συγχωρεῖς ὅμως εὐκόλα ὅλους τοὺς ἄλλους.

Τὸ ἐπόμενο περιστατικό θυμίζει παλιό συναξάρι. Συνέβη στὴ δεκαετία τοῦ 1940.

Ζοῦσε τότε στὸ Μαρούσι μιά φτωχὴ οἰκογένεια, πού δοκιμάστηκε ἀπὸ ἀλλεπάλληλες συμφορές. Ἐκείνη τὴν περίοδο εἶχε μείνει μόνον ἡ χήρα μητέρα, μ' ἓνα γιό, νέο παλικάρι γύρω στὰ τριάντα χρόνια. Τὸ παιδί αὐτὸ ἦταν ἡ μόνη ἀνθρώπινη παρηγοριά γιὰ τὴ φτωχὴ καὶ ἄρρωστη μητέρα. Οἰκονομικὰ βρισκόνταν σὲ πολὺ κακὴ κατάσταση. Δυστυχῶς μιά νέα συμφορὰ ἦρθε νὰ χτυπήσει τὸ φτωχὸ αὐτὸ σπιτικό. Ὁ γιὸς βρέθηκε σὲ μιά παρέα. Ξεκίνησε κάποια διαφωνία, οἱ ἐγωισμοὶ καὶ τὰ νεῦρα τεντώθηκαν καὶ τὸ κακὸ δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ. Τὸ νέο παλικάρι, πάνω στὴ συμπλοκὴ σκοτώθηκε. Ὁ δράστης συνελήφθη καὶ κλείστηκε στὴ φυλακή.

Ὁ πόνος γιὰ τὴ χαροκαμένη μάνα ἀβάσταχτος. Ξαφνικὰ ἔμεινε μόνη, χωρὶς καμιὰ ἀνθρώπινη παρουσία. Σὲ λίγο πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὴ Νερατζιώτισσα, νὰ ἀποθέσει τὸ δράμα της στὸν π. Ἀθανάσιο. Ὁ Γέροντας συμμάζεψε τὸν πόνο της. Ἐκλάψε μαζί της. Στάλαξε τὸ βάλσαμο

Ἄρχιμ. Νεκταρίου Ἀντωνοπούλου, Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Χαμακιώτης, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1998, σελ. 16-165.

τῆς οὐράνιας παρηγοριᾶς. Καί προχώρησε πιά πέρα. Ἔμεινε γιά λίγο σκεφτικός. Πόνεσε ὄχι μόνο τό θύμα, ἀλλά καί τό θύτη πού βρισκόταν στή φυλακή. Θυμήθηκε τό «*ἐν φυλακῇ ἤμην, καί ἤλθετε πρός με*», τόν ἅγιο Διονύσιο Ζακύνθου πού συγχώρησε τό φονιά τοῦ ἀδελφοῦ του. Καί πρότεινε αὐτό τό δρόμο τῶν ἀγίων στήν πονεμένη μάνα. Τῆς ζήτησε ὄχι μόνο νά συγχωρήσει τόν ἐγκληματία, ἀλλά καί κάτι ἀκόμη παραπάνω.

— Παιδί, σκέψου καί αὐτό τόν ἄνθρωπο τώρα ἐκεῖ πού βρίσκεται στή φυλακή. Θά ὑποφέρει ἀπό τύψεις συνειδήσεως, θά κρυώνει, θά πεινάει. Ὁ Χριστός μᾶς ἔδωσε ἐντολή νά συγχωροῦμε τούς ἐχθρούς μας. Γι' αὐτό καί σύ νά τοῦ πλέξεις μόνη σου μιά φανέλα, νά τοῦ πάρεις καί λίγα τρόφιμα καί νά τοῦ τά πᾶς στή φυλακή!

Ἡ ἀπλή αὐτή γυναίκα, πού δέν ἤξερε νά διαβάσει, πού δέν γνώριζε «θεολογία», ἀλλά ζοῦσε στήν πράξη τήν ἐκκλησιαστική ζωή, δέν ἀντέδρασε. Ἐκανε ὑπακοή στό Γέροντα. Γύρισε σίπι καί μέ τά ἴδια τῆς τά χέρια ἔπλεξε τή φανέλα. Ὅταν τήν εἰτοίμασε ἀγόρασε ἀπό τό ὑστέρημά τῆς τρόφιμα, γλυκά κ.λ.π. τά ἔβαλε σέ μιά μεγάλη τσάντα καί ξεκίνησε γιά τή φυλακή. Ζήτησε τόν ἄνθρωπο αὐτόν καί ὅταν ἐκεῖνος ἤλθε, ἀντίκρουσε ἐκπληκτός τό πρόσωπο τῆς μάνας, πού σήκωσε ἕνα τόσο βαρῦ σταυρό. Τοῦ παρέδωσε μέ καλοσύνη τήν τσάντα καί γύρισε ἀναπαυμένη.

Διηγεῖται ἡ κ. Ζ.:

«Εἶχα ἕνα μικρό σπιτάκι καί τό νοίκιασα. Ἦταν τό μόνο μου εἰσόδημα. Κάποτε τό νοίκιασα σέ μιά μοναχή. Δυστυχῶς πέρασε ὁ μήνας, δέν μοῦ ἔδωσε τό νοίκι. Πέρασε ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος... ὁ ὄγδοος. Δέν μοῦ ἔδωσε δραχμή. Μοῦ ζήτησε καί δανεικά, ἀλλά οὔτε αὐτά ἐπέστρεψε. Ἄναγκάστηκα νά τή διώξω κι ἔφυγε χωρίς νά πληρώσει. Πῆγα τότε στόν π. Ἀθανάσιο. Τοῦ εἶπα τά συμβάντα, καί ὅτι αἰσθανόμουνα ἄσχημα γιά τήν ἀδικία καί μάλιστα ἀπό μοναχή.

— Νά τή συγχωρήσεις, μοῦ εἶπε.

— Ἐ! τή συχώρησα, εἶπα ἐπιπόλαια. Ὅμως μέσα μου ἐνιωθα μεγάλη πίκρα.

Ὅταν μετά ἀπό ἕνα διάστημα ξαναπῆγα νά ἐξομολογηθῶ, εἶπα στό Γέροντα.

— Πάτερ, ἐπειδή ξέρω ὅτι αὐτή τήν ἐποχή δίνετε στούς φτωχοῦς, ἔχω καί ἐγώ ἕνα δολάριο· πάρτε το νά τό δώσετε.

— Ὅχι, παιδί, νά τό πάρεις πίσω, εἶπε κάπως ἀπότομα.

— Πάτερ μου, δέν ἔχω περισσότερα. Μέ καταλαβαίνεις;

— Ἐπειδή σέ καταλαβαίνω νά τό πάρεις πίσω.

Ἐγώ ὅμως δέν κατάλαβα κι ἐπέμενα.

— Καί γιατί, πάτερ, νά τό πάρω πίσω; Δέξου το, εἶναι ἀπό τό ὑστέρημά μου.

— Ὅχι, δέν τό παίρνω γιά νά συγχωρήσεις τή μοναχή.

Τότε κατάλαβα. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση πῶς μετά ἀπό τόσον καιρό τό θυμόταν.

— Πάτερ, μέ ἀδίκησε.

— Ἐπειδή σέ ἀδίκησε, νά κρατήσεις τά χρήματα, κι ἐγώ σιγά - σιγά κάθε μήνα θά σοῦ δώσω καί τά ὑπόλοιπα, ὅσα σοῦ χρωστοῦσε. Μόνο νά βγάλεις ἀπ' τήν καρδιά σου τήν κακία καί τήν πικρία πού ἔχεις!

Τά λόγια του ἦταν σάν κεραυνός. Μέ ἀναστάτωσε. Τότε κατάλαβα πόσο ἐπιπόλαια ἦταν τά λόγια μου.

— Πάτερ μου, μὴν μέ πληγώνεις. Θά τή συγχωρήσω μέσα ἀπό τήν καρδιά μου.

Ἦ ὁ Γέροντας χάρηκε. Κατάλαβε ὅτι μέσα μου ἄρχισε νά γίνεται ἡ ἀλλαγὴ πού ἠθελε.

— Ἄν τό κάνεις αὐτό, τότε θά τό δεχτῶ. Τή συγχωρεῖς ἀπό τήν καρδιά σου;

— Θά ἀγωνιστῶ, πάτερ, νά τή συγχωρήσω μέσα ἀπ' τήν καρδιά μου.

Κι ἔτσι ὁ Γέροντας ὑποχώρησε. Ὅμως τά λόγια του μέ ἐλέγχουν, ἀλλά καί μέ καθοδηγοῦν ἀκόμη».

Ὁ κ. Γ. εἶχε ἀδικήσει τόν ἀνηψιό του. Δέν εἶχε ἰδιαίτερη σχέση μέ τήν Ἐκκλησία. Κάποτε βρέθηκε στή Νερατζιώτισσα σέ βάπτιση γνωστών του. Ἡ μορφὴ τοῦ π. Ἀθανασίου τοῦ ἔκανε πολλή ἐντύπωση. Σκέφτηκε μέσα του: «Αὐτός ὁ παπᾶς εἶναι ἅγιος! Πρέπει νά ἔλθω σ' αὐτόν νά ἐξομολογηθῶ».

Χωρίς νά πεῖ τίποτα σέ κανένα, τήν ἄλλη κιόλας μέρα πῆγε στή Νερατζιώτισσα. Χτύπησε τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ τοῦ Γέροντα καί τόν ἄκουσε νά τόν φωνάζει μέ τ' ὄνομά του, χωρίς βέβαια νά τόν ξέρει.

— Καλῶς τόν κ. Γ.!

Δεύτερη ἐκπληξὴ γιά τόν κ. Γ. Ἐξομολογήθηκε μέ εἰλικρίνεια. Ἀνέφερε τήν ἀδικία πού εἶχε κάνει στόν ἀνηψιό του. Ὁ Γέροντας τόν ἄκουσε μέ πολλή καλοσύνη, ὅπως ὅλους, καί τοῦ σύστησε νά ζητήσει συγγνώμη. Τήν ἴδια μέρα ὁ κ. Γ. ξεκίνησε νά βρεῖ τόν ἀνηψιό του. Πολύ ταπεινά ζήτησε συγγνώμη, γιά ὅ,τι τόν εἶχε ἀδικήσει. Καί ὅλοι ἐξεπλάγησαν βλέποντας ἕναν ἠλικιωμένο ἄνθρωπο νά ταπεινώνεται καί νά ζητάει συγγνώμη ἀπὸ ἕναν πολύ νεότερό του. Ἡ ἐπίδραση τοῦ Γέροντα ἦταν καθοριστικὴ καί γιά τή μετέπειτα ζωὴ του.

ΜΙΑ ΓΑΛΛΙΔΑ ΑΣΚΗΤΡΙΑ ΣΤΟ ΣΙΝΑ

ιά μέρα μπήκε στο κελί του Ἁγίου μιά Γαλλίδα. Καί ἡ ἴδια καί ἡ οἰκογένειά της εἶχαν ζήσει ὡς ἄθεοι.

Ἐκουσε ἀπό κασέτες ὁμιλίες γιά τήν Ὁρθόδοξη πίστη καί ἄρχισε ἡ ἀναζήτηση μέσα στήν καρδιά της. Ἔτσι βρέθηκε στο κελί του Ἁγίου Πορφυρίου.

«Συνομίλησαν». Πῶς; ἐκείνοι ξέρουν. Στο τέλος τῆς φίλησε τό χέρι.

«Γιά τότε πού θά γίνεις ἁγία», τῆς εἶπε.

Ἡ Μαρία Μαγδαληνή ἀσκήτησε ὀλομόναχη στήν ἔρημο τοῦ Σινᾶ, στο ἴδιο μέρος πού εἶχε ἀσκητέψει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, σέ μιά σπηλιά.

Κάθε Κυριακή πήγαινε στο μοναστήρι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης νά ἐκκλησιαστεῖ καί νά κοινωνήσει.

Ἐκεῖ ἦταν καί ὁ πνευματικός της, πού μιά μέρα τῆς ἐμπιστεύθηκε ἕνα χελιδονάκι νεοσσό μέ τήν ἐντολή νά τό μεγαλώσει.

Ἦταν συμπαραστάτης της κατά τίς νυχτερινές ὥρες πού ἔκανε τόν «κανόνα» της, καί στή συνέχεια δέν τήν ἄφηνε νά κοιμηθεῖ, καθώς φώλιαζε δίπλα στο αὐτί της.

Ἡ ζωή της ἐκεῖ δέν πέρασε χωρίς περιπέτειες. Ἐνας βεδουίνος πῆγε νά τήν ἀπαγάγει, ἀλλά ἀνέλαβε ἡ ἀγαπημένη του καμήλα νά τόν τιμωρήσει.

Τόν δάγκωσε ἄσχημα στόν ὦμο κι ἔφυγε τρομαγμένος.

Στή σπηλιά ἔβγαιναν τεράστιοι σκορπιοί πού δέν τήν πείραζαν ποτέ.

Οἱ βεδουίνοι τῆς περιοχῆς, πού τούς γιάτρευε τίς πληγές, τή σεβάστηκαν τελικά καί ἀφοῦ ὁ γυναικεῖος μοναχισμός εἶναι ἄγνωστος στους μουσουλμάνους ἐκεῖ τήν φώναζαν Ἀμπούνα Μαρία, δηλαδή Γέροντα - Μαρία!...

Ἦταν ἕνα πανευῶδες ἄνθος πού ἄνθισε στήν ἀγιοτόκο Σιναϊτική ἔρημο καί ἀρωματίζει τίς ζωές μας μέ τήν ἀπαλή αὔρα τῶν προσευχῶν

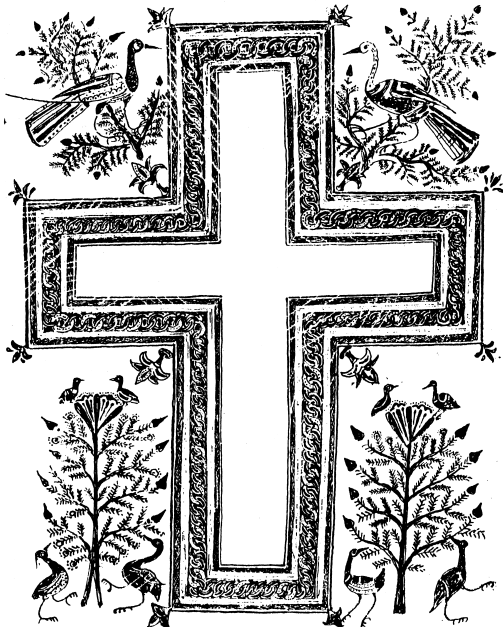
Ἡ δύναμη τῆς Μετάνοιας, ἐκδ. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος Μήλεσι.

της, τῆς ταπείνωσης, τῆς ἀπλότητας, τῆς σιωπῆς καί εἰρήνης πού ἐκπέμπει ὁ ἅγιος βίος της. Ἡ ὁσιότατη ἀδελφή Μαρία Μαγδαληνή ἐρημίτισσα τοῦ Σινᾶ, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 12ην Δεκεμβρίου 2013, ἡμέρα Πέμπτη καί ὥρα 13:00 στὴν ἐορτὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος Τριμυθούντος στό ἐρημητήριό της πλησίον τοῦ σπηλαίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος στό ὄρος Σινᾶ.

Ἐπώλεσε τὴν ἐπαφή μέ τό περιβάλλον λίγες ὥρες πρό τῆς τελευταίας της καί εἶχε ἓνα εἰρηνικό τέλος στά χέρια τοῦ γέροντός της π. Παύλου Σιναΐτου, πού ἔσπευσε νά τῆς δώσει τὴν τελευταία Θεία Μετάληψη.

Ἡ ψυχὴ, πού ἔχει γευθεῖ τὴ γλύκα τῆς ἡσυχίας, τὴ γυρεύει παντοῦ καί πάντοτε. Ὅχι ἀπὸ μῖσος ἢ περιφρόνησι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπὸ ἔρωτα γι' αὐτή, λέγει ὁ Ἀββάς Θεόδωρος τῆς Φέρμης.

Εἶθε οἱ ἅγιες εὐχές της νά μᾶς στηρίζουν καί σκεπάζουν! Αἰώνια της ἡ μνήμη!

Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΘΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ς εἶναι γνωστόν, ἡ ἑλληνική γλῶσσα ἔχει βάθος ἱστορίας, μιᾶς ἱστορίας αἰώνων καί τυγχάνει ἐξόχως θαυμαστή καί ἔχει μεγάλη ἀξία. Μέ τά γράμματα αὐτῆς τῆς γλώσσας διευτυπώθη ἡ ὄλη κλασσική σκέψη καί φιλοσοφία καί δημιουργήθηκε ὁ ἀθάνατος ἑλληνικός πολιτισμός. Σ' αὐτήν τήν γλῶσσα ἐγράφησαν εὐθύς ἀμέσως τά ἱερά Εὐαγγέλια, οἱ δέ μεγάλοι καί θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἑλληνική γλῶσσα διευτύπωσαν μέ ἀκρίβεια τά ἱερά δόγματα καί μᾶς παρέδωκαν τά καταπληκτικά σοφά τους συγγράμματα. Εἰδικῶς τά ἱερά Εὐαγγέλια εἶναι γραμμένα στήν ἀπλοποιημένη μορφή τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τήν Ἑλληνιστική Κοινή.

Ἡ δέ σημερινή νέα ἑλληνική γλῶσσα ἀποτελεῖ ἐξέλιξη τῆς Κοινῆς. Εἶναι, πράγματι, χαρακτηριστικό, ὅτι ἐκ τῶν 4.900 περίπου λέξεων, πού ἔχουμε στήν Καινή Διαθήκη, οἱ 2.280 λέγονται καί σήμερον κοινῶς, οἱ 2.200 νοοῦνται καλῶς καί μόνον 400 παραμένουν κάπως ἄγνωστοι.

Ἀκολουθοῦν ἡ ὕμνογραφία καί ἡ ὕμνολογία τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὄλη ἐκκλησιαστική ποίηση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀπαύγασμα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας. Αὐτό τό ἰδιαίτερο φιλολογικό εἶδος, οἱ ὕμνοι, ὅπως ἔχουν γραφεῖ καί ἀποτυπωθεῖ ἀπό τοὺς κατόχους τῆς κλασσικῆς γλώσσας, κυριολεκτικῶς, ὄχι μόνον λειτουργοῦν ὡς φύλακες τῆς γλώσσας, ἀλλά συνάμα ἔχουν τήν δύναμη νά μιλοῦν στήν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ. Ἀκόμη κι ἂν ὁ πιστός εἶναι ἀγράμματος, ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ ποίηση κρύβει ἓνα μυστήριον, πού συνέχει καί μυσταγωγεῖ τίς ψυχές, ὡς νά ἔχουν πνευματοποιηθεῖ αὐτές οἱ λέξεις τῆς γλώσσας μας καί τελικά νά λειτουργοῦν ὡς μελωδία τῆς ψυχῆς. Οὐδεμία μετάφραση εἶναι δυνατόν νά ὑποκαταστήσει τό πρωτότυπο κείμενον ἢ τροπάριον ἢ κοντάκιον. Δέν μποροῦν ὀρθά νά διατυπωθοῦν ἢ μεταφραστοῦν σέ ἄλλο γλωσσικό ἰδίωμα ὅροι καί λέξεις, τό βαθύ ἱερό νόημα, πού ὑποκρύπτεται κάτωθεν τοῦ κάθε γράμματος τοῦ πρωτοτύπου. Πῶς νά μεταφραστεῖ, γιά παράδειγμα, ὁ ὑπέροχος ὕμνος πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκον, ὁ «Ἀκάθιστος Ὑμνος»;

Ἡ ἑλληνική, λοιπόν, γλῶσσα κρύβει ἓνα μεγαλεῖο, εἶναι καλλιεργημένη γλῶσσα, ἓνα μεγάλο προνόμιον τῶν Ἑλλήνων. Συνδέθηκε μάλιστα μέ τήν ὀρθόδοξον πίστην καί τήν λατρεῖαν τῆς Ἐκκλησίας καί πράγ-

ματι ἐμπλουτίσθηκε ἀπό τήν σύνδεση αὐτή μέ νέες λέξεις καί φράσεις.

Μέ τήν Ἐγκύκλιό μας, λοιπόν, αὐτή, θέλουμε νά σᾶς βοηθήσουμε ὅσον τό δυνατόν στήν ὀρθή χρήση τῶν βιβλικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει λέξεων, ὄρων ἢ φράσεων, ἔτσι ὥστε νά ἀποφεύγονται σολοικισμοί στή σύνταξη, βαρβαρισμοί στή χρήση τῶν γραμματικῶν τύπων, ἀνεπάρκεια στήν ἔκφραση ἢ ἀκόμη καί ἄγνοια τοῦ νοήματος, καθότι στή γλῶσσα ἔχουμε τό λεγόμενο γλωσσικό σημεῖο: ἀφ' ἑνός τό σημαῖνον, δηλαδή τή λέξη καί ἀφ' ἑτέρου τό σημαϊνόμενον, δηλαδή τήν ἔννοια τῆς λέξεως.

Ἐοφείλουμε νά προσέξουμε τά τῆς Γραμματικῆς, ἤτοι τά πνεύματα καί τούς τόνους, τά διάφορα σημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου, τά λεγόμενα πάθη τῶν φθόγγων, φωνέντων καί συμφώνων καί ἀκόμη τά δέκα μέρη τοῦ λόγου, τίς πτώσεις, τό γένος, τόν ἀριθμό, τήν κλίση, τήν ὀρθογραφία καί βέβαια τούς κανόνες τοῦ Συντακτικοῦ.

Ἐτσι, παραθέτουε παρακάτω μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις τίς ὁποῖες πρέπει νά γνωρίζετε: Ἐκφωνήσεις ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων: — «Ἵμεῖς ἐστε τό ἄλλας τῆς γῆς» (Μαθ. ε' 13). — «Ἵμεῖς ἐστε τό φῶς τοῦ κόσμου» (Μαθ. ε' 14). Κανονικά, στήν ἀνάγνωση, δέν τονίζουμε καθόλου τό «ἐστε». Πουθενά. Ὁ τόνος μόνο στό «Ἵμεῖς», τό ὁποῖο προφέρεται συνεχόμενα μέ τό «ἐστε», χωρίς τόνο στή συλλαβή «-στε». Σέ περίπτωση πού δέν μπορεῖ, ἄς τονισθεῖ τό «-στε», ἀλλά πολύ πολύ ἐλαφρά. Καί, βέβαια, σέ καμμία περίπτωση «ἔστε». «Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τούς προφήτας» (Μαθ. κοτ' 75). Αὐτό εἶναι τό ὀρθόν. Ὅχι τό ἀποκτείνουσα. «Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνῆση με» (Μαθ. κς' 75). Στήν ἀνάγνωση σταματοῦμε μετά τό «φωνῆσαι», ὅπως ἄν ὑπῆρχε κόμμα. — «Ἐφοβοῦντο γάρ» (Μαθ. ιστ' 8). Στήν ἀνάγνωση τοῦ Β' αὐτοῦ Ἐωθινοῦ Εὐαγγελίου, παρατείνουμε μελωδικά μόνο τό γράμμα «α», χωρίς τό γράμμα «ρ», τό ὁποῖο λέγουμε μόνο μία φορά, στό τέλος τῆς μελωδικῆς καταλήξεως. Ὅχι γάρ - γάρ... — «Ἀνθρωπός τις ἦν πλούσιος» (Λουκ. ιστ' 1). Ἐδῶ, ἐκτός ἀπό τή συλλαβή «ἸΑ», πού τονίζεται κανονικά, τονίζεται ἐλαφρά κατὰ τήν ἐκφώνηση καί ἡ κατάληξη «-ός», ἀλλά καθόλου ἡ ἀόριστη ἀντωνυμία «τις», πού σημαίνει «κάποιος». — «Καί ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτόν, θαυμάζων τό γεγονός» (Λουκ. κδ' 12). Ἡ φράση αὐτή τοῦ Εὐαγγελίου (Δ' Ἐωθινόν) παρουσιάζει μία δυσκολία στήν ἀνάγνωση, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τήν ἑρμηνευτική ἀπόδοση τοῦ κειμένου. Ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἑρμηνεία: «Καί ἐπέστρεψε στό κατάλυμά του, θαυμάζων τό γεγονός». Ἐννοεῖται, μετά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Πέτρου στό μνημεῖο, ὅπου εἶδε τά «ὀθόνια κείμενα μόνα». Ἐπειδή ὑπάρχει κόμμα μετά τή λέξη «ἑαυτόν», ἐκεῖ θά σταματήσουμε λίγο τήν ἀνάγνωση καί ὕστερα θά προχωρήσουμε στήν ἐπόμενη φράση. Ὑπάρχει καί μία ἄλλη ἑρμηνεία, ὅχι τόσο

ίσχυρή, γιά τήν φράση «πρός ἑαυτόν», ὅτι ὁ Ἅπ. Πέτρος «ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτόν θαυμάζων», δηλ. θαυμάζοντας μέσα στόν ἐσωτερικό του κόσμο γιά τό γεγονός, ὡς καθ' ἑαυτόν ἐκπληξη τοῦ Πέτρου καί ἔτσι κάμνει παύση στή λέξη «θαυμάζων».

— «Ψηλαφῆσατέ με καί ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καί ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμέ θεωρεῖτε ἔχοντα» (Λουκ. κδ' 39). Εἶναι τό ΣΤ' Ἑωθινόν. Ἐδῶ θά ἔχουμε μία ἐλάχιστη διακοπή τῆς ἀναγνώσεως μετά τήν λέξη «πνεῦμα», σάν νά ὑπάρχει κόμμα. — «Ἔστι δέ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ (δοτική πτώση) κολυμβήθρα (ὀνομαστική πτώση, χωρίς ὑπογεγραμμένη), ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστί Βηθεσδά πέντε στοάς ἔχουσα» (Ἰω. ε' 2). Ἐδῶ ἡ ἀνάγνωση σταματᾷ μετά τήν λέξη «προβατικῇ». Τοῦτο, διότι ἐννοεῖται ἡ προβατικὴ πύλη τοῦ τείχους τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπὸ τήν ὁποία περνοῦσαν τὰ πρόβατα. Ἡ κολυμβήθρα λεγόταν Βηθεσδά καί ὄχι προβατικὴ. — Ἐπίσης πολλή προσοχή στήν ἀπαγγελία τοῦ «Πάτερ ἡμῶν». Στή φράση: «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» δέν τονίζεται τό «ἐν» οὔτε τό «τοῖς», ἀλλά ἡ συλλαβὴ «-νοῖς». Ἡ φράση: «Ὡς ἐν οὐρανῶ» εἶναι σέ δοικὴ «οὐρανῶ» καί ὄχι σέ αἰτιατικὴ, ἐπομένως: ὄχι «οὐρανόν». Ἡ φράση: «δός ἡμῖν σήμερον» εἶναι «δός» καί ὄχι «δῶσε». Στό τέλος δέ, ἡ σωστὴ φράση εἶναι «καί ἄφες ἡμῖν», ὄχι «καί ἄφησε».

Ἐκφωνήσεις λειτουργικῶν λέξεων καί φράσεων:

— «Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης...». Τονίζουμε κατὰ τήν ἐκφώνηση τὴ συλλαβὴ «-με-» καί ὄχι τήν «-πέρ-». — «Σοφία ὀρθοί ἀκούσωμεν τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου». Σταματοῦμε στό «Σοφία» καί στό «ὀρθοί», ὅπου ὑπάρχει ἄνω τελεία καί γι' αὐτὸ δέν ἐκφωνοῦνται συνεχόμενα. — «Ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι». Προσοχὴ ἐδῶ εἶναι μέλλων χρόνος, ἐπομένως τό ὀρθὸ εἶναι «ὑποδεξόμενοι», μέ «-ο-», καί ὄχι ἀόριστος χρόνος «ὑποδεξάμενοι». — Σέ μνημόνευση κεκοιμημένων γυναικῶν Μοναχῶν λέγουμε Μοναχῶν καί ὄχι μοναζουσῶν, καθότι καί ὁ Μοναχὸς καί ἡ Μοναχὴ, ἔχουν τήν ἴδια γενικὴ πληθυντικὴ: Μοναχῶν. Ἐπίσης, ὑπάρχει διαφορὰ: «κοιμηθέντος-θείσης», πού σημαίνει ὅτι κάποιος-α ἐκοιμήθη τώρα, πρόσφατα, πρό τινος ὀλίγου χρόνου, ἐνῶ «κεκοιμημένου-ης» πρό περισσοτέρου χρόνου καί «προκεκοιμημένου-ης» πρό πολλῶν ἐτῶν. — «Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς». Εἶναι «χριστιανὰ» καί ὄχι «χριστιανικά». — «Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον... κεκραγότα». Προσοχὴ ἐδῶ: ἡ μετοχὴ αὐτὴ, ἀπὸ τίς τέσσαρες, εἶναι ἡ μόνη πού δέν ἔχει τό γράμμα «ν» ἀλλά μόνο «τ», γιατί εἶναι μετοχὴ παρακειμένου καί ὄχι ἐνεστώτα. — «Καί δός ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι καί μᾶ καρδία...». Εἶναι «μᾶ», μέ περισπωμένη καί ὑπογεγραμμένη, καί ὄχι μία. Εἶναι δοτικὴ ἐνικὸς τοῦ ἀπόλυτου ἀριθμητικοῦ «εἷς, μία, ἕν» καί κλίνονται: Μία — μιᾶς — μιᾶ — μίαν. — «Ὁρθοί μεταλαβόντες...». Στό «Ὁρθοί» σταματοῦμε καί μετά συνεχίζουμε «μεταλαβόντες». Ὅχι συνέχεια «ὀρθοί

μεταλαμβάντες». Σημαίνει «ὄρθιοι ὅσοι μεταλάβετε» καί ὄχι «οἱ ὀρθῶς ἔχοντας μεταλάβει».

— «Ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθή καί πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρός τῶν φώτων». Ἐδῶ διακόπτουμε μετὰ ἀπό τό «καταβαῖνον». Τό «ἄνωθεν», μέ τήν κατάληξη -θεν, δηλώνει κίνηση ἀπό τόπο καί ὄχι στάση σέ τόπο. Ἐπομένως, «τό ἄνωθεν» συνδέεται μέ τό «καταβαῖνον», πού δηλώνει κίνηση, κάθοδο ἀπό ψηλά, καί ὄχι μέ τό «ἐστι», πού δηλώνει στάση. Ἡ σύνταξη εἶναι «πᾶν δῶρημά ἐστι καταβαῖνον ἄνωθεν», δηλαδή κατέρχεται ἀπό ἐπάνω, καί ἀκολουθεῖ ἡ ἐπεξήγηση τῶν «ἄνωθεν»: ἀπό πού δηλαδή; ἐκ τοῦ Πατρός τῶν φώτων. Ἐπομένως, διαβάζουμε μαζί τίς τρεῖς λέξεις «ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον» καί κατόπιν «ἐκ σοῦ, τοῦ Πατρός τῶν φώτων». Στή φράση «ἄνωθέν ἐστι» λέμε καί τίς δύο λέξεις συνεχόμενα, σάν μία, τονίζοντας πολύ τό «ἄ-». (Ἄν τό ἄνωθεν ἀναφερόταν στό «ἐστι», θά ἦταν ἀπλῶς ἄνω, δηλαδή ἐπάνω, καί ὄχι ἀπό ἐπάνω).

Στήν Ἀπόλυση, ὅταν ἀναφέρουμε τούς τιμωμένους Ἁγίους, προσέχουμε: — «ἦς»: (γενική ἐνικῶ, θηλυκῶ γένους, προκειμένου γιά Ἁγία).

— «ῶν: (γενική πληθυντικῶ, ἴδια καί γιά ἄνδρες καί γιά γυναῖκες) καί τήν μνήμην ἐπιτελοῦμεν». Εἶναι τύποι τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας: ὅς, ἦ, ὅ= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τό ὁποῖον.

— «Καί πάντων τῶν ἁγίων», χωρίς «σου». Ἡ Ἀπόλυση στό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἀναφέρεται στόν Χριστό σέ τρίτο πρόσωπο (Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναχράντου Αὐτοῦ Μητρός κλπ.) ἐνῶ στόν Ὅρθρο εἶναι «Καί πάντων σου τῶν Ἁγίων», εἶναι σέ γενική πτῶση ὅλο τό κείμενο. «Ἡ Ἁγία Τριάς διαφυλάξοι πάντας ὑμᾶς» καί ὄχι «διαφυλάξαι». Ἐδῶ καί οἱ δύο τύποι εἶναι σωστοί, μέ μικρή ἐννοιολογική διαφορά: «-οι» εὐκτική μέλλοντος, «-αι» εὐκτική ἀορίστου, ἡ ὁποία δείχνει κάπως περισσότερο ὅτι ὁ Ἱερεὺς προπέμπει τούς πιστούς καί τούς εὐχεται νά τούς διαφυλάξει ἡ Ἁγία Τριάς. — Στήν Ἀρτοκλασία νά προσέξουμε ὅτι λέμε «πεντακισχιλίους (μία λέξη, ἀπόλυτο ἀριθμητικό) ἄνδρας χορτάσας», (σημαίνει: «Σύ, πού χόρτασες 5.000 ἄνδρες») (καί ὄχι «πεντάκις χιλίους», γιατί ἀλλάζει ἐντελῶς τό νόημα, καί γίνεται: «πού πέντε φορές χόρτασες 1.000 ἄνδρες») (ἐπειδή τό πεντάκις εἶναι ἐπίρρημα ποσοτικό καί προσδιορίζει τή μετοχή χορτάσας). Ἐπίσης, τό τροπᾶριο εἶναι: «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν» καί ὄχι «ἐφτώχευσαν». Ὀνομάζεται δέ «Ἀρτοκλασία» καί ὄχι «ἀρτοπλασία».

Τό «Ἀντίδωρο» μέ «ω» εἶναι τό σωστό (=ἀντί τοῦ δώρου, τῆς Θείας Κοινωνίας) καί ὄχι «ἀντίδερρο». Τέλος, οἱ σωστές, φράσεις εἶναι οἱ κάτωθι: — τεθησαύρισται (τό ἱερό λείψανο)= ἀπό τό ρῆμα θησαυρίζομαι. — ἐθεμελιώθη= ἀπό τό ρῆμα θεμελιώνομαι. — ἐνεκαινιάσθη= ἀπό τό

ρῆμα ἐγκαινιάζομαι. — ἀνεκαινίσθη= ἀπό τό ρῆμα ἀνακαινίζομαι.

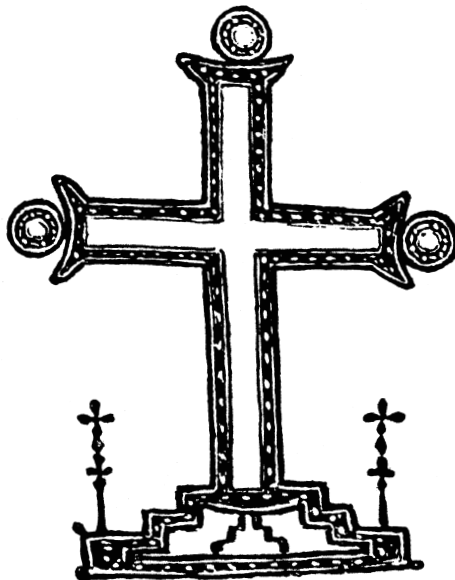
— Ὁ Σεβασμιώτατος κήρυξε τόν θεῖο λόγο ἀπό τήν Ὁραία Πύλη ἢ ἀπό τό Δεσποτικό Θρόνο (καί ὄχι ἀπό τόν Ἄμβωνα). — Τελέσθηκε ἡ Ἱερά Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ (καί ὄχι ἡ Λειτουργία τοῦ Ἑσπερινοῦ). — Θά μεταδοθῆ ἡ Θεία Λειτουργία ἀπ' εὐθείας ἀπό τόν τάδε... Ἱερό Ναό, ἀντί τοῦ νεολογισμοῦ «θά μεταδοθῆ ζωντανά». Μέ τά ἀνωτέρω δώσατε περισσότερη προσοχή στήν ἐλληνική γλῶσσα καί ἰδιαίτερα αὐτήν τῆς Ἱεκκλησίας μας.

Μέ πολλή ἀγάπη, σᾶς συνιστῶ τήν διαρκῆ ἀνάγνωση καί μελέτη, πρωτίστως τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων, τήν σπουδή τῆς ἐρμηνευτικῆς ἀποδόσεως τῶν κειμένων καί τήν ὀρθή ἐκμάθηση τῶν λειτουργικῶν ἐκφωνήσεων.

Ἐν τέλει, ἰσχύει τό: Ὅποιος γνωρίζει καλά τήν ἐλληνική γλῶσσα κατέχει σοφία καί συνεργεῖ ὥστε ἡ Ἱεκκλησία ἀείποτε νά παραμείνει θεματοφύλαξ αὐτῆς τῆς ὠραιότητας γλώσσας.

ΣΗΜ.: Τό παραπάνω κείμενο εἶναι Ἐγκύκλιος τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς τόν Ἱ. Κληρὸν τῆς Μητροπόλεώς του.

Ο ΜΑΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἀρχιεπισκόπου Κέννας Μακαρίου

ΣΤΑΥΡΟΑΝΑΣΤΑΣΙΜΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

σο καί ἄν μᾶς φαίνεται ὑπερβολικό δέν ὑπάρχει καμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου μας ὑπῆρξε καί θά συνεχίσει νά εἶναι σημεῖο ἀναφορᾶς γιά ὅλους μας. Εἶναι μιά ὀλοφάνερη ἔνδειξη καί εἶναι ἐδῶ πού κι ἐμεῖς πρέπει νά κουβαλοῦμε τόν δικό μας τόν σταυρό μέ σταθερότητα καί μέ πίστη ὅτι τελικά μέ αὐτό τόν τρόπο θά ὀδηγηθοῦμε στήν μεταμόρφωσή μας.

Αὐτός ὁ σταυρός θά μετακινήσει καί θά καταστρέψει τίς ἀδυναμίες, τά πάθη, τίς ἁμαρτίες μας, ὅ,τιδήποτε ἔχει σχέση μέ τόν ὑλικό κόσμο, τόν πρόσκαιρο πού γίνεται ἐμπόδιο γιά ὅλες αὐτές τίς ἐγωκεντρικές καί χωρίς νόημα ἡδονές. Αὐτή ἡ κατάσταση προκαλεῖ θλίψη στήν ψυχή μας, ἀφοῦ μέ ὅλα αὐτά πού ἀναφέραμε πιο πάνω ἀποκόπεται, ἀποξενώνεται καί ἀπομακρύνεται στό τέλος ἀπό τόν πνευματικό κόσμο πού στήν πραγματικότητα μᾶς προσφέρει αὐτός ὁ ἴδιος ὁ σταυρός κι ἄς εἶναι μέ πόνο πού τόν δεχόμαστε, στό τέλος θά μᾶς ἀπελευθερώσει. Ἡ λύπη κι ὁ πόνος ἀντικαθίστανται μέ τήν νίκη τοῦ σταυροῦ καί τῆς ἀθανασίας. Ἡ παρουσία τοῦ σταυροῦ εἶναι ἀπαραίτητη, γιατί μέσω αὐτοῦ βλέπει καί ἔχει μέσα του τόν ἴδιο τόν Θεό. Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος πού ὅλοι μας πρέπει νά ἀκολουθοῦμε γιατί ὁ Θεός πιά θά εἶναι σέ διάλογο μαζί μας. Ἡ ἐπικοινωνία αὐτή θά μᾶς βγάλει στό τέλος νικητές καί θριαμβευτές.

Ἐπειδή ἀκριβῶς ἡ πορεία μας ἔχει τά χαρακτηριστικά τοῦ σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως στεκόμαστε πάντα μέ δέος καί φόβο Θεοῦ μπροστά σέ αὐτό τό ἀκατάληπτο γεγονός τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Θεανθρώπου καί Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πόσο ἀποκαλυπτικά εἶναι τά θεῖα μηνύματα αὐτῆς τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Θεανθρώπου γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου νῦν καί εἰς τούς ἀπέραντους αἰῶνας. Πόσο πράγματι ὠφελήθηκε ἡ συγχυσμένη καί ταλαιπωρημένη ἀνθρωπότητα ἀπ' αὐτό τό γεγονός τῆς θυσίας ἑνός Θεοῦ καί ταυτόχρονα ἀνθρώπου. Κι ὅλο αὐτό τό μυστήριο τῆς σταυρικῆς θυσίας, ἐκεῖνος ὁ φρικτός Γολγοθᾶς, εἶναι μέσα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ. «Ἴδου γάρ ἦλθε διά τοῦ Σταυροῦ καρά ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ». Καί προσφέρεται ἀκριβῶς μέ τό αἷμα του πάνω στό σταυρό γιά νά δοθεῖ σέ κάθε ἄνθρωπο ἡ δυνατότητα νά

σωθεί τελικά και νά νικήσει τά φρικτά δεσμά τῆς ἁμαρτίας και στό τέλος νικητής νά φθάσει στά ἐπουράνια και ἔτσι νά μπορέσει νά ζήσει ὅλη τή μεγαλοπρέπεια και τή δόξα τοῦ παραδείσου. Ἐποικαλυπτικά εἶναι τά ὅσα ἐπιβεβαιώνει ὁ Ἅγιος ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος: «ἐμοί δέ μή γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μή ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Γαλατ. ς´ 14).

Ἐνακούφιση δημιουργεῖται μέσα στήν ἀνθρώπινη ψυχή ὅταν κατανοήσει πόση θεία σοφία κρύβεται στό μυστήριο τοῦ σταυροῦ. Μέσα ἀπό τήν ταλαιπωρημένη και κατά πάντα ἀδικημένη και καταδικασμένη ἀνθρωπότητα, ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου βρίσκει ἡρεμία και παίρνει δυνάμεις ψυχικές και σωματικές μέ τήν παρουσία και τήν γνωριμία τῆς μέ τόν σταυρό τοῦ Κυρίου, μία γνωριμία αἰώνια και διαχρονική. Δέν μπορεῖ κανείς νά ἀποχωρισθεῖ ἀπό αὐτό τό μυστήριο τῆς σοφίας και ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο, μέσω τοῦ σταυρικοῦ του μυστηρίου. Ὅσο κι ἂν μᾶς φαίνεται φοβερό και μυστηριῶδες και ἐπίσης παράδοξο, ὅμως αὐτή ἡ πραγματικότητα δίνει τίς ἀληθινές διαστάσεις στόν ἄνθρωπο πού ἀγωνίζεται και ποθεῖ τήν σωτηρία του. Καλεῖται, λοιπόν, ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς, ὅσο κι ἂν μᾶς φαίνεται ἀσύλληπτο τό γεγονός αὐτό τῆς σταυρικής και μαρτυρικής θυσίας τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, νά σηκώσουμε χωρίς δισταγμό και ἀμφιβολία ὅσο βαρὺς κι ἂν εἶναι, τόν ἴδιο τόν σταυρό Του γιατί τότε θά καταλάβουμε και θά ἀντιληφθοῦμε τήν μεγάλη φιλανθρωπία και συγκατάβαση τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο. Πόσο σημαντικό εἶναι νά παραδεχθοῦμε και νά δεχθοῦμε σάν μία ἀληθινή πραγματικότητα τό γεγονός τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου μας. Μπορεῖ ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς νά δηλώσει μέ βαθιά πεποίθηση ὅτι ὄντως ἀνέβηκε στόν μαρτυρικό αὐτό σταυρό γιά μένα, γιά τίς δικές μου ἁμαρτίες, γιά τά πάθη και τίς ἀδυναμίες μου.

Συνηθίζω ὅταν κηρύττω, ἰδιαίτερα στίς κηδεῖες, νά δείχνω μέ τό χέρι μου τόν σταυρωμένο Χριστό γιά νά μπορέσει ὁ κόσμος νά τό ἀντιληφθεῖ και νά τό καταλάβει καλύτερα, νά τό κωνέψει, ὅτι αὐτός ὁ Βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ὁ ἐξουσιαστής τοῦ σώματος και δημιουργός του «ἐσταυρώθη δι' ἐμέ». Ὅσο κι ἂν δέν μπορούμε νά τό ἀποδεχθοῦμε, αὐτή εἶναι μία πρόσκληση και ταυτόχρονα πρόκληση γιά νά συνειδητοποιήσουμε πόσο ὑπεύθυνοι εἴμαστε ἀπέναντι σ' αὐτό τό ἐκούσιο πάθος τοῦ Κυρίου μας, ἀφοῦ καθημερινά μέ τίς ἁμαρτίες μας Τόν πληγώνουμε και Τόν περιφρονοῦμε, ἐνῶ τώρα μέ τήν στάση μας αὐτή εἴμαστε καταδικασμένοι δέσμοι μέ τίς ἀτέλειές μας και τά παραπτώματά μας. Ἐτενίζω τόν σταυρό και αἰσθάνομαι ἔνοχος μ' αὐτό πού πράττω και ζῶ καθημερινά χωρίς νά λαμβάνω ὑπ' ὄψη μου τήν σκηνή αὐτή τοῦ μαρτυρίου και τοῦ πόνου, πού ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἔπαθε γιά μένα προσωπικά. Στή σκέψη μου αὐτή τή στιγμή ἔρχονται ἀπό τήν ὑμνολογία τῆς

Ἐκκλησίας μας οἱ στίχοι: «Ἐκεντήθης τήν πλευράν, ἵνα κρουνοῦς ζωῆς ἀναβλύσης μοί». Καί μένω ἄναυδος καί διερωτῶμαι γιά τό δράμα αὐτό τοῦ Κυρίου μας πού τό ἔκανε καί μόνο γιά νά δώσει ζωή σέ μᾶς. Τόση ταπείνωση, τόση μακροθυμία, τόση ἀγάπη γιά μᾶς τά πλάσματά Του!! Ἦταν μιά πράξη θυσίας γιά ὅλο τόν κόσμο μέ παγκόσμια ἐμβέλεια ἀφοῦ ἀγκάλιασε ὅλους τούς ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἐποχῶν, κάθε προέλευσης καί καταγωγῆς. Μιά οἰκουμενική χειρονομία πού μόνο ἐκεῖνος μπορούσε νά ἐπιχειρήσει καί νά ἐκπληρώσει. Εἶχαμε τόσο ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τή δική Του τή ζωή πού μᾶς ἐμψύχωνε καί θεράπευε πού χρειαζόταν αὐτή Του ἡ πράξη θυσίας γιά νά μᾶς ἐπανενώσει μαζί Του. Εἶναι ἕνα θαῦμα πῶς Ἐκεῖνος καταδέχθηκε ὄχι μόνο νά θυσιασθεῖ γιά μᾶς ἀλλά καί νά μᾶς ἐνώσει μαζί Του. Εἶχαμε ἀπόλυτη ἀνάγκη τῆς ἔνωσης αὐτῆς ἀφοῦ μέ τόν τρόπο αὐτό νικήσαμε τόν διάβολο, τόν θάνατο καί τήν ἁμαρτία πού μᾶς κρατοῦσαν δέσμιους καί φυλακισμένους. Καί εἶναι μέ αὐτό τόν τρόπο πού μᾶς δίνει αὐτό τό ἐξαιρετικό προνόμιο νά γινώμαστε ἕνα μαζί Του καί νά ἔχουμε τή δυνατότητα αὐτή τῆς ἀθανασίας.

Αὐτός λοιπόν ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου μας, ὅσο κι ἄν πλήγωσε τόν ἴδιο θανάσιμα, φανερώθηκε μέ ἕνα ξεχωριστό τρόπο ἡ ἄπειρή Του ἀγάπη, ἡ φιλανθρωπία καί πρό παντός ἡ φιλευσπλαχνία Του καί ἡ παντοδυναμία Του. Τό ἔλλος Του ἦλθε καί συγχώρεσε τόν ἁμαρτωλό ἑαυτό μας καί ἔδωσε τή δυνατότητα στόν καθένα μας νά λυτρωθοῦμε καί νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τά δεσμά τῆς δουλείας καί τῶν παθῶν μας.

Εἶναι ἀκόμα σημαντικό τό γεγονός αὐτό τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου μας, ἀπό τό ὁποῖο προέκυψε καί ἡ λαμπρά καί ἔνδοξή Του Ἀνάσταση, πού μαζί μᾶς προσφέρουν τή δυνατότητα νά κοινωνοῦμε τοῦ πολύτιμου δώρου τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματός Του κι ἔτσι νά τελειοποιούμεθα, ἀφοῦ συμβολίζουν καί τά δύο μαζί τήν ἴδια τή ζωή του, μιά ζωή αἰώνια καί θεία. Καί πόση εἶναι αὐτή ἡ μεγαλοσύνη Του καί ἡ συνεργασία σ' ὅσους ἀπό ἐμᾶς δεχόμαστε νά Τόν ἀκολουθοῦμε καί νά Τόν ἔχουμε μέσα μας καί μαζί μας ὅταν γνωρίζουμε νά παραδεχόμαστε ὥστε ἡ ἁμαρτωλή ζωή μας νά μεταβάλλεται καί νά μεταμορφώνεται μέ τήν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας κι ἔτσι ὀλοκληρώνουμε μαζί μέ τήν δική του πορεία καί τήν δική μας. Λύτρωση, λοιπόν, χρειαζόμαστε, μᾶς δίνεται ἀπό τόν πολυεὐσπλαχνο Κύριό μας ὅταν ἐμεῖς ταπεινωθοῦμε καί Τοῦ ζητήσουμε νά γίνει ἡ ζωή μας «πεπληρωμένη» (Ἰωάν. ις' 24) ὄχι ἀτελής. Μέσα, λοιπόν, σ' αὐτή τήν πορεία μας πού ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου μας ἀποτελεῖ σύμβολο ἐλπίδας καί προστασίας συνεχίζουμε τόν δρόμο μας λουσμένοι στίς χαρισματικές καί εὐεργετικές ἐνέργειές Του σέ ὅλους τούς τομεῖς δράσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας διακονίας, πού συμπίπτει μέ τά τριάντα χρόνια τῆς ἀρχιερωσύνης μας.

Πλούσιες πνευματικές ἐκδηλώσεις ἰδιαίτερα μέ τίς ἀκολουθίες μας

πρωί και βράδυ έδω στους χώρους της Πατριαρχικής μας Σχολής, «Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ΄». Οἱ ἱεροσπουδαστές μας ψάλλουν μελωδικότατα, ἀφοῦ ὁ Θεός τούς χάρισε αὐτό τό δῶρο νά ἔχουν σωστές μελωδικές φωνές. Καμιά φορά νομίζουμε ὅτι βρισκόμαστε στόν οὐρανό κι ὄχι στή γῆ. Τί θαῦμα καί τί θεϊκή ἐπέμβαση! Βρισκόμαστε στό κέντρο τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου κι ὅμως ὁ Θεός Δημιουργός τῶν πάντων πορεύεται καί παρίσταται μαζί μας, δίπλα, καί μέσα μας. Νά ἔχουμε τέτοια χαρά καί εὐλογία στίς λειτουργίες μας. Σήμερα τῆς Παναγίας μας πόσο ἐπίκαιρο ἦταν τό θέμα τῆς Ἱεράς Μητέρας τοῦ Λυτρωτῆ τοῦ κόσμου. Κι ἐμεῖς ἐδῶ μέσα σ' αὐτό τόν ξεχωριστό κῶρο μέ τούς ἱεροσπουδαστές μας ἐκτός τῆς Κένυας εἶχαμε ὅπως πάντα καί ἀπό τήν Τανζανία, Οὐγκάντα καί Ρουάντα! Τί εὐλογία μυστική. Τόσες φωνές ἀνδρικές ἐνωμένες σάν μία συμφωνία μυστηριακή, πού μᾶς βοηθᾶ νά ξεφεύγουμε ἀπό τά μάτια, τά προσωρινά καί τά ἄσχετα. Τό ἴδιο συνέβη καί χθές καί σήμερα, ἀφοῦ στήν τόσο πλούσια ἐναρμονισμένη συμφωνία προσθέτοντας καί τίς 322 φωνές τῶν μικρῶν μας παιδιῶν τοῦ δημοτικοῦ μας σχολείου γι' αὐτό εἶμαι ξανά ὑποχρεωμένος νά τό γράψω. Σέ ποῖο δημοτικό ἢ γυμνάσιο τῆς Κύπρου ἢ τῆς Ἑλλάδας ἀλλά καί παγκόσμια, μποροῦν τόσες φωνές ἐναρμονισμένες νά ψάλλουν στόν ὄρθρο καί τή θεία λειτουργία Ἀγγλικά, Ἑλληνικά, Σουαχίλι καί Κικουγίου, ἀπ' ἔξω καί μέ σωστό ἦχο βυζαντινό, χορωδιακό;

Καί συνεχίσαμε. Δέν σταματήσαμε ποτέ ὅσο κι ἂν ἡ πορεία αὐτή ἦταν ὅπως συμβαίνει πάντα, μέ κόπους καί θυσίες. Δέν ὑποκύψαμε. Μπορεῖ τούς τελευταίους ἕξι μῆνες νά πάσχω ἀπό μιά ἀνεξήγητη πάθηση, δέν ἔδωσα καμία σημασία καί συνέχισα τίς διάφορες δραστηριότητες μου μέ τό γιά χρόνια τώρα καθορισμένο πρόγραμμά μου: Διδασκαλία στήν Πατριαρχική μας Σχολή, ἀκολουθίες πρωί καί βράδυ, λειτουργίες τόσο ἐδῶ ὅσο καί στίς ἐνορίες τῶν περιχώρων ἀλλά ἀκόμα καί στίς πιο ἀπομακρυσμένες περιοχές τῆς Κένυας. Φυσικά ὑπάρχουν οἱ κηδεῖες σχεδόν κάθε ἐβδομάδα ἀλλά καί οἱ γάμοι καί οἱ βαπτίσεις μικρῶν καί μεγάλων. Χωρίς ὑπερβολή ἐπαναλαμβάνω ὅτι τό πρόγραμμα αὐτό τῶν καθημερινῶν ἐκδηλώσεων καί δραστηριοτήτων μέ ξεκουράζουν καί μέ ἀναπαύουν σωματικά καί πνευματικά κι ἐσωτερικά μέ τροφοδοτοῦν καί μέ ἐνισχύουν.

Τί συγκίνηση ὅταν τήν Κυριακή πού μᾶς πέρασε λειτούργησα πρῶτα καί μετά εἶχα συνάντηση μέ χίλιους ἢ καί περισσότερους Χριστιανούς τῶν γύρω περιοχῶν τῆς Ναϊρόμπης. Τούς ἔδωσα μηνύματα ἐνισχυτικά μέ πατρική ἀγάπη κι αὐτοί μοῦ ἀνταπέδωσαν μέ τή διαβεβαίωση ὅτι θά συνεχίσουν νά βρίσκονται πάντα δίπλα στόν Ἐπίσκοπό τους καί νά μποροῦν ἔτσι νά στηρίζουν τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας.

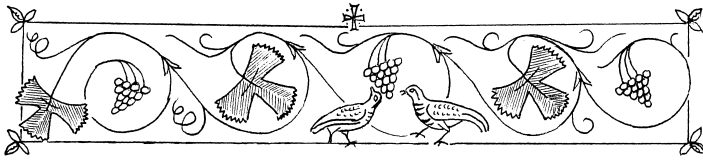
Καί τό Σάββατο εἶχαμε τή συνάντηση μέ τούς κατηχητές καί τίς κατη-

χήτριες. Ήταν μία ακόμη ένδειξη ότι η Ἐκκλησία μας βρίσκεται σέ γερά χέρια, διότι ὅλοι εἶναι ἔτοιμοι νά συμβάλουν γιά τήν στερέωση καί τήν ἐδραίωση τῆς Ὁρθόδοξης μας πίστεως σ' ὅλους τούς τομεῖς. Ἀλλά καί οἱ πρεσβυτέρους μας κι αὐτές μαζί μέ ὅλους μέ τίς δικές τους ἐκδηλώσεις καί τίς δραστηριότητες βρίσκουν εὐκαιρίες καί χρόνο καί μᾶς συμπαρίστανται σ' ὅλες αὐτές τίς ἐκδηλώσεις καί δηλώνουν ὅτι θά εἶναι ἐκεῖ στήν πρώτη γραμμή μαζί μέ τούς πατέρες μας, γιά νά μᾶς δώσουν ὅ,τι πολυτιμότερο ἔχουν μέσα ἀπό τή δική τους διακονία καί προσφορά γιά νά μεταφέρουν μηνύματα αἰσιόδοξα στούς γύρω τους καί αὐτούς πού ὑπηρετοῦν μέ τόσες θυσίες καί κόπους.

Καί γιατί ὄχι, οἱ ποδοσφαιριστές τῆς Πατριαρχικῆς μας Σχολῆς; Πρῶτοι καί καλύτεροι σέ ὅλα, στά μαθήματα, στίς ἀκολουθίες, καί πρό παντός στήν ψαλμωδία. Τόσα χαρίσματα καί δῶρα ἀπό τόν Θεό! Σέ ὅλους μας δηλώνουν δυναμικά καί μέ βεβαιότητα ὅτι θά συνεχίσουν ἀπό τόν στίβο τῆς ἀλήθειας, τῆς ἀθώας καί παιδικῆς τους θεϊκῆς ἐπέμβασης μέσα ἀπό τίς καρδιές τους, τό μοναδικό μήνυμα τῆς ἐλπίδας καί τῆς ἀγάπης.

Ο ΚΕΝΥΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Σπυριδωνος Παπαδόπουλου

Ο ΗΡΩΑΣ ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΚΟΣ

Τό ἦθος καί τό κάλλος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. 1955-1959

Σύντομο βιογραφικό

Μάρκος Δράκος γεννήθηκε τό 1932 καί μεγάλωσε στή Λεύκα. Γονεῖς του ὁ Κυριάκος καί ἡ Δέσποινα. Εἶχε δυό ἀδελφές, τή Μεγαλήνη καί τή Μαρία. Μετά τό Δημοτικό Σχολεῖο πῆγε στή Λευκωσία ὅπου τελείωσε τή γνωστή τότε Σχολή Σαμουήλ.

Στή συνέχεια ἐργάστηκε καί ἔγινε στέλεχος τῶν Νέων Συντεχνιῶν Σ.Ε.Κ.. Ἦταν ἐνεργό μέλος τῆς Ο.Χ.Ε.Ν. καί τῆς Π.Ε.Ο.Ν.

Μέ τήν ἔναρξη τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνα ἐντάχθηκε ἀπό τούς πρώτους στήν Ε.Ο.Κ.Α. μέ τόν πόθο τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Κύπρου. Τήν 1η Ἀπριλίου 1955 μέ τήν ομάδα του ἀνατίναξαν μέ ἐπιτυχία ἐγκαταστάσεις τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Κύπρου.

Συνελήφθη στίς 30 Ἰουνίου 1955, καί φυλακίστηκε. Στή συνέχεια μεταφέρθηκε στό φρούριο τῆς Κερύνειας ἀπ' ὅπου δραπετεύσε μέ ἄλλους 15 κρατούμενους στίς 23 Σεπτεμβρίου 1955.

Ἀπό τότε βγῆκε ἀντάρτης στά βουνά στίς περιοχές Κύκκου, Μαραθάσας, Σολέας. Ἔγινε ἀρχηγός ἀνταρτικῆς ομάδας μέ πολλή δράση μέχρι τόν ἥρωικό θάνατό του τό βράδυ τῆς 18ης πρὸς 19ης Ἰανουαρίου 1957 καί σέ ἡλικία 24 χρόνων, ὅταν ἔπεσαν σέ ἐνέδρα Ἀγγλων. Ἐπειδή προπορευόταν, ὅπως πάντοτε, κτυπήθηκε σχεδόν μέ ὅλες τίς σφαῖρες κι ἔτσι γλύτωσαν οἱ συναγωνιστές του.

Συνήθως ὅταν ἐκφωνοῦμε ἢ γράφουμε ἕνα πανηγυρικό ἢ τιμητικό λόγο, παρασυρόμαστε σέ κάποιες ὑπερβολές, δηλαδή ὑπερτονίζουμε ἀρετές καί καταστάσεις πού ὑπερβαίνουν τήν πραγματικότητα.

Θέλω νά πιστεῶ ὅτι αὐτό δέ θά συμβεῖ μέ τόν ἥρωα Μάρκο Δράκο διότι ὁ λόγος εἶναι βασισμένος στήν καθαρή πραγματικότητα τῆς βιοτῆς του.

Κατά κοινή ὁμολογία ὁ Μάρκος Δράκος εἶναι μιὰ ἀπό τίς πιό ξεχωριστές προσωπικότητες τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνα: Γενναῖος ἀγῶ-

νιστής αλλά και άνθρωπος με βαθειά πίστη στο Θεό, με Ὁρθόδοξο ἦθος και ἀνθρωπιά.

Ὁ συγγραφέας - ἐρευνητής Δρ Κλεῖτος Ἰωάννιδης πῆρε συνεντεύξεις ἀπό 35 ἀνθρώπους πού τόν ἐζήτησαν ἄμεσα, κυρίως συναγωνιστῶν του και τίς δημοσίευσε σ' ἓνα δίτομο βιβλίο μέ τόν τίτλο: «Μάρκος Δράκος τό ἦθος και τό κάλλος τοῦ Ἰγῶνος». Σ' αὐτές λοιπόν τίς συνεντεύξεις βλέπει κανεῖς κοινές ἐμπειρίες γιά τά χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητάς του. Καί μὴν ξεχνοῦμε: Μιλοῦμε γιά ἓνα νέο 24 χρόνων.

Ἐναφέρουμε πρῶτα κάποια ἐπίθετα πού τοῦ ἀποδίδουν: Ἦταν: πρᾶος, ἤρεμος, μειλίχιος, ἠθικός, συνεπής, εἰλικρινής, ἄκακος, καλοκάγαθος, ἀγνός, τίμιος, ἔντιμος, δίκαιος, ἀνιδιοτελής, ἀνθρώπινος, ἀνθρωπιστής, ἀπερήφανος.

Ἦταν ἀνθρώπος μεγάλης ἀγάπης, καλωσύνης, θυσίας, αὐτοθυσίας, εὐαισθησίας.

Ἦταν: ἰδεολόγος, ἀκούραστος, ψυχραῖμος, λογικότατος, πειθαρχημένος, ὑπεύθυνος, ἀποφασιστικός, ριψοκίνδυνος.

Ἦταν μεγάλη ψυχή, εἶχε μεγάλη καρδιά.

Κάποιες φράσεις τῶν συναγωνιστῶν του εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικές:

— Ὁ Μάρκος Δράκος ἦταν τοῦ Ἐμεῖς: Ἦθελε νά εὐχαριστεῖ τοὺς ἄλλους, νά συμπαραστέκεται. Χαιρόταν νά ἐξυπηρετεῖ τόν συνάνθρωπό του.

— Σκεφτόταν τοὺς ἄλλους παρά τόν ἑαυτό του.

— Εἶχε καλούς τρόπους συμπεριφορᾶς.

— Σκορποῦσε γύρω του τή γαλήνη και τήν πραότητα.

— Πρῶτος στίς δουλειές, στίς ἀγαρεῖες.

— Ἔδιδε στοὺς ἄλλους τά πράγματά του.

— Εἶχε ἀνθρωπιά. Εἶχε ἓνα ξεχωριστό βλέμμα.

— Δέ μισοῦσε, σεβόταν και τοὺς ἐχθρούς του, προσευχόταν γι' αὐτούς, λυπόταν πού θά σκότωνε Ἄγγλους.

— Ἦταν ἀνθρώπος μέ πνευματικά χαρίσματα. Ἡ μεγαλύτερη ἠθική προσωπικότητα τοῦ Ἰγῶνα μας.

Ἡ τελευταία φράση ὁδηγεῖ στήν κοινή ἐμπειρία ὅτι ὁ Μάρκος ἦταν ἀνθρώπος μέ βαθειά πίστη στόν Θεό.

Μικρός πῆγαινε στό Κατηχητικό. Ἐργότερα ἔγινε και Κατηχητής. Ἐντάχθηκε στήν Ο.Χ.Ε.Ν. και εἶχε Πνευματικό τόν Παπα-Σταῦρο Παπαθαγγέλου.

Σημειώνουν λοιπόν οἱ συναγωνιστές του:

— Ὁ Μάρκος ἦταν ἀπό τούς πιό πιστούς. Ἦταν κάτι τό ξεχωριστό, ἦταν συνδεδεμένος μέ τήν πίστη, ὄχι ἀπλῶς τό συνηθισμένο.

— Αὐτός ὁ ἄνθρωπος τή θρησκεία τήν εἶχε μέσα του καί τή μετέδιδε μ' ἓνα τρόπο πού ἔβλεπες ὅτι ἦταν πηγαῖος, ἐρχόταν ἀπό μέσα, δέν ἦταν προσποιητός, ἦταν ἡ ζωή του, τά πιστεύω του μέσα βαθιά. Ἐμεῖς τά νοιώθαμε γιατί μᾶς τό ἀποδείκνυε μέ τίς πράξεις του.

— Ἡ συμπεριφορά του ἦταν ἀγία, δέν ἔκανε κάτι πού νά λές ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἔχει κάτι τό τρωτό πού ἔπρεπε νά διορθώσει.

— Ἡ θρησκευτικότητα τοῦ Μάρκου ἦταν ἀληθινή, συνειδητή, σωστή, πίστευε στόν Θεό. Ἡ συμπεριφορά του ἦταν πράγματι Χριστιανική.

Διάβασε τήν Καινή Διαθήκη καί ἔκανε στούς ἀντάρτες του Κύκλο δηλ. μελέτη Ἁγίας Γραφῆς.

Ἐκεῖνο ὅμως πού τόν ξεχώριζε οὐσιαστικά ἦταν ἡ δυνατή προσευχή του. Πολύ προσευχόμενος ἄνθρωπος. Προσευχόταν μόνος κάθε μέρα ἀλλά καί μέ τούς ἀντάρτες του. Προσευχόταν καί σέ στιγμές ἡρεμίας, ἀλλά καί στίς δύσκολες καταστάσεις. Οἱ συναγωνιστές του ἀναφέρουν ὅτι πρὶν ἀπό κάθε ἐπιχείρηση τούς μάζευε, προσεύχονταν καί μετά ἀναχωροῦσαν. Μάλιστα ἀναφέρονται καί θαυμαστά γεγονότα μέ τίς προσευχές του.

Ὁ Πολύκαρπος Γιωρκάτζης σημειώνει:

«Κάθε ἀπόγευμα, γονατισμένος κάτω ἀπό ἓνα πεῦκο, προσεύχεται, μέ βαθειά πίστη. Ζητᾷ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ γιά τούς ἀνθρώπους, γιά τήν Ἑλλάδα, γιά τήν Κύπρο, γιά τόν Ἄγωνα. Προσεύχεται γιά τούς συναγωνιστές του, τόν ἑαυτό του, τούς δικούς του. Κι ὅταν τελειώσει, κι ἔρχεται μέσα στή σπηλιά, εἶναι σάν ἐξαῦλωμένος, γεμάτος χαρά κι εὐτυχία γιά τή σιωπηλή συνομιλία του μέ τόν Θεό».

Ὁ ἴδιος συναγωνιστής διηγεῖται ἓνα πολύ συγκινητικό γεγονός πού δείχνει πόσο ἄμεσα καί θαυμαστά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς προσευχῆς, πού γίνεται μέ πίστη.

«Λίγο πρὶν ἀπό τά Χριστούγεννα τοῦ 1956, τό καθῆκον μᾶς τραβοῦσε στά Δυτικά τῆς Μονῆς Κύκκου. Στούς «Μαύρους κρεμμούς». Ἡ νύχτα προχωρημένη. Τό σκοτάδι βαθύ, πυκνό. Βροχή καί χιόνι ἐναλλάζονταν. Ἡ πορεία ἦταν ἀδύνατη. Μά καί τό σταμάτημα ἀδύνατο. Ἡ ἀκινησία, μᾶς ἔκανε νά ξεπαγιάσουμε.

— Μή φοβάστε, ἔλεγε ὁ Μάρκος. Θ' ἀνοίξει ὁ οὐρανός. Θά περάσει τούτη ἡ θύελλα. Τά σύννεφα θά μεριάσουν. Τό φεγγάρι θά μᾶς φωτίσει καί πάλι τόν δρόμο. Κουράγιο.

Ἐνῶ μᾶς μιλά, ἀποτραβιέται λίγο πιό πέρα κι ἀρχίζει νά προσεύχεται θερμά. Παρακαλεῖ ἐπίμονα. Ἰκετεύει μέ δάκρυα.

Σέ λίγο σάν νά 'γινε τό θαῦμα! Σταματοῦν τά νερόχινα! Τό φεγγάρι ξεπρόβαλε γελαστό, δείχνοντας τό μονοπάτι!

Σκηνή ἀξέχαστη, βιβλική πού θά μείνει γιά πάντα ζωντανή μέσα μου, τρανό παράδειγμα τῆς Πίστης καί τῆς Ἑλπίδας τοῦ Μάρκου Δράκου».

Ἐὸ Γιῶργος Γεωργιάδης λέγει: «Προτοῦ κοιμηθοῦμε ἔφευγε ἀπό τό κρησφύγετο σιγά – σιγά καί καθυστεροῦσε μισή ὥρα γιά νά ἔρθει. Πήγαινε καί προσευχόταν. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο μοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση, ἔλαμπε τό πρόσωπό του, ἦταν γαλήνιος καί εἶχε μιά ὄψη ἀγγελική, σάν νά ἐξέπεμπε φῶς».

«Εἶμαστε στά βουνά» διηγῆται ὁ συναγωνιστής του Νίκος Ἰωάννου. «Οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἀρχίσει ἐκτεταμένες ἔρευνες στήν περιοχή μας. Ἐὸ Μάρκος τούς εἶδε. Ἐπεσύρθη σέ παρακείμενον θάμνο. Ἐμεῖς δέν καταλάβαμε τίποτε. Τόν περιμέναμε γιά λίγο. Ὅταν εἶδαμε τούς στρατιῶτες νά προχωροῦν συνεχῶς, ἔτρεξα νά τόν βρῶ. Τόν βρῆκα νά προσεύχεται. Τόν φώναξα. Δέν μέ ἄκουσε. Τόν ξαναφώναξα. Τίποτε. Τόν τράβηξα ἀπό τό μανίκι, λέγοντάς του:

– Μάρκο, Μάρκο οἱ Ἑγγλέζοι θά μᾶς πιάσουν, εἶναι σχεδόν κοντά μας.

Ἐὸ Μάρκος σάν νά συνῆλθε γύρισε λυπημένος καί εἶπε.

– Νίκο, τί ἔκανες; Μέ διέκοψες. Αὐτή τήν ὥρα συνομιλοῦσα μέ τόν Θεό. Εἶναι δυνατόν νά ἀφήσει ὁ Θεός νά μᾶς πιάσουν; Μή φοβάσαι. Πράγματι, μέ ἐκπληξή μας, εἶδαμε τούς στρατιῶτες νά ἀπομακρύνονται».

Τέσσερις συναγωνιστές του τόν ἀποκαλοῦν Ἄγιο!

Βέβαια ξεχώριζε καί ὡς Ἄγωνιστής.

Εἶχε μέσα του μεγάλη ἀγάπη γιά τήν Κύπρο καί τήν Ἑλλάδα.

Ἐὸ τόν Σεπτέμβριο 1955 μέχρι τόν Ἰανουάριο 1957 ζοῦσε μέ τήν ὁμάδα του στά κρησφύγετα κυρίως στά βουνά, ἐλάχιστο σέ σπῆτια. Ἄς μή ξεχνοῦμε τίς τεράστιες δυσκολίες τῆς ἀντάρτικης ζωῆς. Βροχές, χιόνια, θύελλες, κρύο, παγωνιά, ζέστη, καθημερινοί κίνδυνοι, ὁ θάνατος πού παραμόνευε κάθε στιγμή.

Πιστός στόν ὄρκο καί τόν στόχο ἀγωνιζόταν μ' ὄλες του τίς δυνάμεις, μέ θάρρος, αὐτοθυσία, ἀποφασιστικότητα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Κύπρου, Μέσα σ' ἓνα μῆνα ὀργάνωσε τέσσερις ἐνέδρες.

Πρός ἐπιβεβαίωση τῶν ἀνωτέρω νά ἀναφέρουμε συνοπτικά κάποια περιστατικά:

– Στό Δημοτικό Σχολεῖο, ἓνας συμμαθητής του φαίνεται νά εἶχε δυσλεξία. Μιά μέρα ἀντί νά πεῖ σβήνει εἶπε βζήνει. Ἐὸ δασκάλα τόν μάλλωσε καί τόν χαστούκισε. Ἐὸ Μάρκος ἐνοχλήθηκε. Στό διάλειμμα τόν πῆρε καί μέ ἐπιμονή τόν ἔμαθε νά λέει σωστά τή λέξη. Στό τέλος ἡ

δασκάλα αναγνώρισε τό λάθος της.

— Καί στό Δημοτικό καί στό Γυμνάσιο βοηθοῦσε τούς συμμαθητές του στά μαθήματα. Ὁ συγκατοικός του λέγει ὅτι πρῶτα βοηθοῦσε τούς ἄλλους πού πήγαιναν στό σπίτι τους, καί ἔπειτα ἔκανε τά δικά του μαθήματα.

— Ὅταν πῆγε ἡ μητέρα του στή σχολή νά ρωτήσῃ γιά τόν γιό της, τῆς εἶπαν οἱ καθηγητές: Μακάρι σ' ὄλο τό σχολεῖο νά εἶχαμε ἀκόμη ἓνα Μάρκο.

— Μιά μέρα κρατοῦσε μόνο ἓνα σελίνι. Στό δρόμο τόν βρῆκε κάποιος οἰκογενειάρχης καί τοῦ ζήτησε ἓνα σελίνι νά ἀγοράσῃ κάτι γιά τά παιδιά του. Ὁ Μάρκος τό ἔδωσε καί ἔμεινε ἀπένταρος καί νησιτικός. Πίστευε ὅμως στή Θεία Πρόνοια. Μέχρι τό ἀπόγευμα ἤλθε ἐπιστολή ἀπό τή μητέρα του μέ 2 1/2 λίρες.

— Σάν ἀντάρτης, ἐνῶ μπορούσε δέν πήγαινε νά δεῖ τούς γονεῖς του καί ὁ λόγος ἦταν γιά νά μή στενοχωρήσῃ συναγωνιστές του πού κατάγονταν ἀπό μακρινές περιοχές καί δέν μπορούσαν νά ἐπισκεφθοῦν τούς δικούς τους.

— Ὁ Μάρκος προσευχόταν: Θεέ μου, συγχώρα μας γι' αὐτό πού πᾶμε νά κάνουμε, νά σκοτώσουμε ἀνθρώπους, ἀλλά τό κάνουμε γιά τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδας μας.

— Οἱ ἐπιτυχίες του στό ἀντάρτικο τόν κατέστησαν θρῦλο στόν Κυπριακό λαό. Κάποτε βρισκόταν μέ τήν ομάδα του στήν περιοχή τῆς Φλάσσου - Σολέας κρυμμένοι σέ κάποιους θάμνους. Σέ λίγο ἤλθαν μιά γυναίκα μέ τή μικρή κόρη της νά μαζέψουν ἀμύγδαλα. Ἡ μικρή ἀνέβηκε σ' ἓνα δένδρο καί ἄρχισε νά τραγουδᾷ τραγούδια γιά τόν Μάρκο Δράκο. Ἡ μητέρα της τῆς εἶπε νά σιωπήσῃ γιατί θά ἀκούσουν οἱ Ἑγγλέζοι. Ἡ μικρή ἐπέμενε: Ἐγώ θά φωνάζω ζήτω ὁ Μάρκος Δράκος. Τότε ὁ Μάρκος δέν ἄντεξε. Ἐμφανίστηκε καί τούς συστήθηκε ἐνῶ ἡ μικρή ἔπεσε ἀμέσως ἀπό τό δένδρο γιά νά τόν δεῖ.

Ἐπάρχουν πάρα πολλά πού μπορούν νά λεχθοῦν γιά τόν ἥρωά μας. Ἐς περιοριστοῦμε σ' αὐτά.

Νά τελειώσουμε μέ δύο ἀκόμη ἀναφορές:

— Κατά τή διάρκεια τοῦ Ἀγῶνα ὁ Μάρκος ἐπισκέφθηκε στόν Πεδουλά τόν Γυμνασιάρχη Κωνσταντῖνο Γιαλλουρίδη ὁ ὁποῖος μόλις τόν εἶδε ὕψωσε τά χέρια καί ἀναφώνησε: «Θεέ μου, σ' εὐχαριστῶ πού μ' ἀξίωσες νά ὑποδέχομαι στό σπίτι μου τήν Ἑλλάδα».

— Ἡ μοναδική γυναίκα Τομεάρχης τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ἐλενίτσα Σεραφεῖμ Λοῖζου πού ἔγραψε εἰδικό βιβλίο γιά τόν Μάρκο Δράκο ἀναφέρει: «Ἦταν μιά σπάνια ἐθνική προσωπικότητα, μορφή σπάνιας πατριωτικῆς ἀ-

ξίας. Ἦταν ὁ ἱεραπόστολος τῆς ὀργάνωσης πού μέτρο γιά τήν πορεία του εἶχε τόν θεῖο λόγο. Πνευματικός νέος ἐν λόγῳ καί ἔργῳ πού ἐνέπνεε ὅλους μέ τό παράδειγμά του».

Βέβαια αὐτό τό Ὁρθόδοξο ἦθος, αὐτό τό κάλλος, ἡ ὁμορφιά τῆς ψυχῆς καί τῆς καρδιάς ὑπῆρχε γενικώτερα σιούς ἀγωνιστές καί στόν λαό τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Σίγουρα ὅμως ὁ Μάρκος ξεχώριζε.

Μέ ὅσα προαναφέρθηκαν βγαίνει ἀβίαστα τό συμπέρασμα: Ὁ Μάρκος Δράκος μπορεῖ νά εἶναι πάντοτε γιά τούς Ἕλληνες τῆς Κύπρου καί εἰδικώτερα στήν ἐποχή μας μέ τά τόσα φόβερά πού συμβαίνουν, πρότυπο ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ, γνήσιου πατριώτη, σωστοῦ ἀνθρώπου καί ἀνθρωπιᾶς. Μακάρι.

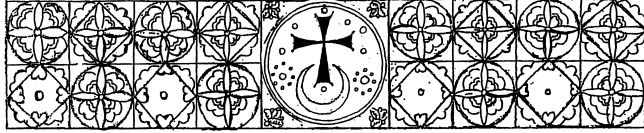
Πρωτοπρεσβύτερος ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ
ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

αί ἐξ αὐτῶν λήψομαι ἐμοί ἱερεῖς καί λευίτας, λέγει Κύριος (Ἦσ. ζστ' 21). Ὁ Προφήτης ἀναφέρει ἐδῶ ὅτι κατὰ τή μεσσιακή ἐποχή ὁ Θεός θά λαμβάνει ἀπό τούς ἐθνικούς πού ἐπιστρέφουν στήν Ἐκκλησία ἱερεῖς καί λευίτες. Καί ἀπό τήν ἄλλη ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν τονίζει ὅτι ἡ χριστιανική ἱερωσύνη εἶναι πλέον γεγονός ὅταν γράφει: «*ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῆ σκηνῆ λατρεύοντες*» (Ἐβρ. ιγ' 10). Ὅπου ὑπάρχει θυσιαστήριο καί θυσία ὑπάρχει καί θύτης δηλ. ὁ ἱερέας πού τελεῖ τή θυσία. Ἄρα οἱ Χριστιανοί μέ θεῖαν ἐντολήν ἔχουν ἱερεῖς πού τό ἔργο τους εἶναι αὐτόχρομα ἀναντικατάστατο, διότι τελοῦν τήν ἀναίμακτον θυσίαν καί τά λοιπά μυστήρια πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωήν. Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν ὅτι ὁ Χριστός ἔδωκεν ἐξουσίαν στούς ἀποστόλους νά συγχωροῦν ἁμαρτίες (Ἰωάν. κ' 21-23) ἀλλά καί νά βαπτίζουν: «*πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*» (Ματθ. κη' 19). Δέν μπορούσαν ὅμως νά βρίσκονται παντοῦ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καί ἡ Ἐκκλησία ἐξαπλωνόταν ραγδαία. Γι' αὐτό χειροτονοῦσαν ἐπισκόπους καί πρεσβυτέρους σέ διάφορες πόλεις καί κῶρες.

Μετά δέ τήν ἀναχώρηση τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐκ τοῦ κόσμου τούτου οἱ διάδοχοί των, δηλ. οἱ ἐπίσκοποι, συνεχίζουν τό ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ καί τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Συνεργάτες καί συνοδοιπόροι τῶν ἐπισκόπων εἶναι οἱ ἱερεῖς (πρεσβύτεροι). Ἄν ὁ ἐπίσκοπος εἶναι εἰς τόπον καί εἰς τύπον Χριστοῦ, οἱ ἱερεῖς εἶναι εἰς τήν θέση τοῦ συλλόγου τῶν ἀποστόλων. Πολλοί βλέπουν ἀβυσσαλέα διαφορά μεταξύ ἐπισκόπου καί πρεσβυτέρου. Κι ὅμως! Σκεφθεῖτε πόσα μυστήρια τελεῖ ὁ ἐπίσκοπος καί πόσα τελεῖ ὁ πρεσβύτερος: Ἐπτά μυστήρια τελεῖ ὁ πρῶτος ἕξι ὁ δεύτερος! Αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση πού ἔδωσε ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος σέ ἐπίσκοπο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας πού τόν παρακαλοῦσε νά γίνει ἐπίσκοπος. Δέν ὑποτιμοῦσε, πρὸς Θεοῦ, τό ἐπισκοπικό ἀξίωμα ὁ αἰόιδιμος ἀρχιμανδρίτης ἀλλά ἤθελε νά τονίσει πόσο μεγάλη εἶναι ἡ προσφορά τοῦ δεύτερου βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης στήν Ἐκκλησία.

Ἐκ τῆς ἄλλης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς διαφεύγει τὸ γεγονός ὅτι ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἡ παρουσία τους σὲ κάθε χωριὸ ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε ἐνορία μιᾶς πόλεως καθιστᾷ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτομάτως παρούσα σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς τοῦ ποιμνίου τῆς. Ὁ ἕγγαμος ἱερέας πού εἶναι ταυτόχρονα καὶ οἰκογενειάρχης δὲν βρίσκεται μακρὰν τῆς καθημερινῆς βιοπάλης τῶν ἐνοριτῶν του, ἀλλὰ ἔχει ἐνώπιόν του τὰ ἴδια προβλήματα καὶ ἔρχεται ἀντιμέτωπος μὲ τὶς ἴδιες δυσκολίες.

Ἐναλογίζομαι τὰ γεγονότα πού σχετίζονται μὲ τὴν κατὰ Κύπρον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἔζησε ὑπὸ τὸ καθεστὼς δουλείας ἀλλοδόξων ἀλλὰ καὶ ἀλλοπίστων, ἀπὸ τὸν 13ο μέχρι καὶ τὸν 20ο αἰῶνα. Ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ποιὸς κράτησε τὸ βᾶρος τῆς διαφυλάξεως, ἀλλὰ καὶ τῆς μεταλαμπαδεύσεως τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου; Σίγουρα πρωτοπόροι καὶ μπροστάρηδες στοῦ ἔργου αὐτοῦ ὑπῆρξαν οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ πόσοι ἦσαν; Τέσσερεις μόνο καὶ μάλιστα περιορισμένοι σὲ χωριὰ χωρὶς δικαίωμα μετάβασης στὶς πόλεις ἐπὶ Φραγκοκρατίας, σ' ἓνα νησί μὲ ἑκατοντάδες χωριά, μεγάλο μέρος τῶν ὁποίων ἦταν ὄρεινά, στὰ ὁποῖα ἡ πρόσβασις ἦταν ἰδιαίτερα δύσκολη λόγῳ ἐλλείψεως δρόμων. Ὅμως ὁ ταπεινὸς ἱερέας τοῦ χωριοῦ, αὐτὸς πού κτύπαγε τὴν καμπάνα καὶ συγκέντρωνε κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτὴ τὸ ποίμνιό του στὴν ἐκκλησίαν, πού τελοῦσε τὰ μυστήρια, πού ἦταν πάντοτε παρὼν στὴν καθημερινότητα, στὴ βάπτισι, στοῦ γάμο, ἀλλὰ καὶ στὴν κηδεῖα τοῦ καθενός, αὐτὸς κρατοῦσε τὴν πίστιν ὄρθια καὶ ἔκραζε καθ' ἑκάστην ἔργῳ καὶ λόγῳ: Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι!

Φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει ὅτι καὶ ὁ μοναχισμὸς δηλ. τὰ μοναστήρια καὶ ὄχι μόνο, εἶχαν καὶ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τῶν μυστηρίων καὶ τῆς ἱερατικῆς παρουσίας γενικότερα, ἐφόσον ἡ Ἐκκλησία σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις. Θυμηθεῖτε τὴν περίπτωσι τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας πού ζητᾷ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ζωσιμᾶ, πού ἦταν πρεσβύτερος, νὰ τῆς μεταδώσει τὰ ἄχραντα μυστήρια λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς τῆς. Στὸ Βίβλιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Χοζεβίτου (8 Ἰανουαρίου) διαβάζομε ὅτι, ἐνῶ ζοῦσε σὲ ἀπομονωμένο κελλί μακρὰ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, ἐρχόταν σ' αὐτὸ κάθε Σάββατο καὶ ἀναχωροῦσε γιὰ τὸ κελλί του τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς. Ὁ λόγος ἦταν ἡ συμμετοχὴ του στὴ θεῖα κοινωνία. Ὁ ἐν Ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Νεόφυτος ὑπέγραφε ὡς Νεόφυτος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ ἐγκλειστος καὶ ἓνα μέρος τῆς σπηλαιώδους Ἐγκλειστῆρας του ἦταν ἡ ἐκκλησία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐν ὀλίγοις στὰ μοναστήρια ἔχομε καὶ ἱερεῖς, τοὺς ἱερομονάχους καὶ διακόνους ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους, ὅπως λ.χ. στοῦ Σινᾶ καὶ ὄχι μόνο. Ἀσφαλῶς καὶ δὲν μᾶς διαφεύγει ὅτι τὰ μοναστήρια εἶναι ὑπὸ τὸν τοπικὸ ἐπίσκοπο καὶ ἡ Ἁγιορειτικὴ μοναστικὴ πολιτεία λ.χ. ὑπάγεται στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχην.

Τέλος μπορούμε νά αναφέρουμε ὅτι ἐκτός ἀπό τόν μοναστικό κλῆρο ὑφίσταται στήν Ἐκκλησία καί ὁ ἄγαμος κοσμικός κλῆρος. Ἱερομόναχοι ὑπηρετοῦν σέ ἐνορίες τῶν πόλεων, ἀλλά καί σέ χωριά. Στήν Μ. Ἀσία, στά Φάρασα ὑπρέτησε ὡς ἐφημέριος ὁ ἐν ἀγίοις πατήρ ἡμῶν Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης ὁ θαυματουργός. Δέν μᾶς διαφεύγει τό γεγονός ὅτι ὁ Ἅγιος Πορφύριος ὁ Κουσοκαλυβίτης, καίτοι Ἁγιορείτης ἱερομόναχος, ἔζησε τά περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του στήν Ἀθήνα ὡς ἐφημέριος στήν «Πολυκλινική». Στά χρόνια τῶν διωγμῶν ὁ πολίος πρεσβύτερος Ἅγιος Χαράλαμπος ὑφίσταται μαρτυρικό θάνατο καί κατά τήν εἰκονομαχία πρωτοστατεῖ ὑπέρ τῶν ἁγίων εἰκόνων ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης. Πρεσβύτερος ὑπῆρξε κι ὁ χρυσορρός Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἐκ τῶν κορυφαίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελωδίας.

Στά δίσεκτα χρόνια τῆς πικρῆς σκλαβιάς τῆς τουρκοκρατίας ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, Ἁγιορείτης ἱερομόναχος, ἀνεδειχθῆκε ἰσαπόστολος καί διδάσκαλος τοῦ Γένους. Κι ἀφοῦ ὄργωσε τήν Ἑλλάδα ἀνακόποντας μέ τά κηρύγματά του τό κύμα τοῦ ἐξισλαμισμού, εἶχε μαρτυρικό τέλος. Κατά τόν 20ο αἰῶνα δόξασαν τήν Ἐκκλησία ἁγιασμένες μορφές ἱερέων ἐν οἷς ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς καί ὁ Ἅγιος Δημήτριος Γκαγκαστάθης. Ποίος μπορεῖ νά παραβλέπει τή μορφή τοῦ ἱερέως Χαράλαμπος Μιχαηλίδη πού ἐτελειώθη μαρτυρικά στά χέρια τῶν Τούρκων στά 1924 στό χωριό Λουρουκίνα τῆς Κύπρου, γιατί κρατοῦσε στήν πιστή τούς Λινοβάμβακος, ἢ τοῦ Ἁγίου ἱερομάρτυρος Φιλούμενου πού μαρτύρησε στά χέρια τῶν Ἑβραίων στό Φρέαρ τοῦ Ἰακώβ; Ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος ἐτελειώθη στά βᾶθη τῆς Ἀφρικῆς κηρύττοντας τόν Χριστό, ἐνῶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἰουστίνος τοῦ Τσέλιε ἀνεδείχθη Ὁμολογητής στά χρόνια πού ὁ κομμουνισμός κυριαρχοῦσε στή Γιουγκοσλαβία. Σ' ὅλους αὐτούς χρωστοῦμε ἀενάως εὐγνωμοσύνη καί τό ράσο ἔγινε μετά τόν τίμιο σταυρό σύμβολο τῆς ἀμωμῆτου πίστεως τῶν Χριστιανῶν. Ἄς παρακαλέσουμε ἐκτενῶς τόν Κύριο τῆς Ἐκκλησίας νά ἀναδεικνύει ἱερεῖς ἀντάξιους τῆς κλίσεως καί τῆς κλήσεώς τους, ὥστε τό τίμιον πρεσβυτέριον νά στέκει ψηλά μέ σκοπό καί στόχο ὄχι ἀπλῶς ν' ἀνεβοῦμε κι ἐμεῖς οἱ λαϊκοί λίγο ψηλότερα, ἀλλά νά γευτοῦμε τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί νά εἰσεέλθουμε στήν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ.

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Δημήτριου Π. Ρίζου

Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Η λατρεία θεοῦ εἶναι σύγχρονη μέ τήν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στήν γῆ. Ἐναφέρω τόν Κάιν καί Ἄβελ. Κατά κοινή ἀποδοχή φαίνεται σίγουρο ὅτι ὁ ἀρχηγός τῆς οἰκογενείας ἦταν αὐτός πού πρόσφερε, μέ ὅποιον τρόπο, θυσίες σέ θεότητα.

Στήν ἀγία Γραφή γιά πρώτη Ἱερωσύνη ἀναφέρεται στό πρόσωπο τοῦ Μελχισεδέκ, πού εἶναι βασιλεύς Σαλήμ, δηλ. τῆς Ἱερουσαλήμ. Αὐτός μέ τήν ιδιότητα βασιλέως καί ἱερέως, συναντάει τόν Ἄβραάμ, πού ἐπέστρεφε νικηφόρος ἀπό τήν «κοπή τοῦ Χολοδογόμορ», τοῦ προσφέρει «ἄρτον καί οἶνον» καί τόν εὐλογεῖ. Ὁ δέ Ἄβραάμ τοῦ προσφέρει «δεκάτην», τό ἕνα δέκατο τῶν λαφύρων του. Πιθανόν ἡ συνάντησις νά ἔγινε κοντά στό Θαβώρ, ὅπου καί ὑπάρχει σπήλαιο ἀναφερόμενο ὡς τόπος παραμονῆς καί ἀσκίσεως τοῦ Μελχισεδέκ «ἦν ἱερεύς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου». Ὁ δέ Ψαλμωδός (Ψαλ. ρθ' 4) τόν θεωρεῖ τύπο τῆς ἱερατικῆς ιδιότητος τοῦ Μεσσίου, ὅταν γράφει: «Σύ ἱερεύς εἰς τόν αἰῶνα κατὰ τήν τάξιν Μελχισεδέκ». Καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐπειδή ἐμφανίζεται ἀγενεαλόγητος, δέχεται ὑπεροχή στήν «κατὰ τήν τάξιν Μελχισεδέκ» ἀρχιερωσύνη τοῦ Μεσσίου, σέ σύγκρισι μέ τήν ἀρχιερωσύνη τοῦ Ἄαρών. Ὁ Μελχισεδέκ ὡς ἀγενεολόγητος, ἀλλά μέ ἱερατικά καί βασιλικά χαρακτηριστικά στολισμένος καί γενικά ἀποδεκτός, φαίνεται ὅτι ἔχει εἰδική ἀποστολή στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Ἔχομε σαφῶς ἀρχιερωσύνη Μελχισεδέκ καί ἀρχιερωσύνη Ἄαρών.

Ὁ Ἄαρών εἶναι ὁ πρῶτος ἀρχιερέας τῶν Ἰουδαίων, ἀδελφός τοῦ Μωυσέως καί τῆς Μαριάμ. Στήν Αἴγυπτο βρίσκεται πάντα κοντά στόν ἰσχνόφωνο καί βραδύγλωσσο Μωυσῆ, ὀρισμένος ἀπό τόν Θεό ὡς βοηθός του, στό μεγάλο ἔργο τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ λαοῦ. Ἀπό τόν Θεό χαρακτηρίζοταν «στόμα» καί «προφήτης». Στίς συναντήσεις μέ τόν Φαραώ, γιά τήν ἀπελευθέρωσι τοῦ λαοῦ ἐξέπληξε μέ τήν θαυματουργική ράβδο τοῦ Μωυσέως. Μετά τήν διάβασι τῆς Ἐρυθρᾶς στήν νικηφόρα ἀντιμετώπισι τῶν Ἀμαληκιδῶν τόν βλέπομε μέ τόν Ὄρ νά στηρίζουν τά χέρια τοῦ προσευχόμενου Μωυσέως μέχρι τήν νίκη. Τόν συνοδεύει κατὰ τήν πρώτη ἀνάβασι τοῦ Μωυσέως στό Ὅρος. Κατά τήν παραμονή

τοῦ Μωυσέως στό Ὅρος γιά τήν παραλαβή τῶν πλακῶν τοῦ Νόμου πιεζόμενος ἀπό τόν λαό, καί παρά τήν ἀπαγόρευσι, κατασκεύασε μέ τά χρυσά κοσμήματα τῶν γυναικῶν ἄγαλμα μόσχου γιά νά τό προσκυνοῦν ὡς θεό. Συγχωρέθηκαν λαός καί Ἄαρών μέ τίς μεσιτείες τοῦ Μωυσέως. Μετά τήν ἴδρυσι τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου χειροτονήθηκε ἀπό τόν Μωουσῆ ἀρχιερέας, ἀξίωμα τό ὁποῖο κληρονομικά μεταδιδόταν στους ἀπογόνους τῆς γενεᾶς του. Παρ' ὅλο πού ἡ ράβδος πού βλάσπησε βεβαίως τήν ἀρχιερωσύνη του, οἱ Κορέ, Δαθάν καί Ἀβειρών τήν ἀμφισβήτησαν, καί βεβαίως τιμωρήθηκαν ἀπό τόν Θεό, καί ἡ ράβδος τοποθετήθηκε μέσα στήν Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου. Στήν ἔρημο τῆς Κάδης δοκιμάσθηκαν ἀπό ἔλλειψι νεροῦ καί μειώθηκε ἡ ἐμπιστοσύνη τους στόν Θεό, γι' αὐτό τιμωρήθηκαν ἀπό τόν Θεό, καί ὁ Μωουσῆς καί ὁ Ἄαρών νά μήν εἰσέλθουν στήν γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Μετά τόν θάνατο τοῦ Ἄαρών ὁ Μωουσῆς μεταβίβασε τήν ἀρχιερωσύνη στόν υἱό τοῦ Ἄαρών Ἐλεάζαρ. Σημειώνω ἀκόμα ὅτι στήν σοφία Σειράχ ἐγκωμιάζεται ὁ Ἄαρών, ὁ δέ ἀπόστολος Παῦλος στό πρόσωπό του βλέπει πρότυπο τοῦ ἀληθινοῦ ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἑβρ. ε'). Τοῦ λοιποῦ ὅσοι ὑπηρετοῦν στό ναό κατέχουν τήν ἱερωσύνη σέ ἀδιάκοπη συνέχεια ἀπό τόν Ἄαρών.

Ο ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Ἄνωτατο ἀξίωμα ἦταν τοῦ Ἀρχιερέως. Ὁ Ἀρχιερέας τῶν Ἰουδαίων ἦταν ὁ ἀνώτατος θρησκευτικός καί πολιτικός ἡγέτης, πρόεδρος τοῦ Μεγάλου συνεδρίου, ὑπεύθυνος γιά τόν Ναό καί ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ.

Ὡς ἡγέτης τῶν ἱερέων τελοῦσε τίς θυσίες, ἐξάπαντος τήν ἡμέρα τοῦ Ἐξιλασμοῦ. Ἀποφάσιζε γιά θρησκευτικά καί ἀστυνομικά ζητήματα. Ἀναφέρεται ὅτι στήν πορεία ἀπέκτησε καί τό βασιλικό ἀξίωμα.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ

Οἱ Γραμματεῖς καί Νομοδιδάσκαλοι ἀναφέρονται ὡς θρησκευτική τάξι μέ μεγάλη ἐπιρροή στήν Ἰουδαϊκή κοινωνία. Ἀναγνωρίζονται ὡς ἐπίσημοι ἐρμηνευτές, διδάσκαλοι καί φύλακες τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Δίδασκαν τόν Νόμο στόν λαό, στίς συναγωγές καί στό Ναό. Ἀσκοῦσαν καθήκοντα νομικοῦ συμβούλου καί γραμματέως δικαστηρίων.

Στήν κοινωνία εἶχαν περίοπτη θέσι, καί συχνά κάθονταν «ἐπί τῆς καθέδρας τοῦ Μωυσέως», δηλ. στόν διδασκαλικό θρόνο. Πολλοί αὐτῶν ἦταν μέλη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου.

Εἶναι αὐτοί πού τούς βλέπομε στά Εὐαγγέλια συχνά νά ἀντιτίθενται μέ τόν Ἰησοῦ, διότι τούς ἀσκοῦσε ἔλεγχο γιά τήν ὑποκρισία τους καί

τήν τυπολατρική προσήλωσι στις διατάξεις του Νόμου, παραμελώντας την ουσία. Θά μπορούσε νά χαρακτηριστοῦν οἱ «θεολόγοι» καί οἱ «νομικοί» τῆς ἐποχῆς τους, ὑπεύθυνοι γιά τήν τήρησι τῆς ἰουδαϊκῆς παράδοσεως.

ΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΛΕΥΙΤΕΣ

Οἱ ἱερεῖς ἀποτελοῦσαν τήν ἀνώτερη βαθμίδα μέσα στό προσωπικό του Ναοῦ, ἐνῶ οἱ λευίτες ἦσαν κατώτεροι. Ὑποθέτομε ὅτι κατ' ἀρχάς ὁ διαχωρισμός δέν θά ἦταν ἐμφανής. Πιθανολογεῖται ὅτι ὁ διαχωρισμός αὐτός ὀφείλεται στις μεταρρυθμίσεις του Ἰωσία κατά τόν ἔβδομο αἰῶνα π.Χ.

Οἱ ἱερεῖς σύμφωνα μέ τήν παράδοσι ἔχουν καταγωγή ἀπό τόν Ἄαράν. Σαφῶς ἀναφερόμαστε στήν Ἀαρωνίτικη παράδοσι. Τό πρόσωπο του ἱερέα εἶχε μεγάλο κύρος καί σεβασμό στήν κοινότητα καί ἔπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο στήν ἰουδαϊκή κοινωνία γενικότερα. Ἄλλωστε ὅλο τό ἔθνος τῶν Ἰουδαίων παροοριζόταν νά γίνη βασιλεῖο ἱερέων σύμφωνα μέ τόν λόγο: «*Ἔμεῖς δέ ἔσσεσθέ μοι βασιλεῖο ἱεράτευμα καί ἔθνος ἅγιον*» (Ἐξ. 19' 6).

Οἱ ἱερεῖς δίδασκαν τόν λαό, τελοῦσαν τίς θυσίες. Εἶχαν ἐξουσία νά δικάζουν. Ἐξαιρετικό καθῆκον τους ἦταν ἡ φροντίδα τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, ἀσφαλῶς καί τῆς Σκηνῆς του Μαρτυρίου. Ὅπως καί ἡ τέλεσις τῶν θυσιαστικῶν καί λατρευτικῶν ἀναγκῶν. Αὐτοί μόνον μπορούσαν νά προσεγγίζουν τό θυσιαστήριο. Ἦταν χωρισμένοι σέ εἴκοσι τέσσερις ὁμάδες, καί ἡ κάθε μία ἦταν ὑπεύθυνη νά λειτουργῇ μία διαφορετική ἐβδομάδα. Θυμίζω τόν Ζαχαρία πού μετά τήν ὀπτασία μόνον ὅταν τελείωσε ἡ ἐβδομάδα του ἔφυγε στήν οἰκία του. Εἶναι φανερό ὅτι ὅσοι προέρχονταν ἀπό χωριά, τήν ἐβδομάδα τῆς ὑπηρεσίας ἔμεναν στά Ἱεροσόλυμα. Ὑπολάνθανε μία διαφορά μεταξύ τῆς ἱερατικῆς ἀριστοκρατίας πού ἐδραζόταν στά Ἱεροσόλυμα ἔναντι τῶν κοινῶν ἱερέων. Πάντως στις μεγάλες ἐορτές βρισκονταν ὅλοι στό Ναό.

Ὅποιοι ἤθελε νά ἀναλάβη θέσι ἱερέως ἔπρεπε ἀποδεδειγμένα νά κατὰγεται ἀπό τήν γενεά του Ἄαράν καί του υἱοῦ του Ἐλεάζαρ.

Οἱ γυναῖκες ἀποκλείονταν ἀπό τήν θέσι του ἱερέα.

Γιά τούς ἱερεῖς ἴσχυαν κάποιες ἀπαγορεύσεις. Δέν μπορούσαν νά παντρευτοῦν διαζευγμένη γυναῖκα ἢ νά συναναστραφοῦν μέ κάποια γυναῖκα πού θεωρεῖτο ἀκάθαρτη. Ἐπίσης δέν ἐπιτρέπονταν νά ἀγγίξουν νεκρό σῶμα, ἐκτός ἐάν τό πρόσωπο ἀνῆκε σέ κοντινό συγγενικό κύκλω.

Οἱ λευίτες προέρχονταν ἀπό τήν φυλή Λευί, του τρίτου υἱοῦ του Ἰακώβ. Οἱ λευίτες δέν πῆραν μερίδιο γῆς στήν γῆ τῆς Ἐπαγγελίας ἐπει-

δή ως ἱερεῖς ἦσαν σκόρπιοι ἀνάμεσα σέ ὅλες τίς φυλές τοῦ Ἰσραήλ μέ ἀρμοδιότητα νά ἀφιερῶθοῦν στήν λατρεία τοῦ Θεοῦ. Στό Λευϊκό περιγράφονται καταλεπτῶς οἱ ἀρμοδιότητές τους. Ὑστεροῦσαν ὡς πρός τήν αἴγλη τοῦ ἱερέα, καί κατά τήν περίοδο τῆς ἐλληνικῆς κυριαρχίας τά δικαιώματά τους καί τά προνόμιά τους μειώθηκαν σημαντικά.

Τό κυριότερο καθῆκον τους ἦταν ἡ βοήθεια στούς ἱερεῖς νά διεκπεραιώνουν τίς θυσίες. Κατά τόν α΄ αἰῶνα π.Χ. τούς ἀφαιρέθηκε καί κατέληξε νά εἶναι ἀοιδοί καί φύλακες τοῦ Ναοῦ. Οἱ ὑπηρεσίες γίνονταν μέ τήν συνοδεία ἐνόργανης μουσικῆς καί ψαλμῶν. Φρόντιζαν γιά τήν ἀσφάλεια τοῦ Ναοῦ, τήν καθαριότητά του καί τήν τήρησι τῆς τάξεως μέσα στόν ἴδιο τόν Ναό, ἀλλά καί γύρω ἀπό αὐτόν. Εἶχαν τήν ἐξουσία νά συλλάβουν κάποιον καί νά ἀναλάβουν κατώτερες ἐργασίες, ὡς θελήματα.

Οἱ λευίτες ἦταν αὐτοί πού στάλθηκαν γιά νά συλλάβουν τόν Ἰησοῦ, μαζί μέ τόν δούλο τοῦ ἀρχιερέα Μάλχο.

Σημαντικό πρόσωπο τοῦ Ναοῦ ἦταν ὁ (σαγκάν) ἔπαρχος, δεύτερος μετά τόν ἀρχιερέα καί προηγούνταν ἀπό ὅλους τούς ἱερεῖς. Αὐτός συνόδευε τόν ἀρχιερέα, τελοῦσε τίς καθημερινές θυσίες καί μπορούσε νά ἀντιπροσωπεύσει τόν ἀρχιερέα. Θεωρεῖται ὅτι αὐτός ἦταν τό πρόσωπο πού στόν Ἰώσηπο καί τήν Καινή Διαθήκη ἀποκαλεῖται «στρατηγός τοῦ ἱεροῦ».

Αὐτοί πού ἀσκοῦσαν περισσότερη ἐπιρροή κατά τήν Βαβυλώνια αἰχμαλωσία μέχρι καί τήν ἐλληνιστική περίοδο, ἀπό τήν μία ἦταν οἱ ἱερεῖς - λευίτες, καί ἀπό τήν ἄλλη οἱ γραμματεῖς - νομοδιδάσκαλοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ

Φιλόλογος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωὴλ Νικολάου

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΣ ΜΕΓΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ

Ὁ κέντρο καί ἡ καρδιά τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ἀρχιερατικό του ἀξίωμα. Κορυφαία θέση στήν πατερική καί λατρευτική παράδοση κατέχει ὁ τίτλος «Μέγας Ἀρχιερεύς». Ἡ θεολογική καί βιβλική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζει τόν Ἰησοῦ Χριστό ὄχι μόνο ὡς τόν ἰδρυτή τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλά καί ὡς τόν «Μέγα Ἀρχιερέα» πού τέλεσε τήν πρώτη Λειτουργία καί συνεχίζει νά τήν τελεῖ αἰώνια προσφέροντας τόν ἑαυτό Του ὡς τροφή ζωῆς.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, ἀναλύει βαθιά τόν ἀρχιερατικό ρόλο πού εἶναι πρωτίστως μεσιτικός καί ἐξιλαστήριος. Ὁ Χριστός δέν εἶναι ἱερέας ἀπό τή φυλή τοῦ Λευῖ (ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι ἱερεῖς), ἀλλά «κατά τήν τάξη Μελχισεδέκ» (ἓνα συμβολικό πρόσωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού πρόσφερε ἄρτο καί οἶνο, προεικονίζοντας τήν Θεία Εὐχαριστία). Οἱ ἱερεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρόσφεραν θυσίες καθημερινά καί κατ' ἐπανάληψη. Ὁ Χριστός, ὡς Μέγας Ἀρχιερεύς, πρόσφερε θυσία «ἐφάπαξ» (μία γιά πάντα) πάνω στόν Σταυρό γιά τή σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου. Δέν ἔχει ἀνάγκη νά προσφέρει θυσίες γιά δικές Του ἁμαρτίες. Εἶναι «ἅγιος, ἄκακος, ἀμίαντος, χωρισμένος ἀπό τοὺς ἁματωλοὺς».

Στή Λειτουργία, ὁ Χριστός ἔχει διπλό ρόλο: Εἶναι ὁ Προσφέρων καί ὁ Προσφερόμενος. Θύτης καί Θῦμα. Ὁ Ἀρχιερέας πού τελεῖ τό μυστήριο καί ὁ Ἴδιος ἡ Θυσία, ὁ Ἀμνός. Αὐτό σημαίνει ὅτι στόν Μυστικό Δεῖπνο, ὁ Χριστός θυσίασε μυστικῶς τόν ἑαυτό Του πρὶν ἀνέβει στόν Σταυρό, προσφέροντας στοὺς μαθητές τή ζωή Του.

Ἡ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι σέ κάθε Θεία Λειτουργία πού τελεῖται σήμερα ὁ πραγματικός λειτουργός παραμένει ὁ Χριστός. Ὁ ἐπίγειος ἱερέας ἢ ἐπίσκοπος «δανερίζει» τά χέρια καί τή φωνή του στόν Χριστό. Λειτουργεῖ «εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ».

Ἡ Θεία Λειτουργία δέν εἶναι μία νέα θυσία, ἀλλά ἡ συμμετοχή μας σέ ἐκείνη τή μία, μοναδική θυσία καί τράπεζα πού ἔστρωσε ὁ Χριστός στόν Μυστικό Δεῖπνο.

Στήν Ὁρθόδοξη εἰκονογραφία, ὁ Χριστός συχνά ἀπεικονίζεται ὡς

«ὁ Μέγας ἹΑρχιερεύς». Φοράει ἀρχιερατικά ἄμφια (σάκκο, ὠμοφόριο, μίτρα), εὐλογεῖ μέ τὰ δύο χέρια καί κάθεται σέ θρόνο, συμβολίζοντας τήν ἐξουσία Του ὡς ὁ αἰώνιος λειτουργός τῆς ἹΕκκλησίας.

Μιά συγκλονιστική πτυχή πού ἀναδεικνύει ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶναι ἕνας ἀπόμακρος ἹΑρχιερέας πού ζεῖ στήν ἀσφάλεια τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειδή ἔγινε ἄνθρωπος καί πόνεσε, μπορεῖ νά νιώσει τόν πόνο μας. «*Διότι δέν ἔχουμε ἀρχιερέα πού νά μὴν μπορεῖ νά συμπαθήσει τίς ἀδυναμίες μας, ἀλλά δέχθηκε πειρασμούς σέ ὅλα κατά τήν ὁμοιότητά μας, χωρίς ὅμως ἁμαρτία*» (Ἑβρ. γ' 15).

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὅταν ὁ πιστός προσεύχεται ἢ μεταλαμβάνει, δέν ἀπευθύνεται σέ μιά ἀφηρημένη δύναμη, ἀλλά σέ Κάποιον πού γνωρίζει «ἀπό μέσα» τί σημαίνει ἀνθρώπινος πόνος, πειρασμός καί ἀγωνία.

Στήν Παλαιά Διαθήκη, ὁ ἹΑρχιερέας ἔμπαινε στά «ἹΑγία τῶν ἹΑγίων» τοῦ Ναοῦ (τό πιό ἱερό μέρος) μία φορά τό χρόνο (κατά τήν ἡμέρα τοῦ ἹΕξιλασμοῦ) γιά νά ραντίσει μέ αἷμα ζώων καί νά ζητήσει συγχώρεση γιά τόν λαό. Ὁ Χριστός, ὡς ὁ νέος ἹΑρχιερέας, δέν μπῆκε σέ χειροποιήτο ναό, ἀλλά στόν ἴδιο τόν Οὐρανό. Δέν πρόσφερε αἷμα τράγων καί μόσχων, ἀλλά τό «ἴδιον Αὐτοῦ αἷμα». Μέ τήν ἹΑνάληψή Του, κάθισε στά δεξιά τοῦ Πατρός καί παραμένει ἐκεῖ ὡς μόνιμος μεσίτης (γέφυρα) μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, κρατώντας τήν ἀνθρώπινη φύση μας ἐνωμένη μέ τή θεϊκή.

Στό ἀρχαῖο ἹΙσραήλ, τὰ δύο ἀξιώματα Βασιλέων καί ἹΙερέων ἦταν αὐστηρά διαχωρισμένα. Οἱ Βασιλεῖς προέρχονταν ἀπό τή φυλή τοῦ ἹΙούδα καί οἱ ἹΙερεῖς ἀπό τή φυλή τοῦ Λευῖ. Κανείς δέν μπορούσε νά εἶναι καί τὰ δύο.

Ὁ Χριστός ὅμως, ὡς ἹΑρχιερέας «κατά τήν τάξη Μελχισεδέκ» ἐνώνει στό πρόσωπό Του τίς δύο ιδιότητες: Εἶναι Βασιλεύς, γιατί κυβερνᾷ τήν κτίση. Εἶναι ἹΙερεύς, γιατί θυσιάζεται γιά τήν κτίση. Αὐτό ὀνομάζεται «Βασιλείον ἹΙεράτευμα» καί δείχνει ὅτι ἡ πραγματική ἐξουσία ἀσκεῖται μέσφ τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης καί ὄχι μέσφ τῆς βίας.

Ὡς ἹΑρχιερέας, ὁ Χριστός δέν σώζει μόνο τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων ἀλλά ἀγιάζει ὀλόκληρη τήν ὕλη καί τήν κτίση. Παίρνοντας τό ψωμί (σιτάρι) καί τό κρασί (σταφύλι) —δῶρα τῆς γῆς καί κόπος τῶν ἀνθρώπων— καί μεταβάλλοντάς τα σέ Σῶμα καί Αἷμα Του, δείχνει ὅτι ὁ ρόλος Του ὡς ἹΑρχιερέως εἶναι νά πάρει τόν φθαρτό κόσμο καί νά τόν προσφέρει στόν Θεό Πατέρα γιά νά τόν κάνει ἀφθαρτο. Εἶναι αὐτό πού λέει ὁ ἹΙερέας στή Λειτουργία ὕψωνοντας τὰ Τίμια Δῶρα: «Τά Σά ἐκ τῶν Σῶν, Σοῖ προσφέρωμεν κατά πάντα καί διά πάντα». Σοῦ τὰ προσφέρουμε σύμφωνα μέ ὅλα ὅσα μᾶς ἐδίδαξε ὁ Υἱός σου (κατά πάντα)· καί γιά ὅλα ὅσα ἔχεις κάνει Σύ γιά μᾶς (διά πάντα)!

Ἡ ἰδιότητα τοῦ Χριστοῦ ὡς «Μεγάλου Ἀρχιερέως» δέν εἶναι μιά ἀ-
 φηρημένη ἔννοια, ἀλλά ἀποτυπώνεται ὁρατά μέσα στόν ὀρθόδοξο ναό
 καί στήν ἐμφάνιση τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅλα εἶναι συμβολικά σχεδιασμέ-
 να γιά νά θυμίζουν στούς πιστούς ὅτι ὁ πραγματικός λειτουργός εἶναι
 ὁ Χριστός.

Μέσα στόν ναό, ἡ παρουσία τοῦ Ἀρχιερέα Χριστοῦ συμβολίζεται
 κυρίως μέ τόν Δεσποτικό Θρόνο. Βρίσκεται πάντα στή μεσημβρινή (νό-
 τια) πλευρά τοῦ ναοῦ, κοιτώντας πρός τό Ἱερό Βῆμα καί προορίζεται γιά
 τόν Ἐπίσκοπο, ἐπειδή ὁ Ἐπίσκοπος κάθεται ἐκεῖ «εἰς τύπον καί τόπον
 Χριστοῦ». Ἀκόμα καί ὅταν δέν ὑπάρχει Ἐπίσκοπος στήν ἐκκλησία
 κανεῖς ἄλλος (ἱερέας ἢ λαϊκός) δέν ἐπιτρέπεται νά καθίσει ἐκεῖ. Ὁ θρό-
 νος παραμένει κενός γιά νά θυμίζει τήν ἀόρατη παρουσία τοῦ Κυρίου
 ὡς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν πλάτη τοῦ θρόνου συνήθως ὑπάρχει ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ὡς
 «Μεγάλου Ἀρχιερέως» (φορώντας ἄμφια), γιά νά δείχνει ποιός εἶναι ὁ
 πραγματικός ἀφέντης (Δεσπότης) τοῦ οἴκου.

Ὅταν βλέπετε ἕναν Ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπο ἐνδεδυμένο μέ τήν πλή-
 ρη στολή του, στήν οὐσία βλέπετε μιά «εἰκόνα» τοῦ Χριστοῦ ὡς Ἀρχιε-
 ρέα. Κάθε κομμάτι ἔχει τόν συμβολισμό του. Τά σημαντικότερα εἶναι:

- α) τό ὤμοφόριο, τό πλατύ ὕφασμα πού τυλίγεται γύρω ἀπό τούς ὤ-
 μους τοῦ Ἐπισκόπου. Συμβολίζει τό «χαμένο πρόβατο» πού ὁ
 Καλός Ποιμένας (ὁ Χριστός) βρῆκε καί πῆρε στούς ὤμους Του
 γιά νά τό σώσει. Χωρίς αὐτό, ὁ Ἐπίσκοπος δέν μπορεῖ νά τελέ-
 σει κανένα μυστήριο, γιατί χωρίς τή θυσιαστική ἀγάπη τοῦ Χρι-
 στοῦ, δέν ὑπάρχει ἱερωσύνη. Γίνεται συνήθως ἀπό λευκό μαλλί
 προβάτου, γιά νά μᾶς θυμίζει τήν παραβολή τοῦ Καλοῦ Ποιμένα
 πού ψάχνει καί βρίσκει τό ἀπολωλός πρόβατο. Καί
- β) τό Ἐπιγονάτιο (ρόμβος στό γόνατο) συμβολίζει τό «λέντιον» (τήν
 πετσέτα) πού ζώστηκε ὁ Χριστός γιά νά πλύνει τά πόδια τῶν μα-
 θητῶν Του στό Μυστικό Δεῖπνο. Θυμίζει στόν Ἐπίσκοπο ὅτι ἡ ἐ-
 ξουσία του εἶναι διακονία καί ὑπηρεσία.

Ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ τόν λαό, κραταίει δύο εἰδικά κηροπήγια:
 Τό Τρίκηρο (3 κεριά) πού συμβολίζει τήν Ἁγία Τριάδα. Καί τό Δίκηρο
 (2 κεριά) πού συμβολίζει τίς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ (Θεός καί Ἄν-
 θρωπος). Μέ αὐτά τά κεριά, ὁ Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ σταυροειδῶς, δεί-
 χνοντας ὅτι ὁ Χριστός εἶναι τό «Φῶς τοῦ κόσμου» πού φωτίζει καί ἀγιά-
 ζει τούς πάντες.

Ἐπάρχει ἕνας συγκεκριμένος τύπος ἀγιογραφίας πού διαφέρει ἀπό
 τόν κλασικό Παντοκράτορα. Σέ αὐτήν ὁ Χριστός δέ φοράει ἀρχαῖο χι-
 τῶνα καί ἱμάτιο. Φοράει τόν Σάκκο καί στό κεφάλι φέρει μίτρα. Καί τά

δύο ἦταν στοιχεῖα ἐνδυμασίας τοῦ αὐτοκράτορα - βασιλέως. Ἐν καὶ ἡ εἰκονογραφία αὐτὴ εἶναι νεώτερη (κατὰ τὸν ἅγιον Συμεὼν Θεσσαλονίκης) εἶναι πάντως ἕνας συμβολισμὸς τῆς αἰωνίου βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Χριστὸς ὡς Μέγας Ἄρχιερεὺς δὲν εἶναι ἕνας συμβολικὸς τίτλος. Εἶναι ἡ θεμέλιος πραγματικότητα τῆς σωτηρίας, ἡ καρδιά τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καὶ λατρείας. Μέ τῆ θυσία, τὴν ἱερατεία Του καὶ τὴν ἐμπειρική παρουσία Του στὴν Ἐκκλησία, ὁ Χριστὸς προσφέρει στὸν κόσμον ὀλοκληρωμένη λύτρωση, πρόσβαση στὸν Θεὸ Πατέρα καὶ νέα ζωὴ ἐν Πνεύματι. Ὁ πιστὸς καλεῖται νὰ εἰσέλθει διὰ τοῦ Μεγάλου Ἄρχιερέως στὸν οὐρανὸ τῆς χάριτος ἀγωνιζόμενος καὶ ἐμπιστευόμενος τὴν ἀκατάλυτη δυνάμη Του.

Ἄρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗ

Α) ΟΙ ΚΑΚΟΙ ΚΑΙ ΜΙΣΘΩΤΟΙ ΠΟΙΜΕΝΕΣ

δῶ ἢ ἡ Ἐκκλησία (ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ) ζητεῖ νά μάθει: ἂν ὁ Κύριος εἶναι (ὁ καλὸς) ποιμένας καὶ ποιὸς εἶναι ὁ μισθωτὸς ποιμένας; Μήπως εἶναι ὁ διάβολος; Καὶ ἂν ὁ διάβολος εἶναι ὁ μισθωτὸς ποιμένας, ποιὸς εἶναι ὁ λύκος; Ἐπὶ τὸν ἄλλο, ὁ λύκος εἶναι ὁ διάβολος, τὸ ἀνήμερο θηρίο, τὸ ἀρπακτικὸν, τὸ δόλιο, ὁ κοινὸς ἐχθρὸς ὅλων. Ἐὰν ἔχει λοιπὸν τὴ δική του ὀνομασίαν ὁ μισθωτὸς ποιμένας. Ἐπευθυνόμενος ὁ Κύριος πρὸς τοὺς σύγχρονους τοῦ Ἰουδαίου ποιμένες, τοὺς ὀνόμαζε μισθωτοὺς. Ἐπὶ τὸν ἄλλο, ὁ Κύριος ἔλεγε: Ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ποιμένες, οἱ ὅποιοι παίρνουν μόνον τὴν ὀνομασίαν τοῦ μισθωτοῦ, ἐνῶ δὲν θὰ ἔπρεπε. Τότε οἱ ἀρχιερεῖς ἀναδεικνύονταν ὡς μισθωτοὶ καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ ὅλο ἐκεῖνο τὸ Ἰουδαϊκὸν κόμμα. Ἐκείνους ὀνόμαζε ὁ Κύριος μισθωτοὺς ποιμένες, ἐκείνους πού ἐπαίρναν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ποιμένα, ὄχι γιὰ νά ὑπηρετήσουν ἀληθινὰ τίς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ νά ἱκανοποιήσουν τίς ὑλικὰς ἀνάγκας καὶ τίς προσωπικὰς τοὺς φιλοδοξίας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ μισθωτοὶ πού προσεύχονταν ὑποκριτικὰ, γιὰ νά κατατρῶνε τὸ ψωμί τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν. Ἐκεῖνοι ἱκανοποιοῦν τίς ἀνάγκας τοὺς, πού ἐπιδιώκουν νά ἀπολαύσουν τὴν παρούσα ζωὴν, πού δὲν ἀτενίζουν πρὸς τὴν μέλλουσα, αὐτοὶ εἶναι μισθωτοὶ καὶ ὄχι ποιμένες. Καὶ σήμερον ὑπάρχουν πολλοὶ μισθωτοὶ, αὐτοὶ πού πωλᾶνε τὴν ζωὴν τοὺς γιὰ μίαν ἄθλια καὶ ἐφήμερον δόξαν, αὐτοὶ πού καὶ τώρα προκαλοῦν σχίσμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παρερμηνεύοντας τοὺς καθαρὸς καὶ σαφεῖς λόγους τοῦ Κυρίου¹.

Β) ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΩΤΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

1247. Ἡ συνήθεια πού ἀπὸ πολὺ παλιὰ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἐκκλησίαν

Βασιλείου Χαρόνη, Παιδαγωγικὴ Ἀνθρωπολογία Μεγάλου Βασιλείου, Τόμος Β', Ἀθήνα 2003, σελ. 496-503.

τοῦ Θεοῦ ἀπαιτοῦσε νά γίνονται δεκτοί ὅσοι ἐπρόκειτο νά ὑπηρετήσουν τήν Ἐκκλησία ἔπειτα ἀπό προσεκτική δοκιμασία. Ἐξεταζόταν δηλαδή σχολαστικά ὅλη ἡ διαγωγή καί ἡ ζωή τους, μήπως εἶναι ὑβριστές, μήπως εἶναι μέθυστοι, μήπως εἶναι ἐριστικοί, ἄν δαμάζουν τίς ὀρμές καί τίς ἀδυναμίες τῆς νεότητος, ὥστε νά μπορούν νά ἐπιτύχουν «τόν ἀγιασμό, χωρίς τόν ὁποῖον κανεῖς δέν πρόκειται νά ἰδεῖ τόν Κύριο»². Αὐτή τήν ἐξέταση τήν ἔκαναν οἱ πρεσβύτεροι³ καί οἱ διάκονοι πού κατοικοῦσαν κοντά τους καί τήν ἀνέφεραν στους χωρεπισκόπους, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἐλάβαιναν ὑπόψη τίς γνώμες ἀξιόπιστων μαρτύρων καί τίς ἀνακοίνωναν στόν ἐπίσκοπο, τότε συγκαταριθμοῦσαν αὐτόν, πού ἐπρόκειτο νά ὑπηρετήσει τήν Ἐκκλησία, στό ἱερατικό τάγμα.

*Γ') ΟΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΟΥΣ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥΣ
ΒΑΘΜΟΥΣ ΝΑ ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ ΤΟΥΣ*

1248. Νά μή σοῦ φέρνει ἔπαρση (ἀλαζονεία) ὁ βαθμός πού ἔχεις στόν κληρο, ἀλλά νά γίνεσαι περισσότερο ταπεινός. Γιατί προκοπή τῆς ψυχῆς σημαίνει προκοπή στήν ταπείνωση, ἡ ἔλλειψη προκοπῆς καί ἡ ἀτίμωση προέρχονται ἀπό τήν ὑψηλοφροσύνη. Ὅσο συμβαίνει νά πλησιάζεις στους ἀνώτερους ἱερατικούς βαθμούς, τόσο νά ταπεινώσεις τόν ἑαυτό σου, φοβούμενος τό πάθημα τῶν γιῶν τοῦ Ἰακώβ⁴. Καλή γνώση τῆς θεοσέβειας σημαίνει καλή γνώση τῆς ταπεινώσεως καί τῆς πραότητος.

Ἡ ταπείνωση εἶναι μίμνηση τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀλαζονεία δέ καί τό ξεθάρρεμα (τό θράσος) καί ἡ ἀναίδεια εἶναι μίμνηση τοῦ διαβόλου. Γίνε μμητής τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι τοῦ ἀντίχριστου, τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τοῦ ἀντίθεου (τοῦ διαβόλου), τοῦ Κυρίου καί ὄχι τοῦ δραπετή, τοῦ ἐλεήμονα καί ὄχι τοῦ ἄσπλαχνου, τοῦ φιλόανθρωπου καί ὄχι τοῦ μισάνθρωπου, τῶν γιῶν τοῦ νυμφώνα⁵ καί ὄχι τῶν γιῶν τοῦ σκοταδιοῦ. Μή βιαστεῖς νά κατευθύνεις τήν ἀδελφότητα (τοῦ μοναστηριοῦ), γιά νά μή βάλεις πάνω στόν τράχηλό σου ξένα φορτία ἁμαρτημάτων.

*Δ') ΚΑΘΑΙΡΕΙΤΑΙ Ο ΠΟΡΝΕΥΩΝ ΚΛΗΡΙΚΟΣ, ΑΛΛΑ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ*

1249. Ὁ διάκονος, πού ἐπόρνεψε μετά τή χειροτονία του, καθαιρεῖται ἀπό τό ἀξίωμα τῆς διακονίας, ἀλλά παρόλο πού θά καταταγεῖ στήν τάξη τῶν λαϊκῶν, δέν θά ἐμποδίζεται νά ἐπικοινωνεῖ μέ τούς πιστούς. Γιατί ὑπάρχει ἀρχαῖος κανόνας σύμφωνα μέ τόν ὁποῖον, ὅσοι ἐκπίπτουν ἀπό τό βαθμό τῆς ἱερωσύνης, νά ὑποβάλλονται σ' αὐτή μόνον τήν τιμωρία. Νομίζω δέ ὅτι οἱ πρῶτοι Πατέρες ἀκολούθησαν τόν παλαιό Νόμο, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο: «Δέν θά τιμωρήσεις δύο φορές γιά τό ἴδιο σφάλμα (ἔγκλημα)»⁶.

*Ε') Ο ΟΡΚΟΣ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΜΠΟΔΙΟ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ*

1250. Μέ ἐρώτησες γιά τόν πρεσβύτερο Βιάνορα, ἄν εἶναι δεκτός στόν κλῆρο, λόγω τοῦ ὄρκου πού ἔδωσε. Ἐλλά ἐγώ γνωρίζω ὅτι ἔχω ἤδη προτείνει ἕνα κοινό Κανόνα γιά ὅλους μαζί τούς κληρικούς τῆς Ἀντιόχειας, πού ὀρκίστηκαν μαζί του· δηλαδή νά μή μετέχουν αὐτοί στίς δημόσιες συναθροίσεις, ἀλλά νά ἀσκοῦν τά καθήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰδιαιτέρως. Ὁ ἴδιος Κανόνας δίδει σ' αὐτόν (τόν Βιάνορα) τήν ἄδεια νά ἀσκεῖ τά ἱερατικά του καθήκοντα... Νά γίνει λοιπόν δεκτός ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἀφοῦ τοῦ ζητηθεῖ ἀπό τήν εὐλάβειά σου νά μετανοήσει γιά τήν εὐκολία μέ τήν ὁποία ὀρκίστηκε μπροστά σ' ἕνα ἄπιστο ἄνδρα, καί γιατί δέν μπόρεσε νά ὑπομείνει τόν πειρασμό τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου.

*Ζ') ΘΕΟΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΑΜΑΘΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙΡΕΤΙΚΟΙ ΑΝΕΛΑΜΒΑΝΑΝ
ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ*

1252. Θεολόγος ἔγινε ὁ καθένας, ἀκόμη καί ἐκεῖνος πού ἔχει στιγματισμένη τήν ψυχή του μέ ἀναρίθμητες ἁμαρτίες. Ἐξαιτίας αὐτοῦ οἱ νεωτεριστές βρίσκουν εὐκολα πολλούς συνεργάτες στήν ἀνταρσία τους. Λοιπόν ἄνθρωποι αὐτοχειροτόνητοι καί θεσιθῆρες (πού με κάθε μέσο ἐπιδιώκουν ἀξιώματα) μοιράζονται μετά ἀπό κλήρωση τή διοίκηση τῶν Ἐκκλησιῶν, παραμερίζοντας (ἤ καί περιφρονώντας) τό σχέδιο τοῦ Ἀγίου Πνεύματος γιά τήν Ἐκκλησία. Καί ἐνῶ οἱ εὐαγγελικοί θεσμοί βρίσκονται λόγω ἀκαταστασίας σέ πλήρη σύγχυση, ἐπικρατεῖ μιά ἀπερίγραπτη διαμάχη γιά τήν κατάληψη ἐπισκοπικῶν ἀξιωμάτων, ἀφοῦ ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς πού θέλουν νά ἐπιδειχθοῦν ἀγωνίζεται νά ἀνέλθει αὐτός στό ἀξίωμα. Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς φιλαρχίας εἰσχώρησε στό λαό μιά φοβερή ἀναρχία. Γι' αὐτό οἱ παρακλήσεις τῶν ἐπισκόπων μένουν χωρίς κανένα ἀποτέλεσμα καί καμιά ἐπίδραση, γιατί ὁ καθένας σκέπτεται, λόγω τοῦ ἐγωισμοῦ πού προέρχεται ἀπό τήν ἀμάθεια, ὅτι χρέος του εἶναι ὄχι νά ὑπακούει καί νά ὑποτάσσεται σέ ἄλλους, ἀλλά αὐτός νά ἐξουσιάζει ἄλλους.

*Η') Η ΑΣΕΒΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟ ΕΙΝΑΙ
ΜΕΓΑΛΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ*

1253. Καί γιά νά παιδαγωγηθοῦμε καί διδαχθοῦμε ἀπό τά μικρότερα πόσο πρέπει νά φοβούμαστε τά μεγαλύτερα καί ἀνώτερα, ἄς ἐξετάσουμε σέ βάθος πού ὀφείλεται ἡ ἀγανάκτηση τοῦ Θεοῦ ἐναντίον ἐκείνων πού δείχνουν παρακοή καί ἀσέβεια ἐναντίον τοῦ ἱερέα ἢ τοῦ κριτῆ, θέμα γιά τό ὁποῖον κάνει λόγο τό Δευτερονόμιο. Λέει λοιπόν: «Ὁ ἄνθρω-

πος πού ἀπό ὑπερηφάνεια δέν θά ὑπακούσει στόν ἱερέα πού παρίσταται γιά νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του στόν Κύριο τό Θεό σου ἢ στόν κριτή, πού ἔχει ὀριστεῖ νά δικάζει τήν περίοδο ἐκείνη, ὁ ἄνθρωπος αὐτός θά καταδικαστεῖ σέ θάνατο καί ἔτσι θά ἀπομακρύνει τό πονηρό καί κακό μέσα ἀπό τόν ἰσραηλιτικό λαό. Ὁλος δέ ὁ λαός, ὅταν πληρο-φορηθεῖ τήν τιμωρία, θά φοβηθεῖ καί δέν θά ἀσεβήσουν πλέον»⁷.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ μέγας Ἱεράρχης ἀναφέρεται στους αἰρετικούς κληρικούς τῆς ἐποχῆς του, πού ἦσαν ἀρκετοί καί ἐναντία τῶν ὁποίων διεξήγαγε συνεχεῖς ἀγῶνες μέ τόν γραπτό καί προφορικό του λόγο.

2. Ἐβρ. ἰβ' 14.

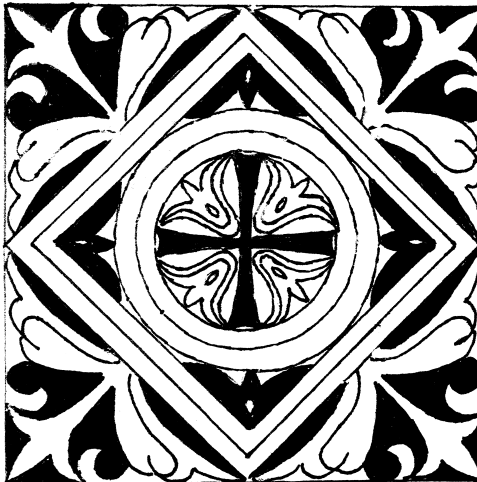
3. Ἐφόσον οἱ πρῶτοι κριτές ἦσαν πρεσβύτεροι καί διάκονοι καί οἱ ὑποψήφιοι ἦσαν νέοι στήν ἡλικία, εἶναι προφανές ὅτι ἐδῶ ἡ ἐπιλογή ἀφοροῦσε κατώτερους κληρικούς (ὑποδιακόνους, ὑπηρέτες - νεοκώρους, ἀναγνώστες).

4. Δύο ἀπό τούς γιούς τοῦ Ἱεραρχεῖα Ἱερών, πού ἦσαν ἱερεῖς, ὁ Ναβάδ καί ὁ Ἀβιούδ, χωρίς νά πάρουν ὄδεια ἀπό τόν πατέρα τους, προκειμένου νά θυμιατίσουν, χρησιμοποίησαν κοινή φωτιά καί ὄχι τήν φωτιά τοῦ θυσιαστηρίου, πού εἶχε διατάξει ὁ Θεός. Ἐτσι πρόσφεραν στό Θεό θυσία πού ἐκεῖνος εἶχε ἀπαγορεύσει. Γιά τήν ἀσέβειά τους αὐτή ὁ Θεός ἔστειλε φωτιά, ἡ ὁποία τούς κατέφαγε καί πέθαναν αὐτοστιγμῆ (Λευτικόν, ἰ' 1-4).

5. Ματθ. θ' 15. Μάρκ. β' 19. Λουκ. ε' 34.

6. Ναούμ σ' 9.

7. Δευτ. ιζ' 12-13.

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΤΟΝ ΘΕΟΛΟΓΟ

τή θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπως αὐτή εὐστοχα ἐκφράζεται στόν «᾽Απολογητικόν περί τῆς φυγῆς εἰς τόν Πόντιον ἢ περί ἱερωσύνης» λόγον του, ἡ Ἐκκλησία εἶναι σῶμα Χριστοῦ κατά τήν παύλειον θεολογία (Κολασσαεῖς α΄ 24), πού ἀποτελεῖται ἀπό τούς ποιμένες πού εἶναι ἱερεῖς καί τούς ποιμενομένους πού εἶναι λαϊκοί. Σημειώνει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Πατήρ: «ταῖς Ἐκκλησιαῖς διέταξεν ὁ Θεός τούς μέν ποιμαίνεσθαι, τούς δέ εἶναι ποιμένας καί διδασκάλους».

Ἅ ἱερέας εἶναι τό πρόσωπο ἐκεῖνο στό ὁποῖο ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός τήν τέλεση τῶν μυστηρίων, τά ὁποῖα ἀνυψώνουν τόν ἄνθρωπο πρὸς τόν οὐρανό καί ἀποτελοῦν τό μεγαλύτερο καί πολυτιμότερο πρᾶγμα. Ἄφορμώμενος δέ ἀπό τόν ἑαυτό του, δίνει καί τό στίγμα τοῦ σωστοῦ ἱερέα. Θεωρεῖ λοιπόν ὁ Ἅγιος ὅτι τό λειτούργημα τοῦ ἱερέως συμφαίνεται μέ τήν ἀρετή καί ὅτι εἶναι ἓνα ὑπεύθυνο ἀξίωμα, γι' αὐτό καί κακίζει ἐκείνους πού τό θεωροῦν ὡς ἓνα βιοποριστικό ἐπάγγελμα ἢ ὡς ἀπλῶς μία εὐκαιρία ἄσκησης ἐξουσίας.

Ἐπίσης, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο, ὁ ἱερέας, ὡς πνευματικός ἰατρός, γιά νά εἶναι σωστός στήν ἀποστολή του, πρέπει πρῶτα πρῶτα ὁ ἴδιος νά ἔχει καθαρῆ ἀπό τά πάθη καί τίς πληγές τῆς ἁμαρτίας. Ἐπισημαίνει χαρακτηριστικά ὁ Πατέρας αὐτός τῆς Ὁρθοδοξίας: «Μή ἄλλους ἰατροῦν εἰν ἐπιχειροῦντες αὐτοῖ βρύνοντες ἔλκεσιν». Γι' αὐτό καί πρέπει νά εἶναι πρόσωπο πού νά διακρίνεται γιά τήν ἀρετή του, «ὡς πλέον καί' ἀρετήν προέχειν». Πρέπει λοιπόν, κατά τή θεολογία τοῦ ἱεροῦ Πατρός, «ὁ ἱερέας, ὅχι μόνον νά ἐξαλειψῆ ἀπό τήν ψυχὴν τά κακά στοιχεῖα, ἀλλά πρέπει νά ἐκκαράξῃ σ' αὐτήν τά καλά, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπερέχη περισσότερο ὡς πρὸς τήν ἀρετή, παρά ὡς πρὸς τό ἀξίωμα».

Στό σημεῖο αὐτό, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ταυτίζεται πλήρως μέ τόν ἅγιο Ἰσίδωρο τόν Πηλουσιώτη, πού θεωρεῖ πῶς ὁ ἱερέας εἶναι φῶς πού φωτίζει μέ τήν ἀρετή καί τόν κατά Θεόν βίον του. «Ἄπει ὁ Θεός τόν ἱερέα λύχνον καί τίθησιν αὐτόν λυχνίαν ἐπὶ τῆς φωτοφόρου αὐτοῦ καθέδρας».

Ἐξάλλου, κατά τόν Γρηγόριο, ὁ ἱερέας πρέπει νά βρίσκεται σέ κατά-

σταση πνευματικῆς ἐπαγρύπνησης καί μέριμνας γιά τό ποιμνίό του. Ἐπιπρόσθετα, ὀφείλει νά μή γνωρίζη μέτρο πρός τό καλό καί τήν πορεία πρός τά ἄνω, οὔτε νά θεωρῆ κέρδος ἐκεῖνο πού ἔχει διατηρήσει, ἀλλά νά θεωρῆ ὡς ζημία ἐκεῖνο πού τοῦ διέφυγε. Δηλαδή, στήν προκειμένη περίπτωση, ὁ ἱερέας πρέπει νά ἀγωνίζεται διαρκῶς γιά τήν ὅσο τό δυνατόν ἀρτιότερη πνευματική του τελείωση κι αὐτό γιά νά εἶναι πρότυπο γιά τούς ποιμενομένους. Στήν προκειμένη περίπτωση, ὁ ἱερέας πρέπει νά εἶναι, ὅπως εὐστοχα χαρακτηρίζει κι ὁ ὄσιος Ποιμῆν, «τύπος καί οὐ νομοθέτης».

Ἄξιζει νά σημειωθῆ πῶς, κατά τόν Ἅγιο, ἡ ἱερωσύνη εἶναι «τέχνη τεχνῶν καί ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, ἄνθρωπον ἄγειν, τό πολυτροπώτατον ζῶον καί ποικιλότατον». Δηλαδή, ἡ ἀποστολή τοῦ ἱερέα εἶναι τέχνη τεχνῶν καί ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, τό νά καθοδηγῆ κανέναν τόν ἄνθρωπο, τό πολὺπλευρο αὐτό καί εὐμετάβλητο ζῶον. «Εἶναι ἐπιστήμη καί τέχνη, πού εἶναι ἀνώτερη ἀπό τήν τέχνη πού ἔχει νά κάνη μέ τή θεραπεία τῶν σωμάτων πού ἀποτελοῦνται ἀπό φθαρτή ὕλη καί πού πρόκειται νά διαλυθοῦν καί νά ὑποστοῦν κάποτε τόν θάνατο».

Ἄνωτερη, λοιπόν, τέχνη εἶναι ἡ τέχνη τῆς πνευματικῆς καθοδήγησης πού ἀσκεῖ ὁ ἱερέας, διότι αὐτή «τῆ περί ψυχῆ ἡ σπουδή τήν ἐκ Θεοῦ καί θεῖαν τῆς ἄνωθεν εὐγενείας μετέχουσας». Δηλαδή, αὐτή ἡ τέχνη φροντίζει γιά τήν ψυχή, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τόν Θεό καί εἶναι θεία καί εἶναι μέτοχος τῆς οὐράνιας εὐγένειας καί βιάζεται νά πάη πρός αὐτήν, ἄν καί ἔχει συνδεθῆ μέ τό κατώτερον ἀπ' αὐτή σῶμα. Ἔτσι λοιπόν, κατά τόν Ἅγιο, ὁ ἱερέας, ὡς πνευματικός ἰατρός, ὑπερτερεῖ τοῦ ἱατροῦ πού φροντίζει τό σῶμα. Ὁ πρῶτος θά χρησιμοποιήσῃ τίς καυτηριάσεις καί ἄλλα μέσα θεραπείας. Ὅμως τό ἔργο του, χωρίς νά ὑποτιμᾶται, εἶναι πολύ πιό εὐκόλο ἀπό τό ἔργο τοῦ πνευματικοῦ γιατροῦ, τοῦ ἱερέα, διότι αὐτός, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, καλεῖται «νά διαγνώσῃ καί νά θεραπεύσῃ, τά ἥθη, τά πάθη, τόν τρόπο ζωῆς, τήν πρόθεση καί ὅτιδήποτε ἄλλοτε παρόμοιο διαθέτομεν καί ἀφοῦ ἐκδιώξῃ καθετί τό θηριῶδες καί ἄγριο πού εἶναι συνδεδεμένο μαζί μας, νά βάλῃ στή θέση του καθετί ἡμερον καί ἀγαπτό στόν Θεό καί νά τό σταθεροποιήσῃ καί νά μοιράσῃ μέ δικαιοσύνη τό βραβεῖο στήν ψυχή καί στό σῶμα, χωρίς νά ἐπιτρέψῃ νά ὑποταχθῆ τό ἀνώτερο στό κατώτερο, πράγμα πού ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἀδικία».

Ἐξάλλου, ὁ ἱερέας, ὡς πνευματικός ἰατρός, ἔχει νά ἐπιτελέσῃ δύσκολο ἔργο, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο, ἀφοῦ ἡ ὅλη θεραπεία του ἐστιάζει στόν κρυφόν ἄνθρωπο τῆς καρδίας, δηλαδή στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ νῦν δέ περί τόν κρυπτόν τῆς καρδίας ἄνθρωπον ἡ πᾶσα θεραπεία καί σπουδή». Ἐπιπρόσθετα, «ὁ ἱερέας πρέπει νά ἔχει πολλή καί τελεία πίστιν, μεγαλύτερη ἀκόμα βοήθεια ἀπό τόν Θεόν, ἀλλά συνάμα

καί ἐφευρετικότητα καί ἐξυπνάδα γι' αὐτό τό ἔργο τῆς πνευματικῆς θεραπείας».

«Πρός οὖν ταῦτα, πολλῆς μέν καί παντελοῦς τῆς πίστεως, μείζονος δέ τῆς παρά Θεοῦ συνεργασίας». Φοβερό, λοιπόν, πρόσωπο, ἀπό θεολογική ἄποψη, εἶναι τό πρόσωπο τοῦ ἱερέα καί τό λειτούργημά του, διότι καλεῖται νά δώσῃ «φτερά στήν ψυχή, νά τήν ἀρπάξει ἀπό τόν κόσμο καί νά τή δώσῃ στόν Θεό καί νά διατηρήσῃ μέν τό κατ' εἰκόνα, ὅταν αὐτό διατηρεῖται, ἤ νά τό κρατήσῃ ἀπό τό χέρι ὅταν κινδυνεύει νά χαθῇ, ἤ ὅταν ἔχει διαρρεῦσει καί διαλυθῇ, νά τό ἐπαναφέρῃ καί νά βάλῃ τόν Χριστόν νά κατοικήσῃ στίς καρδιές μέ τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Τέλος δέ, τό πιό σπουδαῖο εἶναι νά καταστήσῃ τόν ποιμενόμενο θεόν κατὰ χάριν καί ἄξιον τῆς οὐράνιας μακαριότητος.

Ἐξάλλου, κατὰ τή θεολογία, ὅχι μόνον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀλλά καί ὄλων τῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ἱερέας πρέπει νά ἔχῃ τό χάρισμα τῆς διάκρισης, δηλαδή νά μπορῇ ἀνάλογα μέ τόν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου, νά τοῦ προσφέρῃ καί τήν ἀνάλογη πνευματική θεραπεία. Ἔτσι, θά μᾶς πληροφορήσει γι' αὐτό ὁ ἱερός Πατήρ: «εἰς ἄλλους μέν πάντα τηρεῖ ἐπιμελῶς ἀναγκαῖον μέχρι καί τῶν μικροτέρων», δηλαδή, σέ κάποιους θά θέλει νά τηρήσουν μέ ἐπιμέλεια τά πάντα, ἀκόμα καί τά πιό ἀσήμαντα, σ' ἄλλους πάλι, «παρορᾶν ἄμεινον», δηλαδή θά θέλει ἀπλῶς νά ἀποφεύγουν κάποια πράγματα χωρίς νά τοὺς πιέζῃ μέ διαρκεῖς ἐλέγχους. Ἄλλους πάλι, καλεῖται ὁ ἱερέας, μέσα στό πλαίσιο τῆς διάκρισης, νά τοὺς θεραπεύσῃ μέ τήν καλοσύνη καί τήν ταπεινώση, ἐμπνέοντάς τους τήν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας».

Ἐπίσης, ὁ ἱερέας πρέπει νά εἶναι τό κατ' ἐξοχίαν πρόσωπο πού ὀρθοτομεῖ τόν λόγον τῆς ἀληθείας, δηλαδή διδάσκει τό ὀρθόδοξον δόγμα, ἀπό τό ὅποῖον ἀπορρέει τό ὀρθόδοξον ἥθος – «καινοτομεῖν ἀλήθειαν ψυχῆς». Καθῆκον του, κατὰ τόν ἅγιον Γρηγόριο, εἶναι «νά ἐκκαράξῃ τοὺς λόγους τῆς εὐσέβειας πάνω σέ πονηρές διδασκαλίες καί δόγματα», δηλαδή, νά διδάσκῃ τήν ὀρθόδοξη πίστη καί νά σπηλιτεύῃ τίς αἱρέσεις πού ὄντας ψυχικά πάθη, κατὰ τοὺς Πατέρες, χωρίζουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό καί ἐπιφέρουν τόν πνευματικό του θάνατο.

Τέλος, κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, ὁ ἱερέας πρέπει νά ἔχῃ ὡς πρότυπο σωστοῦ πνευματικοῦ καθοδηγητῆ τόν Ἀπόστολο Παῦλον. «Παῦλον παρασιτώμεθα μόνον τοῦ λόγου συνίστορα καί τούτῳ θεωρήσωμεν ὅσον ἐστίν καί ψυχῶν ἐπιμέλεια». Δηλαδή, ἄς παρουσιάσουμε μπροστά ὡς μόνο μάρτυρα τόν λόγο τοῦ Παύλου καί ἄς παρατηρήσουμε σ' αὐτόν πόσο σπουδαία εἶναι ἡ φροντίδα γιά τίς ψυχές. Γιά νά γνωρίσουμε δέ αὐτό καί νά τό κατανοήσουμε, ἄς ἀκούσουμε τί ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος γιά τόν ἑαυτό του: «Παραλείπω νά ἀναφέρω τοὺς κόπους, τίς ἀγρυπνίες, τοὺς φόβους καί τίς ταλαιπωρίες ἀπό τήν πείνα,

τή δίψα, τούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς, τούς ἐσωτερικούς ἀντιπάλους, τούς διωγμούς, τίς φυλακές».

Καταλήγοντας δέ ὁ ἱερός Πατήρ, θεωρεῖ πῶς σωστός ἱερέας ἀσφαλῶς εἶναι ἐκεῖνος πού, μιμούμενος τόν Ἅπόστολο Παῦλο, ἔχει τόση ἀγάπη γιά τό ποῖμνιό του καί τόση μέριμνα γιά τήν πνευματική προκοπή του, ὥστε καί αὐτός, ἄν κάποιος πέφτει σέ πειρασμό, νά ὑποφέρει καί ὁ ἴδιος καί ἄν κάποιος ἄλλος ἀπό τό ποῖμνιό του σκανδαλίζεται, κι αὐτός σάν τόν Παῦλον νά κατακαίεται — «προσέκοπέ τις καί Παῦλος ἠσθένη καί ἄλλος ἐσκανδαλίζετο καί Παῦλος ἦν ὁ φλεγόμενος».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος

Διευθυντής Γραφείου Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας,
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

Φώπιου Σχοινᾶ

Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΕΡΟ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ

ιερωσύνη, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων καί φοβερωτέρων μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον γιά τήν τιμή πού περιβάλλει τόν φορέα αὐτῆς, ἀλλά κυρίως γιά τήν εὐθύνη καί τό βάρος τῆς διακονίας πού συνεπάγεται. Δέν πρόκειται περί ἀνθρωπίνης ἐξουσίας οὔτε περί διοικητικοῦ ἀξιώματος, ἀλλά περί θείας διακονίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχή εὐρίσκεται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τήν κλήση αὐτοῦ, ἀλλά προϋποθέτει καί τήν κλήση τοῦ ὑποψηφίου πρὸς αὐτήν. Μέ ἄλλα λόγια χρειάζεται καί ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ ἀλλά καί ἡ ἔμφυτη κλήση τοῦ πιστοῦ πρὸς αὐτήν.

Κατά τόν Χρυσόστομο, ὁ ἱερεύς ἴσεται μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ὡς μεσίτης καί λειτουργός τῶν θείων μυστηρίων. Ἐπί τῆς γῆς μέν διαμένει, ἀλλά τά οὐράνια πραγματεύεται· ἀνθρώπινη φύση φέρει, ἀλλά ἀγγελική διακονία ἐπιτελεῖ. Διά τοῦτο καί ὁ ἱερατικός βίος ἀπαιτεῖ καθαρότητα ψυχῆς, ἠθική τελειότητα καί πνευματική ἐγρήγορση, καθόσον ὁ ἱερεύς διαχειρίζεται τά ἅγια καί διακονεῖ οὐσιωδῶς τήν σωτηρία τῶν πιστῶν. Συγκεκριμένα γράφει ὁ ἱερός Πατήρ: «Διότι τῆς ἱερωσύνης τό ἔργον εἶναι τόσον ὑψηλόν, ὥστε ἐπιτελεῖται μέν ἐπί τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τά ἔργα τῶν οὐρανίων δυνάμεων. Καί τοῦτο εἶναι πολύ φυσικόν, ἐφ' ὅσον δέν τήν ἴδρυσεν οὔτε ἄγγελος οὔτε ἀρχάγγελος οὔτε καμμία ἄλλη κτιστή δύναμις, ἀλλά τήν ἴδρυσεν αὐτός ὁ Παράκλητος, ὁ ὁποῖος καί ἔκαμεν ἀνθρώπους ζῶντας εἰς τήν σάρκα ἱκανούς νά διεξάγουν ὑπηρεσίαν ἀγγέλων. Διά τοῦτο ὁ ἱερωμένος πρέπει νά εἶναι τόσον καθαρός, σάν νά στέκεται εἰς τοὺς οὐρανούς μαζί μέ τās ἀγγελικὰς δυνάμεις»¹.

Στό σύγγραμμά του «Περί Ἱερωσύνης», ὁ μέγας Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιμένει ὅτι τό ἔργο τοῦ ἱερέως ὑπερέχει παντός κοσμικοῦ ἀξιώματος. Οὔτε βασιλεία, οὔτε στρατηγία δύνανται νά συγκριθοῦν πρὸς τήν ἱερατική διακονία, ἐπειδή αὐτή ἀναφέρεται στήν σωτηρία τοῦ πιστοῦ, ἡ ὁποία ὑπερέχει παντός σωματικοῦ ἀγαθοῦ. Ὁ ἱερεύς, λέγει, ἔχει ἐξουσία, τήν ὁποία οὔτε οἱ ἄγγελοι ἔχουν, καθόσον ἐπί τῆς γῆς τελεῖ τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας καί ἔχει τήν ἐξουσία τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ.

Πράγματι δύο είναι οι κυριότερες λειτουργίες της ίερωσύνης: η τέλεση της Θείας Εὐχαριστίας ἀπό τούς ἱερεῖς καί ἡ χορηγηθεῖσα σ' αὐτούς ἐξουσία τοῦ «δεσμῆν καί λύειν» τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Καί οἱ δύο αὐτές δωρεές τοῦ Θεοῦ ἐκχωρήθηκαν μόνο στούς ἀνθρώπους, τούς ὁποίους ἡ Χάρις κατέστησε Λειτουργούς τοῦ Ὑψίστου. Ὅθεν, εἰδικά γιά τήν ἐξουσία τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, λέγει ὁ ἱερός Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας «Ποιά ἐξουσία ἤμπορεῖ νά θεωρηθῆ ὑψηλότερα ἀπό αὐτήν; Ὁ Πατήρ ἔδωσε εἰς τόν Υἱόν ὀλόκληρον τήν ἐξουσίαν, βλέπω δέ ὅτι ὁ Υἱός τήν παρεχώρησεν ὅλην εἰς τούς ἱερεῖς»².

Ἡ ἐξουσία αὐτή, ὅμως, δέν ἐκλαμβάνεται ἀπό τόν ἱερό Χρυσόστομο ὡς προνόμιο, ἀλλά ὡς σταυρός. Ὁ ἱερεύς δέν καλεῖται νά ἄρχει, ἀλλά νά διακονεῖ· δέν καλεῖται νά ἐξουσιάζει, ἀλλά νά θυσιάσῃ τόν ἑαυτό του πρὸς χάριν τοῦ ποιμνίου του, πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Ἡ ποιμαντική εὐθύνη ἀπαιτεῖ διαρκῆ ἀγῶνα καί ἐγρήγορση, γιατί ὁ ἱερεύς καί προεστώς τοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα καί πρότυπο γιά τό ποῖμνιο. Ἐάν ὁ ἱερεύς σκανδαλίσει, τότε ἡ ζημία δέν περιορίζεται στό δικό του πρόσωπο, ἀλλά ἐπεκτείνεται σέ ὅλη τήν ἐκκλησιαστική κοινότητα.

Ἐξαιρετική σημασία ἀποδίδει ὁ Χρυσόστομος στήν διδακτική ἀποστολή, στό διδακτικό ἔργο τοῦ ἱερέως. Ὁ καλός ποιμένας τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νά εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀληθείας, αὐθεντικός ἐρμηνευτής τῶν θείων Γραφῶν καί ἀπλανῆς ὁδηγός τῶν πιστῶν πρὸς τήν ἐν Χριστῷ ζωή. Ἡ ἀμάθεια τοῦ ποιμένου καί ἡ ἀγνοια περὶ τά θεῖα δόγματα καί ἀλήθειες μπορεῖ νά ὀδηγήσῃ τό ποῖμνιο σέ πλάνη, ἐνῶ ἡ σοφία καί ἡ διάκριση ἀποτελοῦν ἀναγκαῖα ἐφόδια γιά τήν πνευματική καθοδήγηση. Ἰδιαίτερος ὁ γνήσιος ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά προφυλάσσει τό ποῖμνιό του ἀπό τήν λύπη τῶν αἰρέσεων, οἱ ὁποῖες ἐμάστιζαν τήν Ἐκκλησία κατά τούς χρόνους τοῦ χρυσορρήμονα Πατέρα. Πρὸς τοῦτο χρειάζεται βαθεῖα γνώση καί κατάρτιση τοῦ ἱερέως στίς ἀλήθειες καί στά δόγματα τῆς ὑγιούς πίστεως. Ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, «ὁ ἔχων ὡς ἔργον νά διδάσκῃ τούς ἄλλους ὀφείλει νά εἶναι πρό πάντων ἐμπειρος εἰς τούς κατὰ τῶν αἰρετικῶν ἀγῶνας»³.

Παράλληλα, ὁ ἱερεύς ὀφείλει νά διαθέτει ποιμαντική φιλανθρωπία καί διάκριση. Δέν ἄρκει ἡ τήρηση τῶν κανόνων, ἀλλά ἀπαιτεῖται κατανόηση τῶν ἀνθρωπίνων ἀσθενειῶν καί θεραπευτική προσέγγιση τῶν πνευματικῶν τραυμάτων. Χρειάζεται μέ ἄλλα λόγια νά διαθέτει πλήρη «ποιμαντική ἐπιστήμη». Ὁ ἱερεύς εἶναι ἰατρός ψυχῶν, ὁ ὁποῖος καλεῖται νά θεραπεύσει τά πάθη καί νά ὀδηγήσῃ τούς πιστούς πρὸς τήν μετάνοια. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νά διαθέτει ἀνάλογη ἀγιότητα καί καθαρότητα ψυχῆς. Ὁ πνευματικός ποιμένας ἔχει ὡς ὑψιστὴ ἀποστολή τήν διαποίμανση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ ὑψιστὸ ἔργο. Ὁ ἱερός Πατέρας λέγει σχετικά: «Ὁ φροντίζων διὰ τήν προσωπικήν του ἠθικὴν

κατάρτισιν ὠφελεῖ μόνον τόν ἑαυτόν του, τό κέρδος ὅμως τοῦ ποιμαντικού ἔργου προσφέρεται εἰς ὅλον τόν λαόν. Καί ὅποιος μοιράζει χρήματα εἰς τούς πτωχοῦς ἤ βοηθεῖ τούς ἀδικουμένους μέ ὅποιονδήποτε τρόπον ὠφελεῖ βεβαίως καί αὐτός τούς συνανθρώπους του, ἀλλά τόσον ὀλιγώτερον ἀπό τόν ἱερέα, ὅσον διαφέρει τό σῶμα ἀπό τήν ψυχήν»⁴. Πρός πλήρη καί ἄρτια ἐπιτέλεση τοῦ ὑψίστου αὐτοῦ ἔργου ὁ ἱερεύς ἀπαιτεῖται νά εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπό τά ψεκτά πάθη τῆς ψυχῆς, διότι τόν περιβάλλουν πολλοί πνευματικοί κίνδυνοι.

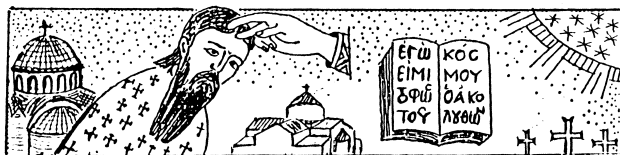
Ἰδιαίτερος ἐπισημαίνει ὁ Χρυσόστομος τόν κίνδυνο τῆς κενοδοξίας. Ἡ ἱερωσύνη, ἐπειδή περιβάλλεται ἀπό τιμή καί σεβασμό, μπορεῖ εὐκόλα νά καταστῆ αἰτία πνευματικῆς πώσεως γιά τόν ἀπροετοίμαστο. Ὁ ἀληθινός ποιμένας ὀφείλει νά ἀποφεύγει τήν φιλοδοξία καί νά ἐπιζητεῖ μόνον τήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Στό «Περί Ἱερωσύνης» σύγγραμμά του ὁ Χρυσόστομος λέγει χαρακτηριστικά: «*Οὐδέν γάρ οὕτως ἐνοχλεῖ καί καταβάλλει τήν ψυχὴν τοῦ ἱερέως ὡς ἡ τῆς κενοδοξίας νόσος· αὕτη γάρ καί τά καλῶς γινόμενα διαφθείρει καί τῶν ἀγαθῶν ἔργων τόν μισθόν ἀφανίζει*»⁵.

Ἐν κατακλείδι, ἡ ἱερωσύνη, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, εἶναι μυστήριον φοβερό καί μέγα, τό ὁποῖο ἀπαιτεῖ ἀγιότητα βίου, ταπείνωση καί ἀδιάλειπτο πνευματικό ἀγῶνα. Ὁ ἱερεύς δέν εἶναι ἀπλῶς λειτουργός τῶν μυστηρίων, ἀλλά ποιμένας καί πατέρας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὀδηγώντας τον στήν σωτηρία. Ἡ διακονία αὕτη, ἐνῶ ἀναδεικνύει τό μεγαλεῖο τῆς θείας χάριτος, συγχρόνως ἀποκαλύπτει τήν ἀνάγκη συνεχοῦς μετανοίας καί πνευματικῆς ἐπαγρυπνήσεως ἐκ μέρους τοῦ λειτουργοῦ.

Ἐτσι ἡ θεώρηση τῆς ἱερωσύνης κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο συνιστᾷ ἓνα ὑψηλό ἦθος διακονίας, στό ὁποῖο ἡ ἐξουσία ταυτίζεται μέ τήν θυσία καί ἡ τιμή μέ τήν εὐθύνη. Ὅθεν ἡ ἱερατική διακονία καθίσταται ὁδός σταυρική, ἀλλά καί ὁδός ἀγιασμοῦ, διά τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος συνεργεῖ στό σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Θεοῦ στόν κόσμον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἱ. Χρυσόστομος, *Περί Ἱερωσύνης*, Λόγος Γ' 4, μετάφραση Παναγιώτη Κ. Χρήστου, ΕΠΕ, τόμος 28, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 121.
2. Ἱ. Χρυσόστομος, *Περί Ἱερωσύνης*, Λόγος Γ' 5, ὁ.π., σελ. 125.
3. Ἱ. Χρυσόστομος, *Περί Ἱερωσύνης*, Λόγος Γ' 9, ὁ.π., σελ. 237.
4. Ἱ. Χρυσόστομος, *Περί Ἱερωσύνης*, Λόγος Β' 4, ὁ.π., σελ. 99.
5. Ἱ. Χρυσόστομος, *Περί Ἱερωσύνης*, Λόγος Γ' 14, τόμος 21, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 296-298.

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι

ΟΣΙΟΣ ΚΛΕΟΠΑΣ ΤΗΣ ΣΥΧΑΣΤΡΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Ὁσιος Κλεόπας τῆς Συχαστρίας (1912-1998), κατά κόσμον Κωνσταντῖνος Ἡλῖε, συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν σημαντικότερων μορφῶν τοῦ ρουμανικοῦ μοναχισμοῦ καί τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Γεννήθηκε στίς 10 Ἀπριλίου 1912 στήν κοινότητα Σούλιτσα τοῦ νομοῦ Μποτοσάνι, μέσα σέ οἰκογένεια βαθιά εὐσεβῆ, ὅπου ἡ πνευματική ζωή κατεῖχε πρωτεύουσα θέση¹. Οἱ γονεῖς του, Ἀλέξανδρος καί Ἄννα, ὑπῆρξαν ζωντανό παράδειγμα χριστιανικοῦ βίου. Ἡ ἀγιότητά του, ἡ ὁποία ἦταν ἤδη βαθιά ριζωμένη στή συνείδηση τοῦ λαοῦ, ἀναγνωρίσθηκε καί ἐπισήμως ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας μέ τήν ἀπόφαση τῆς ἀγιοκατατάξεώς του τό 2024, ἐνῶ ἡ τοπική ἀνακήρυξή του τελέσθηκε τό 2025 στή Μονή Συχαστρίας.

Ἀπό τήν παιδική του ἡλικία, ὁ νεαρός Κωνσταντῖνος ἔδειξε ἰδιαίτερη κλίση πρὸς τήν πνευματική ζωή. Σέ ἡλικία ἔντεκα ἐτῶν εἶχε ἤδη μάθει ἀπό στήθους τόν Ἀκάθιστο Ὑμνο, ἐνῶ κατά τά νεανικά του χρόνια, ὅταν ἔβροσκε τά πρόβατα κοντά στή Σκήτη Κοζάντσεα, δέχθηκε ἰσχυρές πνευματικές ἐπιδράσεις ἀπό τόν Ὁσιο Παῖσιο Ὀλάρου, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε καί ὁ πνευματικός του πατέρας.

Τό 1929, σέ ἡλικία δεκαεπτά ἐτῶν, εἰσῆλθε στή Μονή Συχαστρία ὡς δόκιμος. Στίς 2 Αὐγούστου 1936 ἐκάρη μοναχός, λαμβάνοντας τό ὄνομα Κλεόπας. Τό 1944 χειροτονήθηκε ἱεροδιάκονος καί ἓνα ἔτος ἀργότερα ἱερομόναχος. Μέχρι τήν κοίμησή του, στίς 2 Δεκεμβρίου 1998, ὁ γέροντας Κλεόπας μοίραζε τόν χρόνο του μεταξύ προσευχῆς καί ποιμαντικοῦ ἔργου, μεταξύ ἡσυχίας καί ὑπακοῆς, μεταξύ τῆς καθοδήγησης τῶν μοναχῶν καί τῆς πνευματικῆς διακονίας μέσω τοῦ κηρύγματος, τῆς συγγραφῆς, τῆς ἐξομολόγησης, τῆς συμβουλευτικῆς καί τῆς ἐλεημοσύνης. Γνωστός γιά τήν ἐξαιρετική του μνήμη καί τή βαθιά γνώση τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀφησε πίσω του μιά σπουδαία πνευματική παρακαταθήκη, ἡ ὁποία ἀποτυπώνεται ἰδιαίτερος στους εἴκοσι τόμους τῆς σειρᾶς «Μᾶς μιλά ὁ γέροντας Κλεόπας».

Μέσα ἀπό τίς πολυάριθμες ὁμιλίες καί νουθεσίες του, ὁ Ὁσιος Κλε-

πας ἐπιμένει καί σέ κάτι ἀκόμη: ὁ ἱερέας ὀφείλει νά τηρεῖ ζωντανή τήν Παράδοση, ὅπως πάντοτε τή διαφύλασσε ἡ Ἐκκλησία. Ὅχι ὡς μία στεῖρα προσκόλλησις στό παρελθόν, ἀλλά ὡς πιστότητα στό ἐκκλησιαστικό ἦθος πού ἐνώνει τίς γενεές.

Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ Γέροντας δέν ἐξιδανικεῖ τούς ἀνθρώπους, οὔτε ἀπαιτεῖ ἀπό ὅλους τό ἴδιο χάρισμα. Ἐναγώνριζε ὅτι δέν ἔχουν ὅλοι οἱ ἱερεῖς τήν ἴδια δύναμη στόν λόγο: ἄλλος μιλά μέ ἄνεση, ἄλλος λιγότερο. Ἐκεῖνο ὅμως πού θεωρεῖ καθοριστικό εἶναι ἡ δύναμη πού προσδίδει ὁ βίος στό κήρυγμα. Τρία λόγια, ὅταν βγαίνουν ἀπό καθαρῆ ζωῆ, μπορεῖ νά εἶναι ἰσχυρότερα ἀπό τρεῖς χιλιάδες λόγια ἐκείνου πού μιλά ἀλλά δέν πράττει. Ἡ πειθῶ τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι τεχνική· εἶναι καρπός ἀλήθειας.

Ἀπό τήν προσωπική ζωῆ, ὁ λόγος του περνᾷ στό ἴδιο τό ἔργο τῆς ποιμαντικῆς καί στίς προϋποθέσεις του. Ἐπιμένει ὅτι ὁ ἱερέας ὀφείλει νά γνωρίζει καλά τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Ἱερούς Κανόνες, διότι χωρίς αὐτή τή γνώση ἡ διακονία κινδυνεύει νά γίνει εἴτε ἐπιπόλαιη εἴτε ἄδικη. Ἡ ἄγνοια τῶν κανόνων δέν εἶναι μιά ἀπλή ἔλλειψη· εἶναι πνευματικός κίνδυνος, διότι ἀφήνει τόν ποιμένα ἀκάλυπτο ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται διάκριση, μέτρο καί θεραπευτική σοφία. Γι' αὐτό ὁ Γέροντας καταφεύγει σέ μία εἰκόνα πού μιλά ἀμέσως στή συνείδηση: μοιάζει, λέγει, μέ στρατιώτη πού τοῦ ἔδωσαν ὄπλο καί ξιφολόγχη, ἀλλά δέν ἔμαθε νά τά χρησιμοποιοῖ· ὅταν φανεῖ ὁ ἐχθρός, δέν θά σταθεῖ ὀρθίος, ἀλλά θά συντριβεῖ. Μέ ἄλλα λόγια, δέν ἀρκεῖ ὁ ἱερέας νά φέρει ἐξωτερικά τό ἀξίωμα· πρέπει νά ἔχει τά ἐφόδια ὥστε νά σταθεῖ ποιμαντικά μπροστά σέ ἀληθινές καί δύσκολες ψυχές, νά τίς κατανοήσῃ, νά τίς ὀδηγήσῃ καί, κυρίως, νά τίς θεραπεύσῃ.

Τό πιό ἀπαιτητικό πεδίο τῆς ποιμαντικῆς, κατά τόν Ὅσιο Κλεόπα, εἶναι ἡ Ἐξομολόγησις. Ἐκεῖ ὁ ἱερέας δέν ἀρκεῖ νά ἀκούει. Καλεῖται νά γίνει γιά κάθε ἄνθρωπο πού ἐξομολογεῖται πατέρας, ἰατρός καί κριτής ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὡς πατέρας, ὀφείλει νά ἔχει στοργή, ὥστε νά μή συντριβεῖ τόν μετανουοῦντα, ἀλλά νά τόν στερεώνει τήν ἐλπίδα· ὡς ἰατρός, νά ἀναζητεῖ τήν κατάλληλη θεραπεία μέσα ἀπό τή σοφία τῶν Ἱερῶν Κανόνων· καί ὡς κριτής, νά διακρίνει μέ νηφαλιότητα τί πραγματικά ὠφελεῖ τήν ψυχή καί τί τή βλάπτει. Διότι ἡ θεραπεία δέν γίνεται μέ ἔτοιμες συνταγές· ἀπαιτεῖται ἡ βασιλική ὁδός, ἡ πορεία ἀνάμεσα στήν ἀκρίβεια καί τήν οἰκονομία: οὔτε ἀσπλαχνία πού ὀδηγεῖ στήν ἀπόγνωσις, οὔτε χαλαρότητα πού γεννᾷ θράσος καί ἀμέλεια. Ἄλλοτε χρειάζεται λόγος σταθερός καί αὐστηρότερη παρέμβασις, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι σκληρός καί μουδιασμένος στή συνείδηση· ἄλλοτε χρειάζεται λόγος ἀπαλός καί παρηγορητικός, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἤδη τραυματισμένος καί κινδυνεύει νά λυγίσῃ. Ἀκόμη καί στήν ἄσκηση, ὁ πνευμα-

τικός δέν ενεργεῖ ἄκριτα: ὁ ἀσθενής καί ὁ ἠλικιωμένος δέν μποροῦν νά σηκώσουν τό ἴδιο φορτίο. Τότε ἡ οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας δείχνει ἄλλες ὁδούς ἀγῶνος: περισσότερη προσευχή, ἐλεημοσύνη, ταπείνωση, ὥστε ἡ μετάνοια νά γίνει θεραπεία καί ὄχι βᾶρος ἀβάσταχτο.

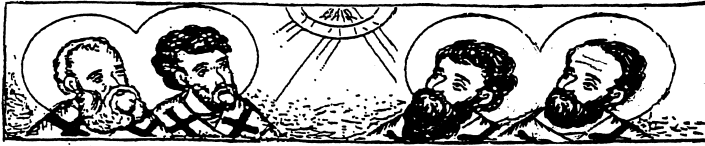
Συνοψίζοντας, ἡ διδασκαλία τοῦ Ὁσίου Κλεόπα περί ἱερωσύνης ἀναδεικνύει μέ ἰδιαίτερη σαφήνεια ὅτι τό θεμέλιο τῆς ἱερατικῆς διακονίας δέν βρίσκειται πρωτίστως στίς ἐξωτερικές ἰκανότητες, ἀλλά στήν καθαρότητα τοῦ βίου, στή γνώση τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καί στήν ποιμαντική διάκριση. Ὁ ἱερέας καλεῖται νά διδάσκει ὄχι μόνο μέ τόν λόγο, ἀλλά καί μέ τό προσωπικό του παράδειγμα, μέ τή σταθερότητα τῆς ζωῆς του καί μέ τή θυσιαστική του ἀγάπη πρὸς τό ποίμνιο. Μέσα σέ μιά ἐποχή συγχύσεως καί πνευματικῆς ἀποδυναμώσεως, ὁ λόγος τοῦ Ὁσίου παραμένει ἐπίκαιρος, διότι ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ ἀληθινή ποιμαντική δέν εἶναι ἄσκηση ἐξουσίας, ἀλλά διακονία θεραπείας, εὐθύνης καί ἀγάπης ἐν Χριστῷ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Γιά τή ζωή τοῦ Γέροντα βλ. Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața și nevoițele Archimandritului Cleopie Ilie*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1999.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ

τίς μέρες μας δυστυχῶς ὑπάρχουν πολλοί οἱ ὁποῖοι παραθε-
ωροῦν τούς ἱερούς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας καί χειροτο-
νοῦνται χωρὶς νά πληροῦν τά ἀπαραίτητα προσόντα, τά ὁποῖα
πρέπει νά ἔχη ἕνας ἱερέας. Ἡ ἅγια μας Ἐκκλησία ἔθεσε κά-
ποιους κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἐδράζονται πάνω στή διδασκαλία
τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, βάσει τῶν
ὁποίων πρέπει νά κρίνεται ἂν κάποιος εἶναι κατάλληλος γιά
νά δεχθῆ τό μέγα ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης. Εἶναι λυπηρό ἀκόμη τό φαι-
νόμενο πνευματικοί νά δίνουν συμμαρτυρίες σέ πρόσωπο ἀκατάλληλο
γιά τήν ἱερωσύνη καί ἔτσι νά διαιωνίζεται τό κακό.

Εἶναι προφανές ὅτι οἱ κανόνες αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν γιά τά κωλύ-
ματα τῆς ἱερωσύνης εἶναι εἴτε ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων, εἴτε
ἀποφάσεις τοπικῶν συνόδων, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἐπικυρωθῆ ἀπό Οἰκου-
μενικές Συνόδους καί ἄρα ἔχουν οἰκουμενικό κύρος, εἴτε κανόνες
Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι πάλιν ἔχουν ἐπικυρωθῆ ἀπό Οἰκου-
μενικές Συνόδους καί οἱ ὁποῖοι ἔχουν πάλιν οἰκουμενικό κύρος.

Ἄκόμη πολλοί ἀνίδεοι περὶ τά θεολογικά λέγουν ὅτι σέ πολλούς
κανόνες ὑπάρχει καί ἡ οἰκονομία, δηλαδή ὅτι ὑπάρχουν κανόνες, οἱ ὁ-
ποῖοι δίνουν κάποια ἐλαφρυντικά στούς πιστούς, οἱ ὁποῖοι παραβαί-
νουν τούς κανόνες. Ὅμως πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι πράγματι γιά πολ-
λούς κανόνες ὑπάρχει ἡ οἰκονομία, γιά θέματα ὅμως κωλύματος ἱερω-
σύνης δέν ὑπάρχει κανένας κανόνας, πού νά ἐπιτρέπη ὁποιαδήποτε ἐ-
λαφρυντικά. Τά κωλύματα ἱερωσύνης εἶναι τελείως ἀνεπίδεκτα οἰκονο-
μίας, δέν ἐπιτρέπεται δηλαδή σέ καμιά περίπτωση νά δοθῆ συμμαρτυρία
γιά νά προσέλθῃ κάποιος στίς τάξεις τῆς ἱερωσύνης, ὁ ὁποῖος νά ἔχη
κώλυμα ἱερωσύνης.

Οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπέφευγαν μέ κάθε μέσο τήν ἱερωσύνη
ὡς ἕνα ἐπιπρόσθετο φορτίο στίς πλάτες τοῦ ἱερέα, ἀφοῦ ὁ κληρικός θά
λογοδοτῆσῃ στόν Κύριο ἐν ἡμέρα κρίσεως ὄχι μόνο γιά τόν ἑαυτό του
ἀλλά καί γιά τό ποιμνίό του, τί φροντίδα κατέβαλε γιά νά τό προστατεύ-
σῃ καί νά τό ὀδηγήσῃ εἰς νομάς σωτηρίου.

Ἐξ ἄλλου ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι νά γίνῃ ἱερέας ἀλλά

ἅγιος. Πολλοί παλαιοὶ καὶ σημερινοὶ ἅγιοι καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἦσαν κληρικοί, ὅπως ὁ ἅγιος Παῖσιος ὁ Ἁγιορείτης, ὁ μακαριστὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ὅποιοσδήποτε μπορεῖ νὰ γίνη ἅγιος, ὅμως ὅποιοσδήποτε ἅγιος δὲν μπορεῖ νὰ γίνη ἱερέας. Ἐνας φονιάς ἢ ἕνας πόρνος ἢ μοιχὸς μπορεῖ νὰ γίνη ἅγιος, νοουμένου ὅτι μετενόησε εὐλικρινά, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ γίνη ἱερέας ἔστω καὶ ἂν κἀνθα θαύματα ἢ ἂν ἀναστήσῃ νεκροῦς. Ἡ ἀγιότητα καὶ ἡ ἱερωσύνη εἶναι δύο μέτρα διαφορετικὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ συγχύζουμε.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦταν διώκτης καὶ βλάσφημος προτοῦ γίνεῖ ἡ μεταστροφή του στοῦ Χριστοῦ καὶ βαπτισθῇ. Ὅμως μέ τό βάπτισμα καθάριστηκε καὶ ἔγινε ποτήρι ἀπειραχτο, χωρίς ὅποιοσδήποτε οὐλές συγκόλλησης ἀπό τὴν προηγούμενη ζωή του. Ἐάν ὁ ἀπόστολος Παῦλος διέπραττε φόνο μετὰ τῆς βάπτισί του, τότε δὲν θὰ μπορούσε μέ κανένα τρόπο νὰ γίνη ἱερέας. Παρόμοιο παράδειγμα ἔχουμε καὶ τοῦ υἱοῦ τῶν δακρῶν, ἁγίου Αὐγουστίνου.

Ἄς ἔλθουμε ὅμως ἐπὶ τό προκείμενο.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ νὰ γίνη κάποιος ἱερέας εἶναι:

1. Νὰ εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανός.
2. Νὰ ἔχη νόμιμη ἡλικία, δηλαδή νὰ εἶναι τό κατώτερο ὄριο 25 χρονῶν γιὰ διάκονος, 30 γιὰ πρεσβύτερος καὶ 35 γιὰ ἐπίσκοπος. Τό ὄριο ἡλικίας ὀρίζεται ἀπό τόν 1ο κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τόν 1δ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τόν 1α' τῆς ἐν Νεοκαισαρεία τοπικῆς συνόδου.
3. Νὰ διακρίνεται γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πίστη του.
4. Νὰ εἶναι ἀρτιμελής καὶ νὰ μὴν πάσχη ψυχικά.
5. Νὰ μὴν ἔχη προγαμιαῖες σχέσεις, ἔστω καὶ μέ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀρραβωνιαστικιά του καὶ ἐντὸς τοῦ γάμου νὰ μὴν ἔχη παρά φύση σχέσεις ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη ἔξω ἀπό τόν γάμο του σεξουαλική σχέση, ὅπως εἶναι ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀρσενοκοιτία, ἡ κτηνοβασία κ.λ.π.
6. Ἄλλα κωλύματα ἱερωσύνης εἶναι ἡ ἀποστασία ἀπό τὴν πίστη, ἡ αἵρεση, ὁ ἐκούσιος ἢ ἀκούσιος φόνος, ὁ εὐνουχισμός, ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀρπαγὴ γυναίκας, ἡ ἀθεμιτογαμία, ἡ διγαμία, ἡ φαρμακεία, ἡ μαντεία, ἡ γοητεία, ἡ ψευδομαρτυρία, ἡ τυμβωρυχία καὶ ἡ ἱεροσυλία.

Κάποιος ρώτησε τόν ἅγιο Παῖσιο, τό ἐξῆς: Ἐφοῦ ἡ ἐξομολόγηση τὰ σβήνει ὅλα, τότε γιατί αὐτός, πού κάνει μεγάλη σαρκική ἁμαρτία δὲν μπορεῖ νὰ γίνη ἱερέας; Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ ἅγιος Παῖσιος ἔτυχε νὰ κρατᾶ δύο ἀνοξειδωτα κύπελα, πού κερνοῦσε νερό στοὺς προσκυνητές. «Δέν μοῦ λές», ρωτᾶ ὁ ἅγιος Παῖσιος, «ἂν τό κύπελλο σπάσει καὶ τό

ήλεκτροκολλησώ, τότε δέ θά γίνη γερό»; «Ναί», ἀπαντᾷ ὁ προσκυνητής, «καί μάλιστα πιά γερό ἀπό ὅ,τι ἦταν πρῖν». «Τότε», συνεχίζει ὁ Ἅγιος «νά πού τό ἕνα μέ τήν κόλληση ἔγινε πολύ γερό, ἐνῶ τό ἄλλο, πού δέν ἔχει κόλληση, δέν εἶναι μέν τόσο γερό, ἀλλά εἶναι ἀπείραχτο. Ὅταν ἔλθῃ ὁ Βασιλιάς, μέ ποιό ποτήρι θά τοῦ δώσουμε νά πιῇ νερό»; «Μέ τό δεύτερο», ἀπαντᾷ ὁ προσκυνητής, «τό ἀπείραχτο, πού δέν ἔχει κολληθεῖ». «Ἐ, γι' αὐτό κάνουμε ἱερεῖς ἐκείνους, πού δέ ἔκαναν ἀμαρτία ἀσχέτως ἐάν δέν εἶναι τόσο θερμοί, ὅσο ἐκείνοι, πού ἔκαναν ἀμαρτία», τελειώνει ὁ ἅγιος Παῖσιος¹.

Καί ὁ ἐν ἁγίοις γέροντας Ἰάκωβος Τσαλίκης ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Οὐδέποτε νά χειροτονηθῇ ἄνθρωπος μέ κωλύματα ἱερωσύνης. Εἶδα ἕναν ἱερέα, πού πῆρε συμμαρτυρία πνευματικοῦ, χωρίς νά ἐξομολογηθῇ καθαρά καί μετά τέσσερα χρόνια μοῦ ἀποκάλυψε τό ἀμάρτημα, πού ἦταν κώλυμα ἱερωσύνης, τό πρόσωπό του μαῦρο καί λυπημένο, καμιά χαρά δέν εἶχε ἐπάνω του. Πολύ μέ στενοχώρησε ἡ κατάστασή του»²!

Ἄνεφερε περί τούτου τοῦ ζητήματος καί ὁ μακαριστός ἅγιος Γέροντάς μας Γερμανός:

«Εἶναι τελείως ἀνεπίδεκτα “οἰκονομίας” τά καθοριζόμενα ἀπό τούς Ἱερούς Κανόνες κωλύματα Ἱερωσύνης:

Δέν ἐπιτρέπεται δηλαδή σέ καμμιά περίπτωση νά δοθῇ “συμμαρτυρία”, γιά νά προσέλθῃ στίς τάξεις τῆς Ἱερωσύνης κάποιος, πού ἔπεσε σέ βαριά σαρκικά ἀμαρτήματα, ὅπως εἶναι οἱ πρῖν ἀπό τόν γάμο του σεξουαλικές σχέσεις, ἔστω καί μέ αὐτή ἀκόμη τήν ἀρραβωνιαστικιά του, ἀλλά καί κάθε ἄλλη ἔξω ἀπό τόν γάμο του, σεξουαλική σχέσις, ὅπως εἶναι ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀρσενικοκοιλία.

Οἱ Πνευματικοί, πού συγκαταβαίνουν σέ τέτοιες περιπτώσεις καί δίνουν “συμμαρτυρία”, φέρουν τεράστιαν εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (σ.σ. ὅπως ἀσφαλέστατα καί οἱ ἐμπλεκόμενοι, ἐν ἐπιγνώσει, εἰς τοιαύτας χειροτονίας, εἴτε λαϊκοί, εἴτε ἱερωμένοι)!

Ἄλλοίμονο μάλιστα καί σ' ἐκείνους πού κρύβουν τέτοια ἀμαρτήματα ἀπό τόν Πνευματικό, γιά νά ὑποκλέψουν τή συμμαρτυρία του, καί νά γίνουν ἀναξίως ἱερεῖς!» (Ἐκ τῆς βιβλίου: «Ὁ Γέρον Γερμανός Σταυροβουνιώτης, Φῶς ἰλαρόν καί μυστικόν στήν σκοτοδίνη τῶν σύγχρονων καιρῶν», ἔκδοσις Ἱ. Μ. Σταυροβουνίου 2000, σ.σ. 245–246).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Χαριτωμένες διδαχές τοῦ γέροντος Παῖσιου, Σωτήριος Λυσίκατος.
2. «Ἐνας ἅγιος γέροντας, ὁ μακαριστός π. Ἰάκωβος, ἐκδ. Ἱ. Μ. Ὀσίου Δαυίδ Γέροντος, Ροβιές Εὐβοίας».

Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Ένα κόσμο πού αλλάζει συνεχῶς μορφές ἔκφρασης, ὅπου οἱ ἐξωγενεῖς παράγοντες καρποφορίας ἑνός κληρικοῦ σήμερα ἔχουν μεταστραφεῖ σέ βάρος του, θά πρέπει συλλογιέμαι νά λεχθῶν μερικά πράγματα, μερικές ἀλήθειες, πού θά πρέπει νά μᾶς βάλουν σέ σκέψη καί αὐτοκριτική πολλή, γιά νά μᾶς βοηθήσουν ἔτσι νά βροῦμε ἴσως τόν πραγματικό ἑαυτό μας, τίς πραγματικές μας δυνάμεις καί τήν ὀρθή ποιμαντική – σωματική τακτική καί πορεία μας.

Ἐρωτήματα ὅπως τό «πόσο πετύχαμε ὡς κληρικοί μέχρι σήμερα στό ἔργο μας», «ποιά ἢ θέση μας μέσα στόν κόσμο», «ποιό τό ἔργο πού ἔχουμε νά ἐπιτελέσουμε σ' αὐτόν», «ποιοί εἴμαστε οὐσιαστικά καί ποιά ἢ ἀποστολή μας» θά πρέπει νά μᾶς βασανίζουν ἀκατάπαυστα, γιά νά μπορέσουμε ἔτσι κάποτε νά ἀνακαλύψουμε σάν ἀπολησμονημένη ἀλήθεια τήν ἀποστολικοπατερική καταγωγή μας καί τήν ξεχασμένη ἴσως σήμερα προτροπή τοῦ Θεανθρώπου πρὸς τοὺς μαθητές του, μ' ἄλλα λόγια τοὺς σημερινούς διαδόχους του κληρικούς: «*πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα ἔθνη...*».

Αὐτή μου ἡ ἀγάπη, λέω, μέ ὤθησε νά μιλήσω σήμερα γιά τό ἐπίκαιρο θέμα «Ἐπίκαιρο καί ἡ ἐποχή μας» καί γιά τό μήνυμα πού μπορεῖ νά ἐκπέμψει, σέ τούτη τή γῆ, ὁ ὑπηρέτης τοῦ θεϊοτάτου τούτου ὑπουργήματος.

Ἡ σημερινή ἐποχή, σ' αὐτό τό γεωγραφικό κῶρο πού ζοῦμε, συγκρινόμενη μ' ἄλλες προηγούμενες ἐποχές εἶναι δυσκολότερη. Ἡ θρησκευτικότητα ὑπέστη πτώση αἰσθητή. Ἄλλες μορφές πίστεως καί θρησκευτικότητας ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους καί ἔχουν κερδίσει τήν συμπάθεια τῶν ἀνθρώπων. Τά θεάματα, τά ἀκροάματα, οἱ ποικίλοι τρόποι ψυχαγωγίας, ἡ διασκέδαση, ἡ σαρκολατρία, οἱ διάφορες μηδενιστικές ἰδεολογίες εἶναι μερικές ἀπό τίς σύγχρονες «θρησκείες». Ὁ Θεός καί ἡ Ἐκκλησία του δέν κατέχουν στή ψυχή τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου τή θέση πού τοὺς ταιριάζει. Κάποτε πίστευε ὁ ἄνθρωπος στόν Θεό πῶς πολύ ἀπό τόν ἑαυτό του. Σήμερα πιστεύει στόν ἑαυτό του πῶς πολύ ἀπό τόν Θεό. Γι' αὐτό καί τόν θεοποίησε καί λησμονήσε καί ἀπόδωξε τόν

Θεό από μέσα του κι από τή ζωή του.

Θυμάμαι μικρό παιδί, πού τά πάντα μύριζαν άρωμα θρησκευτικό, όρθόδοξο. Ή κάθε πτυχή καί λεπτομέρεια τής ζωής τών ανθρώπων μας είχε άμεση αναφορά καί σχέση μέ τόν Χριστό καί τήν Ήκκλησία Του. Ή ζωή ήταν τότε χριστοκεντρική. Είχε σάν κέντρο καί άξονά της τό Χριστό καί γύρω από Αυτόν περιστρέφετο.

Θυμούμαι σάν βγαίναμε τό Πάσχα ή τή Δευτέρα τής Λαμπράς από τή λειτουργία, μιά άλλη λειτουργία άρχιζε γύρω από τό ναό, κι ό κόσμος γεμάτος λεβεντιά καί Ρωμισύνη διασκέδαζε καί τραγουδούσε, χόρευε κι αγαπιόταν, χαιρόταν τίς χαρές καί τίς γιορτές του καί κανένας δέν τόν παρεξηγούσε. Ή ζωή του ήταν μιά λειτουργία κι ή γη ένα θυσιαστήριο, όπου ό άνθρωπος – ιερέας θυσίαζε ακατάπαυστα στό Κύριο. Τό ίδιο κι ό βοσκός, κι ό γεωργός κι ό διανοούμενος...

Νά πᾶμε καί λίγο πιό πίσω; Καί νά θυμηθούμε τήν άγνή, όρθόδοξη πίστη τών πατέρων μας. Νά θυμηθούμε τήν πίστη τών πρωτεργατών του θρύλου του 21, τήν πίστη του Κολοκοτρώνη, του Μιαούλη, τήν άπλότητα τής πίστης του Ρωμιού Μακρυγιάννη, του γνήσιου αυτού ανθρώπου, πού θυμίζει σήμερα τήν πίστη τών άπλοϊκών γριούλλων καί τών άκακων παιδιών, πού σάν προσευχόταν στήν εικόνα του Άη Γιώργη, δάκρυζε σάν μικρό παιδί καί μιλούσε σ' αυτόν σάν σέ άδελφό, σέ φίλο του καρδιακό.

Νά πᾶμε ακόμα παλνότερα καί νά θυμηθούμε τό παρεξηγημένο λόγω τής πολεμικής πού του γίνεται από τούς χριστιανούς φίλους μας, τό άγνωστο στους πολλούς σήμερα, δῆθεν μοντέρνους, Βυζάντιο, όπου τά πάντα θεολογούσαν καί μύριζαν τό εϋωδιαστό άρωμα τής Ήνατολής, τό Ήρθόδοξο, όπου ή θεοκρατική κοινωνία του άποτελούσε συνέχεια καί προέκταση τής πολιτείας του Ούρανού, καί κυβερνιόταν από νόμους θείους καί κανόνες Συνόδων κι όχι από θεσπίσματα ανθρώπων.

Όλα αυτά έμειναν σήμερα θύμψες περασμένες, σάν παραμύθια τής γιαγιάς καί λησμονημένα όνειρα, πού μέ νοσταλγία τ' αναπολούμε. Περασμένα μεγαλεία τής πίστης μας καί διηγώντας τα νά κλαίς.

Οί καιροί άλλαξαν. Πρός τό παρόν τουλάχιστον. Κι έγιναν κρίσιμοι καί συγχυσμένοι όσο ποτέ άλλοτε. Ήκ παραδόσεως άμετάθετες για τό κύρος καί τήν ουσία τους άξίες κλονίζονται καί γκρεμίζονται. Στο χώρο του πνεύματος γίνονται κοσμογονικές αλλαγές. Ρεύματα κάθε λογής καί ιδεολογίες άμέτρητες θολώνουν τά μυαλά τών ανθρώπων. Ή άνθρωπος μασκαρεμένος μορφάζει ειρωνικά πίσω από τήν μάσκα του Εϋρωπαϊού καί πίσω από προσωπεία ξένα προς τό αυθεντικό πρόσωπο καί τό παραδεισένιο άρχέγονο κάλλος του. Ή νεολαία άπδιασμένη από τό «κατεστημένο» πού τής κληροδότησε μιά κόλαση πάνω στή γη χωρίς

Θεό, αγάπη και έλπίδα, σύγχυση, αδιέξοδα πολλά και προβλήματα ακανθώδη, βαυκαλίζεται μέσα στο ὄργιο και τήν άμαρτία, μέ τή ψευδαίσθηση πώς μέσα εκεί θά λησμονήσει τόν πόνο της και θά ξεφύγει τίς έρινύες τής καταδίωξης, γιά νά βρεῖ ἔτσι τή λύτρωση από τό μηδέν και τό τίποτα πού τήν πνίγει.

Ίδανικά ὅπως αὐτά τοῦ «Θεοῦ» τής «Ἐκκλησίας», τής «Ὁρθοδοξίας», τής «Ἀγιότητας» πού μαγνθίζαν άλλες γενιές, ἔπαψαν νά συγκινούν τίς λεπτότερες χορδές τής ψυχῆς τοῦ τωρινοῦ ἀνθρώπου. Τό θαῦμα, σάν ἡ ἔκτακτη δράση τοῦ Θεοῦ πάνω στή γῆ μέ τήν ἄρση τῶν φυσικῶν νόμων, και σάν γεγονός ζωῆς, ἔξεταζόμενο μέ τή λογική τοῦ λογιλοκρατούμενου ἀνθρώπου μας, χλευάζεται και ἀπορρίπτεται. Ἡ ἀγιότητα κατάνησε στίς μέρες μας σπάνιο εἶδος, μουσειακό, πού τό συναντᾶς μόνο στά παλιά βιβλία και τούς βίους τῶν ἁγίων.

Κι ὅλα αὐτά γιατί ὁ ἀνθρωπος ἐνδιαφέρθηκε περισσότερο νά κάμει πιά ἄνετη τή ζωή του, θεωρώντας τόν ἑαυτό του τό κέντρο τοῦ κόσμου και τήν πιά μεγάλη ἀξία κι ὅλους τούς άλλους δορυφόρους και θεράποντες του και μέσα πού τόν βοηθοῦν νά διατηρεῖται και νά ἀνέρχεται ἀκόμα ψηλότερα.

Κι ἔφτιαξε μηχανές και πολιτισμούς, δέν καλλιτέχνησε ὅμως πρόσωπα ἔμεινε ἀπρόσωπος, ἄτομο και μονάδα μέσα στή μάζα τοῦ πλήθους κι ἀριθμός ἀνάμεσα στους ἐνοίκους τῶ πολυκατοικιῶν. Σάν παραμορφώθηκε ὅμως τό πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου και τής ἱστορίας ἔγινε ἀναιμικός κι ὁ πολιτισμός του. Γέμισε τόν τόπο μηχανές πού ἔδιωξαν ἡ σκότωσαν τά πρόσωπα. Πήγαμε στό διάστημα, σέ μία προσπάθειά μας νά λυτρωθοῦμε και νά βροῦμε «ὁδούς σωτηρίας» στά αδιέξοδά μας, και ξεκάσαμε τή γῆ. Κι ἡ γῆ μας ἀνταποδίδει τήν ἐγκατάλειψη μέ τόν πιά ὠμό τρόπο. Τά στοιχεῖα τής φύσης ἐπαναστατοῦν. Και τό φυσικό περιβάλλον μολύνεται και καταστρέφεται λόγω τοῦ βιασμοῦ και τής κακομεταχείρισής του ἀπό τόν ἀνθρωπο. Ἔτσι μᾶς ἐκδικεῖται κι αὐτό γιά τήν ἀχαριστία μας.

ἘΟ Παράδεισος πάνω στή γῆ πού πῆγε νά φτιάξει ἡ προηγούμενη γενιά ἔγινε κόλαση κι ἡ δημιουργική δύναμη στά χέρια τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε «πῦρ καταναλίσκον».

ἘΟ ἀνθρωπος ἀπολυτοποίησε τόν ἑαυτό του, τό μερικό δηλαδή και σχετικό σέ σύγκριση μέ τή σύνολη ἀνθρωπότητα, και σάν συνειδητοποίησε τά πραγματικά ὅρια και σύνορά του ἔφτασε στό μηδενισμό, τήν ἀθεΐα.

ἘΟλα αὐτά τά κακά πού βασανίζουν δυστυχῶς και τό σύγχρονο ὀρθόδοξο ἀνθρωπο ὀφείλονται σέ ἕνα τραγικό του σφάλμα.

ἘΙδιαίτερα ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι τής Κύπρου — τό ἴδιο ἰσχύει και γιά

τούς Έλληνες τῆς κυρίως Ἑλλάδος – γευόμαστε ἔντονα τούς καρπούς τῶν ἔργων μας. Ἀποστραφήκαμε τό δικό μας ὀρθόδοξο τρόπο ζωῆς, ὅπως τόν ἔζησε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἐδῶ καί 2000 χρόνια καί μέσα σέ μιά σύγχυση βαβυλώνεια καί ἀποπλάνηση σειρηνική, ἀντιγράψαμε ξένα μοντέλα ζωῆς, πού μᾶς ἦρθαν ἀπό τήν Εὐρώπη, γιά νά γίνουμε τάχατες μοντέρνοι. Γελαστήκαμε καί ἐξαπατηθήκαμε ὅμως. Ἡ Εὐρώπη, πού δέν εἶναι πλέον ἕνα γεωγραφικό σημεῖο, μέ μιά ἰδιοσυγκρασία καί ἕνα τρόπος ζωῆς πού ἀπλώνεται παντοῦ, καί πού πλημμύρισε καί τόν τόπο μας, μέ τή θεοποίηση τοῦ ἀνθρώπου καί τήν ὑποδούλωσή του στή μηχανή, ἔφτασε σιγά – σιγά στήν ὀδυνηρή βίωση τοῦ μηδενός. Οἱ νέοι στή Δύση, ἀφοῦ κρέμασαν ὅλα τά εἶδωλα καί τίς ψεύτικες κοινωνικές τους ἀξίες, διαμαρτύρονται γιά τήν πορεία τῆς ἱστορίας τους καί γιά τό ψεύτικο τοῦ πολιτισμοῦ τους. Μερικοί ἀποζητοῦν τή λύτρωση στά ναρκωτικά ἢ στίς ἀνατολικές, πιό ἐξωτικές θρησκείες. Ἄλλοι μπαίνουν σέ στρατούς εἰρηνιστικούς ἢ χώνονται στά διάφορα καταγῶγια, τά κλάμψ καί τίς δυσκοιθῆκες γιά νά κορέσουν τήν πείνα καί τή δίψα τους, γιά νά βρεθοῦν αὔριο γυμνοί καί ρακένδυτοι μέ τό τίποτα μόνιμο σύντροφό τους.

Ἡ Εὐρώπη, ὁ κῶρος τῆς Δύσης, κατέληξε ἐκεῖ πού κατέληξε, στό μηδενισμό καί τήν ἀθεΐα φυσιολογικά, σάν ἀποτέλεσμα τοῦ αἰρετικοῦ τρόπου ζωῆς της, σάν ἀποτέλεσμα τῆς θεοποίησης τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἀνθρωποποίησης τοῦ Θεοῦ.

Ἐμεῖς, οἱ Ὁρθόδοξοι ὅμως, ὁ κῶρος τῆς Ἀνατολῆς, φτάσαμε στόν ἴδιο παρονομαστή, λόγω τῆς συγκατάνευσής μας στίς σειρῆνες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος καί τῆς τεχνολογίας, λόγω τῆς ἀπομίμησης κι ἀντιγραφῆς καί πολιτογράφησης μιᾶς ξένης θρησκείας κι ἐνός ἀλλότριου τρόπου ζωῆς, πού μᾶς ἔκαμε νά πιθηκίζουμε εἰρωνικά καί ἄτακτα, πίσω ἀπό τό προσωπεῖο τοῦ Εὐρωπαίου, τοῦ «μοντέρνου» ἀνθρώπου.

Ὁ Φραγκισμός, ὁ ρωμαιοκαθολικός χριστιανισμός δηλαδή τῆς Δύσης, μέ τήν προτεραιότητα τοῦ ἀτόμου καί τῆς λογικῆς ἔναντι τοῦ προσώπου καί τῆς καρδίας, εἶναι τό κύριο νομίζω αἶτιο αὐτῆς τῆς τραγικῆς κατάληξης.

Ὁ ἀποφατισμός τῆς Ὁρθοδοξίας, τό μυστήριο τοῦ Θεοῦ της, ὁ κῶρος τῆς καρδίας, σάν κέντρο ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων καί ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ προτεραιότητα τοῦ θείου προσώπου ἔναντι τοῦ ἀτόμου, δέν ἦταν δυνατό νά ὀδηγήσουν στήν ἀθεΐα, στήν κόλαση τοῦ ἄλλου, παρά μόνο στό θεῖο ἔρωτα, τήν ἀναζήτηση, τήν νοσταλγία τοῦ προσώπου.

Πολλοί ὑποστηρίζουν καί δέν ἔχουν ἄδικο, πώς ἔχει σημάνει ἡ ὥρα γιά τήν Ὁρθοδοξία. Ἡ μοναδική λύση στά ἀδιέξοδα, τά προβλήματα καί τόν μηδενισμό μας.

Ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται ἐδῶ στή γῆ ὄχι νά νά ζεῖ τήν κόλαση τοῦ ἄλλου καί νά πεθαίνει μόνος καί ἀβοήθητος, ἀλλά καί νά γίνεται ἄνθρωπος, δηλαδή φῶς, Θεός κατά Χάρη καί μετοχή.

Λένε γιά τόν Ἄλμπερ Καμύ πῶς σάν διάβασε πρὸς τό τέλος τῆς ζωῆς του τό βιβλίο «Μυστική Θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Ρώσου ὀρθόδοξου συγγραφέα Βλαδίμηρου Λόσκυ, εἶπε: «Μόλις τώρα μπορούμε νά ἀρχίσουμε νά μιλοῦμε γιά τό Θεό».

Σπασμένα τά εἶδωλα τῆς Εὐρώπης, βρίσκονται στό κατώφλι τῆς Ὁρθοδοξίας. Πολλοί εἶναι ἐκεῖνοι πού σήμερα στή Δύση γοπετευμένοι ἀπό τό μεγαλεῖο καί τήν ἀνωτερότητα τῆς Ὁρθοδοξίας γίνονται Ὁρθόδοξοι. Σέ πολλές κῶρες ἰδρύονται ὄλο καί περισσότερες πανεπιστημιακές ἔδρες καί ἄλλα κέντρα μελέτης τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ τῶν Πατέρων, καί τῆς καί ἀνατολᾶς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας. Μ' ἀπόγνωση στρέφονται, καί θά στραφοῦν πιστεύω ὀλοκληρωτικά καί στό μέλλον πρὸς τήν Ἀνατολή γιά νά βροῦν τό φῶς, πούχασαν καί νά διώξουν τά σκοτάδια τους.

Ἐφτασε ἡ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τοῦ ὀρθόδοξου ἱερέα. Τά σημεῖα τῶν καιρῶν εἶναι εὐνοϊκά ἔστω καί μέ τήν ἀρνητική τους ὄψη. Σημασία ἔχει ποιὰ θά εἶναι ἡ στάση μας, ποιός θά εἶναι ὁ τρόπος ζωῆς μας μπροστά στή συγγνή πραγματικότητα πού ἔχει νά παρουσιάσει ἡ εἰκόνα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ εὐθύνη τοῦ σημερινοῦ παπᾶ εἶναι ἱστορική. Κι ἡ προσωπική συνεισφορά του καθοριστικῆς σημασίας γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Βρισκόμαστε ἀναμφίβολα σέ μια μεταβατική ἐποχή, σέ ἕνα σταυροδρόμι. Ὀλιγοῖα δική μας, ραθυμία καί ἀμέλεια, ὀδηγοῦν γρηγορότερα στήν καταστροφή μας.

Πέρασε, χωρίς γυρισμό, ἡ ἐποχή, πού οἱ ἀλήθειες τῆς πίστες μας θεωροῦνταν αὐτονόητες καί αὐταπόδεικτες. Σήμερα τό κάθε τί πού λέμε στους μικρούς ἢ τούς μεγάλους πρέπει νά εἶμαστε σέ θέση νά τό ἀποδείχνουμε μέ τά ἐπιχειρήματα καί τήν προσωπική μας μαρτυρία. Ὁμολογητές καί Μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας του πρέπει νά εἶμαστε γιά νά πείσουμε τόν ἀδιάφορο καί ἄπιστο ἄνθρωπο. Καί τότε νάμαστε βέβαιοι πῶς ἡ θανατηφόρα, Λαοδίκεια ἀδιαφορία πού βασανίζει τίς μάζες τῶν ἀνθρώπων μας σήμερα θά μεταγίνει πίστη ἀκράδαντη στή Πέτρα στηριγμένη. «*Ἡ δέ πέτρα ἦν ὁ Χριστός!...*»

Ὅποιοι κι ἄν εἶμαστε, μορφωμένοι ἢ ἀμόρφωτοι κατά κόσμο, δέν ἔχει καμμιά ἀπολύτως σημασία αὐτό γιά τό Θεό, εἶμαστε σέ θέση νά μεταστρέφουμε στό Χριστό ὅποιονδήποτε ἄνθρωπο. Μέ τήν χριστιανική συνέπεια, τό παράδειγμα, τήν ἄσκηση, τήν καρδιακή προσευχή, τή νηστεία καί τόν προσωπικό μας ἀγώνα. Μέ τίς λειτουργίες καί τίς ἀκο-

λουθίες μας. Ίδιαίτερα μέ τή λειτουργική ζωή μας, πού'ναι ἡ ζωή τοῦ Οὐρανοῦ στή γῆ, πού'χει τή δύναμη νά μεταμορφώσει κορμιά κι ἁμαρτωλούς ἀνθρώπους καί νά τούς κάμει ἁγίους. Εἶναι δύσκολο, τό ὁμολογῶ, νά φανταστῶ ἱερέα στό παράδεισο, πού δέν ἔζησε τή ζωή του μέσα στίς λειτουργίες καί τίς ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας, πού δέν βρῆκε μέσα ἐκεῖ τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ τήν ἐρχομένη, τήν ἀνάπαυση καί τό λύσιμο ὄλων τῶν προβλημάτων του, τήν πλήρωση ὄλων τῶν προσδοκιῶν του.

Ἱερεῖς ἀπλοϊκοί ἄσκημοι κι ἀγράμματοι κατά κόσμον, χαριτωμένοι ὁμῶς καί μορφωμένοι κατά Θεόν, χάρις στή λειτουργικότητά τους, πού ἦταν ὅμως ἔκφραση τοῦ προσωπικοῦ τους ἀγώνα καί τῆς ἁγίας τους ζωῆς, χάρις σ' αὐτό τό Πνεῦμα λέω, πού χωρίς του δέν ὑπάρχει σωτηρία, ἔγιναν πόλλοι ἔλξης ἀναρίθμητων πεινασμένων καί διψασμένων ψυχῶν, πού βρῆκαν κοντά τους ἀνακούφιση κι ὠφέλεια ψυχική καί σωτήρια.

Ἡ «λειτουργικότερος τῶν ἱερέων τῆς ἐποχῆς μας», Παπᾶ Νικόλας Πλανᾶς, κι ὁ χαριτωμένος ἀπό τό Θεό, θαυματοργός Παπᾶ Δημήτρης Γκαγκαστάθης, γιά νά μνημονεύσουμε δυό μόνο ἀπό τό χορό τῶν συγχρόνων ἁγίων ἐγγάμων ἱερέων γιά παρηγοριά, παραδειγματισμό καί στήριγμα, μέ τήν ἁγία ζωή τους βοήθησαν πολυάριθμες ψυχές καί μέ τό γεμάτο συνέπεια χριστιανικό παράδειγμά τους μετέστρεψαν στό Χριστό, ἄθεους, ἀμφισβητίες κι ἐχθρούς τῆς Ἐκκλησίας.

Κι ἐμεῖς σήμερα ἀγωνιοῦμε καί συζητοῦμε τρόπους ἀντιμετώπισης τῆς αὐξανόμενης ἀδιαφορίας καί ἐχθρότητας πρὸς τήν Ἐκκλησία. Καί δέν ἔχουμε ἴσως συνειδητοποιήσει καί ἀνακαλύψει πῶς τό κλειδί βρίσκεται στά χέρια μας καί πῶς ἀπό τόν τρόπο πού θά τό χρησιμοποιήσουμε θά ἐξαρτηθεῖ ἡ λύση τοῦ προβλήματός μας.

Ἐάν ὀργανωθεῖ ἡ Ἐκκλησία, ὄχι θεωρητικά, ὀργανωσιακά καί στρατιωτικά ἀλλά στήν ἐσωτερική της ζωή, λειτουργικά, δηλαδή φιλάνθρωπα, ἂν δίδει στό κόσμο νά καταλάβει πῶς εἶναι μπετέρα του, ὄχι μητριά του καί τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο, παρατεινόμενο στους αἰῶνες, ἂν ὁ παπᾶς μέ τή ζωή του πείσει τόν ἄλλο πῶς εἶναι ὁ πατέρας τοῦ ποιμνίου του πού νοιάζεται νύχτα - μέρα γιά τή σωτηρία του, θά δοῦμε μ' εὐχαρίστηση πῶς ὄλα τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε σήμερα εἶναι ψευδοπροβλήματα στήν οὐσία τους, καρποί κι ἀποτελέσματα τῆς ἄλλης ὄψης τοῦ νομίσματος τῆς ζωῆς.

Ἡ ἱερέας εἶναι ὁ Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ στή γῆ, πού κατεργάζεται πρῶτα πάνω στό ἴδιο του τό κορμί τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, κι ὕστερα τό καταγγέλλει στους ἄλλους μέ τή ζωή του κι ὕστερα μέ τά λόγια του. Σέ περίπτωση ἀσυνέπειας καί ἀντίφασης ἀνάμεσα στά λόγια καί τά ἔργα του γίνεται νεκροθάφτης ἀληθινός αὐτῶν πού διακηρύσσει στά λόγια

σάν ἀλήθειες καί τό κήρυγμα του γίνεται ὁ ἐπικήδειος κι ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία τῶν πιστεύω του.

Πάνω ἀπό μικρότιες ἀνθρώπινες καί σχήματα τοῦ κόσμου τούτου καταγγέλλει ὀλημερίς κι ὀλονυχτίς τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού ἔρχεται, τήν ἀπολησμονημένη αὐτή βασικότητα ἀλήθεια τῆς πίστεως μας πού τήν πῆραν οἱ αἰρετικοί Χιλιαστές καί ἄλλοι μ' ἄλλη βέβαια χοντροειδῆ, ὕλιστική μορφή καί τήν ἔκαμαν τραγούδι.

Σέ μιά ἐποχή πού παρατηρεῖται κτυπητή ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό Θεό, καί ἡ προφητεία περνᾷ κρίση, ὁ ἱερέας, σάν ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ στή γῆ, καλεῖται νά ἀποδεχθεῖ καί νά συνειδητοποιήσει τόν προφητικό του ρόλο. Ὅπως τότε, στά χρόνια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τά εἰδωλολατρικά, τά σκοτισμένα ἀπό τήν ἁμαρτία, ὑπῆρχαν οἱ ἐκλεκτοί ἐκείνοι ἀνθρώποι, οἱ ἀφορισμένοι «ἐκ κοιλίας μητρός» τους γιά νά ὑπηρετοῦν τό Θεό, οἱ ζωντανοί ἐνσαρκωτές τοῦ θελήματός Του, πού μετέφεραν ἀτόφιο χωρίς περιστροφές καί συμβιβασμούς στή γῆ τό λόγο τοῦ Γιαχβέ καί τήν ἐπικρεμάμενη ἀπειλή τῆς τιμωρίας του σέ περίπτωση ἐπιμονῆς στήν ἁμαρτία, ἔτσι καί σήμερα, θαρρῶ, χρειαζόμαστε ἱερεῖς – προφῆτες ἐνσαρκωτές καί καταγγελεῖς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Θᾶταν ἴσως αὐτό ἡ μεγαλύτερη συνδρομή καί ἡ κυριώτερη βοήθεια τοῦ ἱερέα – προφήτη στό ἔργο «τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας».

Χρειαζόμαστε προφῆτες – ἱερεῖς, δίκαιους σάν τόν Ἄμω, χαρισματούχους κι ἀγίους σάν τόν Ὡσηέ, τόν Ἡσαΐα, τόν Ἰερεμία, πιστούς καί ρωμαλέους σάν τόν Δανιήλ. Θέλουμε ἀγίους ἱερεῖς, λειτουργικούς, ἀπλοϊκούς καί ταπεινούς, ἀγωνιστές τοῦ ὁμορφου χριστιανικοῦ ἀγῶνα. Καί νᾶμαστε βέβαιοι πώς ἡ κρίση πού περνοῦμε θά ξεπεραστεῖ καί θά παρέλθει. Ἡ ἐχθρότητα τοῦ κόσμου θά μεταστραφεῖ σ' ἀγάπη περισσή. Ἡ ἐπικίνδυνη ἀδιαφορία του σέ ζῆλο ἱερό. Καί τά ρεύματα, τά κάθε λογῆς, θά ἐξανεμιστοῦν στούς τέσσερις ἀνέμους, ὄντας παροδικά κι ἐφήμερα.

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Βασ. Σκοινᾶ

Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Η ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς γνωστόν, εἶναι ἱεραρχική. Ἡ Κεφαλή τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος παρήγγειλε στους Ἀποστόλους Του νά μαθητεύσουν «πάντα τὰ ἔθνη», δηλαδή νά ποιμάνουν τήν Καθολική Ἐκκλησία χωρίς περιορισμό περιοχῆς ἢ ἐθνότητος, ἀλλά ἀπό κοινοῦ καί μέ διαδόχους τούς Ἐπισκόπους οἱ ὁποῖοι ἔκτοτε διοικοῦν καί ποιμαίνουν σέ ὀρισμένη περιοχή. Ἡ καθολικότητα τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς πού ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι διασώζεται στίς οἰκουμενικές καί στίς κατά τόπους Συνόδους πού ἀποτελοῦν τό ἀνώτατο ὄργανο μέ τό ὁποῖο διακυβερνᾶται ἡ Ἐκκλησία. Στίς κατά τόπους περιοχές οἱ ἐπίσκοποι χειροτονοῦν ἱερεῖς στους ὁποίους ἐκχωροῦν ποιμαντικά καί διοικητικά δικαιώματα ἔτσι, ὥστε νά διακονηθεῖ εὐκολότερα τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, λοιπόν, μέ τούς Ἀποστόλους Του μεταφέρεται ἀναλογικά σέ τοπικό ἐπίπεδο στίς Ἐπισκοπές, ὅπου ὁ ἐπίσκοπος εἰς τόπον Χριστοῦ διοικεῖ καί ποιμαίνει ἔχοντας ὡς συνεργάτες του τούς ἱερεῖς πού διακονοῦν στήν Ἐπισκοπή του. Ὁ ἱερέας λειτουργεῖ ὡς ὁ πιό στενός συνεργάτης τοῦ ἐπισκόπου στό ἐπίπεδο τῆς ἐνορίας. Ὁ ἐπίσκοπος διοικεῖ καί συντονίζει τήν ἐργασία στόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου καί ὁ ἱερέας ὡς δεξί του χέρι ἐφαρμόζει τίς ὁδηγίες τοῦ ἐπισκόπου στήν ἐνορία ἐργαζόμενος σέ λειτουργικά, ποιμαντικά, ἀκόμη καί κοινωνικά θέματα. Ἡ συνεργασία συνεπῶς μεταξύ ἐπισκόπου καί ἱερέων εἶναι οὐσιαστικῆς σημασίας γιά τήν λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας. Πῶς, ὅμως, γίνεται ἀντιληπτή αὐτή ἡ συνεργασία μέσα ἀπό τήν πείρα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐάν ἐμβαθύνουμε στήν εἰκόνα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ μέ τούς Ἀποστόλους, τήν ὁποία μόλις ἀναφέραμε, θά διαπιστώσουμε πῶς ἐκεῖ διατυπώνονται τά κριτήρια πού πρέπει νά διέπουν τήν συνεργασία πού ἐρευνᾶμε. Καταρχάς, ὁ Κύριος μας ὁμολόγησε ὅτι «Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι» (Ἰωάν. ε' 17) καί ὅτι «ἐγὼ ποιῶ τό ἔργον τοῦ Πατρός μου» (Ἰωάν. 1' 38) ἵνα «τελειώσω αὐτοῦ τό ἔργον» (Ἰωάν. 8' 34). Ὁ Χριστός πραγματοποιεῖ μέ προθυμία ἕως αὐτοθυσίας

τό ἔργο τοῦ Πατρός του καί οἱ Ἄποστολοι στήν συνέχεια μιμοῦνται τόν διδάσκαλό τους. Διαδοχικά, οἱ ἐπίσκοποι μιμοῦνται τούς Ἄποστόλους καί ἔτσι χαράσσουν τόν δρόμο πού πρέπει νά βαδίσουν καί οἱ ἱερεῖς τους. Ἐξάλλου, ἐκλαμβάνοντας τόν ἐπίσκοπο ὡς πατέρα πνευματικό ὄλων τῶν ψυχῶν πού τοῦ ἔχουν ἀνατεθεῖ, οἱ ἱερεῖς του πρέπει καί αὐτοί μέ προθυμία καί αὐτοθυσία νά συνδράμουν στό ἔργο πού συντονίζει. Ἔτσι, καί πάλι ἀναλογικά, ὁ σύλλογος τῶν ἱερέων μπορεῖ νά παρομοιαστεῖ μέ τούς Ἄποστόλους περί τόν ἐπίσκοπο, πού ἐπέχει τόπον Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι ἀποστέλλονται ἀπό τόν ἐπίσκοπο σέ διακονίες πού ἀφοροῦν τόν καταρτισμό τῶν πιστῶν.

Ὁ ἐπίσκοπος ὡς ἀποστολικός διάδοχος ἀσκεῖ τό σύνολο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας στήν περιοχή του καί ὡς ἐκ τούτου οἱ ἱερεῖς ὑπακοῦν σέ αὐτόν. Σέ μία ἐποχή ὅπου κυριαροῦν δημοκρατικές ἰδέες, αὐτή ἡ αὐστηρή ἱεραρχία στίς σχέσεις ἐπισκόπου καί ἱερέων καί ἡ ἀπαίτηση ὑπακοῆς στό πρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου μπορεῖ νά φέρνει σέ κάποιους δυσφορία ἢ νά θεωρεῖται παρωχημένη, ὅμως αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὁ ἐπίσκοπος δέν χειροτονεῖται ὡς ἄλλος ἕνας κοσμικός ἀπόλυτος καί ἀνεξέλεγκτος ἄρχοντας πού τυρανῶ τούς ὑποτελεῖς του. Ἀντίθετα, ὅπως ὁ Χριστός μέ τούς Ἄποστόλους του ὀφείλει ὡς ὁ μείζων νά εἶναι πάντων διάκονος. Γράφει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «*Ἡ χειροτονία δέν ὀδηγεῖ σέ ἐξουσία, δέν ἀνεβάζει σέ ὕψος, δέν παρέχει δεσποτεία. Ὅλοι τό ἴδιο Πνεῦμα λάβαμε, ὅλοι κληθήκαμε σέ υἱοθεσία. Ἐκείνους δέ πού ὁ Θεός Πατήρ δοκίμασε καί ἔκρινε ὡς ἀξίους, ἔκαμε τήν τιμή καί τούς ἔδωσε τήν ἐξουσία νά ὑπηρετοῦν τούς ἀδελφούς τους*». Ἐπομένως ὁ ἐπίσκοπος διακονεῖ, δέν ἐξουσιάζει. Ἀκόμα καί αὐτός ἐλέγχεται ἀπό τή σύνοδο τῶν ἐπισκόπων. Ἐξάλλου, αὐτός φέρει τό σύνολο τῆς εὐθύνης γιά τίς ψυχές πού τοῦ ἀνατέθηκαν, ὁποιοσδήποτε ἄλλος κληρικός καί ἐάν κάνει κάποιο λάθος. Εἶναι ἀκριβῶς αὐτό πού ἀναφέρει ὁ ΛΘ΄ Ἀποστολικός Κανόνας: «*Οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι νά μήν ἐνεργοῦν τίποτε χωρίς τήν γνώμη τοῦ ἐπισκόπου. Γιατί σέ αὐτόν ἔχει ἀνατεθεῖ ἡ εὐθύνη γιά τόν λαό τοῦ Κυρίου καί ἀπ' αὐτόν θά ζητηθῇ νά λοδογοπήσει γιά τίς ψυχές τους*». Ὅποτε ἡ συνεργασία τῶν ἱερέων μέ τόν ἐπίσκοπό τους πρέπει νά διέπεται ἀπό ὑπακοή, ἀλληλοσεβασμό καί κατανόηση τοῦ βάρους εὐθύνης πού ἔχει ὁ καθένας ἀνάλογα μέ τήν θέση του.

Ἡ συνεργασία τοῦ ἐπισκόπου καί ἱερέων ὀφείλει νά διέπεται καί ἀπό ἕνα ἄλλο στοιχεῖο πού ἀπαντᾶται στήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μέ τούς Ἄποστόλους. Εἶναι τό στοιχεῖο τῆς ἐνότητος καί τῆς ἀγάπης. Ὁ Χριστός εἶπε: «*ὁ μένων ἐν ἐμοί καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν*» (Ἰωάν. ιε΄ 5). Ὅπως οἱ Ἄποστολοι δέν μπορούσαν νά πράξουν τίποτε χωρίς τόν Χριστό, ἔτσι καί οἱ

ιερείς δέν μπορούν νά ποιμαίνουν ἄν δέν εἶναι ἐνωμένοι μέ τόν ἐπίσκοπο σέ ἓνα σῶμα. Συμπερασματικά, ἡ σχέση ἐπισκόπου καί ἱερέων δέν εἶναι ἀπλῶς ἱεραρχική κατά τά διοικητικά πρότυπα τῆς πολιτείας, ἀλλά ὀργανική, ὅπως δηλαδή τό σῶμα. Ὁ ἐπίσκοπος ἀποτελεῖ τό κέντρο τῆς ἐνότητος καί ὁ ἱερέας τόν λειτουργό πού φέρνει τό μήνυμα καί τήν φροντίδα τῆς ἐπισκοπῆς στήν ἐνορία. Αὐτή ἡ ἐνότητα εἶναι ἐξαιρετικά σημαντικό νά διατηρεῖται ζωντανή, ἀκόμα καί μέ θυσίες ἐκ μέρους τόσο τῶν ἐπισκόπων ὅσο καί τῶν ἱερέων, ἀκριβῶς ἐπειδή ἐκπληρώνει τήν προτροπή τοῦ Χριστοῦ «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοί μαθηταί ἐστέ, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. 13' 35) καί τό κατεξοχικήν αἴτημά Του στήν ἀρχιερατική προσευχή «ἵνα ὧσιν ἔν» (Ἰωάν. 12' 11). Ἐπειδή καί τά σκάνδαλα εἶναι ἀδύνατον νά μήν ἔρθουν καί οἱ πειρασμοί ἐλλοχεύουν πάντοτε, τόσο ὁ ἐπίσκοπος ὅσο καί οἱ ἱερείς ὀφείλουν νά συνεργάζονται μέ ταπείνωση, ὑποχωρητικότητα, σεβασμό καί ἀγάπη ἔτσι, ὥστε νά διατηροῦν τήν ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ καί νά μήν σκανδαλίζονται καί χάνονται οἱ ψυχές τῶν ποιμαινομένων.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μέ τούς Ἀποστόλους γίνεται ἀκόμα πιό εὐδιάκριτη στά σημαινόμενά της κατά τήν στιγμή τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ὅταν ὁ Χριστός παρέδωσε τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας σέ αὐτούς καί καί' ἐπέκταση σέ ἡμᾶς. Ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι τό ἴδιο τό Μυστικό Δεῖπνο. Ὁ ἐπίσκοπος εἰς τόπον Χριστοῦ καί οἱ ἱερείς εἰς τόπον τῆς ὀμνηγύρεως τῶν Ἀποστόλων τελοῦν τήν Ἀναίμακτο Θυσία μαζί μέ ὅλους τούς πιστούς νά παρακάθονται. Γί' αὐτό καί ὁ ἐπίσκοπος καί οἱ ἱερείς του ὅταν συνεργάζονται στόν ἀγρό τῆς Ἐκκλησίας μπορούν νά ἔχουν τά μάτια τῆς ψυχῆς τους στραμμένα σέ αὐτό τό γεγονός καί ἀπό ἐκεῖ νά ἐμπνέονται στίς πράξεις τους. Μέ τοῦ Χριστοῦ τήν θυσιαστική προθυμία, τήν ὑπακοή καί τήν ἀγάπη πού σώζει τήν ἐνότητα, ἡ συνεργασία ἐπισκόπου καί ἱερέων ἀναμφίβολα θά ἀποφέρει γλυκεῖς καί εὐλογημένους καρπούς.

ΠΗΓΕΣ

Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ, *Τό διακόνημα τοῦ ἐπισκόπου στήν Ἐκκλησία*, Ἰ. Μ. Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Καισαριανή 2013.

Ἱερομονάχου Γρηγορίου, *Ἡ Ἱερωσύνη*, ἐκδ. Ἱερόν Κουιλουμουσιανόν Κελλίον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἁγίον Ὅρος, 2013.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ
Ἀρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ ΜSc

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου
Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας —σέ ἀντίθεση μέ τόν Παπισμό— ἐπιτρέπει καί εὐλογεῖ τόν γάμο ἑνός μέλλοντος κληρικοῦ, πλὴν τῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέων (ἐπισκόπων). Ὁ γάμος προηγείται τῆς χειροτονίας. Παλαιότερα καί σέ μερικές Τοπικές Ἐκκλησίες, ἐπιτρεπόταν ἡ χειροτονία στόν πρῶτο βαθμό, τόν τοῦ διακόνου, καί ἀργότερα νά γίνει εὐλογία γάμου. Μέ δεδομένα τά πιά πάνω, ἡ ἐπιλογή τῆς ὑποψήφιας συζύγου ἑνός μέλλοντος κληρικοῦ, πρέπει νά γίνει μέ πολλή περίσκεψη καί προσευχή, καί ὅπωςδήποτε, νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ συγκατάθεση αὐτῆς, νά γίνει σύζυγος ἑνός κληρικοῦ.

Ἀπό τή στιγμή τῆς χειροτονίας τό ζεῦγος γίνονται συνοδοιπόροι καί ἡ πρεσβυτέρα συντονίζει τή ζωή της μέ τόν λειτουργό τοῦ Ὑψίστου. Ὁ ἱερέας γίνεται συνεχιστής τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν, τῶν Πατέρων καί τῶν Ἱερομαρτύρων. Ἐχοντας πάντοτε ὡς σκοπό τῆς Ἱερωσύνης του τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ ποιμνίου του. Βοηθό καί συνοδοιπόρο του ἔχει τήν πρεσβυτέρα σύζυγό του. Μέσα ἀπό τίς δυσκολίες τῆς κάθε ἐποχῆς. Δυστυχῶς σήμερα οἱ ἄνθρωποι, στραμμένοι στό κυνήγι τῶν χρημάτων, στήν καλοπέραση καί στίς διασκεδάσεις, ἔχουμε χάσει κάθε νόημα οὐσιαστικό, ἀδιαφορώντας γιά τήν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς.

Ὁ ἱερέας εἶναι ἀναμφισβήτητα ἕνα ἀπό τά σημαντικότερα πρόσωπα μέσα στήν κοινωνία, εἶναι μιά ξεχωριστή παρουσία μέσα στόν κόσμο μέ σπουδαῖο ρόλο, ἴσως τόν σημαντικότερο ρόλο μέσα στήν ἀνθρωπότητα. Ἐξίσου ὅμως εἶναι ἕνα ἄλλο πρόσωπο σημαντικό καί σπουδαῖο, πού ἐνδεχομένως φαίνεται λιγότερο, εἶναι καί αὐτό ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, καθώς εἶναι ἐπέκταση τοῦ ἱερέα, συνοδοιπόρος, βοηθός, στήριγμα, ἔχοντας ἀπεριόριστη ἀγάπη γιά τόν ἱερέα καί πού δέν εἶναι ἄλλο ἀπό αὐτό τῆς συζύγου πρεσβυτέρας.

Πρεσβυτέρα! Μιά ἱερή ἀποστολή, μιά τιμή γιά τό πρόσωπό της. Μιά θέση καί εὐθύνη μεγάλη, καθώς ἡ συνοδοιπορία της μέ τόν ἱερέα εἶναι ἔργο ἱεραποστολικό καί εὐλογημένο.

Ἡ πρεσβυτέρα εἶναι μιά γυναίκα ὅπως ὅλες τίς ἄλλες, σύζυγος ὅπως ὅλες τίς ἄλλες, μά μέ μιά διαφορά. Εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέα. Αὐτό τήν κάνει νά διαφέρει ἀπό τίς ὑπόλοιπες γυναῖκες γιατί, μέ τόν σύζυγο ἱερέα συμμετέχουν στό μυστήριο τῆς ἱερωσύνης του καί στό σταυρό του, ἀγωνίζονται νά γίνουν ἅγιες, πανάγιες, μέ τήν ἄσκηση, τήν προ-

σευχή, τήν σιωπή, τή λατρεία καί τήν εὐλογημένη τεκνογονία.

Ἡ πρεσβυτέρα, σύζυγος καί μητέρα, ἀγωνίζεται καί θυσιάζεται νά ἀντεπεξέλθει σέ κάθε μέριμνα τῆς οἰκογένειας καί τοῦ συζύγου της. Ἐπίσης καί στήν ἄλλη, τή μεγάλη οἰκογένεια, αὐτή τῆς ἐνορίας. Τά πνευματικά τέκνα τοῦ ἱερέα ἔχουν ὡς πνευματικό πατέρα τόν ἱερέα. Ἐπίσης καί ἡ σύζυγός του, ἡ πρεσβυτέρα, συμπαραστέκεται, στέκοντας δίπλα στό σύζυγο ἱερέα της. Ἐχοντας πολλή ἀγάπη, ταπείνωση, ὑπομονή, χαρά, ἐμπιστοσύνη καί σεβασμό στό σύζυγό της, ἀλλά κυρίως πίστη στό Χριστό μας, γιά νά πάρει δύναμη στήν κάθε δυσκολία καί κάθε ἐμπόδιο στήν συνοδοιπορία της μέ τόν ἱερέα σύζυγό της.

Ἐχοντας πρότυπο τήν Παναγία καί τίς πρεσβείες τῶν Ἁγίων, ἀντλοῦν ἐλπίδα καί δύναμη καί στέκουν ἄξιοι βοηθοί στό σημαντικό ἔργο τοῦ ἱερέα. Ἡ ζωή τῆς πρεσβυτέρας δέν εἶναι εὐκόλη. Ἐρχεται ἀντιμέτωπη πολλές φορές μέ δυσκολίες πού τήν λυγίζουν καί τήν ἀποθαρρύνουν. Ἐχει νά φροντίσει τό σπίτι της, τά παιδιά της, τόν σύζυγό της, τίς ὑποχρεώσεις στήν ἐνορία, τίς ἰδιοτροπίες τῶν ἀνθρώπων καί χίλια δυό ἄλλα. Καί νά εἶναι πάντοτε χαμογελαστή, εὐγενική, ταπεινή, καί πολλές φορές σιωπηλή γιατί, ἡ θέση της δέν ἐπιτρέπει διαφορετικές συμπεριφορές. Πρέπει νά τήν διακρίνει ἡ σεμνότητα καί ἡ εὐγένεια, γιά νά μπορεῖ νά σταθεῖ δίπλα στόν ἱερέα πού ἐμπνέει, ἀναπαύει ψυχές καί κατευθύνει ζωές.

Τήν πρεσβυτέρα πρέπει νά διακρίνει τό ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ἡ λειτουργική ζωή, ἡ προσευχή, ἡ φιλανθρωπία. Νά ἔχει σταθερά τό βλέμμα καί τή ζωή της στραμμένα στόν Μεγάλο Ἀρχιερέα Ἰησοῦ Χριστόν. Ἡ πρεσβυτέρα στή ζωή τοῦ ἱερέα πρέπει νά εἶναι αὐτή πού θά τόν στηρίξει στά τόσο δύσκολα καί σημαντικά καθήκοντά του. Νά τόν ξεκουράζει, νά τόν προλαμβάνει ἀπό τυχόν λανθασμένες κινήσεις. Καί νά βρεῖ τόν τρόπο νά εἶναι συγχρόνως ἡ μητέρα τῆς οἰκογένειας καί ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέα, ἀλλά καί τό στήριγμά του, στά σημαντικά του καθήκοντα στήν ἐνορία. Οἱ ὑποψήφιοι ἱερεῖς πρέπει νά ζητήσουν τή συγκατάθεση τῶν συζύγων τους πρὶν πάρουν τήν τελική ἀπόφαση νά ἀφοσιωθοῦν στήν Ἐκκλησία.

Δέν ὑπάρχει ἐγχειρίδιο γιά τά καθήκοντα τῆς παπαδιάς οὔτε ὁδηγίες, οὔτε μπορεῖ νά μάθει ἐξ αρχῆς, ποιά εἶναι τά καθήκοντά της. Δέχεται ἀνεκτίμητες συμβουλές ἀπό τίς μεγαλύτερες πρεσβυτέρες. Κάνει ὑπακοή στόν πνευματικό της, καί ἀντλεῖ δύναμη, ὑπομονή, ἀντοχή καί κάρη ἀπό τόν Μεγάλο Ἀρχιερέα Χριστό.

Ὁ ἱερέας θυσιάζει τόν χρόνο του μακριά ἀπό τή γυναίκα του καί τά παιδιά, γιά νά βοηθήσει ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκη. Καί πολλές φορές ἐπιστρέφει στό σπίτι καί τήν οἰκογένειά του σέ προχωρημένη ὥρα.

Αυτό πρέπει να τό έχει συνειδητοποιήσει ἐξ ἀρχῆς ἡ πρεσβυτέρα. Οἰκογένεια τοῦ ἱερέα δέν εἶναι μόνο αὐτή στό σπίτι του, ἀλλά καί ὅλη ἡ ἐνορία του. Ἡ ἐνορία ἔχει γίνει ἡ ἐπέκταση τῆς οἰκογένειάς της.

Ἡ ἱερέας δέν πρέπει νά περιορίζει τό ἐνδιαφέρον καί τή φροντίδα του μόνο μέ τίς ἀνάγκες τῆς οἰκογένειάς του ἀλλά καί τίς ἀνάγκες τῶν ἐνοριτῶν του, θυσιαστικά. Καί ἡ πρεσβυτέρα θά ἔχει ὡς βασικό της καθῆκον νά φροντίζει τή «μικρή ἐκκλησία», «τήν κατ' οἶκον ἐκκλησία» τήν οἰκογένειά της, ἀλλά θά συνεργάζεται καί μέ τόν ἱερέα στίς ἀνάγκες τῆς ἐνορίας. Νά ἔχει φιλικές καί ζεστές σχέσεις μέ τούς ἐνοριτες. Νά βοηθάει τούς ἀναγκασμένους, νά φροντίζει τό φιλανθρωπικό καί κατηχητικό ἔργο τῆς ἐνορίας. Καί πάντα μέ ὑπομονή, προσευχή καί ταπεινοφροσύνη γιά νά γίνεται ἀποδεκτὴ ἀπό τούς ἐνοριτες.

Κατά τή Δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ὁ Θεός ἔπλασε τή γυναίκα, τήν Εὐά, γιά νά εἶναι «βοηθός» τοῦ Ἀδάμ. Βοηθός στό μεγάλο θέμα τῆς πορείας πρὸς τή θέωση, ἀλλά καί στό καθημερινό διάβα τῆς ζωῆς. Ἡ λέξη «βοηθός», πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἁγία Γραφή, δέν σημαίνει ὑπέρτης, ἀλλά συνεργάτης. Ἡ προσπάθεια καί τῶν δύο γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ὑψηλῶν στόχων τῆς ζωῆς εἶναι κοινή, καί ὑπάρχει συμπόρευση. Αυτό φαίνεται πολύ καθαρά καί ἀπό τό ὅτι ἡ γυναίκα πλάστηκε ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ. Πορεύονται συνεπῶς ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλον, ἀλληλοβοηθούμενοι, συμβάλλοντες ὁ καθένας μέ τά δικά του χαρίσματα σ' αὐτή τήν κοινή πορεία. Ἔτσι, στό ὁποιοδήποτε ἔργο κάνει ὁ ἀντρας στή ζωή του, ἔχει συμπαραστάτη τή γυναίκα του, καί τό ἀντίστροφο.

Ἀκριβῶς αὐτό βρίσκει ἀπόλυτη πραγμάτωση στήν περίπτωση τοῦ ἱερέα καί τῆς πρεσβυτέρας. Ἡ ἱερέας ἐπιτελεῖ τό σημαντικότερο ἔργο τῆς ἱερωσύνης σέ μία ἐνορία, στό ὁποῖο, ὅταν ἔχει συμπαραστάτη τήν πρεσβυτέρα του, μπορεῖ καί τό ὑλοποιεῖ σέ ἀκόμα ἀνώτερο βαθμό. Μία καλή πρεσβυτέρα, ἐκτός τοῦ ὅτι ἀποτελεῖ τό πρότυπο πνευματικῆς γυναίκας καί πρώτη αὐτή ἐφαρμόζει τό κήρυγμα τοῦ συζύγου της ἱερέως, πρέπει νά προσφέρει καί σέ ὅλους τούς ποιμαντικούς τομεῖς, καί νά ἀποτελεῖ τόν πρῶτο καί καλύτερο συνεργάτη του. Αυτό ἀποβαίνει σωτήριο γιά τήν ἐνορία. Ἄλλωστε, μπορεῖ καί ἡ ἴδια νά προσφέρει προσωπικά πλούσια πνευματική, ὑλική καί ψυχολογική ὑποστήριξη, κυρίως στίς γυναῖκες τῆς ἐνορίας. Συνεπῶς ἡ προσφορά τῆς πρεσβυτέρας εἶναι ποικίλη καί σημαντικώτατη.

Ἄς προσευχόμαστε νά μᾶς χαρίζει ὁ Θεός εὐλαβεῖς ἱερεῖς καί ταπεινές πρεσβυτέρες!

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Δημήτριου Χ. Καππαῖ

ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑ

ὁ θέμα πού θά ἀναπτύξουμε στό παρόν ἄρθρο εἶναι σημαντικό καί ἐνδιαφέρον ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀναγκαιότητας τοῦ ἀνθρώπου νά νιώσει τή στήριξη τῆς Ἐκκλησίας στό πρόσωπο τοῦ ἱερέα – πνευματικοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀμεση σχέση μέ τήν πνευματική πορεία τοῦ πιστοῦ.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στήν καθημερινή ἐκκλησιαστική ζωή ἀποκαλοῦμε τόν ἱερέα – ἐξομολόγο μας, «πνευματικό μας πατέρα». Ἡ λέξη «πατέρας» ἐκφράζει συχνά μιά αὐθεντική ἐμπειρία: τήν ἐμπιστοσύνη, τή στήριξη καί τήν παρηγοριά πού προσφέρει ὁ ποιμένας στό ποίμνιο πού τοῦ ἔχει ἀναθέσει ἡ Ἐκκλησία.

Μέσα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ὁ μόνος ἀληθινός πατέρας ὄλων, κληρικῶν καί λαϊκῶν, εἶναι ὁ Χριστός. Τόσο οἱ λαϊκοί ὅσο καί οἱ κληρικοί μετέχουν ἰσότητα στό μυστήριο τῆς σωτηρίας, μέ διαφορετικές ὁμως διακονίες. Ἡ ἱερωσύνη δέν ἀνυψώνει τόν ἄνθρωπο πάνω ἀπό τούς ἄλλους, ἀλλά τόν τοποθετεῖ σέ θέση μεγαλύτερης εὐθύνης καί διακονίας. Στήν Ἁγία Γραφή ἡ πνευματική πατρότητα ἐμφανίζεται ὡς καρπός σχέσης Θεοῦ καί ἀνθρώπων καί ὄχι ὡς θεσμικός ρόλος. Αὐτό φαίνεται καί μέσα ἀπό τίς ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπου ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του «πατέρα» συγκεκριμένων κοινοτήτων, ἐπειδή «*τίς γέννησε ἐν Χριστῷ διά τοῦ Εὐαγγελίου*» καί πόνεσε γι' αὐτές. Ἡ πατρότητά του, ὅμως, δέν εἶχε χαρακτήρα κυριαρχίας, ἀλλά θυσιαστικῆς προσφοράς. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀκολουθοῦν τό ἴδιο πνεῦμα. Περιγράφουν τόν ἱερέα, ὅπως πολύ ὀρθά ἀναφέρεται, ὡς ποιμένα πού γνωρίζει τά πρόβατά του, ὡς διδάσκαλο πού καθοδηγεῖ μέ τό παράδειγμά του καί ὡς ἰατρό πού θεραπεύει τίς πληγές τῆς ψυχῆς. Ἔτσι, ὁ πνευματικός μέ πολλή προσοχή καί διάκριση ἐπιτελεῖ τό ἔργο του, ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ γιατρός πού πρόκειται νά προβεῖ σέ ἐγχείρηση ἀσθενοῦς. Αὐτός εἶναι καί ὁ βασικός ρόλος τοῦ πνευματικοῦ: νά θεραπεύσει τίς πληγές τῆς ψυχῆς καί ὅσα παρουσιάζονται ἐνώπιόν του. Πρέπει λοιπόν ὁ ἱερέας - πνευματικός νά ἐνεργεῖ μέ διάκριση, προσευχή καί ταπεινώση καί νά γνωρίζει τά ὄρια τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Ὅπως πολύ ὀρθά σημειώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἡ ἱερωσύνη δέν συνδέεται κατεξοχήν μέ πατρότητα, ἀλλά μέ διακονία, εὐθύνη καί θεραπεία.

Ἐνας ἱερέας δέν εἶναι ταυτόχρονα καί πνευματικός, ὅπως εἶναι γνωστό. Γιά νά ἀσκήσει τό λειτουργήμα τοῦ πνευματικοῦ ἀπαιτεῖται προσωπική ὀριμότητα, ἐμπειρία πνευματικοῦ ἀγώνα, ἀνιδιοτελής ἀγάπη καί, κυρίως, βαθιά συναίσθηση ὅτι καί ὁ ἴδιος ὁ ἱερέας παραμένει μαθητής

τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πνευματική πατρότητα, ἐπομένως, δέν ἀπονέμεται αὐτομάτως μέ τή χειροτονία. Δέν ἀποτελεῖ δικαίωμα, οὔτε τίτλο, ἀλλά χάρισμα πού ἀναγνωρίζεται μέσα στόν χρόνο καί προσφέρεται στόν ἱερέα ἀπό τόν οικεῖο ἐπίσκοπο. Σημαντικό εἶναι νά ἀναφερθεῖ ἐδῶ, ἡ διάκριση ἀνάμεσα στήν ἐνοριακή ζωή καί τόν μοναχισμό. Στό μοναστήρι, ἡ σχέση γέροντα καί ὑποτακτικοῦ θεμελιώνεται στήν ἐκούσια ὑπακοή καί στήν ὀλική ἀφιέρωση· γι' αὐτό ἡ σχέση γέροντα – ὑποτακτικοῦ προϋποθέτει μοναχικό βίο, χρόνια ἄσκησης, εἰδική εὐλογία καί δοκιμασία.

Στήν ἐνορία, ὅμως, οἱ πιστοί ζοῦν μέσα στόν κόσμο, μέ οἰκογένειες, ἐπαγγελματικές ὑποχρεώσεις καί προσωπικές ἐπιλογές. Ἡ ποιμαντική καθοδήγηση ὀφείλει νά σέβεται τήν ἐλευθερία τους καί νά τούς ἐνισχύει, ὥστε νά ἀναλαμβάνουν ὑπεύθυνα τόν πνευματικό τους ἀγώνα.

Πολλές φορές παρατηρεῖται μιά ὑπερβολική ἐξάρτηση τοῦ πιστοῦ ἀπό τόν πνευματικό του. Φθάνει μάλιστα στό σημεῖο νά ζητᾶ καθοδήγηση ἀκόμη καί γιά ζητήματα πού δέν σχετίζονται ἄμεσα μέ τόν πνευματικό του ἀγώνα. Ἡ σχέση αὐτή δέν πρέπει νά ἐξελισσεται σέ ἐξάρτηση, διότι ἀντί νά ὀδηγεῖ σέ ἐλευθερία ἐν Χριστῷ, ἐγκλωβίζει τόν ἄνθρωπο σέ ἀνθρώπινες γνῶμες.

Αὐτή ἡ κατάσταση δέν βοηθᾶ οὔτε τόν ἱερέα – πνευματικό, καθώς μπορεῖ νά γεννήσει, ἔστω καί ἀνεπαίσθητα, τήν αἴσθηση ὅτι ἀποτελεῖ τό ἀναγκαῖο κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ἐνορίας. Χωρίς πνεῦμα αὐτοελέγχου καί ταπεινώσης, ἡ διακονία μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ μορφή ἐξουσίας, κάτι ἐντελῶς ξένο πρὸς τό ἐκκλησιαστικό φρόνημα.

Ἐνα ἀκόμη σημεῖο πού ἀξίζει νά τονιστεῖ εἶναι ἡ περίπτωση κατά τήν ὁποία ὁ πνευματικός πατέρας τῆς ἐνορίας, γιά διάφορους λόγους, ἀποχωρεῖ ἀπό αὐτήν, συνταξιοδοτεῖται ἢ ἔχει κοιμηθεῖ. Ἡ ἀπουσία αὐτή ἀσφαλῶς προκαλεῖ πόνο τούς ἐνορίτες, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νά ἀποταθοῦν σέ κάποιον ἄλλο πνευματικό. Γι' αὐτό καί στό σημεῖο αὐτό ἡ Ἐκκλησία δέν μένει ἀμέτοχη, ἀλλά διαπαιδαγωγεῖ τούς πιστούς, ὥστε νά στηρίζονται στό μυστήριο καί ὄχι σέ συγκεκριμένες προσωπικότητες.

Ἡ ὑγιῆς ποιμαντική προσέγγιση πιστοῦ καί πνευματικοῦ πατέρα ἀναδεικνύει τόν ἱερέα ὡς συνοδοιπόρο καί καθοδηγητή, ὡς «πρεσβύτερο ἀδελφό» πού προπορεύεται μέ φόβο Θεοῦ, στηρίζει, παρηγορεῖ καί ἐνθαρρύνει, ἀλλά ταυτόχρονα καλλιεργεῖ τήν εὐθύνη καί τή συμμετοχή ὅλων στή ζωή τῆς ἐνορίας.

Στή σύγχρονη ἐποχή, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ζοῦν σέ συνθηκες ἔντονης πίεσης, ἀνασφάλειας καί μοναξιάς, ἡ συζήτηση γύρω ἀπό τήν πνευματική πατρότητα ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη βαρύτητα. Αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα καί δυσκολίες, ἐνῶ τό ἄγχος ἔχει φτάσει σέ ὑψηλά ἐπίπεδα. Οἱ οἰκογενειακοί δεσμοί ἔχουν ἀποδυναμωθεῖ, οἱ παραδοσιακές μορφές καθοδήγησης

φθίνουν και πολλοί αναζητούν σταθερά σημεία αναφοράς. Μέσα σέ αυτό τό πλαίσιο, ό ιερέας καλεΐται νά σταθεΐ ώς πρόσωπο έμπιστοσύνης και έλπίδας, χωρίς όμως νά υποκαθιστά τίς φυσικές και πνευματικές ευθύνες τών ανθρώπων.

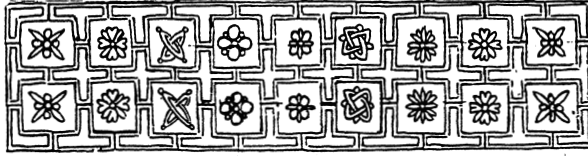
Όφείλουμε νά τονίσουμε ακόμη ότι ή ποιμαντική διακονία σήμερα δέν περιορίζεται στή λατρευτική ζωή. Ό ιερέας, και ιδιαίτέρως ό πνευματικός πατέρας, συναντά ανθρώπους μέ ψυχολογικά προβλήματα, οικογενειακές δυσκολίες, ύπαρξιακά έρωτήματα και πολλές άλλες καταστάσεις πού δυσχεραίνουν τήν καθημερινότητά τους. Γι' αυτόν ακριβώς τόν λόγο απαιτείται πολλή προσοχή και διάκριση εκ μέρους του ιερέα – πνευματικού, ώστε νά μή συγχέεται ή πνευματική καθοδήγηση μέ ρόλους πού δέν ανήκουν στήν ιερωσύνη. Η πνευματική πατρότητα δέν σημαίνει ότι ό ιερέας έχει απαντήσεις για όλα, αλλά ότι γνωρίζει πότε νά μιλήσει, πότε νά σιωπήσει και πότε να παραπέμψει σέ άλλους ειδικούς, μέ ταπείνωση και ευθύνη. Ιδιαίτερη σημασία έχει και ό τρόπος μέ τόν όποιο σήμερα ασκείται ή καθοδήγηση τών νέων ανθρώπων. Οί «σύγχρονοι» νέοι, όπως σημειώνουν όσοι έχουν ασχοληθεί μέ τό θέμα αυτό, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι σέ κάθε μορφή αυθεντίας. Άν ή πνευματική πατρότητα, παρουσιαστεί ως έλεγχος ή επιβολή, απορρίπτεται άμεσα. Άν όμως βιωθεί ως ειλικρινές ενδιαφέρον, σεβασμός και συνοδεία στον δρόμο τής ζωής, μπορεί νά αποτελέσει γόνιμο έδαφος πνευματικής καλλιέργειας.

Άπό τήν πλευρά τών λαϊκών απαιτείται επίσης ώριμότητα. Η αναζήτηση πνευματικού πατέρα δέν πρέπει νά γίνεται μέ κριτήρια συναισθηματικής ασφάλειας ή προσωπικής ταύτισης, αλλά μέ διάθεση ύπακοης στό θέλημα του Θεού. Ό πνευματικός δέν είναι εκεί για νά επιβεβαιώνει τίς επιλογές μας, αλλά για νά μās βοηθά νά διακρίνουμε τήν αλήθεια, ακόμη και όταν αυτή μās δυσκολεύει.

Η Έκκλησία, μέσα από τήν έμπειρία αιώνων, μās διδάσκει ότι οι υγιείς πνευματικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από έλευθερία και άμοιβαίο σεβασμό. Τονίζουν επίσης ότι ή πνευματική πατρότητα λειτουργεί σωστά όταν δέν καθλώνει τόν άνθρωπο σέ μόνιμη παιδικότητα, αλλά τόν βοηθά νά ώριμάσει «εις άνδρα τέλειον», όπως μās τονίζει ό Άπόστολος Παύλος στήν προς Έφεσίους επιστολή του.

Έκ κατακλείδι, θά τονίζαμε ότι ή πνευματική πατρότητα είναι ένα λεπτό και ιερό διακόνημα. Άσκείται μέσα στή σιωπή, τήν προσευχή και τή θυσία και δέν επιβάλλεται ποτέ. Τόσο ό ιερέας όσο και ό πιστός καλούνται νά θυμούνται ότι ό αληθινός Όδηγός, Πατέρας και Ποιμένας τής Έκκλησίας είναι ό ίδιος ό Χριστός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

Ο ΙΕΡΕΑΣ ΩΣ ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΟΠΑΡΑΔΟΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Φύλακας σέ μία εποχή πνευματικής σύγχυσης

τίς μέρες μας, ἡ λέξη «παράδοση» συχνά παρεξηγεῖται, ἢ ἀκόμα χειρότερα, στοχοποιεῖται. Γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ παράδοση δέν εἶναι ἓνα ἀπολιθωμένο παρελθόν, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ πνοή τῆς πίστεως πού μεταφέρεται ζωντανή ἀπό γενιά σέ γενιά. Σέ αὐτή τήν ἀδιάκοπη ἀλυσίδα, ὁ κεντρικός κρικός εἶναι ὁ ἱερέας. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνας τελεουργός ἢ ἓνας διοικητικός ὑπάλληλος, ἀλλά ὁ «πρόμαχος», ἐκεῖνος πού καλεῖται νά σταθεῖ στήν πρώτη γραμμή γιά νά διαφυλάξει τήν πνευματική μας κληρονομιά ἀπέναντι σέ ρεύματα πού ἐπιδιώκουν νά ξεριζώσουν ὅ,τι ἱερό καί ὄσιο μᾶς παρέδωσαν οἱ πατέρες μας.

Ζοῦμε σέ μία εποχή ὅπου ἡ θρησκευτική πίστη καί οἱ πατροπαράδοτες ἀξίες ἀντιμετωπίζονται συχνά μέ εἰρωνεία. Στό ὄνομα ἑνός κακῶς ἐννοούμενου «προοδευτισμοῦ», ὁ,τιδήποτε θυμίζει τίς ρίζες μας χλευάζεται ὡς παρωχημένο ἢ ὀπισθοδρομικό. Ἡ προσπάθεια περιθωριοποίησης τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν δημόσιο λόγο εἶναι πλέον ἐμφανής. Ὁ ἱερέας σήμερα καλεῖται νά σηκώσει τό βάρος αὐτοῦ τοῦ χλευασμοῦ. Ὁταν κυκλοφορεῖ στόν δρόμο μέ τό τίμιο ράσο, γίνεται ὁ ἴδιος μία «ζωντανή μαρτυρία» πού ἐνοχλεῖ ἐκείνους πού ὁραματίζονται ἓναν κόσμο ἀποκομμένο ἀπό τόν Θεό. Ὁ ρόλος του ὡς προμάχου ξεκινᾷ ἀπό τήν πνευματική ἀνδρεία: νά μὴν λυγίζει μπροστά στήν κοινωνική πίεση καί νά συνεχίζει νά κηρύττει τήν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἀκόμη καί ὅταν αὐτή θεωρεῖται «ἐκτός μόδας». Ἡ παράδοση δέν εἶναι μόδα πού ἀλλάζει, ἀλλά ἡ αἰώνια ἀλήθεια πού σώζει.

Μία ἀπό τίς μεγαλύτερες ἀπειλές πού ἀντιμετωπίζει ὁ σύγχρονος χριστιανός εἶναι ἡ λαίλαπα τῆς παγκοσμιοποίησης. Πρόκειται γιά μία συστηματική προσπάθεια πνευματικῆς καί πολιτισμικῆς ἰσοπέδωσης, ὅπου οἱ ἰδιαιτερότητες τῶν λαῶν καί ἡ μοναδικότητα τῆς Ὁρθόδοξης ἀλήθειας θυσιάζονται στόν βωμό μᾶς παγκόσμιας ὁμοιομορφίας. Σέ αὐτό τό πλαίσιο, ὁ οἰκουμενισμός ἐμφανίζεται ὡς ἓνας ἐπικίνδυνος πνευματικός συμβιβασμός. Ἡ τάση νά «στρογγυλέσουμε» τά δόγματά μας καί νά ἐξισώσουμε τήν Ὁρθοδοξία μέ κάθε ἄλλη πίστη ἢ ἀνθρωποκεντρική φιλοσοφία, ἀποδυναμώνει τή σωτηριολογική ἀποστολή τῆς

Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερέας – πρόμαχος ὀφείλει νά εἶναι σέ διαρκῆ ἐγρήγορση. Πρέπει νά ὑπενθυμίζει στό ποίμνιό του ὅτι ἡ ἀληθινή ἀγάπη πρὸς τόν συνάνθρωπο δέν σημαίνει προδοσία τῆς Ἀλήθειας. Ἡ διαφύλαξη τῆς δογματικῆς καθαρότητος δέν εἶναι φανατισμός, ἀλλά χρέος ἀπέναντι στους Ἁγίους καί τούς Μάρτυρες πού ἔχυσαν τό αἷμα τους γιά νά παραλάβουμε ἐμεῖς τήν πίστη ἀνόθευτη.

Στίς μέρες μας, ἡ λεγόμενη «woke ἀτζέντα» καί οἱ ἀκραῖες ἐκφράσεις τῶν ΛΟΑΤΚΙ κινημάτων ἐπιχειροῦν νά ἀνατρέψουν πλήρως τή χριστιανική ἀνθρωπολογία. Ἡ ἔννοια τοῦ προσώπου, ἡ ἱερότητα τῆς οἰκογένειας καί ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ὡς δημιουργήματος «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ», δέχονται καθημερινή ἐπίθεση μέσα ἀπό τά ΜΜΕ, τήν ἐκπαίδευση καί τή νομοθεσία. Καί ἐδῶ, ὁ ἱερέας καλεῖται νά παίξει τόν πῖο κρίσιμο ρόλο του. Πρέπει νά σταθεῖ ὡς κυματοθραύστης ἀπέναντι σέ αὐτές τίς ξένες πρὸς τό ἦθος μας ἰδέες, προστατεύοντας κυρίως τή νεολαία. Μέ διάκριση καί ἀγάπη, ἀλλά χωρίς καμία ἔκπτωση στήν ἀλήθεια, ὀφείλει νά ξεκαθαρίσει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν ἀκολουθεῖ τίς κοινωνικές τάσεις τῆς ἐκάστοτε ἐποχῆς, ἀλλά μένει πιστή στήν αἰώνια διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἀγαπάει καί νοιάζεται τόν κάθε ἁμαρτωλό, προσπαθεῖ νά τόν ὀδηγήσει εἰς ὁδὸ σωτηρίας, ἀλλά παράλληλα, ἡ ἁμαρτία δέν μπορεῖ νά βαφτίζεται «δικαίωμα» καί ἡ πνευματική σύγχυση δέν μπορεῖ νά γίνει ὁ νέος κανόνας ζωῆς.

Στήν ἴδια κατεύθυνση ἀποϊεροποίησης κινεῖται καί ἡ ἰδέα τῆς «εὐθανασίας» ὅσο καί ἡ πρόωπηση τῆς καύσης τῶν νεκρῶν. Πρόκειται γιά δύο πρακτικές πού παρουσιάζονται μέ τό προσωπεῖο τοῦ «ἀνθρωπισμοῦ» ἢ τῆς «λογικῆς», στήν πραγματικότητα ὅμως ἀποτελοῦν μιά βίαιη ἄρνηση τῆς ἱερότητας τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου. Ἡ εὐθανασία, βαφτισμένη ὡς «δικαίωμα στό τέλος», παραμερίζει τόν Θεό ὡς Κύριο τῆς ζωῆς καί μετατρέπει τόν ἄνθρωπο σέ ἀπόλυτο κριτή τοῦ χρόνου τῆς ἀναχώρησής του, ἀγνοώντας τό πνευματικό νόημα τῆς ὑπομονῆς καί τῆς δοκιμασίας. Παράλληλα, ἡ καύση τῶν νεκρῶν ἔρχεται νά ὀλοκληρώσει αὐτή τήν ἀποδομή ἀπό τήν παράδοση. Γιά τήν Ὁρθοδοξία, τό σῶμα δέν εἶναι ἓνα ἄχρηστο «περίβλημα» πού τό πετάμε ἢ τό καταστρέφουμε, ἀλλά εἶναι «ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», προορισμένο γιά τήν κοινή Ἀνάσταση. Ἡ ταφή «κατά τās Γραφάς». Ἡ μετατροπή τοῦ ἀνθρώπου σέ τέφρα, ὅπως καί ἡ τεχνητή διακοπή τῆς ζωῆς, ὑποδηλώνουν μιά βαθιά ἔλλειψη πίστεως στήν αἰωνιότητα. Ὁ ἱερέας – πρόμαχος ὀφείλει νά σταθεῖ ἀπέναντι σέ αὐτόν τόν σύγχρονο μηδενισμό, θυμίζοντας ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μᾶνα πού ἀγκαλιάζει τό παιδί τῆς μέ σεβασμό ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψης μέχρι καί τήν ἀνάπαυση «ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως», προσμένοντας τή ζωή τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ὁ ἱερέας καλεῖται νά δώσει παρηγοριά καί ἐλπίδα στόν πόνο, ἀντί γιά τή «λύση» τοῦ θανάτου.

Παρά τίς σφοδρές επιθέσεις, ἡ δύναμη τοῦ ἱερέα παραμένει στή σχέση του μέ τήν ἔνορΙΑ. Ὁ πρόμαχος τῆς πίστεως δέν εἶναι ἕνας ἀπόμακρος κριτής, ἀλλά ἕνας στοργικός πατέρας πού πονάει γιά τά προβλήματα τοῦ λαοῦ. Εἶναι ἐκεῖνος πού μέσα στό μυστήριο τῆς Ἐξομολόγησής θά θεραπεύσει τίς πληγές πού ἀνοίγει ὁ σύγχρονος ὑλιστικός κόσμος στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Ἀκοῦμε στίς εἰδήσεις γιά ἀμούστακα παιδιά, πού σκοτώνουν ἄλλα παιδιά, πού πουλᾶνε ναρκωτικά, πού γίνονται φονιάδες. Γιατί ἄραγε; Μά γιατί ἀλλοιώθηκε ὁ κοινωνικός ἴστος. Οἱ γονεῖς τρέχουν στήν δουλειά, ὁ ἱερέας ἀποδομήθηκε, τά κατηχητικά «γιά ἄλλες ἐποχές», καί τά παιδιά στούς δρόμους! Ἡ λύση ἀπλή. Ξεκινᾶ βέβαια ἀπό τήν οἰκογένεια. Ἀλλά, ὅταν ἡ οἰκογένεια ἀποδυναμώνεται ἀπό τίς σύγχρονες πιέσεις (ὑλισμός, ἀπουσία γονέων ἀφοῦ τό σύστημα ἔχει ὀδηγήσει καί τούς δύο γονεῖς νά ἐργάζονται στά πλαίσια τῆς παρερμηνευμένης ἐξίσωσης τῶν φύλων, πολιτισμική σύγχυση), ὁ ρόλος τοῦ ἱερέα γίνεται ἀκόμα πιό κρίσιμος. Ἐάν ὁ ἱερέας ζεῖ μέ ταπεινότητα καί προσήλωση στά ἱερά μας, τότε ἡ ἔνορΙΑ μεταμορφώνεται σέ ἕνα πνευματικό ὄχυρό. Ἐκεῖ, ἡ πατροπαράδοτη πίστη δέν βιώνεται ὡς θεωρία, ἀλλά ὡς ἕνας ζωντανός τρόπος ζωῆς πού προσφέρει νόημα καί ἐλπίδα. Ἡ παράδοση μεταφέρεται μέσα ἀπό τό προσωπικό παράδειγμα καί τή λειτουργική ζωή, κρατώντας τίς ψυχές δεμένες μέ τήν πηγὴ τῆς ζωῆς, τόν Χριστό.

Κλείνοντας, ὁ ἱερέας ὡς πρόμαχος τῆς πίστεως ἔχει μιὰ βαριά ἀλλά ἔνδοξη εὐθύνη. Σέ ἕναν κόσμο πού μοιάζει νά χάνει τόν προσανατολισμό του καί νά βυθίζεται στό σκοτάδι τοῦ μηδενισμοῦ, ἐκεῖνος παραμένει ἡ σταθερή πυξίδα. Κρατᾷ στά χέρια του τόν ἀμύθητο θησαυρό τῆς Ὁρθοδοξίας καί ὀφείλει νά τόν παραδώσει στίς ἐπόμενες γενιές ἀνόθευτο, παρά τίς πιέσεις, τούς χλευασμούς ἢ τούς διωγμούς.

Ἡ πατροπαράδοτη πίστη μας εἶναι ἡ ταυτότητά μας καί ἡ μοναδική ὁδός σωτηρίας. Καί ὁ ἱερέας, ὡς ὁ ἄσκνος φύλακας τῶν πνευματικῶν μας συνόρων, εἶναι ἐκεῖνος πού ἐγγυᾶται ὅτι ἡ φλόγα τῆς ἀλήθειας θά συνεχίσει νά καίει, φωτίζοντας τόν δρόμο γιά κάθε ψυχή πού ἀναζητᾷ τό ἀληθινό Φῶς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ Η ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Ὁ ἱερέας ὡς πνευματικός πατέρας καὶ καθοδηγητής.

νάμεσα στά λειτουργικά καθήκοντα τοῦ ἱερέα, βαρυσήμαντος εἶναι ὁ ρόλος τοῦ πνευματικοῦ πατέρα. Μᾶς τονίζει ὁ Μέγας Βασίλειος: «*Ἡ ἐπιμέλεια ψυχῶν αἵματι Χριστοῦ ἐξηγορασμένων*», εἶναι τό βασικό ἔργο τοῦ πνευματικοῦ πατέρα (ΒΕΠΕΣ 53, 305). Εἶναι ὁδηγός στήν ἐν Χριστῷ ζωή καί ἰατρός τῆς ψυχῆς, καθὼς βοηθᾷ τό πνευματικό του παιδί νά θεραπεύσει τά πάθη του, νά τονώσει τήν πίστη του καί νά ἀναγεννηθεῖ μέσα ἀπό τό μυστήριο τῆς ἐξομολόγησης. Μέ τά δεδομένα αὐτά οἱ πνευματικοί πατέρες θά πρέπει νά εἶναι ἔμπειροι καί διακριτικοί, συνοδοιπόροι καί ἀκούραστοι συμπαραστάτες. Θά μπορούσαμε κάλλιστα νά πούμε ὅτι, ἴσως νά ἀποτελεῖ τό πιο δύσκολο καί ὑπεύθυνο ἔργο πού ὑπηρετεῖ ἕνας ἐπίσκοπος ἢ ἱερέας.

Γι' αὐτό, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, μόνο αὐτός πού γνωρίζει κάτι ἐκ πείρας μπορεῖ καί νά τό μεταδώσει. Ἄν πρέπει νά ὁδηγήσει ὁ πνευματικός πατέρας τόν ἐξομολογούμενο στήν ἐν Χριστῷ ζωή, θά πρέπει νά τήν ζεῖ πρῶτα ὁ ἴδιος. Νά εἶναι δηλαδή ὄργανο «*τῷ Πνεύματι ἀρμοζόμενον καί κρουόμενον*». Νά ἀποτελεῖ «*τύπον τῶν πιστῶν*» (Α' Τιμ. δ' 12) καί νά παρέχει κατά τόν Μ. Βασίλειο «*τόν ἑαυτοῦ βίον ἐναργές ὑπόδειγμα πάσης ἐντολῆς τοῦ Κυρίου*» (ΒΕΠΕΣ 53, 204). Περισσότερο ἀπό τό λόγο νά ὁμιλεῖ τό παράδειγμά του καί νά ἐμπνέει μέ τήν ἐνάρετη ζωή του. Ὅπως σταυρώθηκε ὁ Χριστός γιά τόν κόσμο του, τέτοια θυσιαστική ἀγάπη καί πατρική στοργή νά ἐπιδεικνύει γιά τά πνευματικά του τέκνα καί ὁ καλός ποιμένας, σύμφωνα μέ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὅποιος γιά πρώτη φορά ἐπιχειρεῖ νά ἀναρριχηθεῖ σέ ἕνα δύσβατο καί ἀπότομο μονοπάτι, πρέπει νά ἔχει μαζί του συνοδοιπόρο, ἕνα ἔμπειρο ὁδηγό πού νά ἔχει ξανανεβεῖ καί νά γνωρίζει καλά τόν δρόμο. Αὐτός ἀκριβῶς εἶναι καί ὁ ρόλος τοῦ πνευματικοῦ πατέρα. Παρομοίως καί στόν χῶρο τῆς φυσικῆς ἄσκησης καί τοῦ ἀθλητισμοῦ, ὁ κάθε νεοεισερχόμενος, χρειάζεται ἕνα ἔμπειρο προπονητή, πού θά τόν κατευθύνει στά μυστικά τοῦ ἀθλήματος καί νά τόν φροντίζει κατά τήν διάρκεια τῶν προπονήσεων. Ἀνάλογος εἶναι ὁ ρόλος καί

ή αποστολή του πνευματικού πατέρα. Νά είναι ο ίδιος γνώστης και νά μπορεί νά μυήσει στην έν Χριστῶ ζωή, τά πνευματικά του παιδιά.

Ὁ ἐξομολόγος καί τά ὄριά του.

Ὁ πνευματικός δέν κάνει τίποτε δικό του. Εἶναι ἀπλῶς ὄργανο στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Πολύ χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Χρυσόστομος γράφει: «Ὁ ἱερεύς τήν ἑαυτοῦ δανεῖει γλῶτταν καί τήν ἑαυτοῦ παρέχει χεῖρα» (Εἰς τό κατά Ἰωάννην, ὁμιλία ΡΓ γ. 59). Γί αὐτό καί ὅταν διαβάζει τή συγχωρητική εὐχή στόν ἐξομολογούμενο λέγει: «... Αὐτός ὁ Θεός συγχωρῆσαι σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ πάντα, καί ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καί ἐν τῷ μέλλοντι».

Ὁ πνευματικός μέ πολλή ταπείνωση, προσευχή καί συντριβή, προχωρεῖ στό μυστήριο καί μέ μεγάλη ἐπίγνωση, ὅτι κρατᾶ ψυχές στά χέρια του, τίς ὁποῖες καθοδηγεῖ πρὸς τόν Χριστό. Δέν ἐπιβάλλεται καί δέν θέτει τόν ἑαυτό του πάνω ἀπό τό Θεό. «Ζυγίζει» τόν ἄνθρωπο πού ἔχει ἀπέναντί του καί πολύ διακριτικά προβάλλει τήν θέση τῆς Ἐκκλησίας, νοθετώντας κατάλληλα τόν ἐξομολογούμενο ἐάν αὐτό κρίνεται ἀπαραίτητο. Δέν εἶναι ποτέ ἀπόλυτος καί λειτουργεῖ μέ ἐνσυναίσθηση, διακριτικότητα καί ἀγάπη.

Τήν «ἐξουσία» πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός διά τοῦ Ἐπισκόπου του, τήν διαχειρίζεται μέ φειδῶ, γιά τήν πνευματική ὠφέλεια καί ἀνάπαυση τῶν πιστῶν.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει γιά τούς ἱερεῖς: «Ἐνῶ κατοικοῦν καί περιφέρονται στή γῆ, ἀνέλαβαν τή διευθέτηση οὐρανίων ὑποθέσεων, μέ ἐξουσία, πού ὁ Θεός δέν ἔδωσε οὔτε στούς Ἄγγέλους, οὔτε στούς Ἀρχαγγέλους. Δέν εἶπε στούς Ἄγγέλους: Ὅσα δέσετε στή γῆ, θά εἶναι δεμένα καί στούς οὐρανοῦς, καί ὅσα λύσετε στή γῆ, θά εἶναι λυμένα καί στούς οὐρανοῦς. Καί οἱ ἐπίγειοι ἄρχοντες ἔχουν ἐξουσία νά δένουν, ἀλλά μόνο σώματα. Ὁ δεσμός τῶν ἱερέων ἀναφέρεται στήν ψυχή καί διαβαίνει τούς οὐρανοῦς. Ὅσα οἱ λειτουργοί κληρικοί τῆς Ἐκκλησίας τελοῦν κάτω στή γῆ, τά ἐπικυρώνει πάνω ὁ Θεός. Ὁ Δεσπότης Θεός ἐγκρίνει ἐνέργειες τῆς χάριτος, πού οἱ δοῦλοι (οἱ ἱερεῖς) ἐνεργοῦν» (Χρυσ., Περί Ἱερῶσ. Λόγος γ' 5).

Ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, τό Μυστήριο τῆς ἐξομολόγησης εἶναι «ἀπόρρητο». Δέν ἔχει δικαίωμα οὔτε ὁ πνευματικός νά ἀνακοινώσει τίποτα ἀπό ὅσα ἄκουσε στήν Ἐξομολόγηση, οὔτε ἄλλος κανένας νά ζητήσει ἢ νά ἀπαιτήσει πληροφορίες. Ἀπό τήν ἄλλη, οὔτε ὁ ἐξομολογούμενος πρέπει νά ἀνακοινώνει ὅσα ἄκουσε, διότι αὐτά ἰσχύουν μόνο γιά τή δική του περίπτωση. Σέ κάποιον μπορεῖ ὁ πνευματικός νά δώσει ἄλλο φάρμακο, ἐνῶ γιά τό ἴδιο σφάλμα σέ ἄλλον νά δώσει διαφορετικό.

Ἐνάλογα μέ τήν ἰδιοσυγκρασία τοῦ καθενός, καί τήν ἰδιατερότητά του.

Διάκριση ἐξομολόγου καί πνευματικοῦ.

Ὡς ἐπί τό πλεῖστον, ἡ ἐξομολόγηση σήμερα ἐπιτελεῖται σέ προσωπικό ἐπίπεδο μέ τόν ἱερέα. Ὁ ἐξομολόγος καλεῖται νά ἔχει καί ρόλο πνευματικοῦ καθοδηγητή. Αὐτό δέν λειτουργοῦσε πάντα ἔτσι. Ὅπως γίνεται σέ πολλές ἄλλες κατά τόπους Ἐκκλησίες, ἡ ἐξομολόγηση διαχωρίζεται ἀπό τήν πνευματική καθοδήγηση. Ἀκόμα καί κατά τήν διάρκεια τοῦ ὄρθρου ἢ τοῦ ἑσπερινοῦ, βλέπεις κόσμο ἀπλά νά ἐξομολογεῖται ὄρθιος τίς ἁμαρτίες του ἐνώπιον τοῦ ἱερέα καί τοῦ ἐσταυρωμένου, νά διαβάζεται ἡ συγχωρητική εὐχή καί νά προχωρεῖ ὁ ἐξομολογούμενος στή Θεία Κοινωνία.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης (1829-1908), στό ἔργο του «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή μου», δίνει περισσότερη βαρύτητα στό μυστήριο ὡς ἀπλή ἐξομολόγηση, ἐξαγόρευσης δηλαδή καί μέ συντριβή ὁμολογίας τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς συμμετοχῆς τοῦ πιστοῦ στήν σωτηρία του, μέσω τοῦ μυστηρίου. Θεωροῦσε τήν ἐξομολόγηση ὡς ἓνα «μυστήριο χαρᾶς καί ἰάσεως». Ἐστίαζε περισσότερο στήν εἰλικρινή μετάνοια ὡς προετοιμασία γιά τήν Θεία Κοινωνία ὑπογραμμίζοντας τήν ἀγάπη καί τή συγχωρητικότητα τοῦ Θεοῦ. Συχνά ἐνεθάρρυνε τήν δημόσια καί ὁμαδική ἐξομολόγηση, λόγω τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν πιστῶν, φτάνει αὐτή νά γινόταν μέ ταπείνωση καί εἰλικρινή διάθεση γιά διόρθωση τῆς ζωῆς.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στήν ἀρχαία Ἐκκλησία ἡ ἐξομολόγηση γινόταν δημόσια στήν ἱερή σύναξη τῶν πιστῶν, ὅπου βέβαια ἦταν καί τό ἱερατεῖο καί ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἔδινε τήν ἄφεση. «Πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίψιν ὁ Θεός, ἐάν συνδράμωσιν εἰς ἐνόητα Χριστοῦ καί συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου» λέγει χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος (Ἰγν. Φιλαδ. ν' 1), ἐνῶ ἡ «Διδαχή» προτρέπει: «Ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐξομολογήσῃ τά παραπτώματά σου, καί οὐ προσελεύσῃ ἐπί προσευχῆν σου ἐν συνειδήσει πονηρᾷ· αὕτη ἐστίν ἡ ὁδός τῆς ζωῆς» (Διδ. δ' 14).

Εἶναι καλό, κατά τήν ἄποψή μου, νά γίνει μιά ἀναθεώρηση τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, στό πλαίσιο τῆς ὁποίας μεταξύ ἄλλων, νά ὑπάρχει καί ἓνας διακριτός διαχωρισμός τῆς ἐξομολόγησης ὡς ἀπλῆς ἐξαγόρευσης τῶν ἁμαρτημάτων, ἀπό τήν πνευματική καθοδήγηση πού μπορεῖ νά προκύψει λόγω τῆς ἐξομολόγησης. Πνευματική καθοδήγηση μπορεῖ νά προσφέρει ὄχι μόνο ὁ κληρικός, ἀλλά καί κάποιος ἔμπειρος στήν ἐν Χριστῷ ζωή καί ἄσκηση, ὅπως ἦταν ὁ ἅγιος Παῖσιος καί τόσοι ἄλλοι μοναχοί ἢ καί κοσμικοί πνευματικοί ἄνθρωποι.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἐφημέριος Κυπερούνας, Ἐκπαιδευτικός

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη

Ο ΙΕΡΕΑΣ, Η ΜΕΛΩΔΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΤΑΞΙΑ ΣΤΟΝ ΝΑΟ

Η

θεία λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ζωντανή ἐμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ μέσα στήν ἱστορία καί στή ζωή τοῦ λαοῦ Του. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνα σύνολο λειτουργικῶν πράξεων, ἀλλά ἡ φανέρωση τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ, τό ὁποῖο συγκεντρώνεται γιά νά δοξολογήσει τόν Θεό καί νά μετέχει στό μυστήριο τῆς σωτηρίας.

Μέσα σέ αὐτή τή λειτουργική πραγματικότητα συνυπάρχουν ὀργανικά ὁ λόγος, ἡ μελωδία καί ἡ λειτουργική πράξη. Ὁ ἱερέας, ὡς προεστώς τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως, καλεῖται νά ὑπηρετήσῃ αὐτή τήν ἐνότητα, διατηρώντας τήν εὐταξία τῆς λατρείας καί ἐκφέροντας τά ἱερά κείμενα μέ τρόπο πού νά ἐκφράζει τό πνεῦμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς προσευχῆς. Ἡ Ἁγία Γραφή ἤδη ἀπό τούς πρώτους χρόνους παρουσιάζει τήν ψαλμωδία ὡς βασικό στοιχεῖο τῆς λατρείας. Στό Εὐαγγέλιο μαρτυρεῖται ὅτι μετά τόν Μυστικό Δεῖπνο, «*ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τό ὄρος τῶν ἔλαιων*» (Ματθ. ις´ 30), γεγονός πού φανερώνει ὅτι ἡ δοξολογία μέ ὕμνους συνδέεται μέ τό μυστήριο τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας. Ἡ πράξη αὐτή θεωρήθηκε ἀπό τήν ἐκκλησιαστική παράδοση ὡς ἡ ἔμμεση καθιέρωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἅματος μέσα στή λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποστολική διδασκαλία συνεχίζει τήν ἴδια παράδοση. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τούς πιστούς νά δοξολογοῦν τόν Θεό «*ψαλμοῖς καί ὕμνοις καί ᾠδαῖς πνευματικαῖς*» (Κολ. γ´ 16) καί «*ᾄδοντες καί ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ*» (Ἐφ. ε´ 19). Ἡ ψαλμωδία δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς αἰσθητική ἔκφραση, ἀλλά τρόπο πνευματικῆς οἰκοδομῆς τῆς κοινότητας. Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τονίζουν οἱ Πατέρες, ἐνώνουν τό θεολογικό περιεχόμενο τοῦ λόγου μέ τή δύναμη τῆς μελωδίας, ὥστε ἡ διδασκαλία τῆς πίστεως νά μεταδίδεται βαθύτερα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐπισημαίνει χαρακτηριστικά ὅτι ὁ Θεός «*τό ἐκ τῆς μελωδίας τερπνόν τοῖς δόγμασιν ἐγκατέμειξεν*», δηλαδή ὅτι ἡ εὐχαρίστηση πού προέρχεται ἀπό τή μελωδία συνδέθηκε μέ τή θεολογική διδασκαλία, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νά δέχεται εὐκολότερα τό πνευματικό μήνυμα. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ ψαλμωδία γίνεται φορέας θεολογίας καί προσευχῆς, ἐνῶ ἡ μουσική δέν λειτουργεῖ ἀνεξάρτητα ἀπό τόν λόγο,

ἀλλά ὑπηρετεῖ τό νόημά του. Ἡ ἐκκλησιαστική παράδοση τονίζει, ἐπίσης, ὅτι τό ἐκκλησιαστικό ἄσμα εἶναι καί' ἐξοχὴν φωνητικό. Ἡ ἀνθρώπινη φωνή θεωρεῖται τό καταλληλότερο μέσο γιά τήν προσευχή πρὸς τόν Θεό, διότι ἐκφράζει ἄμεσα τόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ ἀνθρώπου καί συνδέεται μέ τή λογική καί πνευματική φύση του. Γιά τόν λόγο αὐτό ἡ ὀρθόδοξη λατρεία δέν χρησιμοποιοεῖ μουσικά ὄργανα, ἀλλά βασίζεται ἀποκλειστικά στή φωνητική ψαλμωδία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς κοινῆς προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Μέσα σέ αὐτή τή λειτουργική καί θεολογική προοπτική ἐντάσσεται καί ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως μέσα στόν ναό. Ὁ ἱερέας δέν λειτουργεῖ ὡς ἀπλὸς ἀναγνώστης τῶν εὐχῶν, ἀλλά ὡς λειτουργός τῆς Ἐκκλησίας πού προΐσταται τῆς συνάξεως «ἐν τύπῳ Χριστοῦ». Συγκεντρώνει τήν προσευχή τοῦ λαοῦ καί τήν προσφέρει στόν Θεό, ἐνῶ ταυτόχρονα καθοδηγεῖ τήν κοινότητα στή δοξολογία καί στή συμμετοχή στό μυστήριο τῆς λατρείας. Ἡ στάση του, οἱ κινήσεις του καί ὁ τρόπος ἐκφορᾶς τῶν λόγων του συνδέονται ἄμεσα μέ τήν εὐταξία τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀρχή τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει ὅτι στή λατρεία ὅλα πρέπει νά γίνονται «εὐσχημόνως καί κατὰ τάξιν» (Α' Κορ. 1δ' 40), ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ τάξη δέν εἶναι τυπικό στοιχεῖο ἀλλά ἔκφραση τῆς ἁρμονίας τῆς Ἐκκλησίας.

Σημαντικό μέρος αὐτῆς τῆς λειτουργικῆς ἁρμονίας ἀποτελεῖ τό ἐκφωνητικό σύστημα τῶν ἱερέων. Οἱ ἐκφωνήσεις τῶν εὐχῶν καί τῶν λειτουργικῶν διαλόγων δέν ἀποτελοῦν ἀπλῆ ἀνάγνωση, ἀλλά ἐντάσσονται σέ ἕναν ἰδιαίτερο τρόπο μελωδικῆς ἀπαγγελίας πού ἔχει διαμορφωθεῖ μέσα στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Τό ἐκφωνητικό αὐτό ὕφος βρίσκεται ἀνάμεσα στήν ἀνάγνωση καί στήν ψαλμωδία καί ἀποτελεῖ μορφή λειτουργικῆς μουσικῆς. Ἡ φωνή τοῦ ἱερέως ἀκολουθεῖ ἕναν ρυθμό καί μιά ἀπλῆ μελωδική γραμμή, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει στόν λόγο νά ἀκούγεται καθαρά καί νά συνδέεται ὀργανικά μέ τήν ψαλμωδία τῶν χορῶν.

Ἡ ἀπλότητα αὐτή ἀποτελεῖ οὐσιῶδες χαρακτηριστικό τῆς ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης. Σκοπός τῆς ἐκφωνήσεως δέν εἶναι ἡ καλλιτεχνική ἐπίδειξη ἀλλά ἡ προσευχητική ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερέας καλεῖται νά ἐκφωνεῖ μέ εὐλάβεια καί ταπείνωση, ὥστε ὁ λόγος τῶν εὐχῶν νά φθάνει καθαρά στό ἐκκλησιαστικό καί νά γίνεται κοινή προσευχή ὅλης τῆς συνάξεως. Παράλληλα, τό ἐκφωνητικό σύστημα συνδέεται ἄμεσα μέ τήν ψαλμωδία τῶν ψαλτῶν. Ἡ λειτουργική πράξη τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζεται ἀπό ἕναν διάλογο μεταξύ ἱερέως καί λαοῦ. Ὁ ἱερέας ἐκφωνεῖ τίς εὐχές καί τίς λειτουργικές φράσεις, ἐνῶ οἱ ψάλτες ἢ ὁ λαός ἀπαντοῦν μέ ὕμνους καί δοξολογίες. Ἔτσι δημιουργεῖται μιά λειτουργική ἐνότητα, μέσα στήν ὁποία ὁ λόγος καί ἡ μελωδία συνεργάζονται γιά

νά εκφράσουν τή δοξολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἄρμονική αὐτή σχέση μεταξύ ἐκφωνήσεως καί ψαλμωδίας ἀποκαλύπτει τή βαθύτερη φύση τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας. Ἡ λατρεία δέν εἶναι ἀτομική πράξη, ἀλλά κοινή προσευχή τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλοι οἱ πιστοί συμμετέχουν στή δοξολογία τοῦ Θεοῦ «ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ» (Ρωμ. ιε' β), ἐνῶ κάθε διακονία μέσα στόν ναό ὑπηρετεῖ αὐτή τή συλλογική προσευχή. Ὅταν ἡ ἐκφώνηση τοῦ ἱερέως γίνεται σύμφωνα μέ τήν παράδοση καί ἡ ψαλμωδία διατηρεῖ τόν πνευματικό χαρακτήρα τῆς, τότε ἡ λατρεία ἀποκτᾷ τήν ἄρμονία καί τήν κατάνυξη πού χαρακτηρίζουν τήν ὀρθόδοξη λειτουργική ἐμπειρία. Ἀντίθετα, ὅταν εἰσάγονται κοσμικά στοιχεῖα ἢ αὐθαίρετες μουσικές ἐκφράσεις, διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία μεταξύ λόγου καί μέλους καί ἀλλοιώνεται τό πνεῦμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἡ ἀποδιδόμενη στόν ἱερό Αὐγουστίνο φράση καταπληκτικά συνάδει μέ τό νόημα τῆς Θείας λατρείας «*serva ordinem et ordo servabit te*» (Διατήρησε τήν τάξη καί ἡ τάξη θά διατηρήσει ἐσένα). Ἡ τάξις εἶναι ἡ οὐσιαστική ἀσφάλεια καί δυναμική κάθε προόδου τῆς παραδόσεως. Ἡ λειτουργική μουσική τῆς Ἐκκλησίας δέν ἔχει σκοπό τήν αἰσθητική ἐντύπωση ἀλλά τήν πνευματική οἰκοδομή τῶν πιστῶν. Ἡ ψαλμωδία καί ἡ ἐκφώνηση τῶν ἱερέων ἀποτελοῦν μέσα προσευχῆς πού ὀδηγοῦν τόν ἄνθρωπο στή συμμετοχή στό μυστήριο τῆς θείας λατρείας. Ὅταν τελοῦνται μέ εὐλάβεια καί πιστότητα πρὸς τήν παράδοση, γίνονται φορεῖς τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί μετατρέπουν τή λειτουργική σύναξη σέ ἐμπειρία τῆς Βασιλείας Του. Ἔτσι, τό ἐκφωνητικό σύστημα τῶν ἱερέων δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τεχνική λεπτομέρεια τῆς λατρείας, ἀλλά οὐσιαστικό στοιχεῖο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Διαφυλάσσει τήν ἐνότητα λόγου καί μέλους, ὑπηρετεῖ τήν εὐταξία τῆς λατρείας καί βοηθᾷ τήν Ἐκκλησία νά δοξολογεῖ τόν Θεό μέ ἄρμονία, τάξη καί πνευματική κατάνυξη. Μέσα ἀπό αὐτή τήν ἐνότητα ἡ λατρεία γίνεται ἀληθινή ἐκφραση τῆς προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας καί πρόγευση τῆς οὐράνιας δοξολογίας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Δρ Θ., D.M., Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Παναγιώτη Τοκκαρή

ΤΑ ΑΜΦΙΑ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

ά ἄμφια εἶναι ἡ ἀπαραίτητη ἐνδυμασία τῶν κληρικῶν, ὥστε νά μπορούν νά τελοῦν κάθε ἱερή ἀκολουθία. Ἄλλοτε ὅμως βλέπουμε οἱ κληρικοί νά φοροῦν ὅλα τους τά ἄμφια καί ἄλλοτε ἓνα μέρος αὐτῶν. Αὐτό συμβαίνει γιατί κάθε ἀκολουθία ἔχει τό δικό της κώδικα ἐνδυμασίας.

Γιά τήν τέλεση ἑνός ἔσπερινοῦ, ἀρκεῖ μόνο τό ἐπιτραχήλιο ἢ καί τό φελόνιο, ἐνῶ γιά τήν τέλεση μιᾶς Θείας Λειτουργίας οἱ κληρικοί ἐνδύονται ὅλη τήν ἱερατική τους στολή. Αὐτό ἐπίσης ἐκφράζει καί τή βαρύτητα τῆς ἀκολουθίας πού ἐπιτελεῖται καί γι' αὐτό τό λόγο στή Θεία Λειτουργία ἡ ὁποία κατέχει κεντρική θέση στήν ἐκκλησιαστική ζωή, οἱ κληρικοί εἶναι πλήρως ἐνδεδυμένοι.

Πέραν ἀπό τή ποσότητα, σημασία ἔχει καί τό χρῶμα τῶν ἱερῶν ἁμφίων, τό ὁποῖο ἐναλλάσσεται ἀνάλογα μέ τίς ἐκκλησιαστικές περιόδους. Ἔτσι τή Μ. Τεσσαρακοστή πού εἶναι πένθιμη περίοδος, κυριαρχεῖ καί ἀνάλογος ἐνδυματικός κανόνας, μέ συνήθη χρώματα νά εἶναι τό πορφυρό, τό μῶβ ἢ τό μαῦρο¹.

Σέ ἀντίθεση, τήν Ἀναστάσιμη περίοδο ἢ τίς Κυριακές, τό χρῶμα τό ὁποῖο κυριαρχεῖ εἶναι τό λευκό, τό χρυσοῦ ἢ ὁποιοδήποτε φωτεινό, γιά νά συμβαδίζει μέ τό χαμόσυνο μήνυμα τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου μας.

Τά ἄμφια ἐπιτελοῦν πρακτικούς, ἀλλά καί συμβολικούς σκοπούς καί ἀνάλογα μέ τό βαθμό ἱερωσύνης, διαφέρει ἡ ποσότητα καί ἡ μορφή τους.

Ἡ διάκονος, πού εἶναι ὁ πρῶτος βαθμός τῆς ἱερωσύνης, ἔχει τρία ἄμφια: τό στιχάριον, τό ὀράριον καί τά ἐπιμανίκια. Τό στιχάριον εἶναι τό ἐσώτατο ἄμφιο καί ἀπαντᾶται καί στούς τρεῖς βαθμούς. Στά ἀρχαῖα χρόνια ἦταν κοινό ἐνδυμα καί γιά τούς ἄνδρες καί γιά τίς γυναῖκες. Ἡ πρώτη χρήση τοῦ στιχαρίου ὡς λειτουργικοῦ ἐνδύματος μαρτυρεῖται ἀπό τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ γι' αὐτό τή λέξη χιτωνίσκος. Τό χρῶμα του εἶναι συνήθως λευκό, γιά νά συμβολίζει τήν ἀγνότητα. Κατά τόν Ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης, φανερώνει τή φωτεινή περιβολή τῶν ἀγγέλων καί τό φῶς τοῦ Θεοῦ. Ὄταν εἶναι πορφυρό, συμβολίζει τό αἷμα πού ἔχυσε γιά ἐμᾶς ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος².

Τό χαρακτηριστικό ἄμφιο τοῦ διακόνου εἶναι τό ὄραριον, ἡ ὄνομασία τοῦ ὁποίου προέρχεται ἀπό τό ρῆμα *orare* πού σημαίνει στά λατινικά προσεύχομαι. Εἶναι μιά μακριά ταινία ὑφάσματος πού φοριέται ἀπό τόν ἀριστερό ὤμο, μέ τά δύο ἄκρα του νά κρέμονται τό ἕνα μπροστά καί τό ἄλλο πίσω.

Συμβολίζει τά φτερά τῶν ἀγγέλων καί γι' αὐτό προῆλθε ἡ συνήθεια νά κεντιοῦν πάνω του τόν τρισάγιο ἀγγελικό ὕμνο «*ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ, ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΟΣ ΣΑΒΑΩΘ*».

Ἐπιπλέον συμβολίζει τή Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Ἡ Παλαιά ἀπεικονίζεται πίσω καί ἡ Καινή μπροστά. Τό σῆκωμα τοῦ ὄραριου, κατά τή διάρκεια τῶν αἰτήσεων εἶναι σημάδι προσευχῆς.

Τά ἐπιμανίκια ἄρχισαν νά φοριοῦνται μετά τήν Ἐλωση καί πιθανότατα προῆλθαν ἀπό τούς βυζαντινούς αὐτοκράτορες. Γιά τά ἐπιμανίκια δέν ὑπάρχουν συμβολικοί λόγοι, ἀλλά κυρίως πρακτικοί, ὅπως νά δένει τίς ἄκρες τοῦ στιχαρίου γιά νά ὑπάρχει εὐκολότερη κίνηση τῶν χειρῶν. Εἰκονίζουν τήν παντοδύναμη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί τῶν Τιμίων Δώρων πού προσφέρονται μέ τά χέρια τοῦ ἱεουργοῦ. Γι' αὐτό λέγουν τά ψαλμικά χωρία: «*Ἡ δεξιὰ σου χεῖρ, Κύριε, δεδοξασται ἐν ἰσχύι...*» «*Αἱ χεῖρες σου ἐποίησάν με καί ἔπλασάν με...*». Συμβολίζουν καί τά δεσμά τοῦ Κυρίου μέ τά ὁποῖα δεμένος ὀδηγήθηκε πρὸς τόν Πιλάτο³.

Ὁ δεύτερος βαθμός τῆς ἱερωσύνης εἶναι αὐτός τοῦ πρεσβυτέρου. Ὁ πρεσβύτερος φοράει τά ἐξῆς ἄμφια: τό στιχάριον, τά ἐπιμανίκια (πού ἀναφέρθηκαν πῶς πάνω), τό πετραχήλι ἢ ἐπιτραχήλιον, τή ζώνη, τό φελόνιο καί τό ἐπιγονάτιο. Τό πετραχήλι ἔχει τή μορφή τοῦ ὄραριου, ἀλλά ἔχει καί τά δύο ἄκρα του ἐμπρός καί φοριέται ἀπό τό λαιμό. Συμβολίζει τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού κατεβαίνει ἀπό ἐπάνω. Σύμφωνα μέ τόν Ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης, χωρίς πετραχήλι δέ μπορεῖ νά γίνει καμία τελετή, οὔτε κἂν νά διαβαστεῖ εὐχή. Ἐπίσης συμβολίζει τό ζυγὸ τοῦ Χριστοῦ, κάτω ἀπὸ τόν ὁποῖο ὀφείλει νά βρῖσκεται ὁ ἱερέας. Τά κρόσια στά κάτω ἄκρα του, συμβολίζουν τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων τοῦ ποιμνίου, γιά τούς ὁποίους ὁ ἱερέας φέρει εὐθύνη καί θά λογοδοτήσει στὸν Κύριο⁴.

Ἡ ζώνη τὴν ὁποία φέρει ὁ πρεσβύτερος καί ὁ ἐπίσκοπος γιά νά συγκρατεῖ τά ὑπόλοιπα ἄμφια, συμβολίζει τό πνευματικὸ καθῆκον, τὴν εὐθύνη, τὴ δύναμη καί τὴν ἐγκράτεια τοῦ ἱερέα. Συμβολίζει τὴν ἐτοιμότητα πού πρέπει νά ἔχουν γιά τὴν ἀπόκρουση καθενὸς ἐναντίου, κατά τὴν προτροπὴ τοῦ Κυρίου: «*ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύρες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι...*» (Λουκ. 1β' 35).

Τό φελόνιο μοιάζει μέ τὸν ἀρχαῖο μανδύα καί δέν ἔχει μανίκια. Μπῆκε στή λειτουργικὴ χρῆση πρὶν τὸν ἔβδομο αἰῶνα. Συμβολίζει τὸν ἄρ-

ραφο χιτώνα του Χριστού. Ὁ Ἅγιος Συμεών ἀναφέρει πὼς φανερώνει τὴ χάρη πού χορηγεῖται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἐνα ἀκόμη ἄμφιο τοῦ πρεσβυτέρου εἶναι τὸ ἐπιγονάτιο, τὸ ὁποῖο στήν ἀρχαία Ἐκκλησία ἔφεραν μόνο οἱ ἱεράρχες. Εἶναι ρομβοειδές ὕφασμα ἐξαρτώμενο ἀπὸ τὴ ζώνη μέ παράσταση τὸ νιπήρα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἢ τὴν Ἀνάσταση. Τὸ φέρει ὁ Ἀρχιερέας καί κάθε ὀφφικιοῦχος πρεσβύτερος. Εἰκονίζει τὸ λέντιο μέ τὸ ὁποῖο ὁ Κύριος ἐπλυνε τὰ πόδια τῶν μαθητῶν Του⁵. Στὶς μέρες μας ἐκτός ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τὸ φοροῦν καί οἱ ἱερεῖς πού ἐξομολογοῦν. Ἐχει σχῆμα ρόμβου καί κρέμεται μπροστὰ ἀπὸ τὸ δεξί γόνατο.

Τὸ συγκεκριμένο συμβολίζει τὴ πνευματικὴ μάχαιρα πού πρέπει νὰ ἔχει ὁ ἱερέας γιὰ τὸ ποιμνίό του. Κατὰ τὸν Ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης, συμβολίζει τὴ νίκη κατὰ τοῦ θανάτου καί τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ ἐνδύομενοι οἱ Λειτουργοὶ λέγουν: «*Περίζωσαι τὴν ρομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, Δυνατέ...*» (Ὁ ἐπίσκοπος φέρει ἐπτά ἄμφια, ἀριθμὸς ὁ ὁποῖος συμβολίζει τὴ πληρότητα⁶).

Ἐχει τὰ ἴδια ἄμφια μέ τὸν πρεσβύτερο, μέ μόνη διαφορὰ τὸ ὠμοφόριο καί τὸ σάκκο πού ἀντικαθιστᾷ τὸ φελόνιο. Τὸ ὠμοφόριο, πού ὅπως μαρτυρεῖ καί ἡ ἴδια ἡ λέξη φοριέται στοὺς ὧμους, μαρτυρεῖται ἤδη ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰώνα.

Ἐπὶ τὸν ὠμοφόριο φέρει τὸν ἵδιον ἵερόπελο καί τὸν ἵδιον ἵερόπελο. Τὸ μεγάλο τὸ φορᾷ ὁ ἐπίσκοπος μέχρι τὴν ἀνάγνωση τοῦ Ἀποστόλου. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Εὐαγγελίου δέν φορᾷ ὠμοφόριο σέ ἐνδειξη σεβασμοῦ, καθὼς μέ τὸ Εὐαγγέλιο μιλᾷ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Ἐπειτα φορᾷ τὸ μικρὸ ὠμοφόριο.

Συμβολίζει τὸ πλανηθέν πρόβατο καί παραπέμπει στὴ παραβολὴ τοῦ «Καλοῦ Ποιμένα» ὁ ὁποῖος παίρνει στοὺς ὧμους του τὸ πλανηθέν πρόβατο γιὰ νὰ τὸ σώσει. Ἀντίθετα μέ τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ ἄμφιο, ὁ σάκκος εἶναι πολὺ μεταγενέστερος. Αὐτὸς ἀντικατέστησε στήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας τὸ πολυσταύριο φελόνιο τοῦ Ἐπισκόπου, πού ἔγινε καί ἀπομίμηση τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σάκκου. Διατήρησε ὅμως τὸ συμβολισμό τοῦ φελονίου, καθ' ὅσον ὁ Ἀρχιερέας εἰκονίζει τὸν Χριστό. Τὸ ὄνομα τοῦ σάκκου προέρχεται ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴ λέξη «σάκ» καί σημαίνει τὸ ἔνδυμα τῆς μετάνοιας καί ταπεινώσεως. Οἱ κωδωνίσκοι τοῦ σάκκου ἐξοικονομοῦν τοὺς δώδεκα κωδωνίσκους τοῦ Ἀαρὼν καί συμβολίζουν τὸ διδασκτικὸ καί κηρυκτικὸ ἔργο τοῦ Ἀρχιερέα, σέ ἀνάμνηση εἰδικῶς τοῦ Ἀρχιερέως Ἀαρὼν⁷.

Ὁ Ἀρχιερατικὸς μανδύας ἀποτελεῖ ἄμφιο πολυτελοῦς κατασκευῆς, φέρεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα ὅταν χοροστατεῖ, στὶς ἱεροπραξίες πού δέν ἀπαιτεῖται πλήρης στολή, π.χ. κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ὁρθρου. Θεωρεῖται αὐτοκρατορικῆς προελεύσεως. Εἶναι διακοσμημένος μέ «ποταμούς» πού

ἀποτελοῦν καί αὐτοί ἔκφραση τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος⁸.

Οἱ λειτουργοί φοροῦν «ἅπασαν» τήν ἱερατική τους στολή κατά τή Θεία Λειτουργία καί σ' ὀρισμένες ἄλλες ἀκολουθίες προσδιοριζόμενες ἀπό τό «Τυπικό», ὅπως στήν τέλεση τῆς Προσκομιδῆς, στόν Ὅρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, στόν Ἑσπερινό τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ Πάσχα καί τῆς Πεντηκοστῆς. Σέ ὅλες τίς ἄλλες τελετές Μυστηρίων, εἰσόδους τοῦ Ἑσπερινοῦ καί ἀναγνώσεις τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ὅρθρου, φοροῦν ἐπιτραχήλιο καί φελόνιο ὁ Πρεσβύτερος, ἐπιτραχήλιο καί ὠμοφόριο ὁ Ἐπίσκοπος καί στικάριο καί ὀράριο ὁ Διάκονος. Σέ ἄλλες ἀκολουθίες μικρότερης σπουδαιότητος ὁ Ἱερέας φέρει μόνο τό ἐπιτραχήλιο⁹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Τά λειτουργικά ἄμφια τῶν κληρικῶν, ἡ σημασία καί ὁ συμβολισμός τους*, Γιώργου Δαγκλῆ γιά τήν ROMFEA.GR Φοιτητή τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ..

2. Ὁ.π.

3. *Τά Ἄμφια τῶν Κληρικῶν*, Ἐθνικόν καί Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἄρθρο.

4. Ὁ.π.

5. Ὁ.π.

6. *Τά Ἄμφια τῶν Κληρικῶν*, Ἐθνικόν καί Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἄρθρο

7. Ὁ.π.

8. Ὁ.π.

9. Ὁ.π.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ
Θεολόγος

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ

ερίδοξη θέση μεταξύ αὐτῶν πού εὐαρέστησαν στόν Θεό μέ ἀδιάκοπη ἄσκηση, προσευχή, κοινωνική προσφορά καί ἐγκράτειαν κατέχει ὁ ὅσιος καί θεοφόρος λευίτης, Νικόλαος, ὁ Πλανᾶς, ὁ ἀπλοῦς ἱερεὺς τῶν Ἀθηνῶν καί ἀγωνιζόμενος ἐκαρποφόρησεν εἰς ἑκατόν τῆς ἐναρέτου ζωῆς τούς γλυκυτάτους καρπούς καί τοῦ ἱεροῦ Παρακλήτου τίς χάριτες.

Στίς 28 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1879 ὁ ἅγιος Νικόλαος χειροτονήθηκε διάκονος στόν Ἱερὸν Ναὸν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πλάκας. Πρεσβύτερος χειροτονήθηκε στίς 2 Μαρτίου τοῦ 1885 στό ταπεινὸ ἐκκλησάκι τοῦ Προφήτη Ἐλισσαίου, στό Μοναστηράκι, στό ὁποῖο ἔψαλλαν κάθε Κυριακὴ οἱ μεγάλοι Σκιαθιοὶ λογοτέχνες, οἱ δύο Ἀλέξανδροι, ὁ Παπαδιαμάντης καί ὁ Μωραϊτίδης, καί στόν ὁποῖον ὁ ἴδιος λειτουργοῦσε σχεδόν καθημερινά. Τίς ἡμερομηνίες τῶν χειροτονιῶν του ὁ ἴδιος κατέγραψε πίσω ἀπὸ μία οἰκογενειακὴ εἰκόνα τῶν ἁγίων Διακόνων, Τίμωνος, Παρμενᾶ, Νικάνορος καί τοῦ Ἀγίου Ἰσιδώρου. Ἀμέσως μετὰ τὴν χειροτονία του σὲ ἱερέα τοποθετήθηκε ἐφημέριος λειτουργὸς στόν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Παντελεήμονος Ἰλισσοῦ καί σπὴν συνέχεια μέ δυσμενῆ μετάθεση στό μικρὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Κυνηγοῦ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης. Λειτουργοῦσε ἐπίσης στόν Προφήτη Ἐλισσαῖο τοῦ Μοναστηρακίου, στόν Ἅγιο Γεώργιο Κουκακίου, στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες Παγκρατίου, στόν Ἅγιον Δημήτριο τὸν Λουμπαδιάρη, τοῦ λόφου Φιλοπάππου, καί σὲ πλῆθος ἐρημοκκλήσια τῆς μικρᾶς τότε πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ ταπεινὸς καί ἀπὸ φθόνου κατατρεγμένος, ὁ ἀφανὴς καί σχεδόν ἀγράμματος παπα-Νικόλαος ἀγαποῦσε ἰδιαίτερα τίς θείες λειτουργίες καί τίς ἀγρυπνίες. Ἐπὶ πενήντα συναπτά ἔτη λειτουργοῦσε καθημερινά ἀπὸ τὰ χαράματα μέχρι τὸ μεσημέρι μνημονεύοντας ὄχι μόνον ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς Ἁγίους, ἀλλὰ καί χιλιάδες ὀνόματα «ζώντων καί τεθνεώτων», τὰ ὁποῖα τύλιγε σὲ δύο μεγάλα μανδύλια καί τὰ κουβαλοῦσε πάντα μαζί του. Ἡ συνεχὴς ἐπικοινωνία του μέ τὸν Κύριο τῶν δυνάμεων, τὸν γλυκύτατο Ἰησοῦ μας, μέσα ἀπὸ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν σὲ συνδυασμὸ μέ τὴν ἀσκητικὴν, ἰσάγγελον ζωὴν του προσέλκυσαν τὴν Θεῖα Χάρη, φανερὴ σὲ ὅλους μέσα ἀπὸ θαυμαστὰ γεγονότα κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἀκολουθιῶν καί ὄχι μόνον. Ἔτσι, ὁ παπα-Νικόλαος ἔγινε πόλος ἔλξεως ἑκατοντάδων πιστῶν καί πνευματικῶν τῆς ἐποχῆς του.

Ἰαξιοσημείωτο καί ἐπίκαιρο εἶναι τό ἐξῆς περιστατικό:

«Ἐνας λεπρός πού βρισκόταν σέ προχωρημένο στάδιο ἀσθενείας κατοικοῦσε σέ ἕνα στενό δρομάκι τῆς ἐνορίας του καί δέν ἐμφανιζόταν στό περιβάλλον του, γιατί εἶχαν φαγωθεῖ τά χεῖλη του ἀπό τήν ἀνίατη αὐτή ἀσθένεια.

Μιά ἡμέρα πῆγε ὁ ἅγιος Νικόλαος νά τόν κοινωνήσει, ἀλλά, τό κατεστραμμένο στόμα του δέν κατόρθωσε νά παραλάβει τό Ἅγιο Σῶμα τοῦ Κυρίου, τό ὁποῖο παρέπεσε λίγο πιά ἀπό αὐτόν. Χωρίς κανένα δισταγμό ὁ Ἅγιος Ἱερεύς ἔσκυψε καί μέ τό στόμα του πῆρε τόν Θεῖο Μαργαρίτη ἀπό τό ἔδαφος καί τόν κατέλυσε δίδοντας αἰώνιο παράδειγμα ὅτι ἡ Θεία Κοινωνία μεταδίδει ζωή καί ὄχι ἀσθένεια καί θάνατο».

Ἄλλο θαυμαστό τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Πλανᾶ πού μᾶς δείχνει ὅτι Ἄντιδοτο σέ κάθε ἀνίατο νόσημα εἶναι ἕνα καί μόνον, τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας, εἶναι τό ἐξῆς:

Στά γεράματά του μάλιστα ἐξ αἰτίας τῆς ὀρθοστασίας, τῆς συστηματικῆς νηστείας καί τῆς ἀδιάκοπης προσευκῆς βρισκόταν μόνιμα ἐξαντλημένος καί καμιά φορά ἀνήμερος νά τελέσει καί τό ἔργο του. Παραπονιόταν διαρκῶς, ὅτι δέν τόν βαστοῦσαν τά πόδια του καί ἤθελε κάθε λίγο καί λιγάκι νά καθίσει. Ὡσπου ἕνα καλό πνευματικοπαῖδι του, πού ἦταν φαρμακοποιός, προσφέρθηκε καί τοῦ παρασκεύασε ἕνα τονωτικό γιαιτροσόφι! Αὐτό, ὅμως, ἔπρεπε νά τό παίρνει σέ μικρές - μικρές δόσεις, ἐπειδή περιεῖχε μεγάλη ποσότητα ἀπό κάποιο δηλητήριο θεραπευτικό.

Τό φάρμακο αὐτό, ἔνεκα τῆς δραστικῆς ἰκανότητας πού εἶχε, ἀνέλαβαν νά τοῦ τό δίνουν οἱ δικοί του γιά λόγους ἀσφάλειας καί ἀποτελεσματικότητας. Κάποιο πρωῖ, ὅμως, ὅταν σηκώθηκε ἀπό τόν ὕπνο καί ἐτοιμάσθηκε νά πάει στήν Θεία Λειτουργία, στήν βιασύνη του ὁ παπα-Νικόλας ἀντί νά πάει τό μπουκαλάκι μέ τό νάμα, γιά τήν Ἁγία Κοινωνία, ἔλαβε μαζί του τό εἰδικό ἐκεῖνο φάρμακο καί ἔφυγε ἀμέριμνος γιά τήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτούργησε κανονικά χρησιμοποιώντας ἀνυποψίαστος τό δηλητήριο ἀντί γιά τό νάμα. Καί, ὅπως ἦταν φυσικό, στό τέλος τῆς Λειτουργίας κατέλυσε ὅλο τό περιεχόμενο τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου δίχως νά αἰσθανθεῖ καμία ἐνόχληση!

Ἀργότερα, ὕστερα ἀπό λίγες ὥρες, οἱ δικοί του στό σπίτι ἀνακάλυψαν τό λάθος. Τότε ἀμέσως βρέθηκαν στους δρόμους καί ἄρχισαν νά τρέχουν ἐξαλλοί, ὡσάν τρελοί, μήπως καί προλάβουν τό κακό!

Ὅταν ἔφθασαν στήν Ἁι-Γιάννη τοῦ Ἀγροῦ ἦταν πιά ἀργά! Ὁ κόσμος ἔφευγε γιά τά κονάκια του, πού σήμαινε ὅτι ἡ Λειτουργία εἶχε τελειώσει. Καί ὅ,τι ἦταν νά γίνει, εἶχε συντελεσθεῖ!

Ὡστόσο μῆκαν στόν Ναό βιαστικοί καί ἔμειναν ἐκπληκτοί ὅταν

εἶδαν τὸν παπα-Νικόλα ἀκέραιο καὶ γελαστό νά ἐτοιμάζεται καί ἐκεῖνος μέσα στό Ἱερό, γιά νά ἀναχωρήσει.

— Παπούλη!... ἔκαναν τότε μέ μιά φωνή...

— Ἴντα θέλετε τέτοιαν ὥρα δωνά; Ἐπάντησε μέ τήν νησιώτικὴ του ἔκφραση.

— Μά...

Καί ἀφοῦ τοῦ ἐξήγησαν τό τί εἶχε συμβεῖ, ἐκεῖνος ἀτάραχος καί καμογελαστός τούς εἶπε:

— Μὴν στενοχωρεῖσθε! Δέν βλέπετε πῶς τίποτα δέν ἔπαθα; Ὁ Κύριος μας λέγει: «Κἂν θανάσιμόν τι πίπτε οὐ μὴ βλάβη ὑμᾶς».

Ἄντε τώρα νά πηγαίνουμε!

Ὁ ἅγιος Νικόλαος ἔδειχνε μεγάλην ὑπομονή στους πειρασμούς καί τίς δοκιμασίες καί ἀνείπωτη ψυχραιμία. Ὁ ἴδιος συμβουλευόνας μιά πνευματικὴ του θυγατέρα ἔλεγε:

— Ἐγώ, παιδί μου, διὰ τῆς ὑπομονῆς ξεπέρασα ὅλα τὰ σκάνδαλα πού παρουσίαζε στήν ζωή μου ὁ μισόκαλος.

Μεγάλη σημασία ἐπίσης ἔδιδε στήν προσοχή καί τήν συγκέντρωση τοῦ νοῦ κατά τήν διάρκεια τῆς προσευχῆς καί τῆς λατρείας καί μέ ἔμφαση τό ἐπεσήμαινε σέ ὅλα τὰ πνευματικά του τέκνα. Μάλιστα, ὅταν θύμιζε, κατά τήν διάρκεια τοῦ Ὁρθρου βοηθούμενος ἀπό τό διορατικό του χάρισμα πολλές φορές θύμιζε ἄδεια στασίδια, ἐνῶ δέν θύμιζε κάποιους ἀπό τους παρισταμένους, γνωρίζοντας ὅτι ἦσαν παρόντες σωματικά, ὄχι, ὅμως, καί πνευματικά, ἀφοῦ ὁ νοῦς τους ἦταν σκορπισμένος. Συχνά ὁ ἴδιος ἄκουε ψαλμωδίες ἀγγέλων, ἀφοῦ συλλειτουργοῦσε μαζί τους.

Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὑπῆρξε ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀκάματος λειτουργός τῶν ἱερῶν μυστηρίων καί λάτρης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ μας. Διακρινόταν γιά τήν εὐλάβεια, τήν ἀπεριόριστη καλωσύνη καί ἀγαθότητα, τήν ἀπλότητα, ἀφιλοχρηματία, ἱεροπρέπεια, ταπείνωση καί ἀκτινοβόλο ἱερατικό ἦθος. Ὅσα τοῦ ἔδιδε ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου τά σκόρπιζε στους πτωχοῦς. Εἶχε μισθοδοτήσει ἔνδεκα οἰκογένειες χηρῶν καί ὀρφανῶν καί ἐπιδοτοῦσε τά τέκνα τους μέχρι τήν ἐνηλικίωσή τους. Ὁμοίως ἐπιδοτοῦσε νεαροῦς διακόνους στίς σπουδές τους καί ἐνίσχυε ὅσους ἦσαν ἐνδεεῖς καί ἐμπερίστατοι. Ὅλη του ἡ ζωὴ ἦταν διακονία πίστεως καί ἀγάπης. Ὑπέρμαχος τῆς νηστείας καί τῶν ἱερῶν κανόνων κατεῖχε ἄριστα τήν σοφία τοῦ Θεοῦ.

Ἀμέτρητα εἶναι τά θαύματά του. Θεράπευε ἀσθενεῖς, ἀπομάκρυνε δαιμόνια, προσέλεγε τά μέλλοντα, ἔλυσε δύσκολα θέματα, συνεβούλευε τά πρέποντα. Πολές φορές χρήματα δέν βαστοῦσε, οὔτε τό παραμικρό

νόμισμα. Έτσι, κάποτε χωρίς νά προσέξει επιβιβάσθηκε σέ άμαξα, γιά νά επισκεφθεῖ ένα σπίτι.

Όταν ἔφθασε καί θέλησε νά πληρώσει ἀντιλήφθηκε ὅτι δέν εἶχε χρήματα καί σάστισε. Ἐπενέβη ὅμως, ὁ οὐρανός.

Ὁ άμαξᾶς τόν γνώρισε, τόν κοίταξε μέ χάρη καί τοῦ εἶπε:

— Ἐσύ δέν εἶσαι ὁ παπα-Νικόλαος, ὁ ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου;

— Ναί, παιδί μου, ἐγώ εἶμαι, ἀπάντησε.

— Ἐ, δέν θέλω λεπτά ἀπό ἐσένα, μόνο τήν εὐχή σου!

Άλλοτε πάλιν κάποιος πιστός ζήτησε εἰς τόν παπα-Νικόλα νά τοῦ διαβάσει μιά παράκληση καί τοῦ ἔδωσε ένα φάκελλο μέ κάποιο σεβαστό ποσόν. Αὐτός, καθώς τόν πῆρε, τόν ἔδωσε ἀμέσως κλειστό, ὅπως ἦταν, σέ μιά πωκή, πού τόν περίμενε, γιά νά ζητήσει βοήθειαν. Ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ τόν ἔδωσε στενοχωρήθηκε, ἀλλά καί θαύμασε ψελλίζοντας:

— Μά, τόν εὐλογημένο, νά μὴν κοιτάξει κᾶν τί τοῦ ἔδωσα;

Ἐτσι, θεοφιλῶς πολυευόμενος ὁ ἅγιος Νικόλαος ἔφθασε στό ἐπίγειο τέλος του. Τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου, στίς 28 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1932 λειτούργησε γιά τελευταία φορά στό ἐπίγειο θυσιαστήριο. Μετά τήν Θεία Λειτουργία ἔχασε τίς αἰσθήσεις του.

Ὡς ἀσθενής παρέμεινε στήν οἰκία τοῦ εὐσεβοῦς υἱοῦ του Ἰωάννου, ἐπί τῆς ὁδοῦ Δράκου 39 στήν Γαργαρέττα, ὅπου καί παρέδωκε τήν ἁγίαν ψυχή του στόν κυριεύοντα ζώντων καί νεκρῶν στίς 2 Μαρτίου 1932, ἡμέρα κατά τήν ὁποία εἶχε τήν ἐπέτειον τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας του.

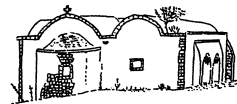
Ἐκανε τό σημεῖο τοῦ τιμίου Σταυροῦ καί εἶπε:

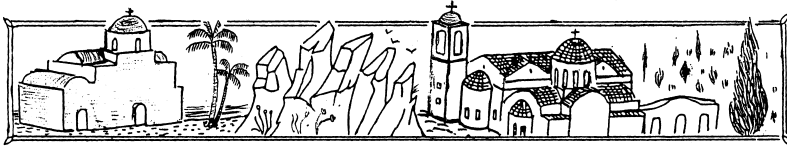
— «*Τόν δρόμον τετέλεκα*» (Β΄ Τιμ. δ΄ 7). Δόξα Σοι, ὁ Θεός! Ἡ Θεία Χάρις νά σᾶς εὐλογεῖ.

Μέ αὐτά τά λόγια ἐγκατέλειψε τόν μάταιο τοῦτο κόσμον καί μεταδημότευσε γιά τά σκηνώματα τοῦ οὐρανοῦ, γιά τό οὐράνιο θυσιαστήριο.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Βασιλείου Χαραλάμπους

ΑΓΙΟΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΜΑΣ

ατά τόν 20ο καί 21ο αἰῶνα στό Ἅγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχουν προσιεθεῖ μεταξύ ἄλλων καί ἄρκετοί πρεσβύτεροι, ἱερεῖς καί ἱερομόναχοι, ὅπως ὁ Ἅγιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης, ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς, ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος, ὁ Ἅγιος Φιλούμενος κλπ.

Θεόφρονες ἱερεῖς ἔχουν ἀναδειχθεῖ. Ὁ Ἅγιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης μεταξύ τῶν πολλῶν χαρισμάτων τά ὁποῖα ἔλαβε ἀπό τόν Θεό, ὑπῆρξε καί σοφός παιδαγωγός. «Μή πιέζετε τά παιδιά σας. Συνήθως οἱ ἀδυναμίες τῶν παιδιῶν προέρχονται ἀπό τούς γονεῖς, πού καταπιέζουν τά παιδιά τους ἀπό ἀγάπη βέβαια, ἀλλά ἀπλή ἀνθρώπινη ἀγάπη...»¹, συμβούλευε ὁ Ἅγιος Πορφύριος.

Ἔτσι νουθετοῦσε ἐν Χριστῷ ὁ Ἅγιος Πορφύριος τούς γονεῖς. Παράλληλα τόνιζε ὅτι, ἡ προσευχή διαδραμάτιζε κυρίαρχο ρόλο στήν καί οἶκο Ἐκκλησία. «Αὐτά πού θέλετε νά πείτε στά παιδιά σας, νά τά λέτε μέ τήν προσευχή σας. Τά παιδιά δέν ἀκοῦν μέ τά αὐτιά μόνον ὅταν ἔρχεται ἡ Θεία Χάρις πού τά φωτίζει, τότε ἀκοῦνε αὐτά πού θέλουμε νά τούς πούμε. Ὅταν θέλετε νά πείτε κάτι στά παιδιά σας, πέστε το στήν Παναγία κι αὐτή θά ἐνεργήσει. Ἡ προσευχή σας αὐτή θά γίνει ζωογόνο πνοή, πνευματικό χᾶδι, πού καίδεύει, ἀγκαλιάζει, ἔλκει τά παιδιά».

Ὁ Ἅγιος Εὐμένιος ὑπῆρξε μαθητής τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου τοῦ Λεπροῦ καί εἶχε περάσει καί αὐτός ἀπό τή νόσο τοῦ Χάνσεν. Ὑπέμενε μέ καρτερία τόσο τήν ἀσθένεια αὐτή, ὅσο καί ἄλλες ἀσθένειες. Ἦταν ἀπλούστατος καί μέ ἄκρα φιλανθρωπία. Ὁ Ἅγιος Πορφύριος εἶπε γιά τόν Ἅγιο Εὐμένιο τά ἐξῆς λόγια: «Σάν τόν γέροντα Εὐμένιο, βρῖσκει κανεῖς κάθε διακόσια χρόνια ἕνα»².

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς, γνωστός γιά τίς πολλές ἀγρυπνίες στόν Ἅγιο Ἐλισαῖο, ὅπου ἔψαλλε ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης καί ὁ Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης, εἶχε καθημερινό βίωμά του τή Θεία Λειτουργία. Τό αὐτό παρατηροῦμε καί στόν Ἅγιο Τύκωνα, τόν Γέροντα τοῦ Ἁγίου Παΐσιου. Ὁ Ἅγιος Τύκων, μέ τήν καθημερινή Θεία Λειτουργία, ζοῦσε θαυμαστά γεγονότα.

Ἡ μαθήτρια τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Πλανᾶ, Μάρθα μοναχή, ἀναφέρει τά ἀκόλουθα: «Ὅταν λειτουργοῦσε, τά πάντα ἤθελε νά συντε-

λοῦν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς Λειτουργίας. Δέν ἤθελε π.κ., κατὰ τὴν εἴσοδο τοῦ Εὐαγγελίου, νά προηγήται μικρό κεράκι, ἐπίσης ἤθελε λαμπάδες καί στήν Ἁγία Πύλη. Ὅταν ἔλεγε τὴ νύχτα τὰ «Τριαδικά», ἀναβε πολλά — πολλά κεριά ἐμπρός στήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Φοροῦσε τό φελόνι του καί ἔπαιρνε ἐπίσημον στάσιν. Τά ἔψαλλε μέ τέτοιαν κατά-νυξι ὥστε μιά ἀπό τίς πολλές φορές ἐνῶ αὐτός ἔψαλλε εἰς τό τμήμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἄκουσε νά τά ψαλλουν καί οἱ Ἄγγελοι τὰ «Τριαδικά», εἰς τό τμήμα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου! Διέκοψε ὁ παπποῦς καί πιάνει τό χέρι τῆς πνευματικῆς κόρης πού τόν βοηθοῦσε καί τῆς λέγει: «Ἄκους; Ἄκους, Μαριγούλα, τούς Ἄγγέλους»; — «Δέν τούς ἀκούω πάτερ μου». Ἄμέσως μετενόησε πού τό εἶπε καί μονολογοῦσε: «Δέν ἔπρεπε νά τό εἰπῶ...»³.

«Δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος καθαρμοῦ καί ἀγνισμοῦ, ὅπως ἡ νοερά προσευχή», ἔλεγε ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου. «Ἡμεῖς πρέπει νά ὁμιλοῦμεν εἰς τόν Βασιλέα μυστικά εἰς τό αὐτί», τόνιζε ὁ Ἅγιος αὐτός. «Ὁ δρόμος μας εἶναι γνωστός. Δρόμος θυσίας: θυσία, θυσία, θυσία,... Μπροστά μας πορεύεται ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι τό μοναδικό φῶς», ἔγραφε σέ ἐπιστολή του ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου. «Νά τοῦ μιλᾷς τοῦ Χριστοῦ μας μέ τή δική σου γλῶσσα νά μή ψάχνεις διά λέξεις. Μίλησε ὅπως ἀκριβῶς μιλᾷς στή μητέρα σου. Ὅλα τά ξέρει, ἀλλά θέλει νά τόν παρακαλοῦμε μέ τή γλῶσσα μας»⁴, εἶχε πεῖ σέ μοναχική ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος.

Δάσκαλος τῆς ἀδιάλειπτης νοερᾶς προσευχῆς ὑπῆρξε καί ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης. Θυμᾶμαι, ὅταν τόν ἐπισκέφθηκα ἐνόςω ζούσε, τό πρῶτο πού ἔκανε, ἦταν νά βγάλει τό κομποσκοίνι καί νά μοῦ τό δείξει, κάνοντας τὴν κίνηση τοῦ προσευχομένου μέ κομποσκοίνι. Προέτρεπε νά λέμε τὴν εὐχή, τὴν «εὐχούλα», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσε.

Συνομιλώντας πρὶν πολλά χρόνια μέ κάποιον, πού ὡς Ἁγιοταφίτης ἱερομόναχος εἶχε συλλειτουργήσει μέ τόν Ἅγιο Φιλούμενο τοῦ Φρέατος τοῦ Ἰακώβ, ζήτησα νά μάθω κάτι γιά τόν Ἅγιο. Ἦταν πολύ ταπεινός ἄνθρωπος. Πήγαινε μέ τόν Σταυρό στό χέρι. Ὅταν πήγαινε στήν ἀγορά, δέν φοβόταν. Ὁμολογοῦσε τὴν Πίστη του στοὺς Μουσουλμάνους καί στοὺς Ἑβραίους. Δέν φοβόταν. Πήγαινε μέ τόν Σταυρό στό χέρι», μοῦ ἀνάφερε. Στό τέλος ὁ Ἅγιος Φιλούμενος μαρτύρησε γιά τόν Χριστό.

Ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ ἦταν ἓνας ἄλλος Ἅγιος τῶν ἡμερῶν μας. Ἀναφερόμενος στοὺς ἱερεῖς ἔγραφε τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ μόνη ὁδός γιά νά βοηθήσουμε τοὺς ἀνθρώπους, ἀκόμη καί τοὺς συγχρόνους μας εἶναι νά ζήσουμε οἱ ἴδιοι τό Θεό, τόν Ζῶντα Θεό». «Ὁφείλουμε νά γίνουμε φορεῖς τῆς αἰώνιας ζωῆς τῆς Ἀναστάσεως»⁵, τόνιζε ὁ Ἅγιος.

Ὁ Ἅγιος Ἰακώβος Τσαλίκης ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁ-

σίου Δαυίδ Γέροντος, «πολλές φορές, τελειώνοντας ή Θεία Λειτουργία, από τό νάο μέχρι τήν τραπεζαρία, όπου ἔπινε δυό - τρεῖς γουλιές καφέ, ὁ Γέροντας ἔκανε μιάμιση ὥρα νά διασχίσει τά εἴκοσι μέτρα, πολιορκούμενος κυριολεκτικά ἀπό ἀναρίθμητο πλῆθος ἀνθρώπων κάθε ἡλικίας»⁶. Ὑπῆρξε ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος μέγας καθοδηγητής στήν ἐν Χριστῷ ζωή. Εἶχε πέραν τῶν ἄλλων χαρισμάτων καί τό ἱαματικό χάρισμα.

Σέ παλαιά ἐπίσκεψή μου στό Κελλί ἡσυχαστήριο ὅπου ἀσκήτευε ὁ Ἅγιος Διονύσιος στήν Κολιτσοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κατάλαβα ἀπό τή συνομιλία τήν ὁποία εἶχαμε, τό μεγαλεῖο τῆς ἀποφυγῆς τῶν ἄκρων πού ταλαιπωροῦν πολλούς τήν Ἐκκλησία. Μέ τήν ἀπλότητα ἡ ὁποία τόν χαρακτήριζε μοῦ ἔδωσε νά καταλάβω τήν βασιλική ὁδό, ἡ ὁποία δέν ἐκφεύγει ἀπό τίς ἀλήθειες τῆς Πίστης μας, μά οὔτε καί ἐκτρέπεται στόν ἀδόκιμο ζῆλο.

Ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος (1903 - 1972), ἦταν ὁ ἱερομόναχος ὁ ὁποῖος τελικά ἔγινε ἱεραπόστολος στήν Ἀφρική, ὁ Ἅγιος Δημήτριος Γκαγκαστάθης, ἦταν ὁ ἐγγαμος πρεσβύτερος, ὁ ὁποῖος ἐζῆσε ἀγία βιοτή, ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος ὁ Σιμωνοπετρίτης μέ τή μεγάλη καρτερία του ὑπέμεινε ἀδικο διωγμό. Ὅντως οἱ ἁγιοκαταταχθέντες κατά τόν 20ο καί 21ο αἰῶνα πρεσβύτεροι, ἔχουν ἀναδειχθεῖ θεόφρονες ἱερεῖς καί τώρα «ἐν παρηρσίᾳ πρεσβεύουσιν ὑπέρ ἡμῶν».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γεωργίου Κρουσταλάκη «Γέρον Πορφύριος – Ὁ πνευματικός πατέρας καί παιδαγωγός», Ἐκδόσεις Ἐν Πλῶ, Ἀθήναι 2006, σ. 162.
2. Ἀντωνίου Χαραλ. Σαριδάκη «Ὁ Γέροντας Εὐμένιος Σαριδάκης – Ὁ πρῶτος καί ταπεινός τῆ καρδιά», Ἀθήνα 2006.
3. Μάρθας Μοναχῆς «Ὁ παπα-Νικόλας Πλανᾶς – ὁ ἀπλοϊκός ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων», ἐκδόσεις Ἀστήρ, Ἀθήναι 1984.
4. Ἰγνατίου Τριάντη, Μητροπολίτου Βερατίου, Αὐλῶνος καί Κανίνης «Ὁ Γέροντας τῆς Πάτμου Ἀμφιλόχιος Μακρῆς (1889 - 1970) – Βίος – Ὑποθήκαι – Μαρτυρία», Ἐκδοσις Ἀΐερᾶς Μονῆς «Εὐαγγελισμός» Μ.Η., Πάτμος 2007.
5. «Πνευματικά Κεφάλαια», Ἐκδόσεις Ἱερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ Ἀγγλίας.
6. «Ἐνας ἅγιος Γέροντας ὁ μακαριστός π. Ἰάκωβος – Ἡγούμενος τῆς Ἱεράς Μονῆς Ὁσίου Δαυίδ Γέροντος», Ἐκδοσις τῶν Πατέρων τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Δαυίδ Γέροντος, Λίμνη Εὐβοίας, 1996, σ. 59.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Ἀντώνη Πιλλᾶ

ΠΑΠΑ-ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ, ΕΝΑΣ ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΙΕΡΕΑΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

ατά γενικὴν ὁμολογία ὅσων τὸν γνώρισαν καὶ ὅσων ξέρουν νὰ ἐνθυμοῦνται ὁ μακαριστὸς παπα-Χαρίδημος Φιλίππου ὑπῆρξε ὑπόδειγμα ἀνθρώπου καὶ ὑπόδειγμα λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου. Ἱερὴ καὶ σεπτὴ προβάλλει πάνω ἀπ' τοὺς καιροὺς ἡ τίμη μορφή του. Ἐφερε ἐντιμὰ καὶ παρηγορητικὰ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα. Ὅντως μεγάλο καὶ ὑπεύθυνο ἀξίωμα, ἀφοῦ ἡ ἱερωσύνη του προῆλθε ἐκ τῶν κάτω ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ψήφω κλήρου, καὶ μάλιστα σὲ δίσεκτους καιροὺς.

Σώζεται γραμμένη ἀπ' τὸν ἴδιο μιά σύντομη καὶ μεστή βιογραφία, στὴν ὁποία στηρίζεται τὸ παρὸν ἄρθρο. Γεννήθηκε πρὸς τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα, συγκεκριμένα τὸ 1885 στὴν Λάσα, ἓνα μικρὸ ἀπομονωμένο χωριὸ τῆς Πάφου. Παρ' ὄλο πού ἔζησε σὲ δίσεκτους καιροὺς — ἄς σημειωθεῖ σὲ ποιά κατάσταση ἔπαιρναν οἱ Ἕλληνοὶ τὴν Κύπρο μετὰ ἀπὸ μίαν ἀνηλεῆ τουρκοκρατία, παρ' ὅλα ταῦτα ἔμεινε σταθερὸς στὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ μέ τῆ δίψα νὰ μάθει γράμματα καὶ νὰ διδάξει ἀπὸ μικρὴ μάλιστα ἡλικία.

Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ σημειώσουμε πῶς ὁ ἴδιος ἔβλεπε τὸν ἱερέα καὶ τὸ ἀξίωμά του. Σὲ μίᾳ πρότασι, ὅταν χειροτονήθηκε ἱερέας ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο, γράφει: ἔφθασεν ἡ θεία χάρις καὶ δύναμις τοῦ παναγάθου Θεοῦ, ὅπου ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ εἶπε: «ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με ὁ δὲ Κύριος προσελάβετό μοι».

Ὅπως γράφει ὁ ἴδιος «τὸ ἔτος 1935, 31 Μαρτίου οἱ ἐγχώριοί μου μοῦ ἐπρότειναν νὰ ἱερωθῶ κι ἐγὼ ἀποφάσισα καὶ ἐδέχθην τὴν πρότασι αὐτὴν καὶ ἔλαβα τὸ ὑψηλὸν καὶ τιμητικὸν αὐτὸ ὑπουργεῖον τῆς ἱερωσύνης καὶ ἐπαλήθευσε τὸ ρηθὲν ρῆμα τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου ὅτι «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ πατρὸς τῶν φῶτων».

Ἀξιοσημείωτη ὑπῆρξε ἡ κλίσις καὶ ἐπίδοσή του στὰ γράμματα. Ὅταν δὲν εἶχαν δάσκαλο γράφει «ὅτι ἐμείναμεν στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ». Ἐπειδὴ εἶχε ζῆλο μέ τὰ λίγα γράμματα πού ἤξερε ἐδίδασκε τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ μέ πληρωμὴ ἓνα κιλὸ σιτᾶρι γιὰ κάθε μαθητή.

Τίς πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ ἀειμνηστοῦ Γέροντα τίς

άντλησα, όπως είπα πιο πάνω, από ένα έκτενές χειρόγραφο με την επιγραφή: «Ἡ βιογραφία μου ἦτοι ἀπ' ἀρχῆς τῆς γεννήσεώς μου ἄχρι σήμερον τῆ 15ῃ τοῦ μηνός Ἰουνίου ἔτους 1964 ἡμέρα Δευτέρα».

Ὁ π. Χαρίδημος ἀφίνει καί κάποια σημεῖα γιά τήν κοινωνική – οἰκονομική κατάσταση τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀγγλοκρατίας, μετά τή σκοτεινή τουρκοκρατία, ὅποτε ἀπειλεῖτο ἡ φυσική καί ἔθνική ὕπαρξη τοῦ τόπου. Στήν προσπάθεια τῶν Ἑγγλων ν' ἀφελθνοῖσουν καί νά ἀποχριστιανίσουν τόν λαό, ὅπως γράφει στή βιογραφία του, «τό ἔτος 1901-1902 μέχρι τοῦ ἔτους 1916-1917 δῶριζαν, γιά εὐνότους λόγους, μή προσοντούχους διδασκάλους».

Γιά τήν κοινωνική – οἰκονομική κατάσταση ἐπί ἀγγλοκρατίας ὁ π. Χαρίδημος γράφει: «αἱ συνθήκαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν πολύ κακαί καί ἀγωνιώδεις καί δέν ἠδυνάμεθα νά μάθωμεν τά παιδιά περισσότερα γράμματα. Ἄμα δέ ἐτελείωσαν τό Δημοτικό σχολεῖο καί ἐγίναν 15-16 ἐτῶν ἤρχισαν νά διασπαρῶσιν οἱ ἄρρενες τῆδε κάκεισε πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας».

Τό έκτενές βιογραφικό σημεῖωμα τοῦ Γέροντα περιέχει ἀτομικά στοιχεῖα. Γράφει: «Ἄρχίζω νά γράφω τή βιογραφία μου ἦτοι ἀπ' ἀρχῆς τῆς γεννήσεώς μου ἄχρι σήμερον 15ῃ τοῦ μηνός Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1964 ἡμέραν Δευτέρα ὑπό γονέων Φιλίππου Κουτρουζᾶ καί Ἑλένης Δημήτρη Μαραθεύτη».

Τέλος σταματοῦμε στήν εὐτεκνία τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα. Ὑπῆρξε ὑπερπολύτεκνος μέ 8 γιούς καί πέντε κόρες. Ἡ διαθήκη πού ἄφησε ἀπλή – δίκαιη καί σεμνή: νά ζοῦν μονιασμένα, νά τοῦ κάνουν τά μνημόσυνα καί νά βάλουν ἕνα καλό σταυρό γιά τό μνημα του.

Σήμερα πού οἱ πλεῖστοι ἐνδιαφερόμαστε καί πασχίζουμε γιά τίς κλίμακες τῶν μισθῶν, ὁ παπά-Χαρίδημος ἀνέβαινε τήν κλίμακα τῶν παθῶν καί τῆς ἀρετῆς.

Κάτω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιογραφικοῦ του σημεῖωματος παρατίθεται ἕνα σύντομο τειράστιχο γραμμένο ἀπό τόν ἴδιο:

*Ἡ χεῖρ ὁποῦ τά ἔγραψεν
θά λύσει, θά γίνει κῶμα
ἡ δέ γραφή θά φαίνεται
εἰς πάντας τούς αἰῶνας.*

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΙΛΛΑΣ

Φιλὸλόγος

ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ

έροντα, τό Εὐαγγέλιο λέει κάπου ὅτι «ὁ μισθωτός ποιμὴν οὐκ ἔστι ποιμὴν» (Ἰωάν. 1΄ 12). Ἐχει νά κάνη αὐτό μέ τή μισθοδοσία τῶν κληρικῶν;

— Ὁχι. Ὁ Κύριος παρήγγειλε «τοῖς τό Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου καί ζῆν» (πρβλ. Α΄ Κορ. θ΄ 14). Ὁ Κύριος εἶχε πεῖ, λέει, ὅτι ὅσοι καταγγέλλουν τό Εὐαγγέλιο, δηλαδή κηρύττουν, ἔχουν δικαίωμα ἀπό τό Εὐαγγέλιο νά πορίζονται καί τά πρὸς τό ζῆν. Δέν εἶναι ἀμαρτία δηλαδή ἂν ἓνας κήρυκας, ἓνας ἀπόστολος τοῦ Εὐαγγελίου —ὁ ἱερεὺς, ὁ ἐπίσκοπος— ἀπό τό ἔργο αὐτό, τό ὁποῖο κάνουν, τό πνευματικό, πορίζονται καί τά πρὸς τό ζῆν. Δέν τό ἀπαγόρευσε αὐτός ὁ Κύριος. Ὁ ἀπ. Παῦλος ὁμῶς δέν θέλησε νά χρησιμοποίησῃ αὐτό τό δικαίωμα. Θέλησε, ὅπως λέει, νά κηρύξῃ ἀδαπάνως τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ (Πρξ. 1α΄ 33, 34). Νά μή λάβῃ οὔτε μία δραχμὴ γιὰ τόν κόπο αὐτό, γιὰ τό Εὐαγγέλιο. Καί ἤθελε νά ἐργάζεται μέ τά ἴδια του τά χέρια καί νά ἔχει τά πρὸς τό ζεῖν ἀπό τόν κόπο τό δικό του.

Μή κοιτάζετε σήμερα πού οἱ ἱερεῖς παίρνουν μισθό. Βέβαια πολλές φορές ὁ μισθός δέν εἶναι ἐπαρκής γιὰ ἓναν ἱερέα πού ἔχει οἰκογένεια ἀλλά καί ἂν ὑποτεθῆ ὅτι εἶναι ἐπαρκής, οἱ ἱερεῖς μας παίρνουν μισθό ἀπό τό 1945 καί ἔπειτα. Μέχρι τό 1945 δέν ἔπαιρναν μισθό οἱ ἱερεῖς. Ἐπὶ τό παγκάρι ζοῦσαν. Οἱ ναοὶ πλήρωναν τούς ἱερεῖς, καί οἱ χριστιανοὶ μας. Καί αὐριο δέν ἀποκλείεται νά ἔρθουν ἄλλα καθεστῶτα ἐξ ὀρισμοῦ ἀθεϊστικά, τά ὁποῖα νά ποῦν στήν Ἐκκλησία: «Πήγαινε στό καλό καί ἄφυσέ με ἥσυχο», ἂν δέν τή διώξουν κιάλας. «Λάβε μέριμνα γιὰ τά δικά σου προβλήματα καί τά δικά σου θέματα. Ὁ κορβανάς ὁ δικός μου, ὁ προϋπολογισμός ὁ δικός μου δέν ἀντέχει τά βάρη σου. Παίρνω τό ψαλίδι καί σέ ἀποκόπτω. Κάνε ὅ,τι νομίζεις». Πᾶνε οἱ μισθοὶ τῶν ἱερέων καί τῶν ἐπισκόπων καί τῶν ἱεροκηρύκων. Καί τότε, παιδί μου, τούς ἱερεῖς οἱ χριστιανοὶ θά τούς ζήσουν, ὅπως τούς ζοῦσαν τόσους αἰῶνες. Καί ὅπως τούς ζοῦσαν καί στήν πατρίδα μας μέχρι τό 1945, πού μπῆκαν οἱ ἱερεῖς στόν κρατικό προϋπολογισμό.

Ἄρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου, Γεύσασθε καί ἴδετε, ἐκδ. Ἄγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Σταμάτα 2017, σελ. 121-125.

Καί δέν ξέρω κατά πόσο ἦταν καλό ἢ κακό αὐτό. Ἦ ἄλλη ἱστορία. Ἐ-
γιναν οἱ ἱερεῖς μ' αὐτό τό πράγμα δημόσιοι ὑπάλληλοι. Βέβαια ἔλυσαν
τό οικονομικό πρόβλημα ἀναμφισβήτητα, ἀλλά ἴσως αὐτό τήν Ἐκκλη-
σία γενικότερα τήν ἔβλαψε, διότι ἐξαρτηθήκαμε ἀπό τό κράτος. Οἱ ἱερεῖς
ἔχουν γίνει δημόσιοι ὑπάλληλοι καί κάθε στιγμή σκεπτόμαστε τί θά πῆ
τό κράτος. Δέν μπορούμε σέ πολλά πράγματα νά ἀντιδράσουμε, ἐπειδή
σκεπτόμαστε ὅτι ὁ κλῆρος μας μισθοδοτεῖται ἀπό τό κράτος. Θά ἦταν
ἄπειρες φορές προτιμότερο νά εἶχε ἡ Ἐκκλησία ἀνεξαρτησία οικονομι-
κή. Δυστυχῶς τά πράγματα δέν εἶναι εὐκόλα. Θά εὐχόμεσταν ὅμως νά
εἶναι ἔτσι. Καί νά μὴν κρεμώμαστε ἀπό τόν προϋπολογισμό τοῦ κρά-
τους.

Ἐάν θυμᾶστε, πρό καιροῦ ὁ εἰσαγγελέας τοῦ Καρπενσιῦ ἀπέρρι-
ψε τή μήνυσι μιᾶς κυρίας πού εἶχε καταγγεῖλει τόν ἐπίσκοπο Καρπεν-
σιῦ καί τόν ἱερέα κάποιου χωριοῦ, διότι ἀρνήθηκαν νά τή δεχθοῦν σάν
ἀνάδοχο στό Βάπτισμα, ἐπειδή εἶχε κάνει πολιτικό γάμο. Δέν τήν δέχ-
θηκαν καί αὐτή μήνυσε τόν ἱερέα καί τόν ἐπίσκοπο γιά παράβασι καθή-
κοντος. Ὁ εἰσαγγελέας τοῦ Καρπενσιῦ ἔθεσε τή μήνυσι στό ἀρχεῖο
καί εἶπε «δέν στηρίζεται».

Καί ὁ εἰσαγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔστειλε δική του ἀπόφασι
στόν εἰσαγγελέα τοῦ Καρπενσιῦ —ἔχει δικαίωμα ἀπό τό νόμο νά τό
κάνη αὐτό— καί τοῦ εἶπε «δέν εὐσταθεῖ ἡ διάταξι σου, μέ τήν ὁποία ἔβα-
λες τή μήνυσι τῆς κυρίας στό ἀρχεῖο. Δέν εἶναι σωστή ἡ αἰτιολογία τῆς
νομικῶς καί ἡ νά ἀσκήσης δίωξι κατά τῆς κυρίας καί νά ἀναθέσης σέ
κάποιον δικαστή νά κάνη ἀνακρίσεις ἢ νά αἰτιολογήσης κατά καλύτερο
τρόπο τή διάταξι σου. Μέ τήν αἰτιολογία, τήν ὁποία ἔχεις κάνει, δέν
ἰσχύει, διότι πράγματι ἔχουμε παράβασι καθήκοντος». Καί φυσικά ἔχου-
με παράβασι καθήκοντος... Πότε; Ὅταν ὑπάρχη ὑπαλληλική σχέσι. Ὅ-
ταν δέν ὑπάρχη ὑπαλληλική σχέσι, δέν ὑπάρχει παράβασι καθήκοντος.

Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ὑπόθεσι εἶχε αἰσία ἔκβασι, διότι τό Συμβούλιο Ἐπι-
κρατείας ἔχει νομολογήσει παλαιότερα ὅτι, ἂν καί μισθοδοτοῦνται οἱ ἱε-
ρεῖς ἀπ' τό Δημόσιο, δέν εἶναι μέ ἀπόλυτη ἔννοια δημόσιοι ὑπάλληλοι,
ἔχουν ἰδιοτυπία στίς σχέσεις τους μέ τό Δημόσιο.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αὐτή ἡ σχέσι πού ὑπάρχει μέ τό Δημόσιο, μέ
τό κράτος, λύνει μέν μερικά προβλήματα, τό οικονομικό κυρίως, ἀλλά
δημιουργεῖ καί ἄλλα προβλήματα στίς ἐλεύθερες κινήσεις τῆς Ἐκκλη-
σίας. Αὐτό εἶναι φυσικά τώρα μιά κατάστασι τήν ὁποία ὑφιστάμεθα καί
οὔτε μπορούμε νά τή διορθώσουμε. Πολύ δέ περισσότερο ὅσο μέ τίς
κατά καιρούς ἀπαλλοτριώσεις, τίς ὁποῖες ἔκανε τό κράτος, ἀπογυμνώ-
θηκε ἀπό τήν περιουσία τῆς ἡ Ἐκκλησία καί αὐτή τή στιγμή δέν ἔχει
δυνάμεις νά συντηρήσῃ τόν κλῆρο τῆς. Ὡς ἐκ τούτου εἴμαστε ἀναγκα-
σμένοι νά ἐπαιτοῦμε ἀπό τό κράτος.

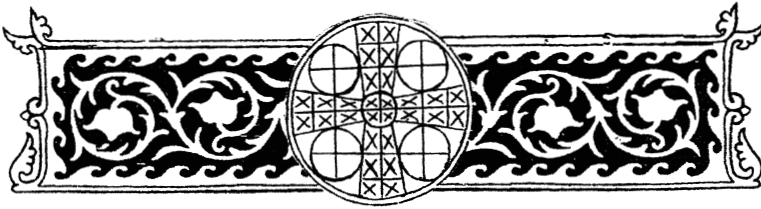
Βέβαια αυτά, τὰ ὅποια δίδει τό κράτος στήν Ἐκκλησία δέν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπό τούς τόκους, μᾶλλον οὔτε οἱ τόκοι τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποία κατά καιρούς ἀπαλλοτριώσε. Εἶναι κολοσσαῖες οἱ ἐκτάσεις τίς ὁποῖες εἶχε ἡ Ἐκκλησία. Σήμερα δέν ἔχει τίποτε. Αὐτά, τὰ ὅποια ἔχει σήμερα εἶναι ψυχία· τὰ πῆρε τό κράτος μέ ἐπανειλημμένες ἀπαλλοτριώσεις. Πάρα πολλά βέβαια ἔδωσε καί ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά πῆρε καί τό κράτος. Καί τὰ λείψανα θά ἔλεγε κανεῖς τὰ τελευταῖα, τὰ πῆρε τό 1952 ἢ '53, ἄν δέν μέ ἀπατᾷ ἡ μνήμη μου.

Καί τότε εἶπε τό κράτος ὅτι «δέν ἔχω πλέον βλέψεις στήν περιουσία τῆς Ἐκκλησίας. Μέ αὐτή τήν ἀπαλλοτριώσει, τήν ὁποία κάνω τώρα, τελιώνουν οἱ ἀπαιτήσεις μου ἀπό τήν περιουσία τῆς Ἐκκλησίας καί δέν θά ἐπανέλθω». Τώρα ἐπανέρχεται τό κράτος καί ζητᾷ να πάρη κάτι λιγότερο ἀπό λείψανα, τὰ ὅποια ἔχουν μείνει πλέον, ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ζητάει νά τὰ πάρη. Μέ τὰ σημερινά, πάντως, οἰκονομικά δεδομένα ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά συντηρήσῃ τόν κλῆρο της.

– Τί ἔκβασι εἶχε ἡ ὑπόθεσι Καρπενσιού;

– Πῆγε στό ἀρχεῖο τελικά. Ἔκανε νέα αἰτιολογία ὁ εἰσαγγελέας Καρπενσιού καί πῆγε στό ἀρχεῖο ἡ ὑπόθεσι.

Ἁγίου Κλεόπα τῆς Συχαστρίας

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

τή συνέχεια θά ὁμιλήσουμε μερικά γιά τούς ἱερεῖς τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος καί γιά τά καθήκοντά των μέ τά ὁποῖα ἐκπληρώνουν τόν Νόμο. Σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες πολλῶν Πατέρων, ὁ μέγας Ἐπίσκοπος Παῦλος ἦταν ὁ ἐκ τῶν μεγαλύτερων πνευματικῶν διδασκάλων, τόν ὁποῖον εἶχε ποτέ ὁ Χριστιανισμός. Ὁ θεμελιώδης νόμος τοῦ ποιμαντικοῦ τοῦ ἔργου ἦταν ἡ ἀγάπη, διότι ἦταν ὁ ἴδιος στήν πνευματική κορυφή τῆς χριστιανικῆς ἱερωσύνης. Αὐτός ὁ μέγας Ἐπίσκοπος τῶν ἐθνῶν ὠμίλησε περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους ἁγίους Ἐπισκόπους γιά τήν τελειότητα τῆς ἱερωσύνης στήν Καινή Διαθήκη καί γιά τά μεγάλα καί μικρά καθήκοντα τῶν χριστιανῶν πρὸς τούς ἱερεῖς, δεδομένου ὅτι αὐτά δέν ὑπῆρχαν στούς ἱερεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τόσο ὡς σκέψις ὅσο καί ὡς ἔργο, ἀλλ' ὅμως συμπληρώθηκαν καί τελειοποιήθηκαν στήν χριστιανική ἱερωσύνη. Τά σπουδαιότερα χαρακτηριστικά αὐτῶν εἶναι τά ἐπόμενα:

1. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος εἶναι ἐκ φύσεως θεία, ἐπειδή θεμελιώθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν Σωτῆρα καί πηγάζει ἀπό τήν ἰδική Του ἁγία ἱερωσύνη.

2. Ἡ διάκρισις τῆς ἱερωσύνης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπό τήν ἱερωσύνη τῆς Νέας γίνεται μέ σαφήνεια ἀπό τόν Ἐπίσκοπο Παῦλο στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του (δ' 14 καί ι' 22).

3. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁποία εἶναι φυσική σ' Αὐτόν καί ἀποτελεῖ τήν πηγή καί τό θεμέλιο τῆς χριστιανικῆς ἱερωσύνης, εἶναι πρῶτα θεία καί μετά ἀνθρωπίνη, δεδομένου ὅτι ὁ Χριστός —ὁ Μέγας Ἄρχιερεὺς— εἶναι ὄχι μόνο ἄνθρωπος, ἀλλά καί Θεός.

4. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος, κατά τήν μαρτυρία τοῦ ἁγίου

¹Ιερομονάχου Κλεόπα Ἡλίου, Πνευματικοὶ λόγοι, Μετάφρασις - Ἐπιμέλεια: ὑπὸ ἀδελφῶν Ἱεράς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὁρους, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 131-137.

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, δέν ἀντικαθιστᾶ τόν θρόνο τῶν Προφητῶν καί Πατριαρχῶν, ἔτσι ὅπως ἦταν ἡ ἱερωσύνη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλά αὐτή ἔχει στόν θρόνο τόν Χριστό Θεό, τόν θεμελιωτή της. Γι' αὐτό ὁποῖος κατακρίνει καί ὄνειδίζει τόν ἱερέα τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος, ὄνειδίζει καί ὑβρίζει τόν ἴδιο τόν Χριστό καί Θεό μας.

5. Ἡ ἱερωσύνη τῆς Χάριτος εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀγία καί ἄμωμος, ἔτσι ὅπως ἦταν καί εἶναι ὁ θεμελιωτής της, ὁ Κύριος καί Σωτήρ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος δέν εἶχε ἀνάγκη, ὅπως οἱ ἄλλοι ἀρχιερεῖς, νά προσφέρῃ θυσία γιά τόν ἑαυτό Του, διότι δέν εἶχε ἁμαρτίες, μολονότι ἦταν ἄνθρωπος ὅμοιος σέ ὅλα μέ ἡμᾶς.

6. Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος εἶναι ὄχι μόνο θεία, ἀγία καί ἄμωμος, ἀλλά καί ἀφθαρτή καί αἰώνια, ἐπειδή καί ὁ Σωτήρ μας εἶναι ὁ αἰώνιος Ἀρχιερεύς, κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ ('Εβρ. στί' 20).

7. Ἡ ἱερωσύνη τῆς Χάριτος εὐρίσκεται ὑψηλότερα ἀπό τήν ἱερωσύνη τοῦ Ἀαρών καί τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ('Εβρ. ζ' 11). Ἀφοῦ εἶπαμε ὅλα τά ἀνωτέρω γιά τήν ἱερωσύνη στήν Παλαιά καί Καινή Διαθήκη καί ὅτι ὁ Χριστός τελειοῦται στήν ἱερωσύνη τῆς Χάριτος, τώρα εἶναι κατάλληλη ἡ στιγμή νά εἰποῦμε καί τά σπουδαιότερα καθήκοντα τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων:

1. Ὁ ὀρθόδοξος ἱερεύς πρέπει νά ἀγωνίζεται σέ ὅλα, ἀνάλογα μέ τίς δυνάμεις του, νά ὁμοιάσῃ μέ τόν Σωτήρα Χριστό, τόν μεγάλο Ποιμένα τῶν λογικῶν προβάτων (Α' Πέτρ. ε' 4).

2. Ὁ ἱερεύς πρέπει νά ἔχῃ μεγάλη φροντίδα γιά τό ποίμνιο τό ὁποῖον τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός καί σέ μεγάλους κινδύνους νά θυσιάσῃ ἀκόμη καί τήν ζωή του γιά νά τό προστατεύσῃ, ὅπως ἔκανε ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος καί ἄλλοι πολλοί Πατέρες καί ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ὁ ἱερεύς πρέπει νά εἶναι στολισμένος σ' ὅλη τήν ζωή του μέ τίς μεγάλες πνευματικές ἀρετές τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινώσεως, τῆς πραότητος καί τῆς σωματικῆς καί ψυχικῆς καθαρότητος.

4. Ὁ ἱερεύς εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἔχῃ στενό πνευματικό δεσμό μέ τό ποίμνιό του καί νά ἐπιβλέπῃ ἀπό κοντά τήν ζωή τοῦ καθενός ἐκ τῶν ἐνοριτῶν του.

5. Τό καθῆκον τοῦ ἱερέως εἶναι ὄχι μόνο νά φροντίζῃ γιά τά παρόντα λογικά του πρόβληματα, ἀλλά ἀγρύπνως νά σκέπτεται καί γιά τά χαμένα καί πλανημένα, τά ὁποῖα ἔπεσαν στήν ἀπιστία ἢ στίς αἱρέσεις, πῶς θά τά ἐπαναφέρῃ καί ἐκεῖνα στήν ποιμήνη τοῦ Χριστοῦ.

6. Νά διδάσκῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ σιούς ἐνορίτας του, νά τοὺς κατάρτιζῃ μέ τόν λόγο καί τό παράδειγμα τῆς ζωῆς του, ὥστε νά τοὺς προαγάγῃ πνευματικά.

7. Νά διατηρῆ ἀδιάκοπο τόν δεσμό μέ τόν Σωτῆρα Χριστό διά τῆς προσευκῆς, ὥστε σέ κάθε καιρό καί χρόνο νά ἔχη τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἰδιαίτερα στήν ἱερά του ἀποστολή, ὅπως μᾶς λέγει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος: «Μείνατε ἐν ἐμοί καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν... ὅτι ἄνευ ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰωάν. ιε´ 4). Εἶθε αὐτή ἡ ἐντολή νά ἐφαρμόζεται ἀπό ὅλους τούς χριστιανούς, ἀλλά κυρίως αὐτή ἀπευθύνεται στούς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι πρέπει πάντοτε νά εἶναι μέ τόν Χριστό καί ὁ Χριστός μέ αὐτούς.

8. Νά ἔχη μία ζωή ἀγία καί ἀκκληίδωτη, νά εἶναι προσεκτικός, εὐπρεπής, φιλόξενος, ἐγκρατής ἀπό ποτά, ἀφιλοκερδής, πρᾶος, καλός κυβερνήτης τοῦ σπιτιοῦ του καί τά παιδιά του μέ σεμνότητα νά ὑποτάσσονται σ´ αὐτόν (πρβλ. Α´ Τιμ. γ´ 1-15).

9. Νά διδάσκη τούς ἄλλους μέ ἐπιδεξιότητα, νά τούς προτρέπη στήν ὑγιή διδασκαλία καί νά ἐλέγχει τούς ἀτάκτους. Αὐτός πρέπει νά εἶναι ἀνώτερος ἀπό τούς πιστούς ὡς πρὸς τήν πνευματική σοφία, τήν θεμελιώδη γνώσι τῶν Ἁγίων Γραφῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν δογμάτων τῆς πίστεως καί τῶν διδαχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων. Μέ ἓνα λόγο νά εἶναι παράδειγμα στούς χριστιανούς του μέ τόν λόγο, τήν συναναστροφή, τήν ἀγάπη, μέ τό πνεῦμα, τήν πίστι καί τήν καθαρῆ του ζωή (πρβλ. Α´ Τιμ. δ´ 12).

10. Νά ἀγωνίζεται γιά τήν ἠθικότητα καί ψυχική καθαρότητα τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν καί νά προσεύχεται ἀνά πᾶσαν στιγμὴν γιά ὅλους (Τίτ. γ´ 1-2).

11. Νά ἀποφεύγει τίς παρεξηγήσεις καί μάταιες συζητήσεις μετὰ τῶν πιστῶν του. Ἀντίθετα νά ἀγρυπνῆ γιά τήν ψυχική ἐνότητα τοῦ ποιμνίου του, νά καταπολεμῆ τούς σπείροντας ζιζάνια, νά ἐπιβάλλῃ τήν πειθαρχία στούς πιστούς καί νά προστατεύῃ τό ποίμνιό του ἀπό τήν λύμη τῶν αἰρέσεων (Α´ Τιμ. σι´ 20).

12. Νά κηρύττει σέ κάθε πνευματική εὐκαιρία γιά τήν εἰρήνη, τήν ἀγάπη καί καλή συνεργασία μεταξύ τῶν ἐνοριτῶν του, νά παρακολουθῆ τούς ἄνδρες καί τίς γυναῖκες στά πνευματικά των ἔργα καί ἰδιαίτερα τῆς προσευκῆς. Νά ἀνησυχῆ γιά τόν ἅγιο θησαυρό τῆς παραδόσεως καί διδασκαλίας τῶν Ἁγίων Πατέρων καί Ἀποστόλων, πού ἔφθασαν μέχρι τώρα μέ τόν γραπτό καί προφορικό λόγο (Β´ Τιμ. α´ 12-14).

13. Νά κηρύττει μέ παρρησία, χωρίς φόβο καί ἀνάπαυλα τίς διδασκαλίες τῶν Πατέρων στούς χριστιανούς (Α´ Τιμ. δ´ 13).

14. Νά γνωρίζῃ μέ τί τρόπο νά συμβουλευθῆ τά πνευματικά του παιδιά, ἀνάλογα δηλ. μέ τήν ἡλικία, τήν μόρφωσι καί τίς ἄλλες σωματικές καί πνευματικές τους ἀνάγκες. Ἐπίσης πρέπει νά εἶναι ἐλεήμων πρὸς ὅλους, νά συμβουλευθῆ τούς ἔχοντας ἀνάγκη προσανατολισμοῦ, νά βοηθῆ τούς πτωχοῦς, τίς χῆρες καί τά ὀρφανά (Α´ Τιμ. ε´ 1 καί σι´ 17).

15. Νά ἐμβαθύνῃ συχνά στά νοήματα τῶν Θείων Γραφῶν καί νά τρέχῃ πάντοτε στήν ἀνάγνωσί των, ὅπως ἡ ἔλλαφος τρέχει στίς πηγές τῶν ὑδάτων, διότι αὐτές περιέχουν τά ὄπλα τοῦ πνευματικοῦ πολέμου καί τά φάρμακα θεραπείας τῶν τραυματισμένων ἀπό τήν ἁμαρτία ψυχῶν.

16. Νά ὑποτάσσεται στούς νόμους τοῦ κράτους καί πάντοτε νά εἶναι ἔτοιμος νά βοηθήσῃ σέ ὅποιοδήποτε ὠφέλιμο κοινοτικό ἔργο (Ρωμ. ιγ' 1-7).

17. Νά τιμᾷ καί ἀσχολεῖται μέ τήν ἐργασία γιά τήν ἀπόκτησι τῶν ἀναγκαίων ὀλοκλήρου τοῦ οἰκογενειακοῦ του βίου.

18. Νά προσεύχεται στόν Θεό γιά τίς κρατικές ἐξουσίες καί τούς ἄρχοντας τοῦ τόπου, γιά τήν προστασία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν ἀπό τίς διδασκαλίες τῶν ἀπίστων, καί τούς κοσμικούς καί γραῶδεις μύθους (Α' Τιμ. δ' 7).

19. Νά εἶναι ἱκανός γιά ὅλα καί τέλειος σέ κάθε ἔργο ἀγαθό.

20. Νά ἐπαγρυπνῇ σ' ὅλα τά καλά ἔργα καί νά ὑπομένῃ ὅλες τίς δοκιμασίες πού περνᾷ στήν περίοδο τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ του ἔργου (Β' Τιμ. δ' 5).

21. Νά εἶναι πάντοτε συνεργάτης μέ τόν Θεό γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν (Α' Κορ. γ' 6-9).

22. Νά καλῇ σέ μετάνοια τούς ἁμαρτωλούς (Λουκ. κδ' 47). Νά διδάσκῃ τήν ὁδό τῆς σωτηρίας καί τόν τρόπο συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν (Λουκ. α' 77, Πράξ ιστ' 17, Ἰωάν. κ' 23). Νά ὀδηγῇ τούς πλανωμένους στήν ἀληθινή πίστι τοῦ Χριστοῦ (Ρωμ. α' 5 καί ι' 8-14). Νά σκορπίζῃ τό σκοτάδι τῆς ἀγνοσίας τοῦ Θεοῦ (Ματθ. ε' 14-15).

23. Νά εἶναι στόν βίο του καθαρός, ἄμεμπτος, εἰλικρινής καί ταπεινός (Β' Κορ. α' 12, Α' Τιμ. β' 2). Νά εἶναι γεμάτος ἀπό ἀγάπη γιά τό ποιμνιό του (Α' Κορ. ιστ' 24). Νά μὴ ἀγαπᾷ τόν ἑαυτό του, νά εἶναι εἰρηνικός πρὸς ὅλους καί νά ὑπομένῃ τά παραπτώματα τῶν ἁμαρτωλῶν ἕως ὅτου διορθωθοῦν (Α' Κορ. ν' 13, θ' 12 καί ι' 32). Νά εἶναι πρὸς ὅλους παράδειγμα ἀγάπης, πίστεως καθαρῆς καί νά ἐργάζεται γιά τήν σωτηρία ὅλων χωρὶς κερδοσκοπία, φιλοδοξίες ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο (Α' Τιμ. γ' 2, Α' Θεσ. β' 4).

Ἔνταυτα τά καθήκοντα καί ποιμαντικές διατάξεις εἶναι γραμμένα γιά τούς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν ἀποστολική ἐποχή καί ἐφαρμόσθησαν πρῶτα ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο καί τούς ἄλλους Πατέρας καί Ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν πρώτη ἀκόμη χριστιανική ἐποχή. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος στήν ἀγιότητα τήν ὁποία πρέπει νά ἔχῃ ὁ ἱερεὺς καί ἰδιαίτερα, ὅταν λειτουργῇ, λέγει τά ἑξῆς: «Καθαρότερο ἀπό τίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πρέπει νά εἶναι τό χέρι σου, ὦ ἱερεῦ, ἀφοῦ μέ αὐτό ἐσύ θυσιάζεις τόν Ἄμνό

τοῦ Θεοῦ, τόν αἶροντα τήν ἁμαρτία τοῦ κόσμου». Ἐνῶ ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής λέγει ὅτι «ὁ ἱερεύς καί ἄν ἀκόμη φροντίζη νά εἶναι ἡ ζωή του ἁγία, ἀλλά δέν νοιάζεται γι' αὐτούς πού τόν ἀκούουν, θά βασανίζεται στό αἰώνιο πῦρ ὡς ἕνας πόρνος». Κάτι παρόμοιο ἔλεγε καί ἕνας ἄλλος ἅγιος πατήρ: «Ὁ ἱερεύς πού ἐπιτελεῖ ἀναξίως τήν Θεία Λειτουργία εἶναι δεύτερος Ἰούδας καί βαρύτερα θά βασανίζεται στό πῦρ τῆς γεέννης ἀπό ὅ,τι ἐκεῖνος». Καί πάλι ἀκούομεν τόν ἱερό Χρυσόστομο νά λέγη: «Ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἱερεύς πού δέν εἶναι ἐνήμερος τῶν Θείων Γραφῶν καί τῶν διδασκαλιῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων, καθῶς καί στήν πρακτική φιλοσοφία, δηλ. στήν κατά Θεόν ζωή, γίνεται αἷτιος ἀπωλείας ὅλων τῶν ἐνοριτῶν καί πνευματικῶν του τέκνων».

Ἰδού λοιπόν, πατέρες καί ἀδελφοί, καί ιδιαίτερα ἐσεῖς πού ἐλάβετε, ἐκτός ἀπό τό μοναχικό Σχῆμα καί τό φορτίο τῆς ἱερωσύνης, πόσο μεγάλη θά εἶναι ἡ ἀπολογία μας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί πόσο ὑψηλά καθήκοντα ἔχουμε ὡς ἱερεῖς καί λειτουργοί τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Γι' αὐτό, ἀδελφοί μου, νά ἀγρυπνοῦμε καί νά προσευχώμεθα στήν ἀπειρη ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ μας νά μᾶς βοηθήσῃ μέ τήν Χάρι Του νά ἐπιτελοῦμε, ὅσο μπορούμε σωστά, αὐτά τά ὑψηλά μας καθήκοντα, γιά νά μή τιμωρηθοῦμε στήν αἰώνια κόλασι, λόγῳ τῆς ὀκνηρίας, ἀναισθησίας καί ἀδιαφορίας μας. Ἀμήν.

Ἄνδρέα Κυριακοῦ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

κ προοιμίου πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι ἀπό Ὁρθοδόξου ἀπόψεως ἀπορρίπτεται ἡ διάκριση, τήν ὁποίαν εἰσήγαγον τινες ἐξ ἡμῶν προσφάτως δι' ἀλλότριους σκοπούς, ἡ ὁποία προνοεῖ τή διαφοροποίηση μεταξύ αἰρετικῶν καί ἑτεροδόξων. Στήν Ἐκκλησία αὐτή ἡ διάκριση εἶναι αὐτόχρημα κενοφανής καί καινοφανής ἀλλά καί παντελῶς ἀπαράδεκτη καί ἀπορριπτέα καί καθόλου ἐλπιδοφόρος. Δηλαδή ἡ Ἐκκλησία πίστευε ἀείποτε ὅτι αἰρετικοί, ἑτερόδοξοι, ἀλλόδοξοι, κακόδοξοι εἶναι ἓνα καί τό αὐτό. Ἄνθρωποι ναυαγήσαντες περί τήν πίστιν καί ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας. Δυστυχῶς στίς μέρες μας ἡ σύγχυση καί ἡ ἀβεβαιότητα ἐπεκτάθηκαν λόγῳ τῆς ἀποφάσεως 6 τῆς Συνόδου τοῦ Κολυμβαρίου τοῦ 2016 περί «ὑπάρξεως ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν».

Πρὶν ὅμως ἔλθουμε στό προκείμενο, πού εἶναι τό ἐρώτημα ἄν ἔχουν ἢ ὄχι οἱ αἰρετικοί ἱερωσύνη, ὀφείλουμε μεθοδολογικῶς νά διακρίνουμε τούς αἰρετικούς σέ δύο κατηγορίες: α') αὐτούς πού ἀρνοῦνται παντελῶς τήν ὑπαρξη τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης καί τήν ὑπαρξη ἱερατείου καί β') αὐτούς πού δέχονται τό μυστήριον τῆς ἱερωσύνης καί τήν ὑπαρξη ἱερατείου καί διατείνονται πῶς ἔχουν ἱερωσύνη.

Ἀναφορικά μέ τούς πρώτους, τουτέστιν αὐτούς πού ἀπορρίπτουν τήν ὑπαρξη ἱερωσύνης, σ' αὐτούς κατατάσσονται κατὰ κύριον λόγον οἱ ἀποτελοῦντες τόν ποικιλώνυμον προτεσταντικό ἀχταρμά, ἀλλά καί οἱ «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά». Ὡς γνωστόν ὁ ἀρχηγέτης τῆς αἵρέσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ Μάρτιν Λούθηρ (Λούθηρος) πού ἀπαρνήθηκε τήν ἱερωσύνη καί ἀπέριψε τό ἱερατικό σχῆμα ἦταν Παπικός «ιερέας». Σήμερα δέ οἱ προτεσταντικές αἰρετικές ομάδες προχώρησαν στήν «ιερωσύνη» τῶν γυναικῶν, ὅπως τήν δογματίζουν αὐτοί φυσικά. Συνεπῶς δέν ὑπάρχει καμμία ἀναγκαιότητα νά πολεμήσει κανεὶς τήν ἀνύπαρκτη προτεσταντική ἱερωσύνη, τόσο τῶν ἀνδρῶν ὅσο καί τῶν γυναικῶν. Κάτι τέτοιο θά ἰσοδυναμοῦσε μέ παραβίασιν ἀνοικτῆς θύρας.

Ἐρχόμαστε τώρα στό θέμα τό ὁποῖο χρήζει διερευνήσεως. Ἐχουν ἢ

δέν έχουν ιερωσύνη οί Παπικοί, ἀλλά καί οί Μονοφυσίτες, Μονοθελήτες, Νεστοριανοί κλπ.; Τήν ἀπάντησιν θά τήν δώσουμε στηριζόμενοι στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας κι ὄχι μέ αὐθαίρετους συλλογισμούς καί στοχαστικῶ τῶ τρόπῳ γιά νά φανοῦμε ἀνθρωπάρεσκοι.

Κατά τόν ΞΗ΄ κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἄν κάποιος χειροτονηθεῖ ἀπό αἰρετικούς καί ἀργότερα ἐνταχθεῖ στήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ πρῶτα ἀποπύσει τήν αἵρεση, χειροτονεῖται ἀπό τήν ἀρχή καί ἡ χειροτονία ἀπό τούς αἰρετικούς θεωρεῖται παντελῶς ἀνυπόστατη. Γράφει ἐπί τούτου στήν ἐρμηνεία τοῦ κανόνος ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «Διότι οί παρά τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες ἢ χειροτονηθέντες, οὔτε ὄλως Χριστιανοί δύνανται νά εἶναι μέ τό αἰρετικόν αὐτό βάπτισμα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μόλυσμα, οὔτε ἱερεῖς καί κληρικοί μέ τήν αἰρετικὴν ταύτην χειροτονίαν».

Ἐδῶ δέν ἀναγνωρίζεται ἀπό τήν Ἐκκλησία ιερωσύνη στήν αἰρετική κοινότητα. Τό πράγμα εἶναι πρόδηλον καί πασιφανές. Ὅπου οί ἄνθρωποι δέν εἶναι «καί τρόπων μέτοχοι καί θρόνων διάδοχοι», δηλαδή δέν έχουν τήν ἀποστολική πίστη ἔστω κι ἄν έχουν τυπικά ἀποστολική διαδοχή, ὅπως λ.χ. οί Παπικοί, δέν έχουν ιερωσύνη. Οὐσιαστικά σ' αὐτούς ἡ ἀποστολική διαδοχή ἔχει διακοπεῖ. Δέν μιλάμε ἀπλῶς γιά σειρά χειροτονιῶν, ἀλλά γιά μετοχή στήν ἀποκαλυπτική ἀλήθεια. Ὅπως τονίζει ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος Λουγδούνου, ἡ Ἐκκλησία συνδέεται στενότερα μέ τήν ὀρθοδοξία καί τή θεία εὐχαριστία. Ἄς παρακαλουθήσουμε τί λέγει ἐπί τοῦ θέματος ὁ οὐρανοφάντωρ Βασίλειος: «Ὅσοι ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία λόγῳ διαφορᾶς πίστεως ἔχασαν τή χάρι τῶ ἁγίου Πνεύματος καί δέν μποροῦν νά τήν μεταδώσουν, διότι διακόπηκε ἡ ἀποστολική διαδοχή». Ὁ δέ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἀναφέρει: «Καθῶς ἓνα μέλος κοπῆ ἀπό τό σῶμα νεκροῦται παρευθύς μέ τό νά μή μεταδίδοται σ' αὐτό ζωτική δύναμις τοιοῦτοτρόπως καί αὐτοί ἀφ' οὔ μίαν φοράν ἐσχίσθησαν παρευθύς καί τήν πνευματικὴν χάριν καί ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχασαν μή μεταδιδομένης ταύτης εἰς αὐτούς... διὰ τῆς κατά πνεῦμα ἐνώσεως». Τέλος ὁ μητροπολίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος λέγει χωρίς περιστροφές καί μασημένα λόγια: «Ὁ Πάπας καί οί Παπικοί δέν έχουν ιερωσύνη γιατί μέ τήν αἰρετική διδασκαλία τοῦ Φιλιόκβε καί τόσες ἄλλες αἱρέσεις πού δημιούργησαν ἀποκόπηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐπομένως διακόπηκε ἡ ἀποστολική παράδοση καί διαδοχή».

Σκληρός ἐστίν ὁ λόγος, θά ἀναφωνήσουν ἐν χορῶ οί οἰκουμενιστές. Ἰδίως ὅλοι ἐκεῖνοι πού ἀσπάζονταν δουλοπρεπῶς τή δεξιά τοῦ Πάπα. Ποῖος τῶν Ἁγίων Πατέρων ἀναγνώρισε ποτέ αἰρετική χειροτονία; Ἄς μᾶς ὑποδείξουν μερικές περιπτώσεις. Καλύτερα ν' ἀφήσουμε νά μιλήσουν τά γεγονότα. Στό Βίο τοῦ Ἁγίου Ἐρμηνιγίδου (1 Νοεμβρίου) ὁ

Πάπας Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἀναφέρει τό πῶς κάτω περιστατικό: Ὅταν ὁ πατέρας του Λεουβιγίλδος, βασιλιᾷς τῶν Βησιγοθῶν τῆς Ἰσπανίας τόν φυλάκισε διότι ἀσπάσθηκε τήν Ὁρθοδοξία, τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἔστειλε στή φυλακή ἕνα Ἄρειανό «ἐπίσκοπο» γιά νά τοῦ μεταδώσει τήν, κατ' αὐτούς θεία κοινωνία. Ὁ φυλακισμένος πρίγκηπας ἀρνήθηκε πεισματικά νά τή δεχθεῖ μέ ἀποτέλεσμα νά στείλει ὁ Βασιλιᾷς στρατιῶτες γιά νά τόν ἐκτελέσουν. Συμπέρασμα, ὁ Ἅγιος μάρτυρας δέν ἀναγνώριζε στούς Ἄρειανούς οὔτε χάρη, οὔτε μυστήρια.

Στό Βίο τῶν 13 μαρτύρων τῆς Καντάρης τῶν ἐν Κύπρῳ (19 Μαΐου) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Παπικός ἱερωμένος Ἄνδρέας πῆγε στό μοναστήρι τους καί προκάλεσε συζήτηση γιά τόν ἄρτο τῆς θείας κοινωνίας. Στό τέλος οἱ ὀρθόδοξοι μοναχοί πρότειναν νά μπεῖ σέ ἀναμένο φουῖρνο ἕνας ἀπ' αὐτούς κρατώντας τόν ἄρτο τῆς θείας κοινωνίας κι ἕνας Λατίνος μέ τά ἄζυμα τῆς λατινικῆς λειτουργίας. Τότε ὁ Λατίνος ἀντί νά δεχθεῖ τήν πρόκληση ἐξεμάνη καί τούς κάλεσε στή Λευκωσία σέ ἀπολογία. Εἶναι φανερό πῶς δέν πολυπίστευε στά ἄζυμα τῶν Λατίνων. Στή σημερινή Σλοβακία οἱ Παπικοί Οὐνίτες πῆγαιναν κι ἔκλεβαν ἀπό τήν ἐκκλησία τῶν Ὁρθοδόξων τόν Ἁγιασμό! Ἄν ἔχουν χάρη Θεοῦ γιά ποιό λόγο τό ἔκαναν;

Καί κάτι ἀπό τό Κονγκό. Ἐνας φραγκόπαπας βρέθηκε στήν ἀφρικανική αὐτή χώρα ὡς μισσιονάριος. Δίπλα του ἀκριβῶς ἔμεινε ἕνας ἀφρικανός μάγος πού εἶχε πολλές ξύλινες κοῦκλες. Ὅπως παραδόξως οἱ κοῦκλες αὐτές χόρευαν ἀσταμάτητα ἀπό δαιμονική ἐνέργεια. Κάποια στιγμή ὁ φραγκόπαπας δέν ἄντεξε τό δαιμονικό αὐτό θόρυβο καί μπῆκε στό κατάλυμα τοῦ μάγου, ἄρπαξε μιά ἀπό τίς κοῦκλες κι ἔκανε νά τήν πετάξει στό πάτωμα. Αὐτή ὅμως ἔμεινε κολλημένη στό χέρι του. Ματαίως προσπάθησε ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό αὐτή. Δέν ξεκολλοῦσε μέ τίποτε. Ἄναγκάστηκε τότε ταπεινωμένος νά παρακαλέσει τό μάγο νά κάνει κάτι γιά νά γλυτώσει ἀπό αὐτή. Ὁ μάγος τελικά συγκατένευσε. Ἡ κούκλα ἔπεσε ἀπό τό χέρι του. Σέ λίγο ὁ φραγκόπαπας τά μάζεψε καί ἐπέστρεψε στήν Εὐρώπη... Πού εἶναι ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ πού κατέχουν οἱ Παπικοί;

Στό νησί τῆς Ζακύνθου ζοῦσε ἕνας δαιμονισμένος, Ἑλληνας τήν καταγωγή. Κάποια μέρα πέρασε μπροστά του ἕνας Ἴταλός. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἦταν εὐσεβής κατά τήν πίστη τῶν Παπικῶν κι ἐξομολογεῖτο τίς ἁμαρτίες του σέ φραγκοπαπάδες. Ὅμως ὁ δαιμονισμένος τόν σταμάτησε κι ἐνῶ δέν ἤξερε γρῦ ἰταλικά ἄρχισε νά τοῦ μιλά ἰταλικά, μάλιστα μέ προφορά Τοσκάνης. Καί τό πῶς ἐκπληκτικό, τοῦ ἀπαρίθμησε τίς ἁμαρτίες του, πού εἶχε ἐξομολογηθεῖ σέ φραγκοπαπάδες. Μιά ἀκόμη ἀποκάλυψη μέσα ἀπό τά γεγονότα τῆς χάρις πού κατέχουν οἱ φραγκοπαπάδες... Κατά τή διάρκεια τῶν λεγομένων σταυροφοριῶν καί συγκε-

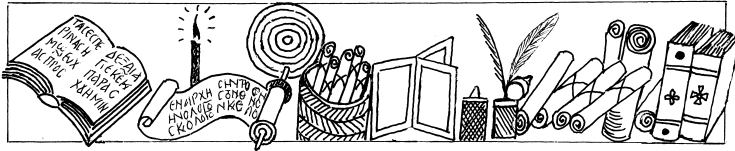
κριμμένα στα 1111 μ.Χ. οί Φράγκοι πού κατείχαν τήν Ἱερουσαλήμ ἀπαγόρευσαν στούς Ὁρθόδοξους νά πραγματοποιήσουν τήν τελετή τῆς ἀφῆς τοῦ ἁγίου Φωτός κατά τό Μέγα Σάββατο. Ὅλη τή μέρα προσεύχονταν οί φραγκοπαπάδες καί ἔκαναν λιτανεῖες γύρω ἀπό τόν Πανάγιο Τάφο ἀλλά τίποτε δέν συνέβη. Ἀπογοητευμένοι ἀποχώρησαν. Τό ἅγιο Φῶς βγῆκε τήν ἐπομένη δηλ. τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα μόλις λιτάνευσαν οί Ὁρθόδοξοι. Τά συμπεράσματα δικά σας.

Νομίζω πώς πρέπει νά δόσουμε τέλος στό λόγο ἀναφερόμενοι στήν ἱερωσύνη πού διατείνονται ὅτι ἔχουν οί Μονοφυσίτες, (Ἀρμένιοι, Κόπτες, Αἰθίοπες κλπ). Στά 1579 τά Ἱεροσόλυμα τά κατείχαν οί Ὀθωμανοί. Τότε οί Ἀρμένιοι Μονοφυσίτες δωροδόκησαν τό διοικητή καί ἔλαβαν τήν ἄδεια νά πραγματοποιήσουν αὐτοί τήν τελετή τῆς ἀφῆς τοῦ ἁγίου Φωτός παραμερίζοντας τούς Ὁρθόδοξους. Οἱ Ὁρθόδοξοι διώκθηκαν ἀπό τόν Πανάγιο Τάφο καί φρουροί φρουροῦσαν τήν εἴσοδο. Τό ἅγιο Φῶς δέν κατάφεραν νά τό βγάλουν οἱ Μονοφυσίτες. Ὅμως ἔγινε κάτι τό ἀπρόσμενο. Ἐνῶ ὁ Ὁρθόδοξος πατριάρχης προσευχόταν δίπλα στήν εἴσοδο τοῦ Παναγίου Τάφου ἡ ἀριστερή κολώνα τῆς θύρας τῆς εἰσόδου σχίστηκε καί βγῆκε ἀπό ἐκεῖ τό ἅγιο Φῶς! Ἡ κολώνα αὐτή ὑφίσταται ἄχρι τοῦ νῦν, ἀψευδής μάρτυρας τοῦ θαύματος. Δέν χρειάζονται συλλογισμοί καί προσκόμιση ἄλλων στοιχείων γιά νά φανερωθεῖ ἂν ἔχουν χάριν Θεοῦ οἱ Μονοφυσίτες. Μιλοῦν τά γεγονότα.

Ὅλα ὅσα λέχθηκαν πιο πάνω δέν ἔχουν σκοπό νά ὑποτιμήσουν καί νά κλειάσουν κανένα, ἀλλά νά ὑπογραμμίσουν τό θλιβερό γεγονός τῆς ἀπώλειας τῆς θείας χάριτος ἀπό τούς ἀνθρώπους πού διέστρεψαν τήν πίστιν τήν ἀμώμητον μέ ἀποτέλεσμα τόσοι ἐκλεκτοί λαοί νά στεροῦνται τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος πού, παρά τήν ἀναξιότητά μας, κατοικεῖ μονίμως στήν Ἐκκλησία καί ἐμφαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις καί δῆ στό μυστήριό τῆς ἱερωσύνης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἄνδρέα Π. Βαρνάβα, *Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα*.

Ἡ Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα τοῦ Ἄνδρέα Π. Βαρνάβα ἀποτελοῦν τή μουσική ἐπένδυση τῶν Κυπρίων Μηνναίων. Τά Κύπρια Μηνναῖα εἶναι ἔκδοσις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καί περιλαμβάνουν ἀκολουθίες οἱ ὁποῖες τελοῦνται ἰδιαίτερα στήν Κύπρο, καθῶς καί ἄλλες ἀκολουθίες ἐκ τῶν πανορθόδοξως τιμωμένων Ἁγίων, οἱ ὁποῖες ἦταν ἐλλιπεῖς καί συμπληρώθηκαν. Τά Κύπρια Μηνναῖα χρησιμοποιοῦνται στοὺς ἱερούς ναοὺς ὡς συμπληρωματικά τῶν συνήθων Μηνναίων.

Τά Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα τοῦ Ἄνδρέα Π. Βαρνάβα εἶναι πρακτικά τό μουσικό ἰσοδύναμο τῶν Κυπρίων Μηνναίων σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τόν Ἑσπερινό καί τόν Ὅρθρο. Εἶναι γραμμένα σέ Βυζαντινὴ σημειογραφία μέ τό ψηφιακό πρόγραμμα Βυζαντινὴ Κάλαμος, σέ διχρωμία, καί κατανεμημένα σέ 10 σκληρόδετους τόμους μεγάλου μεγέθους πού προσφέρονται γιά χρῆση στό ἀναλόγιο.

Ἡ μουσική ἐπένδυση τῶν ὕμνων πού περιλαμβάνονται στά Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα καλύπτει πέραν ἀπὸ τό Δοξαστικά καί τὰ Ἰδιόμελα, ὅλα τὰ Προσόμοια μέ τοὺς ἀντιστοίχους στίχους, τὰ Θεοτοκία, τὰ Ἀπολυτίκια καί τὰ Ἐξαποστειλάρια. Αὐτὸ βοηθᾷ τὰ μέγιστα στήν ὀρθή ἔρμηνεία τῶν ἐξαίρετων ὕμνων πού περιλαμβάνονται στά Κύπρια Μηνναῖα, καί στήν ἀποφυγὴ προχειρῶν αὐτοσχεδιασμῶν πού φθεῖρουν τό μέλος, τό ὕφος καί τό ἦθος.

Ἡ μουσική γραμμὴ στά Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα εἶναι ἀπλή καί καθαρὴ καί ἀποδίδει τὰ ὑψηλά νοήματα τῆς ὕμνογραφίας, παραμένοντας πιστὴ στήν αὐστηρότητα καί δωρικότητα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Πρωτότυπες μουσικὲς θέσεις, οἱ ὁποῖες ἐξυπηρετοῦν τὴν νοηματικὴ ἀπόδοσις τοῦ ποιητικοῦ κειμένου, οὐδόλως ἐκφεύγουν ἀπὸ τό ἀρχαῖο διαχρονικὸ ὕφος.

Ὁ Ἄνδρέας Βαρνάβας στά Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα ἀξιοποιεῖ κατὰ ἀριστοτεχνικὸ τρόπο τὴς τεράστιες δυνατότητες πού παρέχει ὁ πλοῦτος τῶν μουσικῶν διαστημάτων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἡ χρῆσις τῶν φθορικῶν σημείων καί ἡ μετάβασις ἀπὸ ἦχο σέ ἦχο, ἀκριβῶς γιά νά ὑπηρετήσῃ μέ τό μέλος τόν λόγο.

Ἡ τοποθέτησις τοῦ ἰσοκρατήματος τό ὁποῖο παραμένει λιτό, εἶναι ἰδιαίτερα χρήσιμη στίς περιπτώσεις πού ἡ ἔρμηνεία τῶν ὕμνων γίνεται ἀπὸ χορό. Τά Μουσικά Κύπρια Μηνναῖα ἀποτελοῦν χρησιμώτατο βοήθημα γιά τό ἀναλόγιο, καί διασώζουν ἀνεκτίμητο μουσικὸ πολιτισμικὸ πλοῦτο. Ἀποτελοῦν ἐπίσης σοβαρὴ συμβολὴ στήν ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς στήν Κύπρο καί πηγὴ ἔρευνας γιά μελλοντικούς μελετητές.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

* * *

Γεώργιου Ἐ. Κρασανάκη, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Ψυχολογίας Κρήτης, *Ἡ Ἐνσυναίσθησις, Διεπιστημονικὴ θεώρησις*, Ἡράκλειο Κρήτης 2026, σσ. 240.

Ὁ εὐπαιδευτος συγγραφέας ἐπιχειρεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νά μᾶς μυήσει στό νόημα τῆς νεοφρανοῦς αὐτῆς λέξης καί ὀρθῶς πράττει. Ἀρχὴ σοφίας ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις. Σημειώνει μετα-

ξύ άλλων και τὰ ἐξῆς: «Χρέως λοιπόν κοινωνικό, καί μάλιστα σπουδαῖο θεωρεῖται ἡ ἐνσυναίσθησις, μία μορφή ζωῆς πού συνδέει, ἐνώνει καί στηρίζει τούς ἀνθρώπους. Ὁ φορέας τῆς ἀνθρώπου βιώνει ὅσα βιώνει ὁ συνάνθρωπός του χωρίς ὅμως νά ἀποβάλλει τὰ δικά του προβλήματα». Ἔτσι ἀπλά, χωρίς περιττές φανφάρες καί λεκτικά πυροτεχνήματα μᾶς παρουσιάζει τὸ σκληρὸ πυρῆνα τοῦ θέματος. Καί προχωρεῖ πρὸ ἀναλυτικά: «Ἡ ἐνσυναίσθησις μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς μία γνωστική καί ταυτόχρονα συναισθηματική λειτουργία, μέ τὴν ὁποία ἕνα ἄτομο γνωρίζει κάποιον ἄλλο, τὸ ἀξιολογεῖ, τὸ ἐκτιμᾷ, τὸ συμπαθεῖ, βιώνει τὴν κατάστασή του σάν νά ἦταν δική του. Εἶναι μία μορφή συμπεριφορᾶς, μία δεξιότητα τοῦ ἀνθρώπου πού μπορεῖ νά βλέπει τὸν ἄλλο σάν τὸν ἑαυτό του, νά γνωρίζει τίς σκέψεις του καί τὰ συναισθήματά του καί νά ταυτίζεται ψυχικά μέ αὐτόν, χωρίς ὅμως νά κάνει τὴν ὑποκειμενικότητά του». Ἀναφορικά μέ τὴ θεολογική θέσις ἐπὶ τοῦ θέματος τονίζει πολὺ σωστά ὅτι «ἐνσυναίσθησις εἶναι ἡ ἰκανότητα πού διαθέτει κάθε πιστὸς χριστιανὸς νά μετατίθεται στὴν κατάσταση τοῦ πλησίον του ... νά βιώνει ὅσα θετικά ἢ ἀρνητικά βιώνει ἐκεῖνος καί νά προσφέρει τὴ συμπαράστασή του καί τὴ βοήθειά του στὸν ἐμπερίστατο αὐτὸ ἄνθρωπο βλέποντάς τον ὡς ἀδελφὸ του». Παράλληλα ὁ συγγραφέας ἐνεργώντας πρακτικά προχώρησε καί σέ μία ἔρευνα. Μέσα ἀπὸ τὸ ἐρωτηματολόγιο καί τίς ἀπαντήσεις πού ἔλαβε κατέληξε σέ συμπεράσματα γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἐνσυναίσθησις στὴν κοινωνία. Διαπίστωσε ὅτι: α') ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ἐνεργοῦν πάντοτε μέ ἐνσυναίσθησις. β') ὀρισμένοι ἄνθρωποι συμπεριφέρονται μέ ἐνσυναίσθησις περιστασιακά, καί γ') ὑφίσταται καί μία ἄλλη κατηγορία ἀνθρώπων: αὐτοὶ πού δέν συμπεριφέρονται ποτέ μέ ἐνσυναίσθησις καί εἶναι κλεισμένοι στὸν ἑαυτό τους. Θέλει κόπο, πόνο, ἰδρώτα καί διπνεκὴ προσπάθεια ἡ ἐνσυναίσθησις, ἀλλὰ γιὰ νά εὐδοθεῖ «τοῦ Κυρίου δεσθῶμεν».

* * *

Ἀρχιμανδρίτου Ἰωὴλ Νικολάου, *Σπόροι πνευματικῆς ζωῆς*, ἐκδ. Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, Πρέβεζα 2025, σσ. 94.

Ἀντιγράψουμε ἀπὸ τὸν Πρόλογο τοῦ ἐπιχωρίου ἐπισκόπου Μητροπολίτου Χρυσοστόμου: «Τὸ νέο πόνημα τοῦ π. Ἰωὴλ περιέχει ὀμιλίες του σέ ἑορτές καί μῆνες Ἁγίων, ἀλλὰ τολμᾷ νά ἀγγίζει μέ τὰ κείμενά του σύγχρονα θέματα... ὅπως ἡ καύσις τῶ νεκρῶν, ἡ εὐθανασία, καί ἡ ὁμοφυλοφιλία. Μέ τρόπο εὐθύ καί ξεκάθαρο ἐξηγεῖ τούς λόγους πού ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται τέτοιες καταστάσεις...». Ἐπικροτοῦμε χωρίς κρατούμενα τίς ἀνωτέρω θέσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου καί στεκόμαστε σ' ἕνα σύγχρονο θέμα πού ἀποτελεῖ μέγιστο πρόβλημα τοῦ Γένους μας, τὴν ἐκτρώσιον. Τονίζει πολὺ σωστά ὁ συγγραφέας ὅτι: «ἡ Ἐκκλησία δέν δέχθηκε ποτέ τίς ἀνώδυνες ὀρολογίες “διακοπὴ τῆς κυήσεως ἢ ἀμβλώσιον”.. ἐπίσης δέν δέχθηκε τὴν ἄποψη ὅτι ὁ καθέννας ἔχει τὸ δικαίωμα νά κάνει τὸ σῶμα του ὅ,τι θέλει, τὴ στιγμὴ πού τὸ ἔμβρυο εἶναι μία ξεχωριστὴ ὑπαρξὴ καί προσωπικότητα». Εἶναι ἀξιολογώμενες οἱ θέσεις του σχετικὰ μέ τὴ λεγόμενη εὐθανασία. Ἡ ἐνεργητικὴ εὐθανασία θεωρεῖται ἀπαράδεκτη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, διότι ἰσοδυναμεῖ μέ ἄμεση παρέμβασις στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Οὐσιαστικά μιλάμε γιὰ τὸν φόνον ἐνὸς ἀνυπερασπίστου ἀνθρώπου. Καί μία ἀκόμη θέσις του γιὰ τὸ ὡς ἄνω ζήτημα: «Ἀντὶ τῆς εὐθανασίας ἡ Ἐκκλησία προτιρεῖ τὴν ἀνάπτυξη τῆς παρηγορητικῆς φροντίδας καί τὴν στήριξη τῶν ἀσθενῶν μέ ἀγάπη καί σεβασμὸ. Σ' ἕνα κόσμο πού ὁ θάνατος ἀντιμετωπίζεται συχνὰ ὡς ἕνα τεχνικὸ πρόβλημα πρὸς ἐπίλυση ἡ Ἐκκλησία ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ ἀνθρώπος δέν εἶναι ἀπλά ἕνα βιολογικὸ ὄν, ἀλλὰ μία ψυχὴ μέ αἰώνια ἀξία». Θὰ θέλαμε νά παραθέσουμε ἐν κατακλείδι, χωρίς σχολιασμό, μία συμβολὴ τοῦ ὅσιου γέροντος Ἐφραίμ τῆς Ἀριζόνας: «Ἀγωνίσου νά διώχνεις τούς κακοὺς ἢ βρώμικους καί ὑπερήφανους λογισμούς τοῦ διαβόλου. Νά εἶσαι πανέτοιμος καί ῥωμαλέος στὸ ζῆλον (τὸν κατὰ Θεόν) καί ἄκρως νηπτικός, ὥστε, μόλις ἡ ψυχὴ ἀντληθεῖ πῶς ἔφθασαν οἱ κακὲς σκέψεις, αὐτομάτως νά δουλέψει ὁ νηπικός μηχανισμός». Ἄξιος ὁ μισθὸς τοῦ καλοῦ λευτίου. Κι ἀναμφιβόλως οὐκ ὀλίγη ὠφέλεια θὰ προκύψει ἀπὸ τὴν μελέτη τοῦ παρόντος.

* * *

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Ἐγχειρίδιο Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 2025, σσ. 213.

Ἡ ἐποχή μας δέν διακρίνεται γιά τήν προσήλωσή της πρὸς τὸ κοσμικὸ δίκαιο, τόσο τὸ ἐθνικὸ ὅσο καί τὸ διεθνές. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἐνδοεκκλησιαστικά, τὸ Κανονικὸ Δίκαιο, ἵγουν τὸ Δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. αὐτὸ πού εἶναι καταγεγραμμένο στὶς θείες Γραφές καί στοὺς ἱερούς κανόνες, τοὺς ὁποίους θέσπισε ἡ Ἐκκλησία ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ σὲ συνόδους Οἰκουμενικές, ἐνίστε χρησιμοποιεῖται ἐπιλεκτικά. Ἄλλοτε καταπατεῖται ἐπιδεικτικά κι ὅσοι τὸ ἐπικαλοῦνται χλευάζονται καί περιφρονοῦνται. Γιά ποιὸ λόγο ἄραγε; Γιά νά δικαιολογηθοῦν τὰ ἀδικαιολόγητα καί γιά τὴν ἀμνήστευση τῆς ἁμαρτίας. Ὁ σεβασμιότατος συγγραφέας πού κατέχει ἐπαρκῶς τὸ θέμα, ἔχοντας ἕπιπαρὰ γνώση τῶν πηγῶν, μιλά γιά τὰ ζητήματα αὐτὰ χωρὶς μασημένα λόγια καί ἀμφισβησίες. Γιά τὸ πολυσυζητημένο θέμα τῆς «οἰκονομίας» παραθέτει πλεῖστα ὅσα χωρία τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἀντιγράφει ἀπὸ τὸν ἱερό Φώτιο: «Ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία (εἶναι) τῶν ἀκριβεστέρων νόμων ἢ ἐπὶ τινα χρόνον ὑποστολή ἢ σχολή ἢ τῶν ἀνειμένων εἰσφορὰ, πρὸς τὴν τῶν δεχομένων ἀσθένειαν, διοικονομοῦντος τοῦ νομοθέτου τὸ πρόγραμμα». Παράδειγμα: ἂν κάποιος βλέπει τὴ νηστεία τῆς Ἐκκλησίας ὡς βάρος ἀβάστακτο ὁ πνευματικὸς δέν θά τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴ νηστεία ἀλλὰ θά τὸν βοηθήσει ν' ἀρχίσει νά νηστεύει σταδιακά, ὥστε στὸ τέλος νά μπορέσει νά ἐκτελέσει τὴν ἐντολή αὐτὴ στὸ ἀκέραιο. Στὸ Β' μέρος τοῦ βιβλίου ὁ Σεβασμιότατος παρουσιάζει τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας βάσει τῆς Γραφῆς καί τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ἀντιγράφουμε ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος: «Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος συμβουλεύει τοὺς γονεῖς καί μάλιστα τὴ μητέρα: Νήπιόν ἔστι σοι; Μὴ λαβέτω καιρὸν ἢ κακία, ἐκ βρέφους ἁγιασθήτω, ἐξ οὐχῶν καθιερωθήτω τῷ Πνεύματι...». Ἀπὸ τὸ Γ' μέρος, πού ἐπιγράφεται Εἰδικὰ Θέματα, παραθέτουμε τὸ κάτωθι γιά τὸ ζήτημα τῶν ἁγίων εἰκόνων: «Ἡ προσκύνησι μίας εἰκόνας δέν εἶναι εἰδωλολατρία. Δέν προσκυνοῦμε τὴν ὕλη, οὔτε τὸ χρῶμα, οὔτε τὸ τζάμι. Ἡ τιμὴ ἀπευθύνεται πρὸς τὸ εἰκονιζόμενο πρόσωπο». Ἀξιόλογο καθ' ὅλα τὸ παρὸν πόνημα τοῦ Σεβασμιότατου. Ὅποιος ἐγκύψει στὴ μελέτη του θά διαπιστώσει τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Βάλσαμο τῆς ψυχῆς, Τέρεται νά ἔρηπ*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπὸς 2025, σσ. 209.

«Κάποτε λέχθηκε κατάλληλα ὅτι ὁ ἄνθρωπος θέλησε νά εἶναι ἄνθρωπος χωρὶς τὸ Θεό, ἀλλὰ ὁ Θεός δέν θέλησε νά εἶναι Θεός χωρὶς τὸν ἄνθρωπο, γι' αὐτὸ κι ἔγινε ἄνθρωπος». Αὐτὸ τὸ μαργαριτάρει ἀλίευσσα, ἐν πρώτοις, ἀπὸ τὸ ὡς ἄνω διαχρονικὸ ἡμερολόγιον πού μᾶς παρουσιάζει ὁ π. Ἰωάννης. Ἄν τὸ σκεφτεῖς καλά, σ' αὐτὰ τὰ λίγα λόγια πού δέν ἀποτελοῦν λογοπαίγνιο, οὔτε μποροῦν νά χαρακτηρισθοῦν τηλεγράφημα, ἐμπερικλείεται ὀλόκληρο τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας, τὸ μυστήριον τῆς κενώσεως τοῦ Λόγου. Καί κάποι συγκλονιστικὸ γιά τὴν ἁμαρτία καί τίς συνέπειές της: Ὅταν βομβάρδιζαν μὲ πυραύλους οἱ Γερμανοὶ τὴν Ἀγγλία, σπιτία γκρεμίζονταν, ἄνθρωποι σκοτιζόνταν καί γίνονταν ἀντιληπτοὶ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶν ἐκρήξεων, τίς φωνές τῶν πληγωμένων καί τὸ γκρέμισμα τῶν σπιτιῶν. Ἀργότερα ἀκουγόταν ὁ ἦχος τοῦ πυραύλου πού εἶχε ἦδη ἔρθει. Αὐτὸ συνέβαινε διότι ὁ πύραυλος ταξίδευε μὲ ταχύτητα πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ταχύτητα τοῦ ἦχου του. Παρόμοιο πρῶγμα μπορεῖ νά συμβεῖ μὲ τὴν ἁμαρτία. Πρῶτα τὴ διαπράττουμε καί κατόπιν τὸ ἀντιλαμβανόμεσθε. «Ρώτησαν τὸ γέροντα ἀσκητὴ πῶς μεταχειρίζεται ὁ κίβδηλος φίλος τοὺς φίλους του. — Σάν τὰ πουργιά, ἀπάντησε. — Ὅσο εἶναι γεμάτα τοὺς κρατᾶ. Ὅταν ἀδειάζουν τοὺς πετᾶ». Ἐκεῖ δίκαιο ὁ λαός πού λέει: — Ὁ φίλος στήν ἀνάγκη φαίνεται. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες θυμόσοφα τὸ διατύπωσαν λακωνικά κτυπώντας κέντρο: — Ζῆ κύπτα, ζεῖ φιλιὰ! Τὸ κατωτέρω μὲ ἐντυπώσασε ἰδιαίτερος. Ἄς τὸ δοῦμε πρῶτα: «Ὅσοι καυχῶνται γιά τοὺς προγόνους, χωρὶς νά εἶναι ἀντάξιοί τους, μοιάζουν μὲ τὴν πατάτα, πού ὅ,τι ἀξίζει βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ κῶμα». Αὐτὸ μποροῦμε νά τὸ δοῦμε κι ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Τί κερδίζουμε λέγοντας πῶς ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἀληθινὴ πίστι, ὅτι βγά-

ζει Ἁγίους, ἄν ἔμεις στήν προσωπική μας ζωή πιστεύουμε μόνο θεωρητικά ἀλλά ζοῦμε ἀντίθετα μέ τά κελεύσματα καί τόν τρόπο ζωῆς τῶν Ἁγίων; Κλείνω μέ κάτι δυνατό, γιά τίς ὥρες τοῦ πόνου: «Ὁ Θεός φέρνει τούς ἀνθρώπους μέσα σέ βαθιά νερά, ὄχι γιά νά τούς πνίξει ἀλλά γιά νά τούς καθαρίσῃ». Ὁ νοῶν νοεῖται.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Καίνα καί παλαιά, Διαχρονικό ἡμερολόγιο*, ἐκδ. Ἁγίος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2023, σσ. 248.

Πολλά καί ποικίλα ἀλλά τό κυριότερο, εὖοσμα, τά ἄνθη πού συγκέντρωσε μέ ἐπιμέλεια περισσή στό παρόν ὁ καλός κληρικός. Ὡς πρῶτο εὐῶδες λουλούδι ἐπιτρέψτε μου νά παρουσιάσω τό κατωτέρω: «Οἱ λύπες καί οἱ χαρές ἔρχονται καί φεύγουν. Εἶναι σάν τούς συγγενεῖς πού ἔρχονται νά σ' ἐπισκεφθοῦν, ἀλλά δέν μένουν μόνιμα μαζί σου». Πολλές φορές ὅταν ὁ ὀρίζοντας τῆς ψυχῆς καλύπτεται μέ νέφη μαῦρα καί σκοτεινά εἴμαστε ἔτοιμοι νά λυγίσουμε. Νομίζουμε ὅτι ὅλα καταρρέουν γύρω μας. Κι ὅμως! Δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα. Θυμηθεῖτε τί ἔλεγε ὁ Ἁγίος Ἀθανάσιος ὁ Μέγας σέ κάθε συμφορά πού τόν ἔβρισκε: —Νεφύδριόν ἐστί καί θάπτον παρελεύσεται. Ἄν ριζοῦμε μία ματιά στίς δυσκολίες πού μᾶς βρῆκαν πρῖν ἀπό χρόνια καί τίς βλέπαμε τότε βουνό, τώρα τίς ἀντικρῦζουμε μέ διαφορετικό μάτι. Ἐπιτρέψτε μου τώρα ν' ἀσχοληθῶ μ' ἕνα ἐκτενές κείμενο μόνο. Ἀναφέρεται στή ζωή τῶν χριστιανῶν στά χρόνια τῆς σοβιετικῆς τυραννίας. Ἐνας νεαρός Ρῶσος, μέλος τῆς Κομσομόλ (κομμουνιστικῆς νεολαίας) καί στρατευμένος ἄθεος, διηγεῖται ὅτι τόν ἔμαθαν νά πολεμᾷ τήν πίστη καί νά σπέρνει ἀμφιβολίες στίς ψυχές τῶν πιστῶν. Στά 16 του χρόνια ἄρχισε νά σκέφτεται τό θέμα τοῦ γάμου καί προβληματίστηκε γιά τό ὅτι στήν ἀρχή ἡ γραμμή τοῦ Κόμματος ἦταν νά χωρίζουν τή γυναίκα τους μ' ἕνα ταχυδρομικό δελτάριο! Στή συνέχεια αὐτό ἄλλαξε καί προπαγάνδιζαν πώς ὁ γάμος πρέπει νά εἶναι ἰσόβιος! Ἄραγε, σκέφτηκε ὁ νεαρός, θά μᾶς ποῦν ὕστερα ἀπό λίγο πώς οἱ παλιότεροι εἶχαν δίκαιο πού πίστευαν στό Θεό; Μαζί μέ κάποιους φίλους του πού συμμαρζονταν τίς ἀπόψεις του ἄρχισαν κρυφά νά ψάχνουν γιά παλαιά βιβλία πού μιλοῦσαν γιά τήν πίστη, ἀλλά καί γιά ἄλλα θέματα, ὅπως φιλοσοφία κ.τ.ο. Τά βιβλία αὐτά περνοῦσαν ἀπό χέρι σέ χέρι κι εἶχαν ἀνοιξει τά μάτια τῶν Κομσομόλων. Ἐκεῖνο ὅμως πού τόν συγκλόνησε ἦταν τό χειρόγραφο Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκά. Τότε κατάλαβε πόσα φέματα τοῦ εἶχαν πει οἱ σύντροφοί του γιά τό Χριστό. Ὅλοι αὐτοί οἱ κρυφοί Χριστιανοί τελικά βρέθηκαν σ' ἕνα κολχός πού τό μετέτρεψαν σέ μοναστήρι, ὅπου ἔζησαν 3 χρόνια, μέχρις ὅτου τούς ἀνακάλυψε ἡ μυστική ἀστυνομία πού τούς συνέλαβε. Ὅντως ὁ Θεός ἔχει ἑκατομμῦρια δρόμους γιά τούς ἀνθρώπους! Δίκιο εἶχε ὁ Ντοστογιέβσκυ.

* * *

† Μητροπολίτου Νικοπόλεως Μελετίου, *Ἀναζητώντας τήν ἀλήθεια*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἡλίου, Πρέβεζα 2025, σσ. 99.

Δέν χρειάζεται συστάσεις ὁ μακαριστός ἱεράρχης. Κάθε ἔπαινος πρὸς αὐτόν ἀποτελεῖ παραβίασιν ἀνοικτῆς θύρας. Ὁ λόγος του εἶναι ἀεῖποτε ἐπίκαιρος καί ἐν ταῦτᾳ ἄπαι ἠρτυμένος. Τό τεῦχος αὐτό εἶναι μία σειρά ἀπό κηρύγματα τοῦ ἀοιδίου ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος «μέ τόν εὐπειπο καί ζωντανό λόγο του μᾶς χειραγωγεῖ σέ συνάντηση μέ Αὐτόν πού εἶπε: «Ἐγώ εἰμί ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή». Ἀντιλοῦμε ἀπό ἕνα σχόλιό του στήν παραβολή τοῦ σπορέως: «Ἐκεῖ ὅπου ἔπεσε ὁ σπόρος ἀλλοῦ δέν ἔκανε κανένα καρπό. Ἀλλοῦ ἔκανε τό ἕνα 30 τό ἕνα 60 καί ἀλλοῦ ἔκανε τό ἕνα 100. Τί εἶχε σημασία; Ἡ πρόθεση, ἡ διάθεση καί ἡ ὄρεξη γιά ἐσωτερική καλλιέργεια τήν ὁποία χρειάζεται καί πρέπει νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά προσφέρει τόν ἑαυτό του γῆ καλή στό Θεό. Καί νά προσπαθεῖ νά κάνει τόν ἑαυτό του ὅσο μπορεῖ γῆ πίο καλή, σκάβοντας καί ὀργώνοντας τήν ψυχή του μέ τήν ἀσκηση καί τήν προσευχή». Καί τώρα μία ἐπισήμανσή του σέ κάποια ἄλλη παραβολή, αὐτή τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς. Ἐκεῖ μαθαί-

νομε ότι η γυναίκα πού τήν ἔχασε ἀφοῦ ἔψαξε καί τελικά τή βρῆκε, αἰσθάνθηκε μεγάλη χαρά πού τή βρῆκε πού κάλεσε τίς γειτόνισσές της νά χαροῦν γιά τήν εὑρεσί της. Ἐδῶ «ὁ Χριστός δέν θέλει νά μᾶς μιλήσει γιά τήν ἀξία τῆς δραχμῆς. Θέλει νά μᾶς μιλήσει γιά τήν ἀξία τῆς καρᾶς πού αἰσθάνθηκε ἡ γυναίκα ὅταν βρῆκε τή δραχμή της. Ἄκόμη περισσότερο θέλει νά μᾶς δηλώσει κάτι ἄλλο. Ἡ γυναίκα αὐτή εἶναι μία εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ Πατέρα μας, ὁ ὁποῖος συνεχῶς –ὄχι μόνο μία μέρα– ψάχνει νά μᾶς βρεῖ». Σχολιάζοντας σ' ἕνα ἄλλο σημεῖο τῆν πορεία τοῦ Προφήτη Ἡλία πρὸς τὸ Σινᾶ ἀναφέρει σὺν τοῖς ἄλλοις καί τὰ πῖο κάτω ἀξιοπρόσεκτα: «Ἡ ἀλήθεια καί ὁ ἀληθινὸς Θεὸς δέν βρίσκεται μέ τήν πλειοψηφία. Δέν βγαίνει ὅπως βγαίνουν οἱ κυβερνήτες καί οἱ πρόεδροι τῶν κρατῶν. Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος πού εἶναι. Καί ἡ φροντίξεις καί Τὸν ἀναπτύξεις, Τὸν βρίσκεις καί Τὸν καταλαβαίνεις ἢ βρίσκεσαι στὸ ψέμα». Λόγος κρυστάλλινος, ὄχι μασημένα λόγια καί ἀμφισημίες. Ἔτσι μιλοῦσε πάντοτε ὁ αὐσιμὸς ἱεράρχης Μελέτιος πού κόσμησε τήν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν. Νᾶχουμε τήν εὐχή του.

* * *

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Ἡ Ἐκκλησία στὴ διακονία*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 2024, σσ. 22.

Τευχίδιον λόγῳ μεγέθους θά χαρακτηρίζε το παρόν ὁ ἐπιφανειακὸς παρατηρητής. Ὅμως τὰ πράγματα δέν εἶναι ἔτσι. «Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσθθεν» κατὰ τὸ ψαλμικόν. Γράφτηκε, ὅπως σημειώνεται, μέ ἀφορμὴ τῆ συμπλήρωσι 1990 χρόνων ἀπὸ τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καί ἀρχidiaκόνου Στεφάνου. Ἐν πρώτοις μᾶς παρουσιάζεται τὸ μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Στὴ συνέχεια τονίζεται ἡ ἔννοια τῆς διακονίας, ἡ ὁποία «ἔχει ἀναφορὰ στὴν ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος καθὼτι περικλείει μέσα της τὴν ἀγάπην. Ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι ἀγάπη καί ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ φανέρωσι τῆς θείας ζωῆς. Ἔτσι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅταν εἶναι ζωὴ ἀγάπης, διακονίας, ἐλεημοσύνης, φιλανθρωπίας, προσφορᾶς γίνεται εἰκὼν τῆς ζωῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος». Πρόκειται γιά τὴ θεολογικὴ θεμελίωσι τῆς διακονίας. Ἡ γνωστὴ σκηνὴ τοῦ Νηπιῆρος, ὅπου ὁ Χριστὸς πλένει τὰ πόδια τῶν μαθητῶν του καί τὸ «ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακωνῶν» εἶναι τὸ ἀξεπέραστο μάθημα διακονίας πού διδάξε ὁ Χριστὸς ποιῶν τε καί διδάσκων. Ὡς γνωστὸν οἱ Ἅγιοι ἀπόστολοι, οἱ δώδεκα καί οἱ ἐβδομήκοντα, ἦσαν διάκονοι λόγου καί ἔργων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ὅτι εἶναι Χριστοῦ διάκονος. Αὐτὸ τὸ δρόμο ἀκολούθησε ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰ πρῶτα της βήματα. «Πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν ὀρφανῶν, τῶν κηρῶν καί πάντων τῶν δεομένων» συνιστοῦν οἱ «Ἀποστολικὲς Διαταγές». Στὴ συνέχεια ὁ συγγραφέας παραθέτει πλεῖστα ὅσα παραδείγματα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὅπως τοῦ Μ. Ἀθανασίου καί τοῦ Μ. Βασιλείου πού ἱδρυσεν τὴν περίφημη «Βασιλειάδα», ἀλλὰ καί προσωπικὰ ὑπηρετοῦσε «τούς ἀσθενεῖς καί μάλιστα τούς λεπρούς». Ἄκόμη καί τὴ σκοτεινὴ περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ἡ Ἐκκλησία συνέχισε τὸ ἔργο τῆς διακονίας. Θυμηθεῖτε μόνο τὴν Ἁγία Φιλοθέην τὴν Ἀθηναία. Ὁ συγγραφέας καλύπτει ὅλες τίς πτυχές τοῦ θέματος, ἐφόσον ἀναφέρεται στὸ τελευταῖο μέρος στὸ ρόλο τοῦ διακόνου στὴ φιλανθρωπία, ἀλλὰ καί τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως ὁ Σεβασμιότατος ἀναπτύσσει ἐπαρκῶς τὸ θέμα του καί μᾶς βοηθᾶ νά συνειδητοποιήσουμε τὴ σπουδαιότητα τῆς διακονίας, πού εἶναι θέμα πού, σέ τελικὴ ἀνάλυσι, μᾶς ἀφορᾶ ὅλους.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Ἀνακούφιση ψυχῆς*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2024, σσ. 358.

Ἐνῶ φυλλομετροῦσα τὸ παρόν, τὸ μάτι μου ἔπεσε σ' ἕνα κάπως παράξενο περιστατικόν. Μοῦ κίνησε τὴν περιέργεια καί τὸ διάβασα ἀπνευστί. Κάποιος φοιτητὴς πρόσεξε πὼς κατὰ τὴ διάρκειας τῆς πῖο ἱερῆς στιγμῆς τῆς λειτουργίας ὁ λειτουργὸς κασμουριόταν καί τὸν κατέκρινε. Κάποιος γνωστὸς του ἱερέας ἀκούγοντας τὸ σχολιὸ τοῦ τοῦ εἶπε: — Πρόσεξε, θά γίνης κι ἐσύ

παπάς και θά μέ θυμηθείς. Μετά από χρόνια, σ' ένα γάμο στόν Πειραιά, τόν ιερέα αὐτόν τόν πλησίασε κάποιος ἀγνωστος ἱερωμένος και τοῦ εἶπε πῶς ἦταν ὁ παλιός συμφοιτητής του. Μεταξὺ ἄλλων τοῦ θύμισε και τὸ σχόλιο πού εἶχε κάνει τότε, ἀλλά και τὰ λόγια του: — Θά γίνης και ἐσύ παπάς και θά μέ θυμηθείς. Ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἀπὸ τὸ κασμουρητό. Ἐπὶ ένα χρόνο κασμουριόταν συνέχεια, ἀκόμη και στὶς ἱερότερες στιγμὲς τῆς λειτουργίας! Οἱ γιατροὶ δέν μπόρεσαν νά τόν βοηθήσουν. Τέλος κατέφυγε στὸν πνευματικό του, ὁ ὁποῖος τοῦ διάβασε ἐξορκισμούς. Ὁ καλὸς Θεὸς βλέποντας πόσο ἐκτέθηκε στὰ μάτια τῶν πιστῶν, ἀλλά και τὴ μετάνοιά του τόν ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴ μάστιγα. Ὅπως φοβερό τὸ πάθος τῆς κατακρίσεως. — Μὴ κρίνετε ἴνα μὴ κριθεῖτε, διακήρυξε τὸ ἀφευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου. Ὅμως ἐμεῖς ἐπιμένουμε στὴν κατάκριση. Δέν καταλαβαίνουμε ὅτι «φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος;» Ἰλεως γενοῦ ἡμῖν Κύριε. Ὁ Ὅσιος Θεοφάνης ὁ Ἐγκλειστος σχολιάζοντας τὸ θαῦμα τῆς Ἀναστάσεως τονίζει: «Οἱ μυροφόρες και οἱ ἀπόστολοι εἶναι εἰκόνες τῶν δύο ὄψεων τῆς ζωῆς μας: Συναίσθημα και λογική. Χωρὶς συναίσθημα ἡ ζωὴ δέν εἶναι ζωὴ. Χωρὶς λογικὴ ἡ ζωὴ εἶναι τυφλή – προσφέρει λίγο καρπὸ, ὁ πολὺς πάει χαμένος. Πρέπει νά τὰ συνδυάσουμε και τὰ δύο. Τὸ συναίσθημα ἄς προπορευτεῖ κι ἡ λογικὴ ἄς ὀρίσει τὸ χρόνο, τὸν τόπο, τὴ μέθοδο και γενικὰ τὴν πρακτικὴ ρύθμιση ἐκεῖνου τὸ ὁποῖο μᾶς εἰσπνέεται ἡ καρδιά νά κάνουμε». Ἐχει και πολλὰ ἄλλα κοψίδια στὸ παρόν ὁ ἀκάματος π. Ἰωάννης. Τερματίζω τὸ λόγο μ' ένα τοῦ Δ. Παναγοπούλου: «Ὁ Χριστὸς μας δέν εἶναι “ἐργοδότης” ἀλλὰ ζωοδότης». Ἄς ἐλπίζουμε λοιπόν, ὄχι στὰ ἔργα μας, ἀλλὰ στὴ κάρη του.

* * *

Πτωχάρκου, *Βίοι ἀντιπαράλληλοι Η'*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκνός, Ὁρωπὸς 2025, σσ. 389.

Ὡς γνωστός ὁ π. Ἰωάννης Κωστῶφ ἀρέσκειται εἰς τὰ λογοπαίγνια. Ἐδῶ ἔφτιαξε γιὰ τὸν ἑαυτοῦ τὸ ένα ψευδώνυμο πού μᾶς παραπέμπει στὸν Πλούταρχο και στὰ βιβλία του. Στὸ τεῦχος αὐτό, τὸ ὄγδοο στὴ σειρά, ἀντιπαράβλλει διάφορες προσωπικότητες ἀπὸ τὸ κῶρο τῆς πολιτικῆς, τῶν ἐπιστημῶν, τῆς λογοτεχνίας κ.ο.κ. μέ ἀναφορά και στάση τους ἐναντι τῆς πίστεως. Ἐμεῖς θά σταθοῦμε μόνο σέ δύο ἀπ' αὐτές, τὸν Στάλιν και τὸν Καποδίστρια. Γιὰ τὸν Στάλιν μπορούμε νά ξεκινήσουμε τὴν παρουσίαση τοῦ χαρακτῆρα του μέ τὴν ἀναφορά πῶς προοριζόταν γιὰ νά γίνει ἱερέας. Ἀποβλήθηκε ἀπὸ τὸ σεμινάριο ὅπου φοιτοῦσε λόγῳ νοοτροπίας. Ἐχασε τὴν πίστη του στὸ Θεό, ἐγινε ἀθεϊστής, ἀσπάστηκε τὶς θεωρίες τοῦ Δαρβίνου και τελικὰ κατέληξε μαρξιστής. Πίστευε ὅτι τὸν ἐξαπατοῦν λέγοντάς του ὅτι ὑπάρχει Θεός. Κάνει ἐντύπωση ὅτι ένα ἀπὸ τὰ πρῶτα ψευδώνυμα πού χρησιμοποίησε ἦταν τὸ Νταιμοσοβίλι (Διαβολικός)! Ὅταν ἀνέβηκε στὴν ἐξουσία «ἡ μεγαλομανία του ἦταν κραυγαλέα. Ἐφτανε νά σπίνει προτομές του στὸν κῆπο τῆς προσωπικῆς του κατοικίας». Και κάτι καταπληκτικό. Κάποτε ἕνας ρακένδωτος στρατιώτης ἀρνιθῆκε νά τόν χαιρετήσῃ, διότι ὁ ἴδιος φοροῦσε κουρέλια γιὰ παπούτσια, ἐνῶ ὁ Στάλιν μπότες. Τότε ὁ Στάλιν βγάει τὶς μπότες και τοῦ τὶς δίνει μέ ἀντάλλαγμα τὰ κουρέλια πού φόρεσε ὁ ἴδιος. Ἄβυσσος ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πάμε τώρα στὴν ἀντίπερα ὄχθη. Ὁ Καποδίστριας μαθαίνουμε ὅτι τὸ 1797 γίνεται διδάκτορας στὸ πανεπιστήμιο τῆς Πάδοβα και ἐπιστρέφει στὴν Κέρκυρα «κομίζοντας διδακτορικὰ στὴν ἱατρικὴ, τὴν νομικὴ και τὴ φιλοσοφία». Ὁ διαβόητος Μέτερνιχ ἔγραψε γι' αὐτόν: «ὁ μόνος ἀντίπαλος πού δύσκολα ἠττάται εἶναι ὁ ἐνθιμος ἀνθρώπος και τέτοιος εἶναι ὁ Καποδίστριας». Ὡς κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος «δούλευε σκληρὰ κι ἔτρωγε λίγο». Ὁ Μακρυγιάννης λέει ὅτι «ὁ κυβερνήτης μας μιά κῶτα ἔτρωγε τέσσερεις ἡμέρες». Και κάτι σχετικό μέ τὴ χριστιανικὴ του πίστη: «ἐπιστρέφω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ὅπου ἐξελίγηρα τὰ χριστιανικά μου καθήκοντα. Ἀναπέμνω εὐχαριστίες στὸν Ὑψιστο, διότι μέ ἀξίωσε νά πλησιάσω τὸν ἅγιό του δεῖπνο, νά κοινωνήσω». Λίγα λόγια πού φανερώνουν πολλὰ. Ποίος ἦταν τῷ ὄντι ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ